

Анастас Желязков, д-р

Проект „Третото освобождение“

Част 4

(1944 – 1989 г.)

***Из забравените или забранени случки
от българската история***

София, 2024

Copyright © 2024 Анастас Желязков

Всички права запазени.

Дизайн на корицата от Автора

Дизайн на книга от Автора

ВСЯКА част от тази книга МОЖЕ да бъде възпроизвеждана под каквато и да е форма или писмено, електронно или механично, включително фотокопиране, запис или чрез каквато и да е система за извличане на информация, и БЕЗ РАЗРЕШЕНИЕ ОТ АВТОРА, но позоваването на този източник, ще приемем с благодарност.

Публикувано от Автора

Въпреки че са взети всички предпазни мерки при подготовката на тази книга, авторът не поема отговорност за грешки или пропуски. Също така не се поема отговорност за щети, произтичащи от използването на информацията, съдържаща се тук.

ISBN 978-619-92977-3-5

Анастас Желязков, д-р

**Проект
„Третото освобождение“**

**Част 4
(1944 – 1989 г.)**

*Из забравените или забранени случки
от българската история*

София, 2024

„Тълпата никога не е била жадна за истината. Изправена пред доказателства, които не ѝ харесват, тя се отвърща, предпочитайки да обожествява заблуждението, стига това заблуждение да я съблазнява. Който познава заблуждението ѝ, лесно става неин господар; който се опитва да я вразуми, винаги става нейна жертва.“

Густав Льо Бон – „Психология на тълпата“ (Le Bon, 1895)

...

„Маса е онзи, който поради определени причини не цени собствената си личност, а се чувства „като всички“ и не се притеснява от това, добре му е да се чувства еднакъв с останалите“

„Обикновено, когато говорят за „избраното малцинство“, те злонамерено изопачават смисъла на този израз, като се преструват, че забравят, че избраните не са тези, които арогантно се поставят по-горе, а тези, които изискват повече от себе си, дори ако изискването към себе си е непоносимо. И следователно без съмнение, най-радикално е човечеството да се раздели на две категории: такива, които изискват много от себе си и поемат тежести и задължения, и такива, които не изискват нищо от себе си, и за които да живеееш означава да се носиш по течението, да си останеш такъв, изобищо и без да се опитват да нараснат себе си.“

„Характерното на момента е, че обикновеният човек, като знае, че е обикновен, се осмелява да утвърждава правото на обикновеност и да го налага навсякъде. ... Масата премазва всичко, което е различно, знаменито, индивидуално, квалифицирано и отбрано. Онзи, който не е като всички, рискува да бъде унищожен.“

Хосе Ортега-и-Гасет – „Бунтът на масите“ (Ortega Y Gasset, 1932) (тук и навсякъде в изданието, получерният текст е мой – бел. съст.)

Съдържание

Вместо предговор.....	8
Социализъм	10
Символите на държавността	12
Девети септември. Онзи „Девети септември“!	12
Знамето.....	13
Гербът.....	17
Химнът	21
1945 – „Народен съд“	27
Увертюрата	27
Процесът	47
1 февруари 1945 г. – „Кървавият четвъртък“	53
Ти фашист ли си, бай Димитре?	62
Нюрнберг и Токио.....	70
1945 – „Народен съд“ – III състав.....	79
Обвинението	80
Катин. А преди това Винаца.	83
Вместо епilog.....	95
1945 – „Народен съд“ – VI състав	100
1944-1947 – Съветска окупация.....	119
Малко предистория – за „Втората световна“ и за руския генофонд. ..	121
Началото на окупацията	127
Освободени от... ..	137
Из чуждите архиви.....	145
1944-1947 – Съветска окупация – цената	153
Съглашение за примирие.....	154
Разходи за съветската окупация.....	159
„Освободени“ и от собственост	168
Алчни братя	172
Руските рубли и българския лев	174

Тютюн, гюл и всичко останало	177
За съветската ядрена програма... и за българския уран	184
Селско стопанство – Колективизацията в документи	191
Лагерите в НРБ – част 1 (18+)	218
Трудово възпитателно общежитие.....	222
Пет истории. Само пет (18+)	225
АБПФК	247
Пенсии	251
АБПФК	255
Образование	264
За едни „правоимащи“ в повече	271
Уставът	271
За няколко привилегии.	272
Правителствените лимузини... ..	284
... и самолети	286
„Хляб наш насущний“... и едни пари в плик?	288
1960 – 1989 - Трите фалита	300
За „процъфтяващата“ социалистическата икономика.....	300
Национализация.....	307
... и индустриализация.....	309
Парични реформи	318
Златния резерв на България заминава за Москва	324
Тайната продажба на българските златни резерви	330
Вторият фалит.....	337
Третият фалит през 1987 г.	358
1963 – Предателства без аналог в световната история.....	363
16-та съветска република?	363
Малко балканска история. И не само	365
1963 – пленум след пленум	371
1973 – още пленум, още предателства.....	388
1985 - Заплати и пенсии при Соца. И храни. И един Москвич... ..	400
Малко социология	400

И статистика	401
Цените! И качеството... ..	409
Да не забравим за Москвича!	426
Носталгично. За цените и заплатите в НРБ	433
Постановление №50 от ноември 1979 г.	438
1985-та. Нови цени	448
Корупция в НРБ? Абсурд!	459
1990 – край на историята ... (на НРБ)	475
Библиография	478

Вместо предговор

Здравей уважаеми Читателю и благодаря, че сме заедно. Ако вече си прочел предните части на този паноптикум знаеш, че аз не съм историк – аз съм колекционер. Колекционер на документи и книги, факти и обстоятелства, забравени по рафтовете или направо замесени под килима на Историята, част от които искам да изложа в този паноптикум, наречен „Третото освобождение“, стремежи се да покажа различни случки, събития и личности, оказали влияние върху българската история. За да не настъпваме отново „онази“ мотика.

Сякаш без връзка с темата, но изцяло в контекста, ще започна с още два цитата:

„Вижте, ... хората не искат да мислят. И колкото повече закъсват, толкова по-малко искат да мислят. Инстинктивно те чувстват, че трябва да го правят и това ги кара да се чувстват виновни. Така че ще благославят и следват всеки, който им даде оправдание да не мислят. Всеки, който превърне в добродетел — високо интелектуална добродетел — онова, което те знаят, е техен грях, слабост и вина.“

и вторият:

„Няма друг начин да обезоръжиш един човек, освен чрез вина. Чрез онова, което самият той е приел като вина. Ако човек някога е откраднал и стотинка, можеш да му наложиш наказание, предвидено за банков обирджия, и той ще го приеме. Ще понесе всякаква мизерия, ще мисли, че не заслужава друго. Ако на света няма достатъчно вина, трябва да я създадем. Ако научим човек, че е лошо да се гледат пролетни цветя, а той ни повярва и после го направи, ще

можем да правим с него каквото поискаме. Той няма да се защитава. Няма да мисли, че заслужава защита. Няма да се бори. Но да ни пази Господ от човека, който живее по собствените си стандарти. От човека с чиста съвест. Той е човекът, който ще ни победи.“

И двата са от „Атлас изправи рамене“. (Ранд, 2009)

Харесвам и двата - казват много и ги повтарям често. За първия цитат всичко е ясно – „**хората не искат да мислят**“! За съжаление, защото иначе Светът би бил различен!

А защо включих и втория цитат? Дълго се чудех защо толкова държа на него, докато не замених думата „вина“, с думата „неблагодарност“! Към Русия... И тогава разбрах ефекта на руската пропаганда в България, и осъзнах проблемите ни...

Айн Ранд може да бъде цитирана още и още. Защото в трудни времена, обществото винаги се намира под крилото на единици, на онези малцина, които с труд и воля, мисъл и хитрост, а и с голяма доза „гръбнак“, са извоювали своето място. И, подобно Атлас, носят цялото общество на раменете си.

Е като сме почнали с цитати, още един - от автор, който подобно на Айн Ранд е роден в Русия, само че съветска – Михаил Жванецкий:

„Преди светът се управляваше от умните. И това беше много жестоко. Умните принуждаваха простите да учат. На простите им беше тежко.

Сега светът се управлява от простите. Това е честно, защото простите са значително повече. Сега простите принуждават умните да говорят така, че да е разбираемо за простите. Ако простият не е разбрал нещо, това е проблем на умния.

Преди страдаха простите. Сега страдат умните. Но пък страданията станаха значително по-малко.

Защото умните стават все по-малко и по-малко.“

Социализъм ...

*„Миналото... това е онази част от битието ни, която определя какви сме или по-точно какви сме били, за да сме такива днес. Може ли миналото да се скрие? Нима то е карфица, а света е купа със сено? ... Няма сила на света, която може да скрие миналото завинаги, то може да бъде премълчано, сподавено, потиснато, изгорено на площади, изпратено в лагер или просто отречено с гръмки лозунги, но не може да бъде унищожено, то е безсмъртно. Колкото и да бъде потискано, то рано или късно излиза на бял свят с цялата си истинност. Миналото ни свързва, то е общо, то е нещо, което всички ние притежаваме и макар всяка лична история да е напълно индивидуална и неповторима, тя е обща с нейните съвременници, с духът на времето. Именно това прави миналото безсмъртно. **Общото минало е една от онези сили, които създават чувството за общност, нация, държавност.***

*Ако миналото бъде изменено, отречено, деформирано и впрегнато, така че да служи на даден интерес в настоящето, то се превръща в лъжа и произтичащото от него води до духовното отравяне на общността, която го споделя. **Пример за това е времето от 1944 до 1989 г. – една епоха, наложшила своята воля чрез сила. Създавайки култ към самата себе си през годините, тя съчинява свое собствено минало и деформира предходното, така че то да ѝ служи. Тази епоха остава в нашата историография с названието „социализъм“.***

*„Комунистическата пропаганда е създала толкова силна фалшифицирана историческа „памет“, че разпарчетосаните усилия да бъде коригирана, за жалост, се оказаха съвсем недостатъчни. Но като че ли най-страшният *longue duree* ефект от тази пропаганда е, че сегашното състояние на обществото ни вече не се свързва с неговия генезис, тоест комунизма; че обезглавяването на българския политически и културен елит от комунистите не се оценява като един от най-трагичните процеси в новата българска история; нито се разбира, че социо-културната тъкан на българското общество беше насилствено разкъсвана по време на десетилетията на тотална съветизация на България.“*

Проф. Евелина Келбечева

<https://dialog-bg.info/Istoria/R-EK.htm>

Символите на държавността

Девети септември. Онзи „Девети септември“!

В началото на септември 1944-та, България е неутрална, като в един момент дори е обявила война и на САЩ и Великобритания, и на Германия едновременно. Но не и на СССР - до 5 септември 1944 г. сме в нормални дипломатически отношения. Дори българското правителство е позволило да се отворят консулства във Варна и Бургас, с ясното съзнание, че това ще бъдат шпионски централи. Въпреки изпратените от Съветския съюз пари и оръжия, терористични групи от парашутисти и подводничари, които да свалят законната власт!

От 2 септември на власт е центристко правителство на демократичната опозиция с премиер, земеделецът Константин Муравиев (в което били поканени и комунистите, но те, явно очаквайки Червената армия, отказали), и което само за 6 дни на власт възстановява Търновската конституция, освобождава всички политически затворници и възстановява демократичните права и свободи.

Тогава от какво ни „освобождава“ Червената армия? Знаем дежурния отговор: „От фашистите!“. Всъщност Червената армия ни освобождава от свободите, които е извоювал българският народ, освобождава ни от независимостта на държавата България.

Говорейки за „държава“, не може да не споменем трите символа на всяка държавност – знамето, герба и химна.

Знамето

Първият символ – знамето на България, прието още през 1878 г., слава Богу, остава непроменено – въпреки фанатичната вяръност на българските комунисти към Москва, те не смеят да сменят националния флаг, който остава с цветовете, познати и днес още на децата в детската градина – бяло, зелено и червено. Е, по време на т.нар. от тях „Социалистическа революция“ имало много опити знамето на Царство България да бъде поругано!

В спомените на д-р Найденов, приятел и сътрудник на министър-председателя Иван Багрянов, четем следния епизод:

„10 септември 1944 г.

При мен в мястото, където се крия от вчера, дойде майка ми, силно разтревожена и разплакана. Помислих - случило се е нещо лошо в къщи. Прониза ме мисълта: дали не са ме подирили да ме задържат и като не са ме намерили, взели са баща ми.

- Защо плачеш майко, какво се е случило у дома? - запитах тревожно.

Мама разбра, че съм силно притеснен, дойде при мен, погали ме по косата и ми отговори:

*- Няма нищо лошо в къщи, сине! Не се тревожи! Ще ти разкажа защо плача. **Мъчно ми е, много ми е мъчно. Плача за България, за нещастна България...***

Тя седна до мен, въздъхна тежко и започна да ми разказва:

- Тази сутрин отидохме с баща ти да отворим магазина (баща ми имаше магазин за деликатеси и риба на ул. „Пиротска“). Из града се движат на групи младежи с шмайзери в ръка, надавайки дивашки викове... Понеже на магазините имаше накичени червени знамена, аз поставих на нашия трикоълорното знаме. Бях се изправила на

вратата, за да наблюдавам какво става на улицата. В това време откъм църквата „Св. Никола“ се зададе голяма група младежи, между които имаше и няколко цигани. Те **надаваха някакви зверски викове и размахваха над главите си имайзери и ножове**. Като дойдоха пред нашия магазин, забелязали трикоълора, спряха се и започнаха да се нахвърлят върху мен с ругатни. Някои извикаха: **„Къде ви е червеното знаме? Веднага да свалите този буржоазен парцал!“** Не се уплаших! Напротив, много спокойно им отговорих, че това не е никакъв парцал, а националното знаме, символът на България. Казаното от мен ги озвери и те се нахвърлиха още по-стръвно. От групата се отдели един висок циганин, **откачи знамето, начупи пръта му, разкъса плата на парчетата и го захвърли на средата на улицата. Младежите нададоха тържествуващ вик и замачкаха с крака знамето**.

Какъв позор, сине! Циганин свали националния трикоълор и се гаври с него!...

- Ех, майко, та какво друго си очаквала? Ти **добре знаеш, че комунистите са безотечественици**. Нима има значение за тях, че под това знаме са мрели с песен на уста хиляди български синове, творящи на бранни полета свободата и обединението на нашия народ?

- Всичко друго съм могла да предполагам, но това - никога! Когато зверовете се наситиха да мачкат народната светиня, продължиха по пътя си, надавайки истеричните си дивашки викове. **Насред улицата остана знамето – разкъсано, измачкано, осквернено! Взех парчетата, изтупах ги и ето – тук са!“** (Найденов, 2002)

Видяхте ли отношението на „революционерите“ към държавния ни флаг? Зомбирани от болшевишката пропаганда, за тях новата родина ще бъде бъдещата „[Всемирна съветска](#)

република“¹ под „мъдрото ръководство“ на Москва и с червеното знаме със сърпа и чука над всичко! Безродници!

В цитирания абзац става дума за хора от ромския етнос, но подобно поведение имат и много българи, които днес биха се нарекли „патриоти“ и „антифашисти“ из цяла България – навсякъде били окачени червени знамена от ония - със сърпа и чука, както и лозунги, прославящи Червената армия! За България – нищо! Така е било тогава, така беше и цели 45 години по време на Соца. А май, така е и днес - вижте митингите на много от „патриотичните“ партии – руските знамена, често са не по-малко от българските!

Прилагам снимка, на манифестация за 24 май – Денят на „уж“ българските букви. Български учители, повтарям – учители със знамена.

Манифестация на 24 май 1967 г. в София. Източник: [Български Визуален Архив](#)

¹ <https://www.osvobojdenie.net/лозан/>

Снимката е черно-бяла (през 1967 г. всички бяха такива), но българския триколюр бихте го познали, нали? Няма го! Знамената бяха червени!

Спомени от Народната република

Празнична манифестация на „жълтите павеа“ в София – сн. socbg.com

Прилагам и друга снимка - на [манифестация от „жълтите павеа“](#), с червени знамена - за вечните невярващи. И може би тук е мястото на кажем, че до 1989 г., България е единствената държава в Света, която тържествено празнува националния празник на чужда държава – СССР, на 7 ноември!

Гербът

От знамето – към герба, вторият символ на Държавата. На всяка Държава! Помните ли герба на „народната“ „българска“ държава до 1989-та? Питам, защото днешния български герб (който надявам се всички познават) представлява

„изправен златен коронован лъв на тъмночервено поле във формата на щит. Над щита има голяма корона, първообраз на която са корони на български владетели от Втората българска държава, с пет кръста и отделно кръст над самата корона. Щитът е поддържан от два златни короновани изправени лъва, обърнати към щита от лява и дясна хералдическа страна.“

Така е записано днес в [Закона за герб на Република България](#)². Защото короната, според хералдиката представлява символ на властта. А сега припомням изображението на герба на НРБ за периода 1971-1989 г.

² <https://www.parliament.bg/bg/20>

Питам се (а вероятно и вие), символ на каква държавност е петолъчката над българския лъв? Че и червена на всичкото отгоре?!? Разбирам българския триколюр, опасал житните снопове (едва забележим, някак между другото, сякаш не са му намерили място), но не разбирам дебелината червена лента под него? Иронично, но върху нея (червената!) са изписани годините на създаване и на последващо ликвидиране на българската държава. Пиша „ликвидиране“, защото през 1944 г, България става абсолютен васал на Москва! И ако някой не си спомня [значението на думата „васал“](#), обяснявам:

„Васал (от келтски *gwas* – „слуга“, през латински – *vassallus* и руски – *вассал*) през Средновековието е феодален владетел, получил земя в замяна на задължението да му помага (...) **В замяна на своята вяност** васалът получава от сеньора правото да владее и **понякога да предава в наследство** поземлен имот – феодал. (...) В междудържавните отношения васалитетът е **отношение на зависимост** при което **съществува подчинение, а не равнопоставеност или доброволен съюз между две държави.** (...) Срещу отстъпената земя и обещанието за закрила васалът поема редица задължения: ... **периодични плащания на пари или продукти**, подарък за сина при приемането му в рицарското съсловие, на дъщерята при женитбата и т.н. Сеньорът се задължава при смърт на васала да поеме грижата за малолетните му деца или **да намери нов съпруг на вдовицата.**“³

Малко дълго се получи, но това не е случайно – нека потърсим приликите. За живелите при Соца ще е лесно, а помладите ще научат нещо за часовете по история. Започвам с факта, че българските комунисти, „получават земя“, която не им принадлежи по право. Те не са минавали през избори, а са били инсталирани под дулото на Шпагина на Червената армия, против волята на българския народ. Казвам против, защото, ако

³ <https://bg.wikipedia.org/wiki/Васал>

народът толкова много мечтаеше за съветска власт, нямаше да има едва 5000 партизани, и то в последните седмици преди 9 септември. А няколко години по-късно, горяните, борещи се срещу „народната власт“ щяха да бъдат в пъти повече!

Сигурно се чудите защо съм маркирал „*предава по наследство*“, затова ще напомня, че Тато подготвяше гласно или негласно за [свой заместник дъщеря си](#)⁴, Людмила Живкова, която „израсна“ чак до „член на [Политбюро на ЦК на БКП](#)“⁵, преди да напусне този свят само на 38 годишна възраст.

Другарки и другари, нашата страна беше много близко до обстоятелството да стане наследствена социалистическа република. И това не бяхме чували и виждали в света. Към това Тодор Живков се стремеше с всички сили. Знаете, че той направи член на Политбюро дъщеря си, а преди около два месеца разбути един отдел в Централния комитет, за да направи от него три, единият от които за неговия Владко. Е, сигурно е мислил най-напред да го направи завеждащ отдел, а следващия скок — или секретар на ЦК, или направо

[Това казва генерал Славчо Трънски](#), бивш партизанин. Казва го от трибуната на Народното събрание само седмица след свалянето на Живков през ноември 1989 г., пък вие решете на кого да вярвате!⁶

Управлението на БКП за 45 години ще бъде в тотална зависимост до пълно подчинение на директивите, идващи от Кремъл. А всяко по-важно българско решение, минава за одобрение през Москва. Никаква равнопоставеност, а пълно челобитие. И това, не само през периода на окупацията, а и до края на режима през 1989 г.

Дали има „*равнопоставеност между двете страни*“? Всеки сами си преценява, но ще напомня примерите от Унгария (1956 г.) и Чехословакия (1968), когато народите на тези две

⁴ <https://desebg.com/-a-/931--1->

⁵ https://bg.wikipedia.org/wiki/Политбюро_на_ЦК_на_БКП

⁶ <https://www.parliament.bg/bg/plenary/ns/55/ID/2921>

държави решиха да тръгнат по друг път. Държави, чийто мечти бяха кърваво смачкани от Съветската армия. „Равнопоставено“! Е, помним и Полша (1980), която се „размина“ само с военно положение. Срамна страница в българската история е фактът, че [Народната ни република участва в инвазията](#)⁷ на силите на Варшавския договор в Чехословакия. Като прилежни „васали“! Общата численост на войските, които извършват т.нар. операция „Дунав“, е половин милион войници и офицери, 5000 единици бронебойна техника (танкове и бронетранспортъри), заедно с около хиляда бойни и транспортни самолета. „Братска помощ“ за „равнопоставените“ чехословашки другари, няма що!

А колкото до васалът и „вдовицата“? И там „сеньорът“, в лицето на големия брат в Москва имаше грижата да намери „нов съпруг“ на овдовялата България – разбирай – кой да я ... ! И разбира се – най-вече да му служи! Така става след смъртта на Георги Димитров, когато за негов заместник тук бива посочен неговия зет Вълко Червенков, завербуван от НКВД като агент на съветските тайни служби с кодовото име „Спартак“. Така става и при вътрешнопартийния преврат и свалянето на Тодор Живков на 10 ноември, когато бъдещият Генерален секретар Петър Младенов, минава през Москва да иска благословията (а може би по мафиотски ритуал и да „целуне пръстена на Кръстника“) на вожда в Кремъл.

Но стига със „средновековни“ истории за сеньори и васали – говорехме за символите на българската държавност, третият от които е химнът на държавата.

7

https://bg.wikipedia.org/wiki/Интервенция_на_Организацията_на_Варшавския_договор_в_Чехословакия

ХИМНЪТ

От 1886 до 1947 г., национален химн на Княжество, и после – на Царство България е „[Шуми Марица](#)“⁸. Но с идването си на власт, българските болшевики отменят стария химн и до написването на нов, като негов заместител се изпълнява партийния марш „[Републико наша, здравей!](#)“⁹.

Не трябва да пропускаме, че по същото това време у нас се изпълнява и югославския химн „*Хей славяни*“, изцяло в контекста на „сливането на двете братски държави“ – [България да се превърне в Югославия](#)¹⁰! Та да свиква българинът с бъдещия си химн. Благодарение на разрыва между Сталин и Тито, преминаването на България под шапката на Белград пропада и тази песен бива изоставена. Но за това поредно национално предателство – ще отделим специално внимание.

През 1949 г. е обявен конкурс за написване на Химн на Народната република. Според изискванията, химнът трябвало *„в проста, стегната и вълнуваща форма да отрази най-характерното за историческото развитие на българския народ. Текстът следвало да е прост, ясен и гладък, „колкото вдъхновяващ, толкова и мъдър, колкото поетичен, толкова и политичен“. В неговото съдържание трябвало да се подчертаят героичните борби на българския народ за освобождение, величествената и неувяхаща слава на Христо Ботев и Васил Левски, както и на другите борци паднали за свободата. Изрично се подчертава, че отражение трябвало да намери и Девети септември, като начало на нова ера. Изискванията към рефрена са да покаже „любовта на народа*

⁸ https://bg.wikipedia.org/wiki/Шуми_Марица

⁹ https://bg.wikipedia.org/wiki/Републико_наша,_здравей!

¹⁰

към родината, възхваля на нейната красота, решимостта му да се бори, да работи предано за нейната слава и разцвет, готовността му на всякакви жертви за свобода и независимост, на дружба със Съветския съюз.“ (Войников, 2017)

Не се смейте – такива бяха времената! Или както казваше Кристиян Таков – по-скоро такива бяха хората. Та с такива хора, конкурсът се проточва повече от година, но на 30 декември 1950 г, Президиумът на Народното събрание, издава Указ № 688, влизащ в сила от 1 януари 1951 г, с който е утвърден новият химн. Автори на текста са Никола Фурнаджиев, Младен Исаев и Елисавета Багряна, а музиката е от Георги Димитров, Георги Златев-Черкин и Светослав Обретенов.

Не може да не го цитирам, та [да се посмеем заедно](#):

*„Българийо мила, земя на герои,
неспирен и мощен е твоят възход!
Да крепне навеки съюзът ни боен
с могъщия братски съветски народ!*

Припев: Слава републико наша свободна!

Страж на мира непреклонно бъди!

*Враг ли нападне земята ни родна,
в бой до победи ни смело води!*

*Великото слънце на Ленин и Сталин
с лъчите си нашия път освети.*

*Димитров за подвиг сърцата запали,
в борбата и в мирния труд ни сплоти.*

Припев: Слава ...

*Строим ний заводи, разкриваме мини,
нивята широки задружно орем.*

*За нашата скъпа, прекрасна родина
готови сме труд и живот да дадем!“¹¹*

¹¹ https://bg.wikipedia.org/wiki/Българийо_мила

Слушайки го,¹² веднага се забелязват приликите със съветския химн, който (с малки корекции) и днес е символ на Руската федерация.

След смъртта на Сталин и развенчаването на Култа към личността в СССР, подобна вълна идва и у нас. Сталинистът Вълко Червенков бива сменен от Антон Югов, а няколко години по-късно, министър-председател става Тодор Живков. Започва полемика за смяна на химна.

Георги Джагаров, един от основните двигатели на този процес, описва в спомените си интересен разговор между него и Тодор Живков, състоял се през 1961 г.:

„Тодор Живков: ... Тръгнал си да размиряваш страната, а казваш - нищо особено!

Георги Джагаров: В какъв смисъл...

ТЖ: Химнът, Джагаров! Събираш разни компании и говориш против! Не харесваш нашия химн! Защо така бе момче? Какво му е лошото на химна? Писали са го най-талантливите наши поети – Елисавета Багряна, Никола Фурнаджиев, Младен Исаев! Композиторите забравих ...

ГД: Хората не го пеят ...

ТЖ: Как да не го пеят? Такъв прекрасен химн, а да не го пеят. А ти знаеш ли го?

ГД: Не ...

ТЖ: Между нас казано, и аз не го знам. Пфу! Пфу! Първи секретар на Централния комитет, а да не знае националния химн! Но съветските другари го пеят. Веднага хващат мелодията. Може би са по-музикални от нас. Харесват го! Много го харесват, много!

ГД: Защото не правят разлика.

ТЖ: Каква разлика?

ГД: Между нашия и техния.

ТЖ: Ха-ха-ха! Това ли било! ...“ (Войников, 2017)

¹² <https://youtu.be/0jfrw94-dRw>

Забелязахте ли? Първият секретар на ЦК на БКП Тодор Живков не знае националния химн! Но иска да управлява държавата. И успява – за 37 години! А съветските другари не намирали разлика между техния и нашия!

През 1962 г. ЦК на БКП излиза с предложение по случай двадесетгодишнината от „Социалистическата революция“ през 1944 г., България да се сдобие нов химн. С разпореждане №1093/29.04.1962 г. на Министерския съвет е обявен конкурс за написване на текст и музика.

В типично тоталитарен стил се създава нарочна комисия от специалисти, която да разгледа представените проекти, като предложи на друга, този път партийно-правителствена комисия, да одобри проект. Но ... нито един от проектите не бива одобрен и Живков (кой друг!) предлага за най-целесъобразно, новият химн да се състави на основата на песента „Мила Родино“. А работата по текста се възлага на Георги Джагаров и партийно-пропагандния лирик Димитър Методиев. Това може би е и малко „отмъщение“ към Тито, тъй като песента „Мила Родино“ е създадена от свищовлията Цветан Радославов през 1885 г. при завръщането на автора от чужбина, за участие в Сръбско-българската война. А Добри Христов създава музиката на песента още през 1905 г.

Песента може и да е добра, но Партията има свое виждане, как да изглежда Химнът на „народната република“ казионните поети трябва така да го преработят, че *„химнът да разкрие красотите на родината, славното ѝ историческо минало, но и да подчертае ръководната роля на партията и дружбата със СССР“*. (Войников, 2017) Така се появява „кавър“ на песента, в който оригинални остават само първият куплет и припевът. Добавен е допълнителен текст:

„Паднаха борци безчет,
за народа наш любим.
Майко, дай ни мъжка сила,
пътя им да продължим!

(Припев...)

*Дружно братя българи,
с нас Москва е в мир и бой!*

*Партия велика води,
нашият победен строй.*

(Припев...)“¹³

За вас не знам, но на мен това „с Москва в мир и в бой“ ми идваше малко в повече!

Когато през 1964 г. предстои утвърждаването на новия Химн се намесва композиторът акад. Петко Стайнов, който твърди, че това е стара еврейска мелодия, което пък според него е проблем. Преди години Добри Христов също е споменавал, че мелодията е заимствана от еврейската музикална традиция, но уточнявал, че в българската песенна памет има стотици мелодии, които са заимствани от други народи и са станали неразделна част от българското музикално наследство.

Въпреки различните мнения, на 8 септември 1964 г., Президиумът на Народното събрание с Указ № 534, разбира се „единодушно“, утвърждава новият химн на Народната република, като той се изпълнява за пръв път при тържествата по случай 20 годишнината от преврата, наричан грандомански от тях „Социалистическа революция“. (Войников, 2017)

След друг пък преврат, този на 10 ноември 1989 г. и последващото VII Велико народно събрание, в което болшинство има Българската социалистическа партия (разбирай – БКП, която просто си е сменила името няколко месеца по-рано), тази песен се запазва като Химн. Е, все пак отпадат последните куплети – абсолютно сигурен съм, че това са единствените в света стихове от държавен Химн, в които се възхвалява чужда, а не своята столица!?! Срамно и недостойно!

¹³ https://bg.wikipedia.org/wiki/Мила_Родино

И „единствената“ велика партия, която беше записана в Конституцията още в първия ѝ член!

А след трите символа на всяка държавност, да преминем и към историята ѝ. Или по-точно, тази на Съветската окупация, както е правилно да се нарича „второто освобождение“.

1945 – „Народен съд“

Увертюрата

„Голямото избиване на хора беше започнало. То нямаше да приключи преди във всеки град и във всяко село да бъде унищожена и последната свободомислеща личност, която би застрашила със своя авторитет и демократични позиции установяването на комунистическата диктатура.“
(Бретхолц, 1994)

...

*„Извън всяко съмнение е, че ролята на Русия в най-новата история на България е с драматично значение. Първо, **Русия е тази, която във формата си СССР унищожил българския национален елит.** Няма друга страна в Централна и Източна Европа, чийто обществен елит да е **унищожен с такава последователност**, както в България. И това не е цел, която е за овладяване на политическата власт в тесния смисъл на думата, за комунизация.*

*Това е имперска цел, защото Съветският съюз носи имперската памет, че след Освобождението българският възрожденски елит успя да се мобилизира и в лицето на Стефан Стамболов, Захари Стоянов и др. да **осуети опита на имперска Русия да подчини България.** Това беше един добре научен урок, поради което и българският национален елит **беше унищожен с такава безмилостна последователност след 9 септември 1944 г.**“¹⁴*

¹⁴ <https://www.desebg.com/iniciativi/2029-2014-10-24-11-59-58>

Започвам с цитат на журналиста Волфганг Бретхолц и с думи на политолога проф. Огнян Минчев неслучайно.

За така наречения „народен съд“ е писано много, но то никога не може да бъде достатъчно! По някаква странна ирония (а може би следвайки сляпо довчерашните съюзници) терминът звучи като дословен превод на германските „Volksgерichte“¹⁵, създадени от Хитлер за изстребването на противници на националсоциализма. Пък и той не е нито „народен“, нито „съд“, а саморазправа, в нарушение на действащата по това време Търновска конституция. Един престъпен, показан сталински трибунал, изцяло поръчан и режисиран от Москва веднага след преврата на 9 септември 1944 г. от властта на Отечествения фронт и последващата окупация на Царство България от Червената армия. Сталин очевидно следва примера на Хитлер спрямо еврейските гета и белорусите, като оставя мръсната работа в ръцете на местната си агентура в лицето на БКП.

Малко предистория, защото това пъклено дело е замислено още с атентата в катедралата Св. Неделя¹⁶ през 1925 г., и 20 години по-късно успява да намери своя завършек от ръката на управляващия „Отечествен фронт“. А целта очевидно е **унищожаването на българския елит**, и впоследствие – на българската нация, защото световната история (и съветската в частност) показва, че **геноцидът винаги започва с изстребването на носителите на националната идентичност**. Стремешът на Москва очевидно е бил да претопи всичките народи под своя власт в единна общност на базата на руския език, и разбира се на руската идеология. Без значение каква е тя в дадения момент!

¹⁵ [https://de.wikipedia.org/wiki/Volksgерicht_\(Bayern\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Volksgерicht_(Bayern))

¹⁶ www.osvobojdenie.net/1919-1925-Въстание-атентат-и-още-нещо/

„... замисълът за тази безпрецедентна разправа с елита на един народ, каквато не си е позволила нито една друга цивилизована държава в Европа е още от 17 юли 1942 година. В точка 9 от програмата на ОФ е записано: „Народен съд над виновниците за досега водената катастрофална политика и за всички провинени в изстъпления над народните борци и мирното население на България и окупираните земи“. Но терминът „народен съд“ се появява още през септември 1941 г. в документите на БРП(к)! При това българските слуги на Сталин още тогава заявяват, че **„тоя съд ще бъде безпощаден“!**

Поразително е, че още на 18 януари 1928 г. Данаил Крапчев публикува във в. „Зора“ статията си „Филоксерата на демокрацията“. В нея пророчески изрича: **„Демагогът за всяко извършено вече деяние може да изкалъпи закон, под ударите на който да паднат неговите политически противници. Тръгнал по пътя на ласкателството, неговата задача е лесна: той ще измисли, да речем, някакъв „народен съд“, за да поласкае пак масите, и ще гони своята пъклена цел – да унищожи своите политически противници.“**

„Желязната метла“, по израза на московския агент Георги Михайлович Димитров, трябвало да помете „авгиевите яхъри на мрачното, подло и порочно фашистко наследство“. А това наследство според платеното Сталиново оръдие е „великобългарският шовинизъм“. Милост няма и не може да има. Да припомним, че на большевишката повеля Валери Петров навлича стихотворно рухо. В хорова агитка, наречена „народен съд“, той се задъхва от комунистическа ярост и плам: „... този, комуто съвестта пречи (да смаже един гаден живот), той не е нито нежен, ни човечен...“ (Радева, 2017)

В изпълнение на директивите, през декември 1942 г. т.нар. Задгранично бюро на БРП (комунисти) обявява, че ще бъдат съдени от „Народен съд“ министри, съдии и прокурори, полицаи, както и журналисти, обявени за интелектуални

подбудители и вдъхновители на фашисткия режим. На комитетите на Отечествения фронт е възложено да събират факти за „престъпления“, както и имената и адресите на техните извършители. По същото време, Задграничното бюро на БРП издига призива *„Да не се чака и още сега да се започне сурово народно възмездие“*, като изпълнението на указанието е възложено на бойните групи на партията и на нейната младежка организация (РМС). Политическото бюро на партията вече е утвърдило списък на първата група лица, които следва да бъдат ликвидирани и този списък е предоставен на т.нар. Военен център на партията. И съветските подлози у нас послушно изпълняват - за период от 5-6 месеца, от 1 септември 1943 г. до 15 февруари 1944 г. са били извършени общо 1204 терористични и саботажни акции, от които – забележете - само 12 са нападения срещу германски военни. [Според проф. Янко Янков](#) при тези акции са били убити 150 души военизирани българи (във войската и полицията), 133 цивилни български лица и само 44 немски военнослужещи; ранени са 128 военизирани българи, 34 български граждански лица и 68 немски военнослужещи; отвлечени са 148 български военизирани лица, 188 български граждански лица и само 19 германски военни. В крайна сметка българските жертви са 773, а немските – 131 души.¹⁷ Но те се „борят с хитлеро-фашизма“. И в Цаланица, и в Жабокрек, и на много други места, които разгледахме в предходната част.

Да поговорим за престъплението, наречено „народен съд“. И тъй като от години пропагандатори от целия червено-русофилски спектър тиражират отдавана изтъркани опорки по отношение на тази варварска саморазправа – как видиш ли, съюзниците включили подобни клаузи в т.нар. „Московското примирие“, и как „народният съд“ бил аналог на Нюрнбергския, внушават, че осъдените са престъпници, че присъдите били

¹⁷ https://iankov.blogspot.com/2007/08/blog-post_5849.html

справедливи, като често „слагат на кантара“ и „хилядите осъдени или убити“ от „монархо-фашистката власт“, вместо да изпадаме в излишни полемики, нека се разходим в полето на фактите. Защото пред фактите и боговете трябва да замълчат! Друг е въпросът, че за много от апологетите на Соца, Бог е един. Не, не онзи, когото славят последователите на религиите из целия Свят. Не, богът е един и той „случайно“ седи на трона в Кремъл.

Масовата разправа с инакомислещите започва още с навлизането на Червената армия на българска територия. Целенасочено! Това разбираме от Заповед № 14 от 8 септември 1944 г. - щабът на VI Въстаническа оперативна зона (ВОЗ) нарежда на партизанския отряд „Хаджи Димитър“:

„Да се арестуват всички народни врагове — полицаи и др. народни изедници, и да се обезвредят на място.“ (Мешкова & Шарланов, 1994)

Какво значи „да се обезвредят на място“ не знам, но така са „обезвредени“ и заровени неизвестно къде хиляди българи. Все пак, за пред народа, а и пред западните съюзници трябва някакво законово оправдание. Затова още на 12 септември 1944 г. (доста преди конституирането на Съюзната контролна комисия (СКК) в България, излиза Постановление на Министерския съвет, което обявява кои трябва да са бъдещите „престъпници“, а именно всички министри от кабинетите през времето от 1 януари 1941 г. до 9 септември 1944 г., всички народни представители от XXV Обикновено народно събрание, които с вота си са одобрявали и подкрепяли политиката на указаните кабинети. Изброяват се още военни, както и всички други лица, заповядвали, поощрявали или извършили убийства, палежи, грабежи, тежки телесни повреди или изтезания. В заповедта не е дефинирано, но на преследване ще подлежат и бившите регенти, и царските съветници.

На следващия ден от ЦК на БРП(к) изпращат [телеграма до Москва](#):

„...В първите дни на революцията стихийно бяха разчистени сметките с най-злостните врагове, попаднали в наши ръце. Сега се вземат мерки с това да се занимават съответните наказателни органи. Министърът на правосъдието работи по създаването на народни трибунали и следствени комисии. В новосъздадената милиция от партизани и проверени антифашисти се създават народно-гвардейски полкове, които се придават към армията. (...)

От въоръжени партийци и комсомолци ще бъдат негласно създавани ударни команди за особено отговорни задачи.

ЦК на Българската Компартия“¹⁸ (ЦДА, КМФ 40, инв.№ 937/430, к.12-13)

Няколко дни по-късно, на 25 септември следва нова телеграма до Димитров в Москва:

ДИМИТРОВУ

Готов законопроект о народном суде. Принята кратчайшая процедура, но пока начнут действовать, пройдет некоторое время. Это может быть использовано для негласной ликвидации самых злостных врагов, что проводится нашими внутренними тройками. Контрреволюция должна быть обезглавлена быстро и решительно.

ЦК КП БУЛГАРИИ

25 сентября 1944 г.

¹⁸ <https://www.decommunization.org/Documents/T1.htm>

„Готов е законопроектът за народния съд. Приета е най-кратката процедура, но докато започне да действа, ще мине известно време. Това може да бъде използвано за негласна ликвидация на най-злостните врагове, което се провежда от нашите вътрешни тройки. Контрареволуцията трябва да бъде обезглавена бързо и решително.“ (ЦДА, КМФ 40, инв.№ 937/430, к.49) (ibidem).¹⁹

Забелязвате ли? Димитров и компания се притесняват, че ще мине време докато се придаде юридическа форма на саморазправата и затова са създадени „вътрешни тройки“ за „негласна ликвидация“. Убийства без съд и присъда по тяхно усмотрение! Което всъщност във всяка една нормална държава е чиста проба престъпление – умишлено убийство! Но комунягите имат опит – спомнете си за „Черните ангели“! И не само!

Ще цитирам проф. Евелина Келбечева в интервю за „[Офанзива с Любо Огнянов](#)“:

„... историците още спорят - тези, които са близки до преименуваната от комунистическа партия дават някъде към 18 000 изчезнали и убити в тези, страшните седмици на септември и октомври – ние знаем, че Наредбата-закон за „народния съд“ е подписана на 30 септември, но дотогава, цялата страна е покрита с трупове и то хора, които са унищожени, хора от местния елит – това са кметове, учители, лекари, аптекари, цвѐта на българското селячество, и точно това е нещото, което не се знае.

Имаме данни, които между другото са огласени през 1969 г., в Годишника, издаван от Музея на революционното движение в София, и там се казва ясно, че тези, които са изчезнали – „изчезнали“?!? – и досега се разкопават, между другото, масови гробове, включително и новооткрити такива... и тези цифри, които имаме са ужасяващи –

¹⁹ <https://www.decommunization.org/Documents/Chistka2.jpg>

говорим за 18 600 човека, които са арестувани, към 1400 вече са убити, които по-късно са съдени, *post mortem*, от т.нар. „народен съд“; т.е. – цифрите варират между 18 000 и 40 000. Но ние имаме точните данни за образователния ценз на „изчезналите“ в първите кървави седмици – 17 000 от тях са с висше образование, а 8000 са със средно образование. Елитът на нацията!“²⁰

Тези данни, не са ли достатъчни да обяснят резултатите от този „социален инженеринг“ - резултати, чиито плодове берем днес?

На 30 септември 1944 г. Министерски съвет гласува единодушно предложената от Министъра на правосъдието, комуниста Минчо Нейчев „Наредба-закон за съдене от Народен съд виновниците за въвличане България в Световната война срещу Съюзените народи и за злодеянията, свързани с нея“.²¹ Приета е с подкрепата на земеделци, социалдемократи, звенари и дори политически необвързани интелектуалци, като част от Отечествения фронт. Впоследствие голяма част от тях ще попаднат под ударите на приетите от тях закони. С указ №22 на Регентите на България, е одобрено Постановление на Министерски съвет №6/30 септември 1944 г., с което Наредбата-закон е приета. Новата власт бърза, за да ликвидира онези политически и обществени кръгове, които биха могли да се противопоставят на готвения по съветски образец режим – политици, журналисти, адвокати, дори свещеници! Хора, които ще бъдат осъдени по обвинения, които пред обективен съд никога нямаше да издържат. И още един аргумент - на обществото трябва да се покаже, че режимът е безмилостен и никой не трябва да си прави илюзии за съпротива. Не че населението вече не вижда нещо, което никога преди това не е видяло като репресия – масовото „изчезване“ на хора в дните от

²⁰ https://www.youtube.com/watch?v=XkDN1T9fy_4

²¹ <https://legislation.apis.bg/doc/10638/0>

9 септември до края на октомври – „вартоломееви нощи“, през които хора биват измъквани от домовете им, откарват се извън села и градове и се разстрелват.

Доколко „наредбата-закон“ е законна говори фактът, че тя не е приета с гласуване от Народното събрание, просто защото то по това време е разпуснато. А доколко един „закон“, е закон, без да бъде гласуван от Парламента, ще ви отговори всеки студент по право още в първи курс. За все още неразбиращите, ще обясня просто – представете си някое днешно правителство, да приеме „Наредба-закон“, с които да се саморазправи с предходното!?! Не че някои „патриотични“ партии не ни го обещават, ако вземат властта...

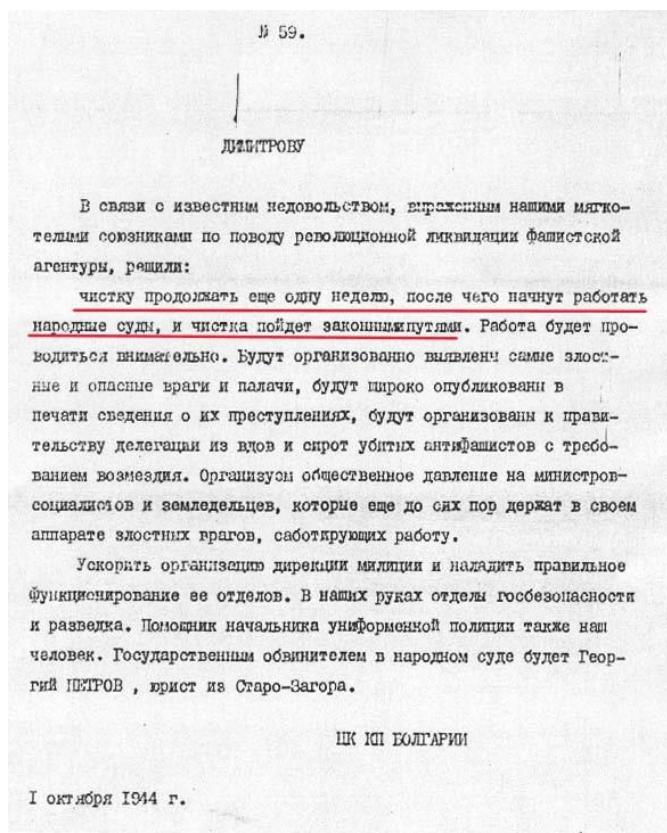
Въпреки правния абсурд, Наредбата е обнародвана и влиза в сила на 6 октомври 1944 г., представена от министър-председателя Кимон Георгиев като опит да се сложи край на кървавия терор, започнал непосредствено след 9 септември 1944 г. На практика тя узаконява физическите чистки и се превръща в удобно средство за разправата с политическите противници. Наредбата е приета и действа в условията на продължаваща окупация на България от войски на Трети украински фронт на Съветския съюз и срещу прилагането ѝ няма, а и не може да има никаква съпротива. Всяко действие по организирането и реализирането на наказателните процеси е съгласувано със съветските представители в Съюзна контролна комисия.

Част от неудобната истина около този „съд“ се разкрива от архивите, съдържащи разменените телеграми между Димитров – „Дед“ в Москва и неговия наместник в София – Трайчо Костов („Спиридонов“).

„До Димитров

Във връзка с известно недоволство, изразено от нашите мекотели съюзници по повод на революционното ликвидиране на фашистката агентура, решихме:

чистката да продължи още една седмица, след което ще започнат работа народните съдилища и чистката ще тръгне по законен път. Работата ще се провежда внимателно. Ще бъдат организирано разкрити най-злостните и опасни врагове и палачи... ще бъдат организирани до правителството делегации от вдовици и сираци на убити антифашисти с настояване за възмездие.“

Факсимиле от писмото до Георги Димитров – изм. decommunization.org²²

²² <https://www.decommunization.org/Documents/Chistka3.jpg>

Следва отговор от Москва, „Дед“ отговаря:

СПИРИДОНОВУ.

Ис-моему, оправдать никого не следует. Все
они несут ответственность и должны получить нака-
зание. Разумеется, размер наказания нужно опреде-
лить соответственно степени ответственности. При-
мерно, для министров первых двух кабинетов и для
тех из третьего кабинета, которые непосредственно
стечают за палаческие действия против народа и
за ограбление страны – высшая мера наказания. Для
остальных из третьего и четвертого кабинетов –
пожизненное заключение и от 15 лет до одного года.
Очень важно, чтобы все это было соответственным
образом согласовано с важнейшими партнерами, а
также достаточно обосновано в приговоре суда.

Д.

20.12.44 г.

Факсимиле от писмо на Георги Димитров до Трайчо Костов

„По моему, оправдать никого не следует. Все они несут ответственность и должны получить наказание...“ – „Според мен, никой не трябва да бъде оправдан. Всички те носят отговорност и трябва да получат наказание...“

Телеграмите са на руски език, защото Димитров е позабравил българския, а и за да може „Хазайнът“, както той раболепно нарича Сталин, да контролира какво се върши в България. А може би и защото Димитров е руски гражданин и като такъв, защитава интересите на новата си „родина“. Обикновени безродници!

„Дед“ (разбирай - Георги Михайлович) лично определя присъдите, които следва да бъдат издадени, и въпреки, че в писмото казва, че *„разбира се, размерът на наказанието трябва да съответства на степента на отговорност“*, веднага препоръчва на коя длъжност, какво наказание да последва! На *„министрите от първия, втория и частично от третия кабинет – най-тежката наказателна мярка. За останалите ... доживотна присъда или от 15 до една година“*.

Обърнете внимание – Генералният секретар на Коминтерна (вече разпуснат), разпорежда от Москва какви наказания да бъдат определени за всяка една длъжност! И ако в правото вината е лична, на всеки подсъдим, за болшевиките е важно да бъде унищожен елитът! Наред! Затова и размера на наказанията се определят по „длъжностна характеристика“!

Кореспонденцията между Трайчо Костов („Спиридонов“) и Георгий Михайлович („Дед“) продължава. След спешна телеграма от „Дед“ до „Спиридонов“, на 18 ноември 1944 г. се провежда извънредно заседание на Политбюро на БРП(к), и Трайчо Костов докладва пред останалите:

*„Имаме вече Наредба – закон за народния съд. Има решение да се спре революционният терор, да се прекратят арестите без заповед и избиванията на хора. Въпреки това в Дирекцията на милицията не се съобразяват с нищо и продължават разни групи нощем да извеждат арестувани и да ги разстрелват на неизвестни и за партията места. Всички са пропищели от нас – и съюзниците в правителството, и народът, и от Москва дори. От там наредиха да се спре беззаконието! Раденко Видински и Кирил Николов не могат да останат повече в Дирекцията на милицията!“*²³

²³ <https://armymedia.bg/2015/05/29/неудобните-партизани/>

Забелязвате ли? „Другарите“ толкова се оливат с репресиите и убийствата, че чак от сталинска Москва наредили да се спре беззаконието! Но това не се случва от никакъв хуманизъм или от „братска любов“ към българския народ, а защото разбират, че Сталин ще бере ядове със съюзниците, на които е обещал, че в страните, отредени за съветска зона, няма да има болшевизация. Исква да се спазва някакво благоприличие поне в началото! Може би, защото все още разчита на тях.

„Беззаконието“, според Трайчо Костов се дължи и на Дирекция на милицията, в лицето на Раденко Видински и Кирил Николов. Две имена, които на днешния читател не говорят нищо. За да разберем от какви хора е сформирана „Народната милиция“ – кратка презентация.

Раденко Видински²⁴ - участник в Септемврийските бунтове през 1923 г., щедро описани като въстание, осъден на 10 години затвор от „фашистите“ и... амнистиран още на следващата година! Пак от същите „фашисти“! След освобождаването си активно участва във Военната организация на БКП (т.с.), за което отново е осъден на 3 години затвор. По-късно заминава в Москва, където до 1936 година учи в Международната Ленинска партийна школа. След връщането си в България, отново бива интерниран в лагери за противодържавна дейност, а после минава в нелегалност.

В мемоарната книга на комуниста Теню Стоянов *„Шпионаж, преврати, процеси, убийства“* (Стоянов, 1993) се споменава за т.нар. „екзекутивна група“, действала под ръководството на Трайчо Костов, в която влизали Мирчо Спасов, Тодор Живков, Раденко Видински и др. Дали Тодор Живков наистина е участвал или по-късно е добавен конюнктурно от автора – не знам, но след преврата през септември 1944 г. „другарят Видински“ бива назначен за Директор на Народната милиция. Отстранен след цитираната

²⁴ https://bg.wikipedia.org/wiki/Раденко_Видински

среща на Политбюро, по-късно бива назначен за Началник на отдела за масовите организации в ЦК на БКП. Или както обикновено ставаше в онези години – „наказват“ някой партиен функционер с преместване на някоя по-добре платена и по-спокойна работа!

Интересна е визитката на другия герой, споменат пред Политбюро - Кирил Николов, в Уикипедия, в която е описан с „почетната титла“ - „български милиционер“:

Кирил Николов – Странджата

★Д Добавяне на езици ▾

Статия Беседа

Преглед

Редактиране

Редактиране на кода

История

Инструменти ▾

Кирил Йорданов Николов е български партизанин и милиционер.

Роден е в Катрище. В младежка възраст се занимава с бокс и се свързва с нелегалната Комунистическа партия. За кратко е партизанин, като използва псевдонима „Странджата“.^[1] След назначаването на Раденко Видински, също партизанин в Кюстендилско, за директор на Народната милиция в края на септември 1944 година, Странджата е назначен за комендант. Двамата стават известни с участието си в масовите саморазправи по време на терора, последвал Деветосептемврийския преврат, като лично извършват множество убийства на задържани.^[2]

Кирил Николов – Странджата

български милиционер

Роден1921 г.
Катрище, Царство България

Починал31 март 1945 г. (24 г.)
Шокодчичо, Унгария

Скриншот - Wikipedia

За него днес може би днес никой нямаше да си спомня, ако не беше по-известен с прякора си „Странджата“. Точно така – на него беше кръстен боксов турнир, провеждан още от 1950 г. В младежките си години, Кирчо се занимавал с любителски бокс, после станал партизанин и затова „народната власт“ взела, че кръстила турнир на негово име! И тъй като, както казва самият Трайчо Костов пред Политбюро *„Всички са пропищели от нас – и съюзниците в правителството, и народът, и от Москва дори. От там наредиха да се спре беззаконието!“*, „Странджата“ е уволнен от МВР. И ако за Раденко Видински е намерена синекурна длъжност, то Николов обиден, отива на

фронта. Но не като много други партизани, заминали на по-спокойни местенца като ЗКПЧ (зам. командир по политическата част), а „Странджата“, вече с чин „майор“ (?!) става командир на рота и намира смъртта си на фронта в Унгария. Според едни – „геройски“ покосен от немска картечница, според други – застрелян от своите, пропищели от него! Може би има защо!

А приетата Наредба-Закон за народния съд, вече „законно“ ще започне разправата с неудобните. Цитирам:

„Чл. 1. Учредява се Народен съд за съдене извършилите престъпни деяния, предвидени в този закон:

а) **министри от правителствата** през времето от 1 януари 1941 година до 9 септември 1944 година;

б) **народни представители** от XXV Обикновено народно събрание и

в) **други граждански или военни лица.** ...“

По-наблюдателните сигурно са забелязали отсъствието на регентите и министър-председателите. Това не е случаен пропуск – по това време в Москва вече са отведени регенти, бивши министър-председатели, министри и военни, и се предполагало, че те ще бъдат изправени да отговарят за деянията си пред международен съд.

На 25 ноември 1944 г., Трайчо Костов бързайки, пита Георги Димитров:

„Кой и как ще съди княз Кирил, Филов, Божилков и другите, които са взети под съветско попечителство. Ние не можем да не ги съдим. Ще ги доведат ли тука, или трябва да ги съдим задочно?“

Отговор няма – може би, защото Георги Димитров все още не е уведомен от Батюшката за намеренията му. Пък не смее и да попита. Трайчо Костов, по това време е секретар и ръководител на БРП (к), е принуден да се обърне отново към него, само че този път с по-остър тон:

„Досега от съветските органи са взети под арест регентите, 14 министри и 3-ма депутати. Някои от тях още не са били под следствие тук. Ако продължава така, то нашият народен съд ще остане без министри. Ще бъдат ли те върнати, за да ги съдим ние, или ще ги съдят съветските органи, или ще бъде нужно да ги съдим два пъти - ние задочно и съветските органи?“ (Мешкова & Шарланов, 1994)

Докато Трайчо Костов разбере какво е решението на Кремъл, ние да се върнем към Наредбата-закон, от която по-надолу разбираме друга прагматична нейна цел - да бъдат прибрани имотите на осъдените – изцяло или частично! Включително и на тези, които вече са си отишли от този свят по различни причини. Защо иначе да съдиш вече починали хора – ковчега в затвора ли ще вкараш или ще ги обесиш повторно? Всъщност това последното май е възможно, съдейки по издадени някога ленински директиви. Цитирам:

„Чл. 4. Виновните за извършване на престъпления по този закон се лишават от правата по чл. 30 от Наказателния закон временно или завинаги.

Съдът присъжда в полза на държавното съкровище целия имот на осъдения или част от него.

Смъртта на лице, извършило деяние по този закон, настъпила преди или след възбуждане на обвинението срещу него, не пречи да се започне или привърши преследването и да се издаде присъда, съгласно предшестващата алинея.²⁵

И тук се сещам за злодеи като Хитлер, Химлер и Гьоринг. Които не са съдени, защото са мъртви, а мъртви не се съдят! Никъде, освен у нас!

Но какво представлява т.нар. „народен съд“?

Правосъдната система на всяка държава е система от институции, закони и процедури, които са създадени с цел да осигурят справедливост и равнопоставеност при прилагането на

²⁵ <https://legislation.apis.bg/doc/10638/0>

законите. Тази система включва съдебни институции като съдилища и трибунали, както и правни професионалисти като адвокати и съдии.²⁶ И още - целта на правосъдната система е да установи правилата на обществото и да ги приложи към конкретни случаи и спорове. Тя също така има за цел да защити правата на гражданите и да ги предпазва от злоупотреби, нарушения и неправомерни действия. (ibidem).

Следвайки строго инструкциите на Георги Димитров обаче, т.нар. „Народен съд“ е поставен на „здрав политически основи“. Организацията му е дефинирана в последващите текстове на Наредбата-Закон:

Чл. 5. Министерският съвет, по доклад на министъра на правосъдието, назначава един главен народен обвинител и нужното число обвинители.

Главният народен обвинител и обвинителите, с възможно най-голяма бързина, събират обвинителния материал, възбуждат обвинението, определят мярката за неотклонение, изготвят обвинителния акт и поддържат обвинението пред съда.

Чл. 6. Народният съд се състои: а) от народни съдии - пълнолетни български поданици от двата пола, **избрани от областните комитети на Отечествения фронт**; б) от назначени съдии от министъра на правосъдието измежду съдиите и адвокатите в страната.

(Ал. 2, доп. - ДВ, бр. 261 от 1944 г.) **Всеки областен комитет на Отечествения фронт избира тридесет народни съдии измежду най-добрите граждани от градове и села. В случай че в някоя област, в зависимост от числото на привлечените към отговорност лица, образуванияте състави се окажат недостатъчни, министърът на правосъдието може да поиска от съответния областен комитет на Отечествения фронт да избере допълнително народни съдии.** “

²⁶ https://bg.wikipedia.org/wiki/Правосъдна_система

И ако устройството на съдебната система е уредено в Конституцията на една държава, от цитирания текст на Наредбата-закон разбираме, че всъщност правителството на Отечествения фронт е това, което ще назначи „народния обвинител“, а областните комитети на ОФ ще назначат „народните съдии“! Измежду „най-добрите граждани от градове и села“. А кои са те, след като през безотговорните дни на 1944 са [избити между 18 000 и 25 000 българи](https://desebg.com/chestvania/4883)²⁷, може да се досетите сами. Всъщност, кадрите и на обвинението, и на съда, са целенасочено подбрани сред членове, активисти и верни привърженици на Отечествения фронт, сред които (разбира се), преобладават „другари антифашисти и комунисти“. Част от тях са следователи от наскоро създадената народна и стопанска милиция. Предложени са от Дирекцията на милицията, понеже познавали работата по-добре и имат вече натрупан опит. А какъв е „опитът“ на милиционерите от първите дни след Девети, знаем добре!

На практика следствената и обвинителната дейност се обединяват. Но според Георги Петров това „не е принципен въпрос и не ще увреди с нищо производството пред Народния съд“. Така управляващият Отечествен фронт, изцяло дирижиран от българските болшевики (или по-скоро от руските), се явява едновременно и обвинител, и съдия на собствените си обвинения. А Москва препоръчва - с радиограма от 4 ноември 1944 г. Георги Димитров инструктира ЦК на БРП (к): „Постарайте се да поставите Народния съд против народните предатели и престъпници **на здрава политическа основа.**“ (Мешкова & Шарланов, 1994) Дори и за човек без юридическо образование е ясно, какъв ще бъде резултатът.

По искане на Георги Димитров, на 20 ноември 1944 г., Минчо Нейчев изпраща в Москва подробен отчет за досегашната подготовка на Народния съд. Според правосъдния

²⁷ <https://desebg.com/chestvania/4883>

министър, до този момент в София са образувани два върховни състава с по 13 души съдии. **Само четирима от тях са юристи, а другите девет са „народни съдии“**, избрани от Софийския областен комитет на ОФ. За цялата страна са формирани 65 обикновени състава с по петима членове, от които един е съдия-юрист, а другите са посочени от ОФ. А до завършването на делата на „народния съд“, обикновените състави стават 128 с около 650 съдии и 140 народни обвинители, поради постоянно нарастващия брой на подсъдимите.

Главният народен обвинител Георги Петров инструктира членовете на съдилищата, да се следва: *„Една безпощадна разправа с врага, но при едно разумно действие, за да не подриваме основите на нашата отечественофронтовска власт и да не утежняваме международното положение на страната.“* От тях се изисква: да бъде прочистен целият апарат на политическата полиция до последния полицейски агент; да бъдат наказани онези военни, които са правили *„кървави издевателства над българския народ“* и се намират в ръцете на Народния съд, като все пак да не се осъждат на смърт военни лица, които се намират на фронта, а да се спира тяхната преписка временно, да се спира заради момента; да бъдат наказани всички изпъкнали политически фигури от „фашисткия лагер“, да няма „леви залитания“ - да не се издават смъртни присъди за маловажни случаи, които обществото няма да посрещне добре. (ibidem)

И ако Пенчо Славейков в „Луд гидия“²⁸ казва *„Криво седи, право съди!“*, ако Правото твърди, че всеки е невинен до доказване на противното, то Наредбата-Закон се интересува най-вече от сроковете – *„с възможно най-голяма бързина“* да се предявят обвинения! Може би се питате, защо е това бързане? Комунистите подготвят съветизацията на страната по модела на „по-големия брат“ и целта е една: да бъдат ликвидирани

²⁸ https://litclub.bg/library/bg/slaveikov/lud_gidia.htm

колкото се може повече хора, които биха могли да затруднят процеса. Още повече, че в тези дни на безвластие, на тяхна страна е Червената армия. Да не забравяме, че нерядко причина за разчистване на сметки са просто междуличностни проблеми.

А присъдите, както видяхме от писмото на Георги Димитров, изпратено от Москва, са предварително определени от Политбюро на БРП(к) и по-скоро зависят от различните длъжности в държавната йерархия, заемани от обвиняемите, отколкото от наличието на някаква предполагаема вина, обоснована и доказана от обвинението. Абсурдно е, но обвиненията, от своя страна, са за действия (реални или измислени), които по времето на тяхното извършване **не са записани в закона като престъпления**. Обвиняемите са обявени за престъпници преди още да е готов закона за „народния съд“, който постфактум ще ги „уличи“ в извършените от тях „престъпления“! А много от тях вече са избити! Парадоксален, и за съжаление трагичен е фактът, че т.нар. „народен съд“ обвинява, съди и по-късно ще ликвидира политическия и военния елит заради действия, обратни на обвинението за въвличане на България във войната. Защото всички правителства след 1 януари 1941 г (датата, която се взима за отправна точка от комунистите) са взимали едни и същи решения - **да НЕ бъде въвлечена България** във войната, т.е. тя да не участва по никакъв начин в активни бойни действия. Нито на Източния фронт, нито на юг. И това е постигнато - български войник не участва в бойни действия срещу Съюзниците!

„Чл. 9. Съдът в най-кратък срок насрочва разглеждането на делото. Съдебното дирене се извършва от съда свободно, по разум и съвест.

За отсъстващите подсъдими делото се разглежда неprisъствено.

Всеки подсъдим има право най-много на двама защитници.

(ал. 4, изм. - ДВ, бр. 9 от 1945 г.) **Съдът е длъжен да свърши заведените пред него дела най-късно до 31 март 1945 година.**

Чл. 10. След приключване съдебното дирене, изслушване на обвинението, защитата и последната дума на подсъдимите, съдът постановява мотивирана **присъда, неподлежаща на обжалване и одобрение. Присъдите се изпълняват неотложно от прокурорите при областните съдилища.**

Чл. 11. Народният обвинител разпорежда за **налагане възбрана и запови върху имотите** на привлечените под отговорност лица. “(...)

„Чл. 15. До доказване на противното, считат се собственост на обвиняемия **прехвърлените имоти след 1 януари 1941 година** върху съпруга, възходящи и низходящи сродници, братя, сестри или низходящи от тях. Същото се отнася до **имотите, придобити след същата дата от съпругата и малолетните** низходящи, освен придобитите по наследство.“²⁹

Процесът

Организиран са 135 масови процеса – тринадесет състава в София и десетки – в провинцията, които могат условно да бъдат разделени на две основни категории. Първата група процеси имат за цел да ликвидират политическите конкуренти на БРП (к), като техен обект е елитът на Третото българско царство. Тук попадат тринадесетте софийски състава, както и онези в Пловдив, Русе, Варна. Втората група са процеси за елементарно отмъщение спрямо военни и полицаи по места, кметове и друга администрация, голямата част от

²⁹ <https://legislation.apis.bg/doc/10638/0>

които е участвала в борбата срещу партизаните - т.нар. „комунистическа опасност“.

Процесите започват работа в София на 20 декември 1944 г. в Тържествената зала на Съдебната палата в София, където заседава Първи състав³⁰ с председател Богдан Шулев и подпредседател Давид Николов, в състав от тринадесет членове. Подсъдими (както видяхме по препоръката на Георгий Михайлович Димитров от Москва) са бившите регенти на България - княз Кирил Преславски, проф. Богдан Филев, ген. Никола Михов, бившите дворцови съветници на покойния цар Борис III и бившите министри от двата кабинета на Богдан Филев (15.II.1940 – 11.IV.1942) и (11.IV.1942 – 14.IX.1943), кабинета на Добри Божилов (14.IX.1943 – 1.VI.1944), кабинета на Иван Багрянов (1.VI.1944 – 2.IX.1944), че даже и кабинета на Константин Муравиев, просъществувал само няколко дни (2 - 9.IX.1944), съставен основно от противници на присъединяването към Тристранния пакт и дори улеснил окупацията на България от Червената армия. Или общо - 51 души. Главен обвинител е Георги Петров.

В радиograma Георги Димитров обръща внимание на Трайчо Костов: *„Процесите трябва да бъдат публични, но на обвиняемите да не се позволи в никакъв случай да ги използват като трибуна за своите противонародни цели, под факела на своя защита.“* Нарочна комисия към ЦК на БРП (к), подготвила обвинителния акт, е спуснала предварително и основните въпроси, които трябва да бъдат задавани при разпитите. Те са сходни за всички подсъдими: защо са одобрили влизането на България в Тристранния пакт на 1 март 1941 г.? (странно забравяйки, че по това време СССР и Германия са съюзници съгласно Пакта Рибентроп-Молотов, а българските комунисти даже агитират за присъединяването ни); за влизането на

³⁰ <https://narodensud.archives.bg/19->

I_състав_на_Народния_съд_в_София

германските войски на територията на България; дали подсъдимият е подкрепил изпращането на български окупационни войски на техни територии; за влизането на България в антикоминтерновския пакт. Указанията от Москва гласят, че цялата царска династия - цар Фердинанд, цар Борис III и „дворцовата камарила“, трябва политически да се дискредитира чрез „народния съд“. Това налага и те да бъдат осъдени. По думите на Георги Петров се налага да се постави на подсъдимата скамейка *„неспокойният дух“* на починалия монарх, *„за да го развенчаем като „народен цар“ и да го заклеймим като палач на българския народ“*. (Мешкова & Шарланов, 1994)

И фарсът, наречен „народен съд“ бива добре организиран – до съдебната зала се допускат само ограничен кръг лица, след специално разрешение от Дирекцията на милицията. Между тях има групи, изпратени с цел да репликират в подходящ момент подсъдимите по време на разпитите. На процеса са допуснати като наблюдатели английски, френски и други чужди кореспонденти. Още в първите дописки, появили се в международния печат, те изказват опасение, че при този състав на съдиите *„мнозина от виновниците ще се отърват, а някои невинни ще пострадат“*.

Сред защитниците на подсъдимите са професорът по наказателно право Николай Долапчиев, професорът по гражданско право и член на БАН Йосиф Фаденхехт. Но... Много от подсъдимите не са в залата, не са дори в затвора, а са ... в Москва! Проф. Долапчиев и проф. Фаденхехт отправят няколко възражения.

„Моето мнение – казва проф. Фаденхехт, – е, че един адвокат, който е поставен да поеме защитата на един отсъстващ подсъдим, е поставен в една фактическа и правна невъзможност да изпълни своя дълг, така както повелява законът, дълг, който се включва в понятието на адвокатската защита пред съда, или само да се каже, че е имало защита.“

„Най-интересните“ в оперативно отношение, сред които регентите княз Кирил Преславски и ген.-лейтенант Никола Михов са задържани веднага след 9 септември 1944 г. В края на месеца в печата се появява кратко съобщение на Дирекцията на милицията: „Бившите регенти - Кирил, Филов, Михов, както и бившият министър-председател Добри Божилов и министърът на вътрешните работи Петър Габровски, задържани от българските власти, са предадени на съветските власти за разследване.“ Това, което не се казва, е, че те са отведени в Москва. Използвам думата „отведени“, въпреки, че по-точно е да се каже „отвлечени“ – нещо може би без прецедент, защото голяма част от политическия и военния елит, дори не се знае дали е било поискано разрешение от правителството на ОФ, са отведени в чужда държава! Като не съществува нито един документ за техните разпити там! Или по-скоро има, но в Русия, където всичко това е „държавна тайна“!

ВЯРНО С ОРИГИНАЛА
Секретар: *[подпис]*

А К Т

Экземпляр №-1

500

3 января 1945 года в 14 часов по софийскому времени в городе София я - Генерал-Майор ГОЗАНОВ Н.А., по уполномочию Советского Правительства, передал Уполномоченному Болгарским Правительством Министру Внутренних Дел МЛЮБУ задержанных Советским Военным Командованием в период с 19 по 21 сентября 1944 года следующих лиц:

1. Князь Кирил ПРЭСЛАВСКИЙ	- бывш. регент
2. Богдан ФИЛОВ	- бывш. регент
3. Никола МИХОВ	- бывш. регент
4. Добри БОЖИЛОВ	- бывш. премьер министр
5. Константин КУРАВИЕВ	- бывш. премьер министр
6. Петр ГАБРОВСКИЙ	- бывш. министр внутренних дел
7. Дмитрий ВАСИЛЬЕВ	- бывш. министр
8. Дмитрий ШИМАНОВ	- бывш. министр
9. Нарван ДРАГАНОВ	- бывш. министр
10. Хаджи ПЕТКОВ	- бывш. начальник генерального штаба болгарской армии.
11. Константин ЛУКАШ	- бывш. начальник генерального штаба болгарской армии.

Акт составлен в двух экземплярах на русском языке.

Единадесет от отвлечените – регенти, премиери и министри, са върнати срещу разписка, в последните дни на „процеса“, както разбираме от приложения документ. - Акт за предаване на Министъра на вътрешните работи на задържаните от съветското военно командване – изт. [КРДОПБГДСРСБНА](#)³¹

Също на 20 декември 1944 г., в Аулата на Софийския университет започват и заседанията на [Втори състав](#)³², който съди народните представители от XXV обикновено народно събрание (24 февруари 1940 г. – 9 септември 1944 г.). Подсъдимите по втори състав на Народния съд са 134 души.

Сценарият на процеса предполагал разпитите да се водят по начин, който да не дава възможност на подсъдимите да оспорват посочената в обвинителния акт политика, нарочена за „престъпна“, като така оставало само формално да се потвърди „вината“ на обвиняемите. Въпреки предварителните инструкции обаче развитието на процеса тръгва в друга насока.

По време на разпитите, царските съветници изнасят факти, които разкриват много подробности за живота, маниера на работа и начина на управление на българския монарх. Нещо повече – всички дворцови съветници дават положителна характеристика на цар Борис III като личност и държавник.

„Народният съдия“ Рада Тодорова недоволства пред ЦК на БРП (к): *„Един от обвиняемите, Лулчев, вчера се обърна в обвинител: вика, прекъсва.“*

В друго заседание, проф. Богдан Филев дава показания и на въпроса защо България е била прикачена към престъпната германска машина, професорът, основател на археологическата наука в България, учен с европейска слава, посрещан с почести в най-престижните университети на Германия, Франция, Италия, не се оправдава с „решението на парламента“, а моли

³¹ https://comdos.bg/media/Promenite_final.PDF

³² <https://narodensud.archives.bg/23->

„почитаемия съд“ да му разреши да се спре „по-нашироко, по-обстойно“ на този въпрос, защото „той опира до много други въпроси, които се налага да бъдат обективно оценени“. Очевидно стъписан, съдът отлага отговора, докато получи инструкцията „отгоре“. И тя - инструкцията, е ясна. В никакъв случай, какви са тези меки съдии, които си позволяват да питат дали да говорят враговете на народа

В следващите дни са разпитани министрите от първия кабинет на проф. Богдан Филев и резултатите са същите. Министърът на войната ген.-лейтенант Теодоси Даскалов (внук на Бачо Киро) обосновава с конкретни, аргументирани факти, че влизането на България в Тристранния пакт е било единствен възможен изход за страната при тогавашните условия.

Тук отново трябва да напомним, че в началото на 1941 г. на румънска територия по брега на река Дунав се е съсредоточила немската 12-та армия в състав около 600 000 човека, която иска да окаже помощ на своя закъсал съюзник – Италия, водещ битки в Гърция. Задал се е „неудържим порой“, по думите на цар Борис III, за когото „се прави вада, за да не залее целия бостан“. Отказът според него би довел до окупация на държавата, пълно разорение на народното стопанство, разгром на войската и избиване на демократичните дейци.

Още по-изненадваща за съда е дългата и подробна реч на бившия министър на земеделието и държавните имоти Димитър Кушев от БЗНС. „Днес, обяснява Рада Тодорова *пред Секретариата на ЦК, дадохме възможност на Кушев да изнесе, че е действал в полза на комунистите.*“

Министърът на правосъдието Минчо Нейчев, който с внимание следи хода на процеса, констатира, че „съдът седи със страхопочитание пред обвиняемите, вместо да бъде обратното“. (Мешкова & Шарланов, 1994). И властта взима мерки - достъпът до съдебните зали е силно ограничен, навсякъде се виждат само милиционери с шмайзери, като почти няма публика. Високоговорителите, монтирани пред залите с

цел населението да слуша на живо изказванията по време на процеса, са премахнати. Задържани са дори десетина адвокати защитници, позволили си да репликират и прекъсват съдиите.

1 февруари 1945 г. – „Кървавият четвъртък“

В архива на МВР се пази телеграма - отговор на Вълко Червенков до Георги Димитров, в която той информира Вожда в Москва, за взетите решения по отношение на инструкциите:

*„Присъдата ще бъде изпълнена в четвъртък, 1 февруари. В по-рано взетото решение внесохме корекция в смисъл увеличаване на смъртните присъди. От броя на съветниците на доживотен затвор оставяме само двама – Балан и Морфов. От кабинета на Багрянов към броя на осъдените на смърт добавихме Колчев. От състава на депутатите предлагаме да се осъдят на смърт до 70%! Червенков“*³³

Пореден абсурд е, че присъдите на болшевишкия т.нар. „народен съд“ се произнасят „в името на българския народ“, на фона на все още действащата Търновската конституция. Която, да напомня, не позволява извънредни съдилища, какъвто е народният съд.

С присъдата, подсъдимите биват обявени за виновни за това, че са „изложили сигурността на държавата и са поставили народните интереси в опасност, като са сключили международни договори с воюващи държави и обявили война и водили такава; 2/ заповядали действия нарушаващи обявления неутралитет към СССР отегчавайки с това международното положение на България.“

Интересно, какво е трябвало да направят държавниците, за да не „нарушат обявления неутралитет към СССР“, при

³³ <https://www.lechitel.bg/newspaper.php?s=5&b=477>

условие, че последния финансира терористични групи, които да убиват длъжностни лица, да рушат инфраструктура, изпраща оръжие, организира десант на диверсанти, изпратени с подводници или спуснати с парашути? Питам, за да знаят днешните ни управници какво да сторят, ако утре някоя държава извършва подобни действия спрямо Родината ни. Особено, ако ни е обявила за „неприятелска“.

Присъдата, която „не подлежи на обжалване и одобрение“ е обявена към 16 часа, държавното радио предава на живо. Свикан е митинг и площадът около Съдебната палата и дори фойетата са пълни с народ, който вика „смърт“. Кордоните на милицията едва удържат гнева на народните маси. Справедливата ярост на един човек се оказва толкова силна, че милиционерите са безсилни да го спрат, той пробива кордона и... удря шамар на княз Кирил, извиквайки: „Дойде вашият край.“ Народът зашлепява физически и заклеява политически управниците! Князът спокойно отвърнал на човека: „Помислете за себе си.“³⁴

Царица Йоанна описва в мемоарите си, издадени през 1964 г. (Giovanna di Bulgaria, 1964), трагичния ден:

„На осъдените, преди да ги убият бе отнета последната надежда да видят отново близките си, тъй като семействата бяха депортирани и това бе причината, поради която поисках да ги видя един по един преди екзекуцията...

...Ескортът беше подреден в двора на Съдебната палата от входа към ул. „Алабинска“. По този път се простираше конвой от шест камиона, към които бяха отправени жертвите. Беше дадена заповед да се удря и убива всеки, който протестираше, повишавайки глас. Един млад

34

депутат, Иван Батембергски, извика: „Помощ“, но веднага му бе счупен черепа с приклад.

Друг, министърът Тодор Кожухаров, инвалид от войната и блестящ писател, вървеше, опирайки се на бастун; изведнъж извика: „Не трябва да плачем за нас, а за България.“ И запя националния химн „Шуми Марица“. Бе убит с удар от револвер. Тримата регенти Кирил, Филов и Михов бяха изведени последни заедно с двама тежко болни осъдени. Качиха ги на един полупразен камион. Духаше леден вятър.

...В гробищата на София бяха паднали няколко бомби, отваряйки много широки ровове. Осъдените бяха накарани да слязат на малки групи в близост до тези „вече готови“ ями. Някой, не виждайки строен наказателния взвод, попита дали ще трябва да чакат на това място и с този ужасен северен вятър. Бе отговорено набързо, че ще бъдат убити един по един. Наистина, двама езекутори бяха готови с автомати в ръце...

...Изглежда, че на всеки убит (проф. Ал.) Станишев е проверявал пулса и слагал ухо на сърцето му. Има върховното себеотрицание да повтори това задължение толкова пъти, докато остане сам и последен, за да бъде убит...

...Върху телата на жертвите бяха изсипани камиони със сгурия. Надявах се така да отклонят вниманието и народните поклонения.

Узна се обаче, по странните пътища на vox roripii кого покриваха тези черни могили. Жени, млади и стари се спираха безстрашно да се молят на тази земя; и аз самата, придружавана от една или друга от моите дами, отивах да коленича край този общ гроб.³⁵

Друг очевидец, швейцарският журналист [Волфганг Бретхолц](#)³⁶, в книгата си „Видях сгромолясането им“ описва:

³⁵ <https://desebg.com/chestvania/5755-2024-01-30-06-53-11>

³⁶ https://bg.wikipedia.org/wiki/Волфганг_Бретхолц

„Смъртните присъди на Народния съд бяха изпълнени днес сутринта“, оповести едно официално комюнике на 2 февруари. Повече подробности за тази масова екзекуция не бяха дадени. На журналистите отказаха дори сведения за това дали осъдените са били разстреляни, обесени или обезглавени. На пук на всичко твърде скоро се разпространи истината за екзекуцията, която се оказа ужасно и невъобразимо жестоко клане. През нощта осъдените, наблъскани в камиони, били откарани до гробището на София. Там сами трябвало да изкопаят широк ров в дълбоко замръзналата земя. Сетне милиционерите войници им свалили дрехите и униформите. Разстрелванията следвали в йерархическа последователност: най-напред тримата регенти, сетне министър-председателите, сетне царските съветници, накрая — министрите и депутатите, съответно на групи по десет души. Извиквали ги поименно и сетне ги покосявали с автомати. Принц Кирил умира пръв: „Да живее Царство България!“ Министър-председателят Багрянов, който страдаше от тежко сърдечно заболяване, припаднал преди да бъде даден залпът. Оставили го да лежи, докато екзекутирали всички останали. След това един офицер се приближил до него и сложил край на страданията му. Трупове хвърлили в гроба и ги заринали.“ ...

„Три дни след кървавата баня от 2 февруари имах разговор с Цола Драгойчева, жената, за която знаех, че е дърпала конците не само при процеса, но и при екзекуциите. Тя беше един от водачите на Комунистическата партия и същевременно секретар на Отечествения фронт, докато „великият Димитров“ пребиваваше в Москва. Тя се намираше в постоянна телефонна връзка с Москва и предаваше на партията и министрите заповедите, които получаваше от там. Присъдата срещу „военнопрестъпниците“ беше произнесена в Москва, но тя самата беше взела решение за начина на нейното изпълнение. (...) На въпроса ми какво мисли

за присъдата на Народния съд срещу принц Кирил и останалите „военнопредатели“, тя не ми отвърна, както бях очаквал, с обичайния порой от фрази за „скъсването на България с фашисткото ѝ минало“ и „новото народно правосъдие“, а с думите, които никога няма да забравя:

„Никога в живота си не съм спала толкова добре, както в утрото на екзекуцията.“ (Бретхолц, 1994)

Ще оставя този мизантроп без коментар! Или по-скоро ще кажа – „обикновен садист“! И ще допълня, че на това същество днес е кръстен централният площад в Бяла Слатина. И после – защо са в „Северозападна“ България...

Дни след приключването на процесите, кукловодът в Москва, българинът със съветски паспорт Георгий Михайлович Димитров, отново в телеграма до Трайчо Костов (Спиридонов) от 19 април 1945 г., разпорежда:

„В момента, когато народните съдии завършват своята работа, е необходимо сериозно да се разгледа въпросът за семействата и близките на екзекутираните и осъдени фашисти, народни предатели и палачи... Обсъдете с Югов необходимите спрени мероприятия за изселването на тези хора в подходящи за целта райони. Част от тях трябва да бъдат изпратени на принудителна работа. Никакви съображения за хуманност и милосърдие не трябва да изиграт в дадения случай каквато и да е роля...“ - Из радиograma от 19.IV.1945 г. на Георги Димитров до Трайчо Костов. (Мешкова & Шарланов, 1994)

Забелязвате ли? Съветският гражданин Димитров, лишен от българско гражданство заради дейността му, нарича българските депутати, министри, регенти „народни предатели“, че иска и разправа със семействата и близките им! Но пропуска да забележи онези, поставили се в услуга на чужда държава, саботирали, грабили и убивали собствения си народ! В името на някаква утопична и човеконенавистна комунистическа идея, наречена „диктатура на пролетариата“!

По данни на Дирекция на народната милиция, предоставени на Секретариата на ЦК на БРП(к) към юли 1945 са изселени са 4325 семейства на „наказани от народната власт“ с 11 875 членове. Според доклад на Държавна сигурност до ЦК на БРП(к) от септември 1944 до май 1945 всички изселени лица в страната са **28 131 души**. (Горчева, 2010)

От всички регенти, министри, дворцови служители и народни представители нито един не е оправдан, а 103 от тях са осъдени на смърт и убити. Общо за времето до 31 март 1945 г., според Доклад на Главния народен обвинител Георги Петров, са разгледани 135 дела с **11 122 подсъдими**, с издадени **10 875 присъди**, от които **на смърт са осъдени 2816**; на **доживотен затвор – 1233**. А министърът на правосъдието уточнява останалите присъди: на **20 години – 19 човека**; на **15 години - 962**; на **10 години - 727**, и останалите – на по-малък срок. Конфискувани са имотите на всички осъдени. Макар предварително определеният от БРП (к) срок за приключването на съда да не е спазен, и въпреки „някои грешки“, правосъдният министър смята, че *„Народният съд извърши своята работа успешно“*.³⁷ (За сведение, в процесите срещу нацистките престъпници в Нюрнберг, са съдени 24 висши дейци на Национал Социалистическата Работническа Партия, като осъждат на смърт 12 (дванадесет), останалите са съдени на различни срокове затвор или оправдани, както ще видим малко по-надолу).

Главният „народен обвинител“ Георги Петров по късно дава отчет пред господарите от ЦК на БРП(к), в който дори се оправдава, че присъдите са толкова малко:

„Вярно е, че смъртните присъди изглеждат сравнително малко и незадоволително, но нека да надникнем в съдържанието на тези 2857 смъртни присъди и да избегнем повърхностното обсъждане на тези данни.

³⁷ <https://istoriograph.bg/istoriq/народният-съд-19441945-г>

И, наистина, кои лица разстреляхме?

Ами това са:

1.тримата регенти, между които един княз от Саксбургготската династия, която е донесла толкова злини на Родината и народа ни;

2.поставихме на подсъдимата скамейка духът на „О Боже почитащия Цар Борис III, за да го развенчаем като „народен цар“ и за да го изтъкнем като главен виновник за страданията на нашия народ;

3.разстреляхме всички министри на три фашистки кабинета – два на Богдан Филов и този на Добри Божилков, и половината министри на кабинета на Иван Багрянов – всичко 33-ма министри, между които трима Министър-председатели;

4.разстреляхме почти цялата престъпна дворцова камарила;

5. 67 души народни представители от фашисткото XXV Общо Народно събрание.

Но само това ли?

Не, ний разстреляхме тожже целия висш военен съвет, целия генерален щаб – около 47 души генерали, полковници и др.; разстреляхме целия апарат на кървавата фашистка полиция: всички директори на полицията, всички Областни и Околийски полицейски началници, коменданти и Околийски управители, всички групови полицейски началници и цялата политическа полиция в страната, с малки изключения; разстреляхме всички малки и големи офицери, които не можеха да се укриват на фронта и всички озлобени врагове по места, бандити и предатели и пр., и пр.

Имаме едно почти пълно кастриране на върховете на кървавия фашистки апарат в нашата страна.

Прочие, примерът, който даде Нашият Народен съд, остава и ще остане ненадминат в международен мащаб, ще

остане да блести като една скъпоценна корона в историята на нашия героичен народ.

Безспорно, този резултат се дължи най-вече на нашата славна Партия, която пое тази акция почти изцяло в свои ръце и даде една здрава организация на това голямо народно дело.”³⁸

И за да изтъкне добре свършената работа през началниците си продължава:

„Става вече ясно, че и в международен мащаб нашият Народен съд ще остане ненадминат...

И наистина, вече месеци, близо година откак в Румъния бе смъкната фашистката власт, а Народният съд там остава само на книга – резултати никакви!

В Унгария – така изстрадала и разорена от агресията на кървавия фашизъм, Народният съд там издава такива **меки присъди**, че може смело да се нарече един чисто противонароден, пораженски съд.

Във Франция бяха осъдени **съвсем малко** политически престъпници и знаем как вяло бе проведена акцията на Народния съд, че може да се квалифицира като една гавра над революционния френски народ.

В Германия – главната централа на кървавия фашизъм и хитлеризъм, се вече приготвява от Съюзниците не един истински международен съд, а по-скоро един възмутителен фарс...

В Италия – всеопрощението на Съюзниците – отдавна са покрили чудовищните престъпления на фашистките престъпници.

Пък нека не се боим да се спрем и на братска Югославия. Вече от дълги месеци заседава там Народният съд, а **резултатите са почти незабележителни.**

³⁸ <https://kultura.bg/web/отчетът-на-прокурора-поет/>

И така, акцията на Народния съд наред върви извънредно вяло и в никакъв случай не обещава резултатите от нашия Народен съд.“ (Димова, Отчетът на прокурора-поет, 2018)

Необикновен цинизъм! ... Или всъщност – обикновен! За който [турският вестник „Танин“ отбелязва](#), че българското „правосъдие“ било надминало „жестокостите и безчовечността, които се приписват на хуни и азиатци“³⁹!

А кой всъщност е „Главният народен обвинител“ Георги Петров? Адвокат, активен участник в Септемврийското въстание като член на военната организация на БКП (т.с.), на 12 септември 1923 г., когато се извършват масови арести, преминал в нелегалност. Член е на Окръжния революционен комитет, който обявява въстанието на 19 срещу 20 септември и лично командвал атаката на казармите в Стара Загора. Арестуван и прекарал в затвора до май 1924 г., когато той, както и неговите съмишленици, бива амнистиран от „фашистката власт“! След атентата в църквата „Света Неделя“ през април 1925 г., той е отново арестуван. И след 7 месеца отново бива освободен. Отново от „фашистката власт“! Това обаче няма да попречи адвокатът Петров, в качеството си на прокурор Петров, да се превърне в „народен обвинител“ Петров и да осъди тези, които са го амнистирали. Да ги осъди на смърт, едноинстанционно, без право на обжалване!

„Не ще и дума: активното участие на Георги Петров в „борбите на Партията“ преди 9 септември калява неговия характер до безпощадност; развива до пароксизъм революционната злоба и отмъстителност; приспива съвестта, по-точно я премахва поради „делегирането“ ѝ на безличния партийен организъм; прави безболезнено неволното приплъзване от разбираемото недоволство към

³⁹ <https://bulgariaanalytica.org/2017/02/01/народният-съд-саморазправа-с-пол/>

съществуващия ред към физическата разправа с политическия и интелектуалния елит на нацията.“ (Димитров Е. И., 2015)

Ти фашист ли си, бай Димитре?

За разлика от името на гореописания сатрап, вероятно за Никола Шайков не сте и чували - ще го откриете само в една книга - единствената му биографична книга „Пътят“. Макар и забравен като автор, много хора се сещат за един уникален цитат от неговата книга:

„Ти, фашист ли си, бай Димитре?“

Ще опиша обстоятелствата, довели до изричането на тази фраза. Документален разказ на свидетел на събитията, по-късно успял да емигрира в Канада. Разказ, който казва всичко! Без политика, без емоция, без украса! Само тъга, мъка и отчаяние! Разказ, даващ много материал за размисъл. И за пробуждане! Обстоятелства, които обясняват цялото варварство на „революционерите“ от ония години. Варварство, необяснимо от човешка гледна точка, в което и заложен резултатът от по-нататъшното развитие на държавата. Та и до днес! Положени са основите на общество, в което интелектуалния елит е унищожен, предприемачеството е унищожено, но е унищожена всяка не просто свободна, но и всяка различна мисъл. Печатни физиономии с печатни мисли, спуснати „отгоре“. Власт на алитерати, на простотията, на безличието! Тежък социален инженеринг за сметка на елита на българския народ! Народ, чийто елит е унищожен, трябва да създаде нов! Но от къде? Олигофрени и селски хитреци с каскети, учили-недоучили, както ще видим дори неграмотни, но надянали червени ленти на ръкава си и раздаващи улично правосъдие на върха на пушките и ножовете, а често и на обикновени брадви, могат ли да бъдат елит? Дори ако облекат

палтото на Евдокия, съпругата на Богдан Филов, както прави Цола Драгойчева! Същата онази Цола, за която се говореше, че дори със старческа инконтиненция, седеше в Политбюро и ни „управляваше“? И всичко това в угода на чужда власт, а и на малка (или на не толкова малка) група маргинални типове, превзели Държавата и ползващи я като бащиния. Това Общество ли е? „*Не народ а мърша*“, пише Петко Р. Славейков десетилетия по-рано, но в тези години май мършата управлява, давайки разгул на най-низки човешки страсти! Или нечовешки!

Мърша сме! Защото нямахме достойнството да си признаем грешките и да поискаме прошка! Не пред мъртвите, а пред самите себе си! И продължаваме да робуваме на митове...

За да разберете защо пиша тези силни думи, ще цитирам част от книгата „Път“ на Никола Шайков - думите му казват всичко и не подлежат на коментар! [Да прочетем и да замълчим...](#)

„На 5 февруари 1945 г. започват заседанията на „Народния съд“ в град Гоце Делчев. Съдиите са избрани от комунистическата власт с цел да разгромят непокорните българи – дейци на Организацията. И по този начин да бъде пречупена българщината в пиринска Македония. За обвинител е назначен Атанас Стайков от Разлог. ...

По призвание – алкохолик, през цялото времетраене на процеса беше пиян, а когато взимаше думата така крещеше срещу нас, че чак слюнки хвърчаха от устата му: „Смърт за това фашистко куче!“. ...

За това колко брутален е бил „Народния съд“, Шайков разказва следната история от процеса срещу човек на преклонна възраст Димитър Търлянов, от село Гърмен, Гоце Делчевско.

„– Ти, фашист ли си бай Димитре?

Исправяйки се прав и гледайки Кръстю Андонов (един от „народните съдии“ – б.а.) право в очите, той каза високо и ясно:

– Да! Щом всички тук, които съдите вие са фашисти и аз съм такъв! Аз се гордея, че в този момент се намирам между тях, а не между вас! **Всички, които сега съдите вие са добри и честни хора! Аз съм честен човек, целият ми живот премина в труд, помагайки на всеки нуждаещ се, никого не съм убил или ограбил, по Божите заповеди съм живял не само аз, но и семейството ми.**

В залата настъпва оживление, а съдиите свъсиха вежди, след този провокаторски отговор, и започнаха да шушукат помежду си. За да разсеят впечатлението, което направи казаното от бай Димитър в залата, неговият съселянин Иван Гулев в качеството си на съдия го запитва:

– Ти, бай Димитре, какво разбираш под думата **фашист?**

– До момента на моето арестуване аз не я знаех тази дума каква е и откъде е дошла, и никога не бях я чувал. Преди да дойдете вие на власт никой на никого не викаше фашист. Но когато дойде на власт вашата партия разбрах, че аз и много други хора сме фашисти, така ни именуваха онези, които казваха за себе си, че са комунисти. Те ни се заканваха, че ще ни изтребят, биеха и псуваха на фашистка майка. **Вие, откакто взехте властта, започнахте да делите хората на фашисти и комунисти, а аз след като не съм комунист – значи съм фашист.** Толкова разбирате вие, толкова разбирам и аз. Според вашите разбирания **фашисти са тези, които са добри стопани, не пиянстват, не крадат, не пребиват хората за нищо, не закачат чуждите жени, а работят от тъмно до тъмно. А комунистите са тия, дето не им се работи, които крадат, които пребиват имотните, за да им вземат имота, а нямат нищо, защото никога през живота си не са работили. Те са тези, които псуват, бият, пиянстват и викат, заканвайки се: „Смърт на фашистите!“.** Ето това разбирам аз под думата „фашист“.

С тези думи бай Димитър си подписа присъдата, но неговото прочувствено слово предизвика такава ярост сред състава на съда, че всички започнаха да жестикулират срещу него, а пияния прокурор Стайков, след кратко колебание, изрева стандартната фраза:

– Смърт за това Михайловистко куче!

При такава „делова“ обстановка се провеждаха заседанията на „народните“ съдилища и се установяваше виновността на подсъдимите. А че виновни са всички преминали през съда, това красноречиво се доказва от издадените присъди.

„Народният съд“ в Гоце Делчев приключва своята дейност на 15 март 1945 г. с издаването на безброй смъртни и доживотни присъди. Част от осъдените на различни срокове затвор дори не получават присъди. Няма нито един оправдан или осъден условно...“⁴⁰

Запомнете думите на бай Димитър Търлянов – те са най-точния анализ, най-точната диагноза на ония времена, на ония нрави! И всякакви дитирамби за „светлата дата 9 септември“, „Социалистическата революция“, „Двойното освобождение“, „борба срещу фашизма и капитализма“, след тези думи звучат неистински празно и бутафорно! Звучат като обикновена ЛЪЖА!

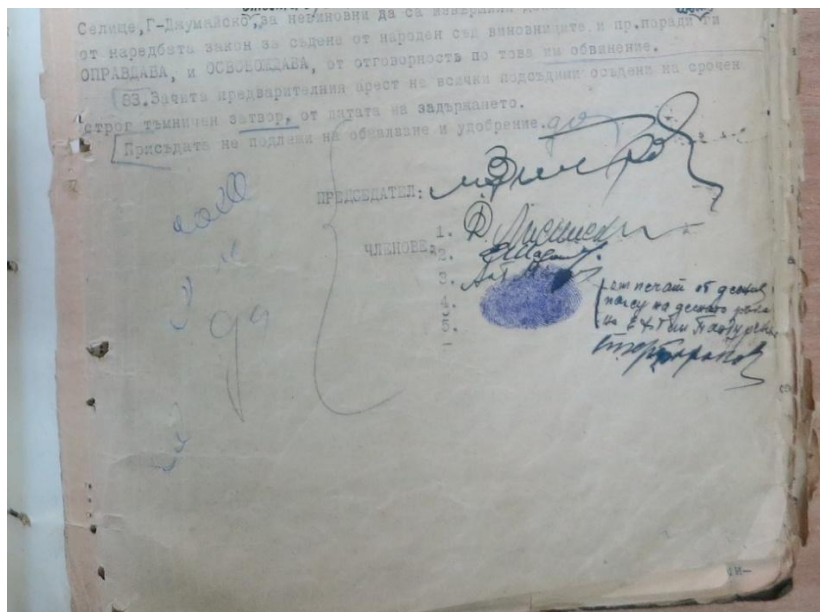
За това, какви хора са издавали присъдите на достойни българи като бай Димитър разбираме от доц. Михаил Иванов, изследвал архивите от „народния съд“:

„Натъкнах се на съдия, Евтим Пандурски, подписал присъдите на Първи и Втори горноджумайски състав с отпечатък от палеца си. В двата процеса, от този

⁴⁰ <https://conservative.bg/nikola-shaikov-patiat/>

неграмотен „съдия“ са осъдени 227 души, от които 99 на смърт.“⁴¹

И ако не вярвате – моля:

Присъда, подписана с „отпечат от десния палец на дясната ръка на Ефтим Пандурски“! (ЦДА, ф. 1449, оп. 1, а. е. 477 – изт. [Народен съд в България - 1944-1945](#))⁴²

За събитията в друга част на България – в Поморие, разбираме от документ, който ще приложa без коментар.

⁴¹ <https://faktor.bg/doc-martin-ivanov-negramoten-sadiq-e-osadil-s-otpechatak-ot-paleca-si-227-dushi-ot-koito-99-na-smart>

⁴² <https://www.facebook.com/share/p/1GrHZY5Ryy/>

175

Поверително!

МИНИСТЕРСТВО
НА
ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ И НАРОДНОТО ЗДРАВЕ
ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ

№ 265

13. II. 1945 год
— София

До Господина
Директора на народната
милиция - СОЭИИ.

Околийският управител гр. Поморие в доклада си за общественото, политическото, административното, стопанското и просветно състояние на околията за м. февруарий до Министерство на вътрешните работи донесе:

Че в селата :Приселци и Раковица-Обзорска община Поморийско са учредени народни съдилища, съставени от лица изхождащи от ОФ. Същите съдилища са призовавали лица крадци в миналото и понастоящем. Обикновено заседанията са правили нощно време. Показанията са изтръгвали с побойща. Ако дадено лице няма вина взимали му такса разноска за съда и го пускали. Околийският управител се научил от донесенията на кметските наместници на тия села. Веднага им предписал да ги разтурят, а те му отговорили, че същите съдилища са покровителствувани от началника на милицията. Околийският управител поискал да обдат разтурени съдилищата, обаче началника на милицията казал: "Управителя да си гледа кметовете и да се не бърка в моята работа." Действията на тия съдилища са допринесли много за излагане престижа на новата ОФ власт в тоя край. Порази това, че учредени народни съдилища в

При отговор, да се посочва №, дата и отделението

„Народният съд“ продължава саморазправата и на много други места. Друг случай от с. Билинци, Брезнишко, завършил малко „по-благополучно“. През март 1944 г. партизани убиват учителя Симеон Дивдуркин. Съпругата му, Надежда, учителка в същото село и майка на три деца, подава жалба в полицията, в която посочила убийците му, за което ѝ „провинение“, през 1945 г. тя е осъдена от местния състав на „Народния съд“ - на 1 г. затвор, глоба от 50 000 лв. и конфискация на 1/3 от имуществото ѝ. Чист късмет, че е отървала кожата!

Показания са „изтръгвани с побоища“ не само в Поморие. Това се потвърждава от обвиняемия Пенчо Дюлгеров от с. Осенец, Разградско:

*„Показанията, които написах при разпита ми в служба „Държавна сигурност“ не отговаря на истината. От мен те бяха насилствено изтръгнати, а аз заставен насила да [ги] напиша“.*⁴³

За други кървави събития - в Сливен и неговите околности, свидетелства от първо лице Петър Семерджиев – партизанин, след 9 септември 1944 г., лидер на БРП(к) в Сливен, който по-късно ще се издигне до кандидат-член на ЦК на БКП. През 2008 г. излизат неговите „Спомени“ (Семерджиев, 2010), в които дава уникално описание от първо лице на вакханалията на „новата власт“ спрямо инакомислещите:

„В Народния съд бяха съдени и хора, които бяха предварително убити. Но повечето бяха оставени да бъдат съдени в заседанията на Народния съд и веднага след това бяха убити. Хората от една от главните групи осъдени на смърт бяха убити на самите гробища, в градските гробища.

Други групи бяха избити в планината и заровени там някъде, в планинските усои. Убитите в гробищата бяха заровени в предварително изкопани ями/гробове.

Незнаен гроб. На близките им не се съобщаваше, къде са, те не можеха и да знаят, защото в един гроб се закопаваха няколко души. А тия, които бяха убити извън града от специални команди, бяха извеждани с коли, с камиони и при значително усилена охрана.

При тяхното избиване са вършени издевателства и ограбвания. По-късно, например, шофьорът, който караше колата, която ползвах аз, понякога ми е разказвал какво са вършили някои от участващите, разстрелвали осъдените.

⁴³ <https://faktor.bg/doc-martin-ivanov-negramoten-sadiq-e-osadil-s-otpechatak-ot-paleca-si-227-dushi-ot-koito-99-na-smart>

Например, той ми е казвал за началника на един от участъците, който по-късно стана дори комендант на милицията: „Ако го видиш, какъв часовник носи, това е часовникът на еди-кой си от убитите“.

Убийствата се изпълняваха обикновено чрез разстрел, но е имало и случаи и на **издевателства – рязали са главите**. Освен това, шофьорът веднъж ми беше разказал, че като са **отрязали ухото** на някой, са се „мацали“ с кръвта на загиналия.

Самият аз съм участвал само на един от извършените разстрели. Това беше в гробищата: там бяха изведени главната група осъдени от Народния съд в Сливен, начело с бившия полицейски комендант Георги Алексиев.

Това бе непосредствено след Народния съд и навярно е било април или май 1945 година. Между подлежащите на разстрел имаше един или двама бивши офицери, които са били в запаса през тия години на войната, провинени в борбата против партизаните или друго нещо.

Те също бяха осъдени на смърт чрез разстрел. **А разстрелът тогава беше като един разгул**. Всички тия хора бяха навързани, изхвърляха ги от камионите с много блъсканици, ритници и приклади и се мъчеха да ги изправят, за да ги разстрелят. Гробовете бяха предварително изкопани – това бяха ями – не може да се каже гробове. Може да са били две-три ями, а разстреляните бяха 20–30 души. Полицейският комендант Алексиев, бивш офицер, след това учил в полицейски курсове и преминал на полицейска служба, до последния момент, както си спомням и в следствието, и в затвора, и по време на Народния съд, се държа много твърдо.

А изправен пред разстрела, след като е понесъл всички мъчения, той има сили да извика „**Да живее България**“. И така си отиде“ ⁴⁴

⁴⁴ <https://dialog-bg.info/Istoria/Kohen.htm>

Минута! Една минута мълчание, в памет на тези, а и на всички други десетки хиляди българи, избити от тези нечовеци!

Нюрнберг и Токио

Добре известна е друга опорка на Пропагандата, а именно – че Народният съд бил аналог на Нюрнбергския и Токийския трибунал. Звучи донякъде логично. Но... (ето пак това „но“, но...) документите казват друго.

На 28 октомври 1944 г., близо месец след обнародването на Наредбата-закон, в Москва е подписано примирие (а не мирен договор) - *„Споразумение между правителствата на Съединените американски щати, Обединеното кралство и Съюза на съветските социалистически републики, от една страна, и правителството на България, от друга страна, за примирие“*. И ако текстът на този документ трудно може да бъде намерен на български език (подобно на много други от онова време), то [английският вариант](#) е предоставен от Университета в Йейл⁴⁵. А в неговия Член Шести се казва единствено:

„Правителството на България ще сътрудничи при задържането и съдебния процес на лица, обвинени във военни престъпления.“

Не само, че „Западът“ не настоява за саморазправа с хиляди наши сънародници, а изисква *„сътрудничество“* единствено по отношение на *„обвинени във военни престъпления“* (а не на политически противници)! Точно затова, Великобритания и САЩ отказват да екстрадират служителите и сътрудниците на задграничното Национално правителство на професор Александър Цанков, създадено във Виена. Защото никъде в документите, подписани от

⁴⁵ <https://avalon.law.yale.edu/wwii/bulgaria.asp>

представители на СССР, САЩ и Великобритания (след 1944 г. и Франция), не се споменава, още по-малко се задължава победена страна да наложи наказания на политическите опоненти.

Съдебната процедура в окупираните държави, които се намират под влиянието на Англия и САЩ е коренно различна. Във Франция, възмущава се Георги Петров, *„бяха осъдени съвсем малко политически престъпници и знаем как вяло бе проведена акцията на Народния Съд, че може да се квалифицира като една гавра над революционния французки народ“*. В действителност правителствените кръгове от режима на Виши се съдят не от народен, а от Върховен съд. От 108 подсъдимите смъртно наказание е наложено на 18 души, от които 8 присъстват, а 10 отсъстват. По-късно смъртната присъда на маршал Петен е заменена с доживотен затвор. В Германия според Георги Петров *„се приготвява от Съюзниците не един истински международен съд, а по-скоро един възмутителен фарс“*. Всичко това му дава основание да заключи: *„Впрочем, примерът, който даде нашият Народен съд, остава и ще остане ненадминат в международен мащаб, ще остане да блести като една скъпоценна корона в историята на нашия героичен народ. Безспорно този резултат се дължи най-вече на нашата славна Партия, която пое тази акция почти изцяло в своите ръце и даде една здрава организация на това голямо народно дело...“*

И наистина „българският опит“ се сочи в Москва за „пример“ за другите страни. Заснети са и два филма за Народния съд у нас. Единият от тях е изискан от Съветския съюз и се прожектира в редица градове на страната. (Мешкова & Шарланов, 1994)

Всъщност въпросът, какво да се прави с военнопръстъпниците възниква още през 1942 г., когато Уинстън Чърчил, възмутен от начина на водене на война и прръстъпните действия от силите от Оста, предлага бързи

екзекуции без съд на определени лидери по установен списък, но под влиянието на САЩ, се отказва от тази идея. На конференцията в Техеран през 1943 г. Сталин прави предложение да бъдат разстреляни петдесет до сто хиляди германски офицери, но Чърчил се противопоставя на разстрела на служители, които не са участвали в престъпления.

След войната и капитулацията на Германия и Япония, съюзниците разбират, че въздадената справедливост спрямо подпалвачите на Втората световна може да предотврати следваща такава. Военнопрестъпниците трябва да бъдат наказани строго, но справедливо, при спазване на правовите принципи, без да се търси отмъщение и без да бъдат погазвани основните човешки ценности. Основната цел е политическото и морално възстановяване на Германия също на базата на общочовешки ценности, за да не се повтаря никога повече трагедията на войната. (Димова, Нюрнбергските принципи, 2024)

За разлика от нашия уж „народен съд“, двата съдебни процеса – тези в Нюрнберг и Токио, цитирани в опорките обаче имат своето международно правно основание – те се базират на Лондонското споразумение, т.нар. „Нюрнбергска харта“. На 8 август 1945 г. в Лондон, Съюзниците, в лицето на САЩ, Англия, СССР и Франция подписват Конвенция – *„Споразумение относно преследването и наказването на главните военнопредстъпници от европейските сили на Оста“* – т. е. Германия и Италия. По-късно към споразумението се присъединяват 23 държави. Създава се **Международен военен трибунал** (МВТ) с представители на четирите държави и същия брой главни обвинители. Международен, а не някаква сбирщина от доверени на комунистите подлоги, или просто злобни и отмъстителни люде, назначени от т.нар. областни комитети на Отечествения фронт, някои от които без особено образование.

Уставът на МВТ се основава на принципите и нормите на международното право, установени и потвърдени от Хагската конвенция от 1907 г., Женевския протокол от 1925 г., Парижкия пакт от 1928 г., Лондонската конвенция за определяне на агресора от 1933 г., Московската декларация от 1943 г. и др. Член 6 определя три основни групи престъпления — против мира, против човечеството и военни престъпления. И тъй като повечето от нас не са специалисти в областта на международното право, ще обясня.

Като **престъпления срещу мира**, се определят действие по планиране, подготовка, договаряне и стартиране на война. (дали по този параграф не трябваше а бъде подведен и Сталин, е друга тема, но победителите не ги съдят).

Престъпление срещу човечеството в международното право е извършването на тежки жестокости срещу големи маси хора и представлява най-високата степен на криминална дейност. Масови убийства, изстребления, депортация, поробване на цивилно население преди или по време на война; преследване по политически, расови или религиозни причини и други нечовешки дейности.⁴⁶ (неволно правя аналогия с Буча и Ирпин ⁴⁷, с Мариопул, с **бомбардирането на болници в Украйна** ⁴⁸, но тези размисли ще оставя на ортодоксалните русофили).

Военни престъпления. Заложени още в Хагската конвенция от 1899 г. и доразвити от Женевските конвенции, те дефинират, че на съд подлежат нарушенията на законите и обичаите на водене на война, преднамерените убийства и бруталното отношение към военнопленници, мъчения, депортации на цивилни, взимане на заложници, нападение на

⁴⁶ https://bg.wikipedia.org/wiki/Престъпления_срещу_човечеството

⁴⁷ https://bg.wikipedia.org/wiki/Клане_в_Буча

⁴⁸ <https://edition.cnn.com/interactive/2022/03/europe/mariupol-maternity-hospital-attack/index.html>

цивилни обекти, плячкосване на държавна и частна собственост⁴⁹ (пак напомням за Буча и Ирпин, които според „другата гледна точка“, били „холивудски продукции“⁵⁰).

Първият процес над главните военни престъпници се провежда в Нюрнберг от 18 октомври 1945 до 1 октомври 1946 г. (доста време, след като нашия е приключил, а и заседава цяла година, за да съди 24 души, но нали помните – у нас се действа „с възможно най-голяма бързина“, за да осъди 11 000! От деня на завършването на Втората световна война до началото на процеса минават малко повече от половин година – време, през което са разработени устав, правила и процедури на Международния съд, събрани са и са систематизирани основните доказателства на обвинението, съставени са обвинителните актове.

Съдиите са общо осем – по един главен и един заместник съдия от всяка от съюзните държави – САЩ, СССР, Великобритания и Франция, и по един прокурор.

Подсъдими са 24 души - водещи лидери на Нацистка Германия. Обемът на доказателствения материал, представен от обвинението е огромен. Трибуналет трябва да прегледа повече от 3000 документа, да разпита около 200 свидетели. Заради 24 обвиняеми! Колко ли документи са прегледали „народните съдии“ у нас, за да осъдят хиляди, в периода от декември 1944 до април 1945 година? Риторичен въпрос!

Присъдите - осъдени на смърт - 12, единият от които задочно. Седем са осъдени на различни срокове затвор, двама са оправдани, и още двама са обявени за невинни. За престъпни организации са обявени Националсоциалистическата партия, СС, СД, Гестапо и Аненербе.

⁴⁹ https://bg.wikipedia.org/wiki/Военно_престъпление

⁵⁰ <https://www.dw.com/bg/истински-ли-са-груповите-в-буча-проверка-на-фактите/a-61361655>

Сравнението между осъдените у нас и в другите държави е драстично „в наша полза“! Или по-скоро във вреда на българското бъдеще! [Проф. Келбечева коментира](#):

„...ние сме за жалост и по абсолютни, и по относителни числа, на първо място по политически терор в цяла Европа след Втората световна война. В България, смъртните присъди за 2740, 1305 човека са осъдени на доживотен затвор от 11 000 изправени пред този трибунал. Един от най-големите парадокси е, че дори самият Димитър Пешев, един от спасителите на българските евреи, е осъден на 15 години, вкл. за антисемитизъм. ... Но ето конкретните цифри за първият Нюрнбергски процес (след това има няколко по-нататък) – 24 са изправени наистина пред този трибунал, от които 12 са осъдени на смърт. Говорим за военнопрестъпниците на Третия райх. В Италия – 50 човека са екзекутирани, в Унгария – 476, но смъртни присъди са изпълнени само 189. В Австрия са 30, в Норвегия са 25. В Япония, където се съдят виновниците за голямата война в Тихоокеанския регион са 7. Франция има друг тип отношение, специално със „Синдрома Виши“ и колаборационизма, там смъртните присъди са 791. Нищо от това не може да се срани с това, което става в България!“⁵¹

В Далечния Изток също се провежда военен съд, известен като [Токийски процес](#). Свикан на 29 април 1946 г. за повеждане под отговорност на ръководителите в Японската империя.⁵² 28 японски военни и политически водачи са обвинени в 55 отделни престъпления, включващи воденето на агресивна война, убийства, военни престъпления срещу военнопленници, цивилни затворници и жители на окупирани територии. Седем от обвиняемите, сред които са и бивши

⁵¹ https://www.youtube.com/watch?v=XkDN1T9fy_4

⁵² https://bg.wikipedia.org/wiki/Токийски_процес

министър-председатели са осъдени на смърт, а петнадесет - на доживотен затвор.

Говорейки за Япония, не може да не си припомним един откъс от филм - [разговор между победител и победен](#)⁵³, а именно между ген. Дъглас Макартър – главнокомандващ на Съюзните въоръжени сили и Императора на победена Япония.

Цитатът е от [филма „Император“](#)⁵⁴ от 2012 г. и пресъздава среща между Макартър и Хирохито, състояла се на 27 септември 1945 г. След като позират за снимки, двамата се оттеглят на частна среща за около 20 минути, придружена само от преводач.

„Emperor Hirohito:

[Stands up, appeals directly to MacArthur in careful English] I come to you, General MacArthur, to offer myself as the one to bear sole responsibility. I wish that the punishment will fall on me, not on Japan.

General Douglas MacArthur:

I appreciate that. Please be seated... This has nothing to do with punishment, Your Majesty. I need your help. So, let's see what we can do to get Japan back on its feet.“

В мой превод:

„Император Хирохито:

[Изправя се, обръща се директно към Макартър на внимателен английски] Идвам при вас, генерал Макартър, за да предложа себе си като този, който ще понесе цялата отговорност. Иска ми се наказанието да падне върху мен, а не върху Япония.

Генерал Дъглас Макартър:

Оценявам това. Моля, седнете... Това няма нищо общо с наказанието, Ваше Величество. Имам нужда от вашата

⁵³ <https://youtu.be/2s5IFLcQQP0>

⁵⁴ <https://www.imdb.com/title/tt2103264/>

помощ. Така че, нека видим какво можем да направим, за да изправим Япония отново на крака.“

Някои ще каже, че всичко е като на филм. Може и така да е - наистина не знам дали разговорът е протекъл с цитираните думи, защото дословен запис не съществува. Но възходът на победена Япония и развитието ѝ в следващите десетилетия демонстрира категорично думите на „американския окупатор“ в контекста на разговора. Или иначе казано: „Не слушай, какво ти говори Пропагандата, а гледай какво става в живота!“ Пък може и да сравните днешна Япония, с окупираните от Русия още през 1945 г. японски Курилски острови.

Чудя се – дали до днес, американците биват наричани в Страната на изгряващото слънце, „освободители“? От японския милитаризъм и фашизъм? Че и паметници „на падналите американски войни“ да има на всеки ъгъл? Не говоря този език, но съм убеден, че отдавна двете държави имат отношения на равнопоставеност. И никои не изисква от победените да бъдат благодарни поколения напред!

Май не сме случили на „освободители“! Защото идването на власт в собствената им държава, наречена от тях „Съветски съюз“, започва с идеята за „Червен терор“.

И може би част от българското нещастие и нищета днес, се дължи именно на онази нощ на 1 срещу 2 февруари 1945-та.

На застреляните в калта на Софийското гробище и набързо заровени в бомбена яма.

На световно известния хирург проф. Александър Станишев, накаран да удостовери смъртта на всеки един от разстреляните, преди самия той да бъде убит като куче!

На крещящите за мъст и смърт тълпи пред Съдебната палата. Без милост, без съжаление, отвъд човешкото.

На нечовешкото! На Антихриста в тяхно лице!

„Докато помниш, държиш миналото настрана. Като да си запалил огън наред ноцна гора. Наоколо са наклекали демони и вълци, зверовете на миналото стесняват кръга, но още не смеят да прекрачат. Алегорията е проста. Докато огънят на паметта гори, ти си господарят. Почне ли да загасва, воят ще се усилва и зверовете ще идват все по-близо. Глутницата на миналото.

Колкото по-малко памет, толкова повече минало.

Помня, за да държа миналото в миналото“
(Господинов, 2020)

1945 – „Народен съд“ – III състав

Ще обърна специално внимание на Трети състав на Народния съд, организиран съгласно чл. 7 от Наредбата-закон за съдене *„виновниците за въвличане на България в световната война срещу съюзените народи и за злодеянията, свързани с нея“*. Целият спектакъл, наречен „народен съд“ (за ужас на учителите по българска граматика, продължавам съзнателно да изписвам думата с малка буква), е циничен сам по себе си, но тук цинизмът сякаш намира своя връх! Или по-скоро – своето дъно!

Тринадесетчленният [Трети състав на Народния съд ще съди 6 човека](https://narodensud.archives.bg/46)⁵⁵. Само шест човека! Двама лекари – д-р Марко Марков и д-р Георги Михайлов, трима свещеници – архим. Йосиф Диков, архим. Николай Гаврилов и архим. Стефан Николов и Борис Коцев – директор на Националната пропаганда.

Но защо новата власт обръща такова „внимание“ на двама лекари и трима свещеници? При това, контекстът на обвиненията срещу тях е във връзка с Катинското клане и Трагедията във Винаца (1943 г.). И двете теми са малко известни на широката публика у нас, затова ще отделим малко внимание на едни позабравени факти.

⁵⁵ <https://narodensud.archives.bg/46>-Подсъдими и документи за тях

Обвинението

Обвинението, подписано от „народния обвинител Димитър Вапцаров“ е, че са *„станали оръдие на германския пропаганден монтаж“* за убийството на полски офицери в Катин и за масовите разстрели на граждани в гр. Винаца, Украйна. Още в началото той заявява: *„Процесът има **чисто международен характер** и е от голямо международно значение.“* *Трябва да се защити нашата освободителка и най-хуманното, демократично обществено устройство в света.*“ (Мешкова & Шарланов, 1994)

Да защитим нашата „освободителка“ явно е по-важно, от убийствата на десетки хиляди. По-важно и от елементарната справедливост. Май така е и до днес, защото се сещам за един български военен министър, който наскоро (през 2016 г.) беше обвинен от българската прокуратура, че е [накърнил интересите на руската компания РСК „МиГ“](#)⁵⁶. Защото изпратил самолетни двигатели за ремонт не в Русия, а в Полша - наш съюзник в НАТО! Пък в Полша, ремонтът бил и значително по-евтин! Но той *„е накърнил интересите на Русия“*! Е все пак се намери български съд, които го оправдава с аргумента, че е сключил значително по-изгоден договор.

„Защитил съм българския интерес, а това, че съм нарушил интересите, на която и да е чужда компания, не ме интересува“, казва Ненчев, след като чува присъдата. Колко ли днешни политици биха защитили българския интерес, нарушавайки интересите на Русия? На думи – много, на дела – много..., много малко! Сещам се веднага за един, „дежурно“ критикуван за какво ли не, а той пък взе, че като [премиер изгони 70 руски „дипломати“](#)⁵⁷, „цветари“, „градинари“ и какви ли още

⁵⁶ <https://www.svobodnaevropa.bg/a/30033474.html>

⁵⁷ <https://www.dw.com/bg/това-е-първото-българско-правителство-с-толкова-категорична-позиция-срещу-русия/a-62301126>

не, от преливащото с подобни длъжности руско посолство в София. С което разби голяма част от резидентурата им в тази част на Европа. След което започнаха още повече да го критикуват! Разни родни „патриоти“!

„По делата им ще ги познаете“, казват писанията в онази стара и дебела книга! А в други писания - Обвинителния акт на III-ти състав на „народния съд“, [публикуван от Държавна агенция „Архиви“](#), четем:

„През 1943 г германското правителство ... е поискало, както за Катин, така – по-късно – и за Виница, да изпрати **по един лекар, специалист по съдебна медицина**, който да вземе участие при разкриването на масовите гробници, като български представители в т.нар. международна медицинска комисия. (...)

В Катинската анкета е присъствал професора от Софийски университет д-р Марко Марков, който е **подписал медицинския протокол** от 30 април 1943 г. на т.нар. международна медицинска комисия по изследване на масовите гробове в гората Катин (Смоленск) и главно подписал е фразите, които говорят, че заключението за датата на зверските убийства (и следователно за авторството!), **комисията е извлякла от възрастта на насадените дръвчета и от намеренията по телата предмети**. Следователно, д-р Марко Марков е станал оръдие, макар и неволно, на германския пропаганден монтаж и заедно с другите „видни представители на университетската наука“, е бил широко използван при всички удобни случаи.

Във Виница ние вече виждаме по-широко участие на наши представители. Вместо нежелателния д-р Марко Марков, тук вече участва д-р Георги Михайлов, д-р Иван Койчев, проф. Ал. Станишев и д-р Иван Балкански и освен това: архимандритите Николай Г. Кожухаров, Стефан Скопски и Йосиф Диков (...)

С тази своя дейност обвиняемите д-р Марко Марков и д-р Георги Михайлов, и особено архимандритите Николай Г. Кожухаров, Стефан Скопски и Йосиф Диков, а така също и бившия директор на националната пропаганда Борис Коцев, са извършили престъпни деяния, предвидени и наказуеми по чл. 2 и 10 от наредбата-закон за съдене от Народния съд и пр., понеже с слово и печат и действие са допринесли за провеждане политиката на правителството, несъвместима с задълженията ни на неутрална страна към Съветския съюз.“
58

Край на цитата. Но обърнете внимание на фразата „насадените дръвчета и намерените по телата предмети! Защо – ще разберете на края на тази част.

От този акт разбираме, че двамата съдебни лекари – д-р Марков и д-р Михайлов, са обвинени, че са подписали протоколите, потвърждаващи избиването на хиляди от съветската власт. Но защо са съдени тримата свещеници?

Архимандрит Николай е обявен за „поклонник на Хитлер“, защото в статията си „Две системи - два свята“, публикувана в сп. „Идеи и дела“, от 1943 г., пише: „В продължение на 23 години Русия е опитно поле за прилагане на болшевишката идеология. Лозунгите, в името на които бе извършена революцията - свобода, братство, равенство, бяха безсрамно профанирани... **Оръжието на болшевизма е омразата.**“

Ще попитам: а няма, това не е вярно? А вината на другия свещеник, архим. Стефан е друга статия от в-к „Търновски епархийски вестник“, в която той пише: „Сталин потиска светата руска земя много по-жестоко, отколкото Иван Грозни и татарските ханове.“ (Мешкова & Шарланов, 1994)

⁵⁸ <https://narodensud.archives.bg/28->

Видиш ли, всичко това е заради извършването на дейности, несъвместими с *„неутралитета ни към Съветския съюз“*. А колко „дейности“ е извършил Съюза, спрямо България, колко подводници, парашутисти, диверсанти и оръжие е изпроводил „неутрално“? Няма да питам повече, че да не дойде нов „още по-народен съд“ и за мен!

Така очевидно в защита на съветските интереси са осъдени: архим. Йосиф Диков на една година строг тъмничен затвор, 50 000 лева глоба и лишаване от права за две години; архим. Стефан (Скопски) - на три години строг тъмничен затвор, глоба 100 000 лева и лишаване от права за пет години; архим. Николай Кожухаров и Борис Коцев на пет години строг тъмничен затвор и да заплатят глоба по 100 000 лева и лишаване от права за осем години. Да не забравим и по-съществената част – *„Присъжда в полза на държавното съкровище всички недвижими и движими имоти, принадлежащи на осъдените.“*

Е, все пак, двамата лекари са обявени за невинни. Може би, защото е имало очаквания за подобен процес и в Нюрнберг, където те е трябвало да свидетелстват срещу нацистка Германия.

Вместо коментар, нека видим факти за „ябълката на раздора“.

Катин. А преди това Виница.

Виница.

Град в Украйна, който през 30-те години на XX век е в състава на Украинската ССР. При преброяване през 1939 г., близо 50% от населението са украинци, 10% - руснаци, 3 % поляци и около 35% - евреи. Може би именно етническият състав на населението води до събитие, което ще остане в Историята под името *„Трагедията във Виница“*.

Репресиите срещу украинското и полското население не спирали още от Гладомора, но се засилват от лятото на 1937 г. до отстъплението на Червената армия през 1941 г.

В съответствие със Заповед №00447 за Украинската ССР бил одобрен **планираният брой на хората, подложени на репресии** – 28 800 души, от които 8000 били „в първа категория“, т.е. разстрел. Но още на 5 септември 1937 г. ръководителят на НКВД на Украинската ССР Леплевски бил „преизпълнил плана“ и изпраща искане до Ежов за **увеличаване на лимитите** за Украинската ССР „в I-ва категория“ с 4200 души. До 27 септември регионалните тройки вече били осъдили 9458 души „в I-ва категория“ и 13 700 във втора, като на други 13 704 арестувани, делата все още чакали разглеждане.⁵⁹

Няколко години по-късно, по време на окупацията на Украйна, по сигнал на местни жители, във Виница са открити масови гробове - 115 масови погребения с по 50-100-200 трупа, като до октомври 1943 г. са ексхумирани 9439 трупа. Убитите във Виница са от местното население, в по-голямата си част от еврейски произход. Разследването, проведено от международна комисия, в чийто състав е и българинът д-р Георги Михайлов, съвпада с разкриването на друго подобно масово убийство на полски военнопленници в гората край руското село Катин, извършено също от НКВД. А д-р Михайлов по-късно ще бъде съден от „народния съд“ именно заради участието си в тази експертиза.⁶⁰

Повечето от тях са разстреляни в задната част на врата с куршум 22-ри калибър, като много от жертвите били простреляни по два или три пъти. Това явно не стигнало, защото някои от откритите тела били с разбити черепи в допълнение към огнестрелна травма. Почти всички мъже, чиито останки са

⁵⁹ https://ru.wikipedia.org/wiki/Большой_террор_в_Виннице

⁶⁰ <https://narodensud.archives.bg/46-Подсъдим и документи за тях>

разкрити били с вързани ръце. По-възрастните жени били облечени в някаква форма на облекло, докато по-младите жертви били погребани голи.

Екзекуциите били тайни, като семействата на жертвите дори не били уведомявани за смъртта на техните близки. В редки случаи съветските власти все пак заявявали, че изчезналите са починали от естествена смърт, или че са били прехвърлени от ГУЛаг в лагери или затвори в други части на Съветския съюз.⁶¹

Катин.

Част от събитията, които се случват през 1940-та, но ще започнем с кратка предистория от 1939-та. Само няколко дни след като са си стиснали ръцете с Пакта, останал в историята като „Рибентроп–Молотов“, двамата мустакати диктатори нападат Полша - Хитлер – на 1 септември, а Сталин – на 17 септември. Събитията вече разгледахме в [съответната част на този паноптикум](#). Припомням, че Червената армия окупира териториите на Западна Украина и Западна Беларус, които са част от Полша по силата на Рижкия мирен договор от 1921 г. и до 1917 г. са част от Руската или от Австро-Унгарската империи.

Тук ще цитирам писмото (в мой превод), с което съветският външен министър Молотов информира полския посланик в Москва за започването на войната – изцяло в контекста на последващите събития в Полша. Но подобен сценарий ще се разиграе по-късно и у нас!

„Господин посланик!

***Полско-германската война** разкрива вътрешна несъстоятелност на Полската държава. В рамките на десет дни военни операции Полша загуби всички свои индустриални зони и културни центрове. Варшава, като столица на Полша,*

⁶¹ https://bg.wikipedia.org/wiki/Винишка_трагедия

вече не съществува. Полското правителство се срина и не дава признаци на живот. Това означава, че полската държава и нейното правителство на практика престават да съществуват. **Така сключените споразумения между СССР и Полша прекратиха действието си.** Оставена на произвола на съдбата и оставена без ръководство, (...)

Съветското правителство също не може да бъде безразлично към еднокръвните украинци и беларуси, живеещи на територията на Полша, изоставени на произвола на съдбата, остават беззащитни.

С оглед на тази ситуация Съветското правителство издаде заповед към Върховното командване на Червената армия да нареди на войските да преминат границата и **да вземат живота и имуществото на населението на Западна Украина и Западна Беларус, под своя защита.**

В същото време Съветското правителство възнамерява да вземе всички мерки **да спаси полския народ** от злополучната война, където той беше въвлечен от неразумните си водачи и да му даде възможност да живее мирен живот.

Моля, приемоте, 2-н посланик, уверенията в нашето най-голямо уважение.

Народен комисар на външните работи на СССР
В. Молотов” (Парсаданова, 1973)

Може би съм наивен, но Молотов, след като изказва уваженията си към посланика на държава, която ожесточено се сражава с нападналия я многократно превъзхождащ враг, обяснява, че ще спасява украинци, беларуси, а и поляци, като... превзема 53% от територията ѝ, защото „сключените споразумения прекратили действието си“.

Истината обаче отново е различна – полският президент, правителството и висшето военно командване през цялото това време са в страната и се опитвали да прегрупира войските, отбранявайки държавата си от нападналите я едновременно от

две страни Германия и СССР. Да не говорим, че действията на съветските войски били не само военен, но и морален удар в гръб върху полският народ, който използвал всичките си сили в битката с германския нацизъм на запад. Капитулацията на Варшава е подписана едва на 28 септември, не без помощта на агресията на Съветския съюз от изток, като полски военни части са се отбранявали още дни наред. Следва „[Брест-Литовския парад](#)“⁶², на който съюзниците в унищожаването на Полша даже се [увековечили на филмова лента](#) за поколенията⁶³. Но какво ли значат фактите пред „руската истина“!

Тук ще поговорим за още една друга „руска истина“ - Катин. Малко село на 15 км от Смоленск, което може би щеше да бъде забравено от Историята, ако не беше станало символ на част от престъпленията на режима на Сталин - не само срещу 21 хиляди военнопленници - офицери и полицаи, но и срещу целия полски народ.

1942 година. Вече повече от година, войските на Вермахта воюват с Червената армия, но и с останалите Съюзници. Съветският съюз успява да обърне хода на войната не без помощта на „Lend-Lease“, за който [стана дума в третата част](#) на този паноптикум⁶⁴. Битката край Сталинград е в разгара си, когато строителни работници откриват в местност близо до село Катин, Смоленска област, зловеща находка – ров с полуразложени трупове, повечето с униформи на полската армия. Германците огласяват намереното пред световната общественост през пролетта на 1943 г., като по данни на свидетели се разбира, че поляците са разстреляни по заповед на Сталин още през пролетта на 1940 г. По искане на Германия е

62

https://ru.wikipedia.org/wiki/Парад_вермахта_перед_частями_РККА_в_Брест
е

⁶³ <https://youtu.be/9IFmBQS8FDc>

⁶⁴ <https://www.osvobojdenie.net/1941-1945-заем-наем-и-едни-257-723-498-копчета/>

свикана международна комисия за разследване на случая, включваща и българския експерт д-р Марко Марков⁶⁵. Съветската страна, разбира се отрича всичко. (Ще отворя една скоба – животът ме е научил, че няма по сигурно доказателство за дадено събитие от яростното му „отричане“ от страна на Русия! Като в онзи виц – *„Когато се съмнявате, дали са руснаците - недейте да се съмнявате!“* Или в онзи, още потъжен – *„Съобщение на ТАСС: След аварията, радиация в Чернобил няма, но тя намалява!“*).

След освобождението на Смоленск от съветските войски е създадена комисия, начело с Николай Бурденко, която след провеждане на собствено разследване, придружено от създаване на фалшиви документи и подготовка на лъжесвидетели заключава, че полски граждани са били разстреляни в Катин през есента на 1941 г. от германските окупационни войски. Това заключение беше наложено като становище в СССР и страните от Варшавския договор до 1990 г., когато ръководството на СССР официално признава отговорността на НКВД на СССР⁶⁶.

Аз, като човек не вярващ на „лъжливото овчарче“ преглеждам фактите. По време на боевете през септември 1939 г., Червената армия пленява повече от 240 000 войници от полската армия. Противно на Женевските конвенции и всякакво международно право, те биват предадени на НКВД. Но кога ли Русия е зачитала международното право! На 19 септември 1939 г. със заповед № 0308 на Народния комисар на вътрешните работи на СССР Лаврентий Берия е създадено „Управление за военнопленници и интернирани“ и са организирани 8 лагера за задържане на полски военнопленници, в които остават затворени 130 242 човека, включително и такива от

⁶⁵ <https://narodensud.archives.bg/46-Подсъдими и документи за тях>

⁶⁶ https://ru.wikipedia.org/wiki/Катынский_расстрел

Балтийските държави⁶⁷ след окупацията им през 1940 г.. (Яснов, 1991)

Неспособни да осигурят на такъв брой хора храна, подслон или дори питейна вода, сталинското ръководство предава на Германия част от военнопленниците, а друга – тези от окупиранията от СССР територии - освобождава.

Няколко месеца след агресията, на 5 март 1940 година Берия връчва на Сталин своите съображения, относно задържаните в трите специални лагера за военнопленници, както и за поляците, намиращи се в затворите на НКВД в Украинската и Белоруската ССР.

„В лагерите за военнопленници има общо (без войниците и подофицерите) 14 736 бивши офицери, чиновници, помещици, полицаи, жандармеристи, надзиратели и разузнавачи, 97% от които от полски произход.

От тях генералите, полковниците и подполковниците са 295; майорите и капитаните - 2080; поручиците, подпоручиците и хорунжиите (подпоручик в казашки войски) - 6049; офицерите и младшите офицери от полицията, граничната охрана и жандармерията - 1030; редовите полицаи, жандармеристите, надзирателите, разузнавачите - 5138; чиновниците, помещиците, свещениците и обсадниците - 149.

В затворите в западните части на Украина и Белорусия има общо 18 632 арестувани (от тях 10 685 са поляци), от които: бивши офицери - 1207; бивши полицаи, разузнавачи, жандармеристи - 5141; шпиони и диверсанти - 347; бивши помещици, фабриканти и чиновници - 465; членове на различни контрареволуционни и въстанически организации и различни контрареволуционни елементи - 5345; дезертьори - 6127. “⁶⁸

⁶⁷ <https://katyn-books.ru/library/katinskaya-drama13.html>

⁶⁸ <https://istorianasveta.eu/история/най-нова-история/ссср/565-нквд-под-ръководството-на-л-п-берия.html>

Докладната записка на Берия до Сталин бива внесена още същия ден на заседание на Политбюро на ЦК на ВКП(б), като предложението е подкрепено (разбира се) единодушно. А мотивацията на Берия е, че

„Всички те са заклетии врагове на съветския режим, изпълнен с омраза към съветската система“. Коментира, че военнопленниците и полицаите, докато са в лагерите, „се опитват да продължат контрареволуционната работа и водят антисъветска агитация. Всеки от тях само чака освобождението, за да може активно да се включи в борбата срещу съветската власт. Органите на НКВД в западните райони на Украина и Беларус разкриват редица бунтовнически организации. Във всички тези организации активна ръководна роля са играли бивши офицери от бившата полска армия, бивши полицаи и жандармеристи“ (Лебедева, Четвертый раздел Польши и катынская трагедия, н.д.)

Два дни по-късно е прието [Решение на Политбюро на Комунистическата партия](#) - за вечно невярващите руски апологети (не че ще повярват), прилагам Решението (в мой превод):

„Решение от 5.III.1940 г.

144. Въпрос на НКВД на СССР.

I. Да се предложи на НКВД на СССР:

1) Делата на намиращите се в лагерите за военнопленници 14 700 бивши полски офицери, чиновници, помешчици, полицаи, разузнавачи, жандармеристи, обсадници и надзиратели,

2) а така също делата на намиращите се в затворите в западните части на Украина и Белорусия 11 000 членове на контрареволуционни и шпионски организации, бивши помешчици, фабриканти, бивши полски офицери и дезертьори да се разгледат по специален ред и да се присъди най-строгото наказание - разстрел.“ (ibidem)

Подлежит возврату в течение 24 часов
во 2-ю часть Особого Сектора ЦК (Пост. ПБ ЦК от 5.V.27 г., пр. № 100, п. 5)

84 2

СТРОГО СЕКРЕТНО
(Из О. П.)

Всесоюзная Коммунистическая Партия (большевиков). ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТ

№ П18/144. Тов. Б е р и я.

5 марта 1940 г.

Выписка из протокола № 18 заседания Политбюро ЦК от 193 г.

Решение от 5.III.40г.

144.- Вопрос НКВД СССР.

1. Предложить НКВД СССР:

1) Дела о находящихся в лагерях для военнопленных 14.700 человек бывших польских офицеров, чиновников, помещиков, полицейских, разведчиков, жандармов, осадников и тюремщиков.

2) а также дела об арестованных и находящихся в тюрьмах западных областей Украины и Белоруссии в количестве 11.000 человек членов различных к-р шпионских и диверсионных организаций, бывших помещиков, фабрикантов, бывших польских офицеров, чиновников и перебежчиков - рассмотреть в особом порядке, с применением к ним высшей меры наказания - расстрела.

II. Рассмотрение дел провести без вызова арестованных и без представления обвинения, постановления об окончании следствия и обвинительного заключения - в следующем порядке:

а) на лиц, находящихся в лагерях военно-пленных - по справкам, представляемым Управлением по делам военнопленных НКВД СССР.

б) на лиц, арестованных - по справкам из дел, представляемым НКВД УССР и НКВД ЭССР.

III. Рассмотрение дел и вынесение решения возложить на тройку, в составе Т.Т.Меркулова, Кабулова и Вештакова (начальник 1-го Спецотдела НКВД СССР).

СЕКРЕТАРЬ ЦК

4нк

К сведению. Тем, получившим конспиративные документы, не может не быть известно, что в настоящее время в НКВД СССР ведутся работы по расследованию деятельности лиц, указанных в документах, которые являются объектом настоящего документа. В связи с этим необходимо отметить, что в настоящее время в НКВД СССР ведутся работы по расследованию деятельности лиц, указанных в документах, которые являются объектом настоящего документа. В связи с этим необходимо отметить, что в настоящее время в НКВД СССР ведутся работы по расследованию деятельности лиц, указанных в документах, которые являются объектом настоящего документа.

изт. Runivers.ru -Российский государственный архив социально-политической истории
(РГАСПИ) Ф.17 оп.166 д.621 л.134

II. Делата да се разгледат без призоваване на арестуваните и без повдигане на обвинение, постановление за приключване на следствието и обвинително заключение да се изпрати в следния ред:

а) на лицата, намиращи се в лагери за военнопленници - по справки, представени от Управлението за военнопленниците при НКВД на СССР;

б) на арестуваните - по справки от делата, представени пред НКВД на УССР и НКВД на БССР.

III. Разглеждането на делата и взимането на решението да се възложи на тройка с членове: др. Меркулов, Кабулов и Баштаков (началник I-ви Специален отдел на НКВД на СССР).⁶⁹

За сведение на патриотите, същият този Меркулов, от октомври 1949 г. е член на Постоянната комисия по външно-икономически връзки в България. (Топтыгин, 2002). Ще срещнем това име и в друг контекст, цитирано от родните русофили, но затова малко по-късно.

С друго решение на Политбюро на ЦК на ВКП(б) – „О порядке утверждения приговоров военных трибуналов в Западной Украине и Западной Белоруссии“ - „За процедурата за одобряване на присъдите на военните трибунали в Западна Украина и Западна Беларус“, взето два дни по-рано, на 3 октомври 1939 г., се дава правото на военните съвети на Украинския и Белоруския фронт да „да одобряват присъди на трибунали за смъртно наказание за контрареволуционни престъпления на цивилни жители на Западна Украина и Западна Беларус и военнослужещи от бившата полска армия“. (Яковлев, 1997) Решения, които дават картбланш за разправата не само с полската армия, но и полския елит.

Ще минат десетилетия в поддържане на версията на Съветската страна, когато дори във все още неразпадналия се Съветски съюз, започва да се говори по теми, които преди това са били табу, а и са подлежали на преследване от страна на

режима. Бял свят виждат документи, много от тях с гриф на секретност.

В подобни документи, предоставени през 1991 г. (вече след „Перестройката“) от съветски историци на ЦК на КПСС, доказващи екзекуцията на полски офицери от съветските власти, четем:

„Специална папка. Строго секретно. До другаря Хрущов Н.С.

*От 1940 г. в Комитета за държавна сигурност (КГБ) към Министерския съвет на СССР се водят отчетни досиета и други материали за пленници и интернирани офицери, жандармеристи, полицаи, (...) земевладелци и др., и пр. лица от бившата буржоазия, които са били екзекутирани през същата година в Полша. Общо, според решенията на специалната тройка на НКВД на СССР, са разстреляни 21 857 души, от които: в Катинската гора (Смоленска област) 4421 души, в Старобелския лагер край Харков 3820 души, в Осташковския лагер (Калининска област) 6311 души и 7305 са разстреляни в други лагери и затвори на Западна Украйна и Западна Беларус... За съветските власти всички тези случаи не представляват нито оперативен интерес, нито историческа стойност. Малко вероятно е те да представляват истински интерес за нашите полски приятели. Напротив, **някаква непредвидена случайност може да доведе до разконспириране на операцията с всички нежелани последици за нашата държава...** Въз основа на гореизложеното изглежда препоръчително да се унищожат всички записи на лица, екзекутирани през 1940 г. като част от горната споменатата операция...*

Председателят на КГБ към Министерския съвет на СССР А. Шелепин

3 март 1959 г.“ (Лебедева, Катинь – боль не только Польши, но и России, 2005)

Може би забелязахте: „някаква непредвидена случайност може да доведе до разконспириране на операцията“ и „препоръчително да се унищожат всички записи“. Очевидно съветската държава е унищожила неизвестен брой документи, свързани с Катин с цел избягване на „нежелани последици“. Затова и архивите са празни и често чуваме – „няма доказателства“. Но колко ли още документи са „почистени“, за да няма „нежелани последици“. Включително и у нас!

На 26 октомври 1940 г. се появява секретна заповед, подписана от Берия, награждаваща служителите на НКВД с месечна заплата за успешно изпълнение на специална задача. В списъка има 143 имена - служители на държавната сигурност, надзиратели, шофьори (Тайните на историята / Съставител И.Н. Кузнецов. Минск, 1998. С. 209-210). (Лебедева, Катыйн – болъ не толъко Польши, но и России, 2005)

Говорейки за Катин, някак неволно в разказа се преплита името на Василий Михайлович Блохин. Не сте го чували и може би по-добре. Но в името на историческата истина, аз няма да го спестя. Но ще сложа „**червена точка**“ (18+)

Едно от редките свидетелства за този „[Мъж в кожена престилка](#)“ оставя ръководителят на НКВД за Калининска област (дн. Тверска) Дмитрий Токарев. Той разказва за пристигането през пролетта на 1940 г. в Осташков на група високопоставени служители на НКВД, водени от др. Блохин, за да разстрелят поляците, държани в [лагера Осташков](#)⁷⁰.

„Когато всичко било готово, Блохин, както каза Токарев, дошъл при него: „Е, да тръгваме...“ Отидохме и тогава видях целия този ужас... Блохин облече специалните си дрехи: кафява кожсена шапка, дълга кафява кожсена престилка, кафяви кожсени ръкавици с клин над лактите. Това ми направи огромно впечатление - видях палача!“ Още първата нощ

⁷⁰ https://ru.wikipedia.org/wiki/Осташковский_лагерь

екипът, воден от Блохин, разстреля 343 души. През следващите дни Блохин заповяда да му доведат група от не повече от 250 души, която да бъде разстреляна. През пролетта на 1940 г. под ръководството и с прякото участие на Блохин в Калинин са разстреляни 6311 полски военнопленници. Може да се предположи, че с такова „ударна“ акция той е удвоил предишния си личен брой на разстреляни.“⁷¹

На 6 февруари 1940 г. Блохин „ще има честта“ да застреля самия народен комисар Ежов. Според различни оценки общият брой на хората, застреляни лично от Блохин през всички години на службата му в Лубянка, е **най-малко 10-15 хиляди души**, а със заповед на МВР на СССР No 107 от 2 април 1953 г. с благодарствена декларация за 34 години „**безупречна служба**“ в органите на ОГПУ-НКВД-МГБ-МВД на СССР. (ibidem).

Вместо епилог

Ще кажете, „Какво общо имат тези истории с България?“
Не знам.

На пръв поглед, събитията в Катин водят до осъждането на български лекари и свещеници от [Трети състав на „народния съд“](#)⁷². И на автора на една статия: „[Виница – жестокото предупреждение към европейските народи](#)“⁷³ публикувана във в-к „Днес“ в бр.939/7 август 1943 г.

⁷¹ <https://novayagazeta.ru/articles/2010/08/02/2213-chelovek-v-kozhanom-fartuke>

⁷² https://narodensud.archives.bg/28-III_състав_на_Народния_съд_в_София

⁷³ https://narodensud.archives.bg/thumbnail_lists_isda/image=/12_10557450_001_d&path=1&tm=1735053873

Само шест човешки съдби.

Но замисляйки се, не може да не видим и много други паралели – с поголовното избиване на инакомислещи (в стила на Сталин и Берия) в дните непосредствено след преврата на Девети септември, с т.нар. „народен съд“. Вероятно изпращането на голяма част от българското войнство и най-вече на офицерския състав, ги е спасило от това, да последват участието на полските си колеги. И да избегнем едни „български Катин“. Не че нямаме хиляди знайни и незнайни гробове на избити в ония дни...

P.S. Може би щях да приключа тук темата „Катин“, [показвайки кратък филм](#)⁷⁴ по темата, ако не беше Пропагандата. Ще обясня - след Перестройката, [Горбачов и Елцин признаха за убийството](#) на полските военни. На 26 ноември 2010 г. (т.е. по времето на диктатора Путин) дори Държавната дума на Русия приема изявление „*О Катынской трагедии и её жертвах*“ - „*За Катынската трагедия и нейните жертви*“, в което признава Катинското клане за престъпление, извършено по пряка заповед на Сталин и други съветски лидери, и изразява съчувствие към полския народ.

Лично Владимир Путин, в качеството си на президент или министър-председател на Русия, [направи няколко изявления, осъждащи клането в Катин](#) като престъпление на сталинисткия режим, като в същото време изрази „лично мнение“, че стрелбата е отмъщението на Сталин за поражението в съветско-полската война (1920 г.)⁷⁵.

Но... у нас, Пропагандата продължава да инфилтрира в общественото съзнание тяхната „друга гледна точка“. И да оспорва дори признатото от руски държавници, политици и историци.

⁷⁴ <https://youtu.be/XD5VC5ZuwuI>

⁷⁵ https://ru.wikipedia.org/wiki/Катынский_расстрел

Търсейки из мрежата материали по темата, попаднах на български сайт, който, видиш ли, държал правата за името „Безсмъртен полк“ у нас. Не бих се спрял на статията, ако в нея, с очевидно пропагандна цел, не се отричат факти и събития, които отдавна целия свят е приел, а извършителят, в лицето на Руската държава дори е признал. Но родните русофили, явно последователи и на Че, отричат. Те си имат своята „истина“.

В материал от 2020 г. със заглавието „Катин. Лъжата, която се превърна в истина“⁷⁶, авторката, която била и Председател на движение „Че Гевара“, отрича заключението на международната комисия, защото

„това било много гръмко название — всъщност комисията била сформирана от представители на държави, окупирани от Хитлер или поддържащи съюзнически отношения с нацистка Германия. Както и следвало да се очаква, комисията взела страната на Берлин и също потвърдила, че полските офицери са убити през пролетта на 1940 г. от съветските чекисти.“.

И продължава:

„На 5 октомври 1943 г. е създадена специална комисия на НКВД и НКГБ под ръководството на народния комисар от Държавната сигурност Всеволод Меркулов и заместник народния комисар по вътрешните работи Сергей Круглов. (...)

На 12 януари 1944 г. била сформира специална комисия, която да установи и разследва обстоятелствата около разстрела от немските нашественици на полските офицери в Катинската гора до Смоленск. Комисията била оглавена от главния хирург на Червената армия (РККА) генерал-лейтенант Николай Нилович Бурденко, в нея били включени редица видни съветски учени. Интересно е, че в състава на комисията били включени писателят Алексей Толстой...“

⁷⁶ <https://bezsmartniatpolk.com/2020/01/08/1-25/>

Очевидно авторката, а и нейните последователи, вярват не на „международната комисия“, а на създадената от КГБ „комисия“ под ръководството на Всеволод Меркулов (да напомня – това е същият, който с Решение на Политбюро на Комунистическата им партия, и в което се казва делата „да се разгледат по специален ред, с прилагане на най-строгото наказание – разстрел“, е назначен в „тройка“, която да издава присъдите на същите полски офицери неприсъствено.) И „отговорността на хитлеристка Германия за извършването на това престъпление всъщност била призната.“

Не става ясно, защо в съветската комисия, вместо патологоанатоми и съдебни медици, са включени „главният хирург на Червената армия“ и „писателят Алексей Толстой“. За сведение на по-младата публика ще кажа само, че този, последният – Толстой (да не се бърка с Лев Толстой), е наистина не лош писател - автор е на научно-фантастични романи. Може би, именно затова е бил включен в „комисията“.

По-надолу, авторката изтъква доказателства в подкрепа на нейната теза от руски автори, които разкриват вероятна „манипулация“ на фактите, защото видиш ли, „всички трупове, открити в гробовете в Катин, били облечени в униформата на полската армия с отличителни знаци.“ Което не било характерно в онези времена.

Версията, лансирана от авторката е, че

„През август-септември 1941 г. германското командване решило да разстреля всички полски военнопленници. (...)“.

Но когато Германия, започва да губи войната и се налага да отстъпва, се подготвя „провокация“, която да натопи невинния Съветски съюз:

„През пролетта на 1943 г., когато вече се подготвяла провокацията срещу Съветския съюз, нацистите накарали съветските военнопленници да разкопаят гробовете и след разкопаването да извадят от гробовете всички документи,

датиращи по-късно от пролетта на 1940 година. Така датата на предполагаемата екзекуция на полските военнопленници била „коригирана“.

Не искам да съдя за интелектуалния багаж на хора, които смятат, че изваждането от джобовите на труповете на документи, по-нови от пролетта на 1940 г, ще промени съдебно-медицинска експертиза. Но тези хора сигурно го вярват (прости им, Господи!)

Статията завършва с „доказателството“, че нямало какво „да накара съветското командване да извърши екзекуцията на 12 хиляди полски военнопленници именно в Смоленския регион“, докато „да унищожат няколко хиляди поляци/славяни — за нацистките палачи това изобщо не било проблем.“

Статията е писана преди агресията на Русия в Украйна, но ние днес добре знаем, че руснаците никога не „унищожават славяни“, еле пък братя – всички приказки за избиването на украинци, за бомбардирането на болници, театри, жилищни домове, енергийни обекти в днешна Украйна, са просто „холивудска продукция“ и западна пропаганда!

С една дума – русофили! Та толкова за Пропагандата. И за „другата гледна точка“.

А моята гледна точка е същата като на Катон Стари:
*„Ceterum censeo Carthaginem esse delendam“*⁷⁷

Накрая – една препоръка. В днешна България темата за политическите репресии от онези години сякаш не съществува. Заметена под килима. Но ако вярвате, че сталинизмът трябва да се върне, по-добре не дръжте тази книга в дома си. Иначе заедно с близките си рискувате да се озовете в ГУЛаг. Или най-малко – в Белене!

⁷⁷ лат. - „Освен това мисля, че Картаген трябва да бъде разрушен.“ – думи, с които римският политик Марк Порций Катон Стари, завършвал речите си в Римския сенат.

1945 – „Народен съд“ – VI състав

В първите седмици след „Социалистическата революция“ са арестувани десетки хора на изкуството - Никола Танев, Александър Добринов, Константин Щъркелов, Борис Денев, Александър Божинов - най-известните и преуспяващи български художници и карикатуристи.

Само месец след преврата на „Девети“, литературният критик Борис Делчев публикува на първа страница на вестник „Работническо дело“, статията „Фашизмът в нашата литература“, в която обявява за „фашисти“ други хора на „културния фронт“ - едни от най-четените български писатели - Ангел Каралийчев, Димитър Талев, Фани Попова-Мутафова, Димитър Чилингиров, Михаил Арнаудов, Райко Алексиев.

Шести състав на Народния съд⁷⁸ в София се провежда с цел да осъди журналисти, публицисти, писатели, карикатуристи, коментатори по радиото, редактори и директори на вестници и други средства за масова информация. Сред подсъдимите 106 души срещаме имената на Александър Божинов, Александър Добринов, Георги Каназирски – Верин, Светлозар Димитров – Змей Горянин, Фани Попова-Мутафова, Райко Алексиев, Данаил Крапчев, ген. Христо Луков...

Историята е забравила (може би нарочно) техните съдии и палачи, но сред тях се открояват имена, чиито произведения трябваше да изучаваме в училище или се явяваха като „културтрегери“ по различни „творчески съюзи“ – Димитър Полянов, Веселин Андреев, Крум Кюлявков, Николай Шмиргела... По-късно, за добре свършената работа, много от

⁷⁸ https://narodensud.archives.bg/31-VI_състав_в_София

тях получиха постове, осребрявайки лоялността си към „новата власт“.

Споменаваме името на Веселин Андреев (с истинско име – Георги Андреев), та да кажем няколко думи за него – партизанин, поет, под името майор Веселин Георгиев е член на Шести състав на „Народния съд“, като подписва 15 смъртни и 11 доживотни присъди. Не знам колко пъти е преиздаван романът „Под игото“ по време на Соца, но неговите „Партизански песни“ са преиздавани над 20 пъти! А след падането на режима... нито един път⁷⁹ - ясно защо. В стихосбирката са включени онези стихове „*Не човек, а желязо, просъскал агента – фашист...*“, които бяхме длъжни да учим. И нерядко се повтарят и до днес. Аз пък ще припомня други думи - от прощалното му писмо, в което обявява, че напуска БКП, преди да сложи сам край на живота си през 1991 г.:

*„Преди да изляза от живота, аз излизам от Българската социалистическа партия. ... ако знаех стопанските политическите, античовешките престъпления, аз бих излязъл от нея преди 10 ноември 1989. А не ги знаех. Сега това ме убива. ... Проклет да е Живков. И живковистите!“*⁸⁰

Другият „герой“ – Крум Кюлявков не е член на състава на „народния съд“, но е един от свидетелите срещу обвинените. Делегат на III конгрес на Коминтерна през 1921 г., като учител в Копривщица, по време на т.нар. „Септемврийско въстание“ организира въоръжена ученическа нелегална група. След неуспеха на бунта емигрира (забележете) във Виена, но явно поради липса на финансиране, той се премества като политически емигрант в СССР. Една от най-известните му

⁷⁹ <https://sbp.bg/веселин-андреев-биография-стих/>

⁸⁰ <https://www.srednogorskibagri.com/напусналият-бкп-веселин-андреев-се-са/>

творби е баладата „Никодим“⁸¹, посветена на „въстанието“, която започва с думите:

„Никодим си няма страха,
Никодим си няма дом...“

Но пропуска да обясни защо. Пропуска и Коминтерна като подстрекател на бунта, завършил с тотално фиаско и множество безсмислени жертви. Пропуска и защо Димитров, Коларов, а и самият той отиват във Виена, а не напр. във Владивосток! Като много други, след „Девети“ осребрява противодържавната си дейност, като става Главен редактор на вестник „Работническо дело“. Секретар е на българската делегация по сключване на примирието в Москва. Ръководител на Културния отдел при ЦК на БКП. Извънреден професор и ректор на ВИИИ „Н. Павлович“ (днес Националната художествена академия). И тъй като е поет, да питам - колко от вас днес ще се сетят за негови стихове?

След палачите – няколко думи за жертвите.

Първият арестуван още на 10 септември от Лев Главинчев като „враг на народа“, поради широко известните му недвусмислени карикатури на Сталин е председателят на Съюза на дружествата на художниците в България – карикатуристът Райко Алексиев (Фра Дяволо).

Арестувани са и много други творци - Никола Танев прекарва 6 месеца в килиите на следствието, след което е освободен. Константин Щъркелов е изселен в гр. Варна за близо 10 години. От карикатуристите най-голяма присъда ще получи Константин Коцев (Камен Каменов) – 5 години затвор. Защото по времето на съдебния процес срещу него се изказва комунистът Крум Кюлявков и измежду всички подсъдими цитира неговото име, като казва: „*Карикатуристите не са невинни агънца, за каквито се представят, ако са политически прояви, те са големи вредители. Камен Каменов в*

⁸¹ https://bg.wikipedia.org/wiki/Крум_Кюлявков

оня епоха е един пар ексаланс убиец и вредител за българския народ. Към такива немилостиви господа не трябва да има милост.“

В интерес на истината, [темата на повечето от карикатурите](#)⁸² му са Германия и САЩ, но може би една от тях е подразнила съда – „Свободна държава“:

⁸² <https://narodensud.archives.bg/SEARCH?defendant=62&court=VI>

Присъдите за жестоки - 16 човека са осъдени на смърт, както и да заплатят по три милиона лева глоба. Но за всички, в Присъдата е записано, че са в неизвестност – не знаем, колко от тях са се спасили в емиграция или просто са били ликвидирани в масовите чистки в кървавите дни на септември 1944. На доживотен строг тъмничен затвор са осъдени 11 човека, а останалите – на различни срокове. Е, има и оправдани 7 души!

Писателката Фани Попова-Мутафова е осъдена на 7 години затвор и да заплати в полза на Държавното съкровище 10 000 лева, като са забранени и 4 нейни книги. Все пак е освободена след около година, но няколко години по-късно, след донос, отново е разработвана от Държавна сигурност и арестувана. След две години обвиненията срещу нея падат и дори агентите на ДС признават, че обвинението на Ленкова е „плод на фантазиите“ на доносничката. Към списъка на забранените ѝ книги обаче се добавят още седем.

Всъщност, освен „юридическата“ страна на въпроса, този пръв и най-масов процес, изцяло срещу повече от 100 интелектуалци ясно демонстрира, че новата болшевишка власт няма да допуска никаква свобода на мисълта, словото и печата.

А „Народният съд“ си позволява дори юридическия прецедент да съди Райко Алексиев, Данаил Крапчев и ген. Христо Луков, на конфискация на имуществото. Прецедентът не е в конфискацията – това застига повечето от осъдените, а защото съдят мъртъвци.

Малко предистория. Райко Алексиев е дългогодишен председател на Съюза на дружествата на художниците и като такъв, организира подпомагане на колеги, останали без покрив след бомбардировките на София. Успява да издейства от Министерството на финансите сумата от 2 милиона лева, с която спасява от гладна смърт семействата на много художници, евакуирани в различни части на страната. Многократно предупреждаван от свои близки да напусне Родината в дните преди „Девети“, като кумът на семейството

Никола Мушанов дори го снабдява с дипломатически паспорт. Но [карикатуристът отказва](#):

*„Аз не съм политик. Аз съм показвал грешките на политиците, мъчил съм се с моите карикатури да осмее това, което вършат някои политици и е вредно за народа. Аз нямам пари в чужбина. Плащал съм редовно данъците си. На всекиго съм служувал и съм давал с двете ръце. На никого не съм взел нищо и не съм напакостил. Аз не съм плъх, та да напускам кораба, когато той потъва.“*⁸³

На 18 ноември 1944г. след зверски побой в милицията, Райко Алексиев издъхва. Спори се кой е неговият убиец.

В [интервю, Алекс Алексиев](#), син на карикатуриста ще каже:

*„Първо майка ми вярваше, че Боков е бил един от палачите, заедно с Лев Главинчев, следователя Зуев и др. Второ, позовавам се на думите на Радой Ралин. Веднага, след като се върнах в България за първи път след 25 години имиграция през 1990, бай Радой, който беше голям почитател на баща ми, ме потърси и ние се сприятелихме. Един път той ми каза, че Боков лично пред него се е хвалил, че е ударил 400 шамара на Райко Алексиев. Аз му казах тогава, че ако това е така, негово морално задължение пред историята е да каже това публично. И той го направи на 8 март 1993 г. в Народния театър по повод тържественото честване на 100-годишнината на Райко Алексиев. Ето какво каза бай Радой дословно, думите му са документирани: „Върху битата снага на непрестанния смехотворец въодушевени революционери всеки ден играеха юдинско хоро и го превърнаха в едва дишащ труп. Един по-сетнешен гаулайтер на печата – Георги Боков - се хвалеше че му ударил 400 шамара.“*⁸⁴

⁸³ https://bg.wikipedia.org/wiki/Райко_Алексиев

⁸⁴ <https://faktor.bg/mneniya/intervyu/-aleks-aleksiev-ako-bokova-stane-shef-na-oon-shte-sluzhi-na-tovarisht-putin-a-ne-na-rodinata-62420>

Наистина ли Георги Боков е убиецът на Райко Алексиев, още повече, че неговият син – Филип Боков, бивш функционер на БСП отрича подобна възможност? Не знам. Но помня приказката за едни мезета! Сетихте ли се? На въпроса за отговорността на БСП за репресиите по време на комунистическия режим, на 16 октомври 1991 г. в телевизионно интервю за БНТ, запитан дали БСП носи вина за политическите репресии след 9 септември 1944 г., Филип Боков казва, че „[БСП поема вината, но само с мезета](#)“. Впоследствие обяснява, че тази негова реплика е била предизвикана от негодуванието му, че се иска синовете да се извиняват за греховете на бащите си.⁸⁵ Очевидно, баща му все пак си има някакви грехове. Но то – кой ли няма...

Друг е въпроса, че в ония 45 години, децата страдаха за „греховете“ на своите родители – „бивши хора“! И не само децата – може би помните онзи виц от Соца:

„Имало двама братя. Преди 9 септември 1944 г. единият бил полицай, а другият - партизанин. След преврата полицаят се издигнал много в йерархията на МВР, а партизанинът бил преследван от новата власт и зависел изцяло от благоволенieto на бившия полицай. Защото в досието на първия пишело, че има брат партизанин, а на втория - че брат му е бил царски полицай.“

Като говорим за вина (без мезета), за предполагаеми убийци на Райко Алексиев се смятат и Лев Главинчев, и Изидор Леви, по-известен като Бачи Зеев – палач-следовател, специален агент на Лаврентий Берия от болшевишкото НКВД. Другият син на карикатуриста, [Веселин Алексиев разказва следната история](#):

„Администраторът на вестника Йордан Николов вижда Крум Кюлявков с коженото палто на баща ми и с неговите костюми. Казал му: „А бе, бай Круме, ти носиш

⁸⁵ https://bg.wikipedia.org/wiki/Филип_Боков

дрехите на Райко!“ Отговорът бил: „Ти да мълчиш, че и ти ще отидеш при него!“.

Същият този Крум Кюляков, на когото Райко Алексиев дава работа, не се посвениява да го обругае посмъртно по време на Народния съд и показва, че дори и гениите не са защитени срещу най-ниските човешки страсти.⁸⁶

Които и да са убийците на Райко Алексиев, post mortem той бива съден. В Обвинителния акт на „Народния съд“ се казва:

„В София бе устроена „антиболишевишка изложба“ в която бяха събрани и изложени всички фашистки гадости против СССР. В тази изложба животът в СССР бе представен в страхотни картини, схлупени бараки, срутени къщи и дупки в земята като жилища на работниците и селяните... комисари а револвери в ръка, убийства и грабежи...

Поради това, от името на българския народ ОБВИНЯВАМЕ:

... Райко Алексиев, починал, с карикатури и хумористични разкази, редактор на в. „Щурец“;

И шестимата обвиняеми, някои с книги в които се изнасят фалшиви факти и данни за Съв. Русия и с карикатури се усмива нейния строй, с други, в които се изнася в фалшифициран вид и „оборва“ научно комунистическото учение, с трети в които се изнася икономическата мощ и техническия напредък на Германия и се „доказва“ необходимостта да вървим с нея...“ (ibidem)

Не знам, що за аргумент е да осъдиш някого, защото показал „схлупени бараки, срутени къщи“ в Съветския съюз. Много хора там и днес живеят така. И да „оборваш научно комунистическото учение“! (спирам дотук, че току-виж, за мен дошъл следващият „народен съд“).

⁸⁶ <https://bulgarianhistory.org/rayko-aleksiev-smurt/>

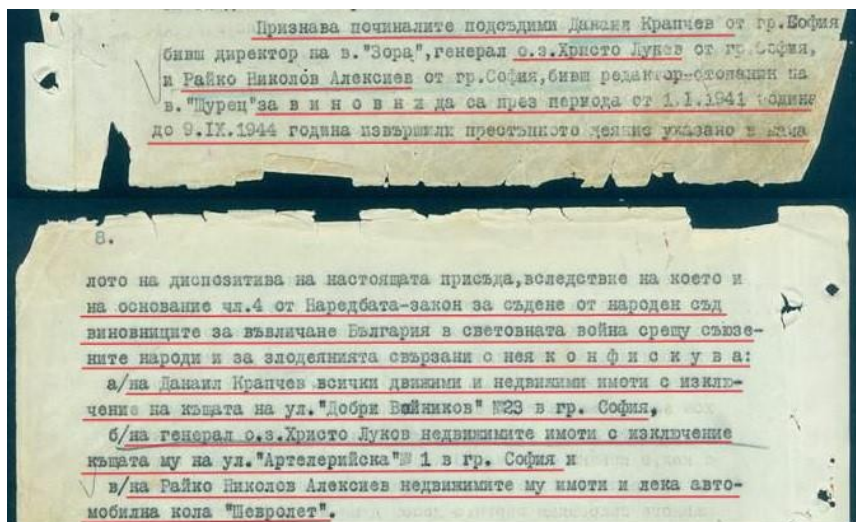
Но предлагам една от карикатурите във в-к „Щурец“, вероятно от „антиболишевишката изложба“:

„Щурец“, бр. 195/1936 – изд. Национална библиотека „Св. св. Кирил и Методий“

А Райко Алексиев очевидно е бил пророк, защото Зиновиев и Каменев са разстреляни от своите по-малко от месец преди публикацията, а скоро жертва на сталинските репресии ще станат и другите двама – Бухарин и Троцки!

Карикатуристът, заедно с Данаил Крапчев и ген. Христо Луков също са осъдени:

Факсимиле от [Присъда на Шести състав](#) на Народния съд – изт. ДАА⁸⁷

За много от нас изглежда парадоксално, но и тримата осъдени са вече мъртви. [Ген. Христо Луков е убит](#) пред очите на деветгодишната си дъщеря на 13 февруари 1943 г., от двойка „Черни ангели“. Пишман убиецът Иван Буруджиев (ако срещате това име често по телевизора, да знаете – връзката не е случайна) стреля, но само ранява генерала. С два изстрела, Виолета Якова го довършва⁸⁸. Ако и това име ви е познато – не грешите. На терористката е кръстена улица в днешна европейска София!

Другият осъден мъртвец – Данаил Крапчев е изтъкнат български журналист, общественик и революционер. През 1912 година е четник от ВМОРО заедно с друг творец – Пейо Яворов. Издава в-к „Зора“, в който публикуват свои текстове Симеон Радев, Александър Балан, Петър Мутафчиев, Николай Райнов, Ст. Л. Костов, Чудомир, Йордан Йовков... Във вестника е

⁸⁷ https://narodensud.archives.bg/31-VI_състав_в_София

⁸⁸ <https://bulgarianhistory.org/chernite-angeli/>

публикуван на части и „Железният светилник“. Илюстрациите са на Александър Божинов, Борис Денев, Константин Щъркелов, Райко Алексиев, Дечко Узунов.

Но заглавия във вестника като „По следите на разбитите болшевици“, „Ниското ниво на Съветския съюз“, „Най-слабото място на Съветския съюз“, „Германия спаси Европа от новия Чингис хан“, поставят бележития публицист в „черния списък“ на „врагове на народа“, нарочени за ликвидиране⁸⁹ още от 1942 г. Как точно „вредят“ на българския народ, тези публикации – не знам? На 23 март 1943 г. той е проследен от Иван Буруджиев (отново това име) и Здравка Кямилева, които не успяват с пъкленото си дело. Втори опит е направен през април 1943 година, когато бива нападат от въоръжени с ятагани хора. Спасяват го минувачи. Трети опит – на 21 юли 1944 г. срещу него отново е извършен неуспешен атентат.

Но идва „Девети“, Крапчев е арестуван и убит още на 10 септември. Новата власт разбира се прикрива случая, обявявайки, че Крапчев се е самоубил в навечерието на преврата.⁹⁰

Сигурно се питате „Cui bono“ – кому е нужно да съдиш мъртви хора? Отговорът е прост: „Каквото и да ти говорят, знай, че става дума за пари!“ Аз бих добавил – не само за пари, и за други работи, напр. имоти, автомобили, а сигурно и гащи! Или поне други дрехи, защото видяхме как Крум Кюлявков се разхождал с коженото палто на Райко Алексиев. Да не става зян! А другарката Цола Драгойчева, главен секретар на Националния комитет на ОФ, веднага след „революцията“ се настанява в апартамента на убития княз Кирил. Тя пък обикаляла София с шапките и коженото палто на г-жа Евдокия

⁸⁹ <https://fakti.bg/bulgaria/908647-10-septemvri-1944-godina-ubit-e-izvestniat-jurnalist-i-izdatel-danail-krapchev>

⁹⁰ https://bg.wikipedia.org/wiki/Данаил_Крапчев

Филова, вдовицата на ликвидирания премиер проф. Филов. Която пък, като „враг на народа“ била изселена в Добруджа.

А след завръщането си в България, бившият Главен секретар на Коминтерна Васил Коларов се настанява в къщата на княгиня Евдокия, „услужвайки си“ с цялото ѝ лично имущество и обзавеждане.

Всъщност, всички присъди, издадени на мъртъвци от т.нар. „народен съд“ постановяват в една или друга степен конфискация. На пари, на имоти, на движимо имущество. За да бъдат веднага раздадени на „революционерите“!

Обяснение за „финансовата страна“ на българските болшевики (и не само на българските) от онези години, намираме и в едно интервю за „24 часа“ - на въпроса „[Кой режим е по-страшният?](#)“ Желю Желев дава отговор:

„Комунизмът, разбира се. Той е по-железна диктатура. Фашизмът обхваща и поставя под контрол всички сфери на обществения живот, има монопол, както и комунизмът. Но комунизмът отива още по-нататък. Той слага ръка и върху собствеността, надзирава я. Докато фашизмът никъде не пипа частната собственост. Дадже фашистка Германия, която е най-близка до комунистическите режими, и тя не пипа частната собственост на хората.“⁹¹

Още едно интервю - в предаването „Офанзива с Любо Огнянов“, в което [проф. Евелина Келбечева коментира](#) и този аспект на „народния съд“:

„...много от историците пропускат факта, че „народния съд“ е абсолютно незаконен, в сравнение с Търновската конституция!

- Точно така, но не само в една посока, но по отношение на първия член 73, ал.2 от възстановената от отечественофронтовско правителство, доминирано от

⁹¹ <https://www.24chasa.bg/mneniya/article/3484150>

комунистите Търновска конституция, която разбира се след това е унищожена за да бъде наложена т.нар. „Димитровска“, забранява, абсолютно забранява създаването на каквото и да било извънредни съдилища. Но искам да напомня нещо друго, което Вие сте прав – остава неотбелязано, че по един друг член – 75, ал, 2 на същата Търновска конституция, е забранено изрично конфискуването на лично имущество. И двата члена са нарушени – първо – това е един незаконен трибунал. Даже нещо, което е много красноречиво да напомня, че в съставите, които се създават – ние имаме 68 състава ...“⁹²

Та като говорим за Търновската конституция - моля:

ДЪЛЪ VI.

За личната неприкосновеност, за неприкосновеността на жилищата и кореспонденцията.

73. Никой не може да бъде наказан без пресъда от надлъжний съдъ, която е вече добила законна сила.

74. Затвори и претърсвания по къщата могат да стават само споредъ правилата, които сж изложени въ законитъ.

75. Никому не може да се наложи наказание, което не е установено отъ законитъ.

Мъчения при какво да е обвинение, сжщо и конфискуване на имотъ се запръщаватъ.

Факсимиле от „Годишен сборник от Закони на Българското княжество“ - изт. parliament.bg⁹³

Абе, „Каквото и да ти говорят, знай, че става дума за пари!“

И тъй като за много читатели, написаното дотук звучи невероятно, пък и говорим за художници, не мога да пропусна, да ви разкажа за един друг художник. Не, не е съден от „народния съд“. Александър Иванович Лактионов е съветски художник, изявен класик на реалистичната посока в живописа

⁹² https://www.youtube.com/watch?v=XkDN1T9fy_4

⁹³ https://www.parliament.bg/bg/const_archive

(разбирай – на „[социалистическия реализъм](#)“⁹⁴). Напуска този свят през 1972 г., като след смъртта му, неговото творчество неочаквано се оказва в центъра на един ожесточен спор между сталинисти и либерали. Споровете около Лактионов продължават и до днес, като почти всяка публикация на картините на художника е придружена от истинска буря от емоции: някои изразяват наслада, други - открито отхвърляне. Всичко това важи особено за една от най-известните картини на художника - платно, рисувано през 1952 г., наречено „[Преместване в нов апартамент](#)“⁹⁵. Като човек, който още от училищната скамейка все е бил питан „*Какво е искал да каже авторът?*“ – ще поразсъждавам на глас.

Сюжетът на картината е идиличен. Виждаме щастливо четиричленно семейство, което очевидно се е преместило в нов апартамент, чийто праг пристъпва за пръв път.

На преден план е жена в семпла синя рокля на бели точки, в сако, очевидно преправено от мъжко, с бяла кърпа. На гърдите на жената има орден, получен най-вероятно за особени заслуги - орден, с който тя не се разделя. Обърнете внимание на ръцете на жената - те са отрудени, с изпъкнали вени. Жената стои в средата на красива, светла стая с високи тавани, прекрасни тапети и поддържан паркет. Тя оглежда стаята, усмихвайки се широко и щастливо. Стойката ѝ е уверена и спокойна. Художникът майсторски пресъздава очите на жената: сякаш тя вече вижда бъдещето - щастливия живот на семейството си в този нов апартамент.

⁹⁴ https://bg.wikipedia.org/wiki/Социалистически_реализъм

⁹⁵

https://rusmuseumvrn.ru/data/collections/museums/doneckiy_respublikanskiy_hudozhestvenniy_muzey/laktionov_a._i._v._novuyu_kvartiru._1952._zh-333_drhm/index.php

Зад жената очевидно са останалите от семейството - дъщеря ѝ и съпругът ѝ. Момичето се усмихва, държейки котка в ръцете си, и гледа радостната си майка с известна изненада. Съпругът на жената (или може би по-голям син) държи велосипед в коридора, надничайки в една от стаите. Вдясно от жената е нейният син-пионер.

Около новите заселници са разположени вещи в безпорядък. Със сигурност те са донесли бохчата, разположена в центъра на картината, но другите вещи, опаковани в куфари, скрити зад вратата, дюшекът, фикусът и радиото, по-скоро са останали от старите собственици, които не са успели да ги изнесат. Още повече малката кукла и палячото, май не отговарят на възрастта на децата – по-скоро предишните обитатели са имали малки деца. Сред не многото книги (една от които на Маяковски), прави нарочно впечатление плакат „Слава на любимата ни родина“.

Идилия! Семейството на честен работник с мазолести ръце се премества в апартамент и най-накрая ще живее уютно.

Но защо тази картина е обект на такива спорове и до днес? От една страна, тя е създадена във времена, когато жилищният проблем в Москва е изключително изразен и е трудно да се получи апартамент - обикновените хора се тъпчат в мазета, комунални апартаменти и тавани. Ако не знаете – „[комуналка](#)“⁹⁶ се нарича апартамент от няколко стаи, раздадени на различни семейства, споделящи обща кухня, баня и тоалетна. И коридор, в който всеки си простира прането.

Но Александър Лактионов не рисува кухня, като тази на снимката, а виждаме просторен апартамент с няколко стаи. Апартаментът е с високи тавани, мазилка и прилежащи стаи - тези три признака показват, че апартаментът е в предреволюционна сграда, а декорацията на апартамента е в остър дисонанс с образа на новия собственик и е очевидно, че не тя е избрала тапетите и паркета - от външния ѝ вид става ясно, че домакинята не може дори да подбере облеклото си, камо ли да подбере тапети във всяка стая и прекрасно поддържа паркет от различни видове дърво.

⁹⁶ https://ru.wikipedia.org/wiki/Коммунальная_квартира#1950-е_—_1960-е_годы

Комунална квартира в Русия - не от 50-те, а от днес - изт. fishki.net

От друга страна, един „дребен“ елемент от картината я превръща в препъни камък и едно от най-скандалните произведения на изкуството, обект на коментари в днешна Русия. Или по-скоро – вчерашна, защото днес не знам дали някой смее да коментира подобно нещо.

„Скандалният“ елемент, макар и необичаен в ръцете на дете, е портретът на Сталин в ръцете на пионера. Момчето държи в ръцете си голямо изображение на вожда в отлична рамка и, усмихвайки се широко, поглежда загадъчно майка си. Сякаш казва: *„Ето, мамо, благодарение на него получихме този апартамент!“*

Един от най-популярните коментари към тази картина е *„И къде отидоха предишните собственици?“* Всъщност картината е по-известна с друго име: *„Как хорошо, что хозяев расстреляли“* – *„Колко хубаво, че разстреляха стопаните“*.

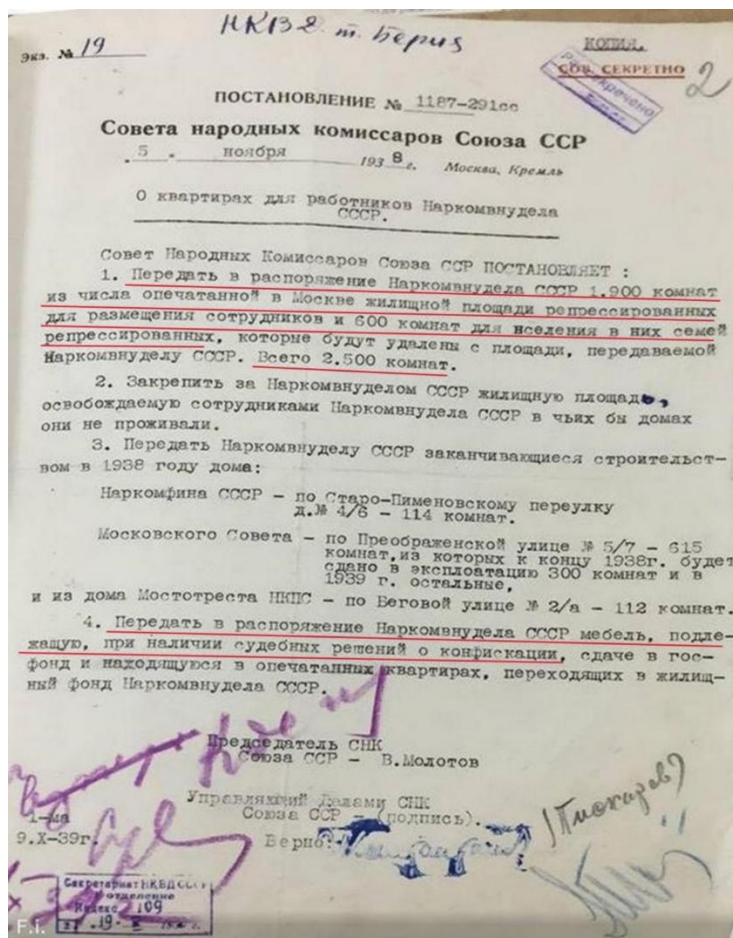
Според хората, които пишат подобни коментари, има три версии за получаването на апартамента от семейството на тази

жена: 1) семейството е написало донос на предишните собственици и те са изпратени в ГУЛАГ. 2) семейството не е написало донос, а просто се е преместило в празния апартамент, чиито собственици са били репресирани. 3) виждаме епизод от грижата за човека – изграждането на общински жилища.

Не знам коя версия да приема, но знам, че няколко години по-рано, по [молба на Ежов](#)⁹⁷, Съветът на народните комисари издава Постановление за осигуряване на квартири, вкл. от репресирани „врагове на народа“, за работещите в Народния комисариат по вътрешните работи (НКВД) – „общо 2500“. А с какво се занимават служителите на НКВД в ония години? Репресират и избиват наред - инакомислещи или просто „поръчани“ от някого - по донос!

Поговорихме за една картина, на съветски автор. На пръв поглед ще кажете – не ни касае, няма връзка с българската история. Но... какъв ли ще бъде коментарът на наши сънародници, леещи панегирици за Русия – днешна или предишна? А ако те са на мястото на изселените? Защото това, което се случва в Съветска Русия, по един или по друг начин се повтаря и у нас! От собствен опит знам, че поне до началото на 80-те години, и у нас имаше имоти, собствениците на които бяха принудени да отдадат на „нормиран наем“ стаи на непознати хора и семейства, настанени там от „народната власт“. Като „правоимащи“!

97

Постановление за осигуряване на квартири за НКВД – изт. [Wikipedia](https://ru.wikipedia.org/wiki/Народный_комиссариат_внутренних_дел_СССР) ⁹⁸

Ех, „Как хорошо, что хозяев расстреляли!“

1944-1947 – Съветска окупация

(както е правилно да се нарича „второто освобождение“).

*„Пиша ти от Плевен, драги Ванка.
Помниш ли кагда прииол със танка?
Беше млад, но се държеше мъжки.
Зарази семейството ми с въшки...*

*Взе на мама златните пендари
и дори галошите ми стари.
Помниш ли, как кушаше картошки?
Наконец забърса три кокошки.*

*После си преспал със така Сия
и изпил си всичката ракия.
А след време чухме и мълвата,
че си гръмнал тате във главата!*

*Длъжен бях да те обичам, Ваня.
Даже кръстих дъщеря си Маня.
Залъкът си давахме насила
на Русия – тая дива сила.*

*После цели девет петилетки
грабихте уран и руди редки.
Грабихте и жито, папироти...
Зарад тебе ходим голи-боси!*

*Дружбата ни беше “свята”, “чиста”.
Ние всички хранехме танкиста.*

*А пък ти ни пазеше със танка
и ни взе последната луканка...*

*Пазеше и немците, и чехите.
Ние тук възпявахме успехите.
С паметник стърчиш ни на главата
и скверниш небето и земята.“*

Тези стихове често са приписвани на Радой Ралин, но всъщност техен автор е Бойко. Не, не онзи Бойко – съвременен класик, за който си помислихте. Дето беше казал, че понеже е прост, се разбираме. Убеден съм, че ти Читателю не си прост и едва ли се разбираш с него. Автор е хаджи Бойко Бочев, публикувал този текст през 1990 г. Защото само 1-2 години порано, това беше невъзможно.

И за непредубедения читател, незапознат с фабулата на този паноптикум, става ясно за кой исторически период, и за кой „Ванка“ става дума. А танкът му – не в Плевен, а в Силистра – още стои, вече като паметник. И не само там. За да напомня – според някои – за „второто освобождение“, според други – за съветската окупация, цената на която, плащаме и до днес.

Паметник на танк Т-34 в гр. Силистра – см. wikimedia.org

А разказът на хаджи Бойко, макар и в хумористичен стил, дава ясна представа за „освобождението“ ни на Девети септември. Нека разгледаме още някои факти. Само някои, защото за този период може да се каже много, а още повече е укритото в нашата история.

Малко предистория – за „Втората световна“ и за руския генофонд.

Говорейки за „освобождението“ трябва да се върнем години по-рано, с няколко думи за Втората световна война, за която и без това е писано много. И малко. Малко, защото въпреки милионите жертви, много хора не са си научили урока, с което позволиха по един или по друг начин, Историята да се повтаря. Този анализ ще го оставя на политиците, на военните, на учителите по история и ... на обикновените хора. Защото те са в основата на политическата „пирамида“, издигайки на власт този или онзи политик, който после ще разбърка Света!

За много руснаци остава забравен (или направо – неизвестен) т.нар. Пакт Рибентроп-Молотов, с който двамата диктатори приятелски си разделят сферите на влияние (разбирай – на окупация) в Европа. Само три дни след подписването на Пакта започва Втората световна. Две години СССР и Германия са съюзници в превземането на Европа и едва на 22 юни 1941 г., Хитлер напада Съветския съюз - започва наречената от руснаците „Велика отечествена“. Следват близо 4 години, през които СССР, заедно със съюзниците воюват и стигат до Берлин, принуждавайки Германия да капитулира.

Пропагандата от години твърди, че Съветският съюз победил фашизма и освободил Европа, затова ще напомня, че Великобритания обявява война на Германия още на 3 септември 1941 г. (по-малко от седмица след цитирания Пакт за

приятелство между двамата мустакати диктатори), само два дни след агресията срещу Полша и воюва през цялото време на войната и на всички „военни театри“ – на Западния фронт на Европейския театър, Средиземноморския театър, а след нападението на Япония срещу нейните далекоизточни владения – и в Тихия океан. Следват близо две години, през които Хитлер воюва и с голяма част от съседите си, под благосклонния поглед (а и с помощта) на Сталин.

А САЩ се включва на 7 декември 1941 г., след нападението на Япония срещу Пърл Харбър. Да напомня и за Ленд Лийз! И затова, че САЩ воюва на няколко фронта с Япония чак до 2 септември 1945 г., когато последната капитулира, с което се поставя края на Втората световна. А Съветският съюз се включва във войната с Япония едва на 9 август 1945 г., когато Съветският съюз нахлува в японската марионетна държава Манджоу-Го. Съветският съюз анексира Южен Сахалин и южните Курилски острови и северната част на Корея, която по-късно предава на Китай (1955) и новосъздадената държава Северна Корея (1948). Военна плячка!

Но...

Всеки, който се интересува от хода на войната и в Европа, и в Азия, може да намери достатъчно източници по темата. И аз така – проследявайки картата на военните действия и търсейки аналогии с войната в Украйна, се замислих. Без да съм военен, гледам хода през онази война се питам - в края на 1942-ра, Хитлер започва да губи войната в Африка, а в началото на 43-та, ходът на войната се обръща и в Европа. Нацистите започват да отстъпват, а на 22 юни 1944, Червената армия превзема Минск. Оттам до Берлин са 1000 км. Но вместо да съсредоточи всичките си армии в посока немската столица, да приключи по-бързо с Германия и после да се разправя с нейните съюзници (с цената и на по-малко руски жертви), Сталин изпраща ¼ милионна армия към Балканите. Защо? Апологетите

му ще кажат, че го е сторил само и само да ни „освободи“! Като „братя славяни“? Не мисля, защото Сталин, а Берия всъщност са... грузинци. А и руснаците са фино-угрийци (за ужас на славянофилите). Не се учудвайте – вижте какво пише в сайта на един съвсем, ама съвсем руски град – Новгород: „[Раскрыта тайна русского генофонда](#)“⁹⁹! А оригиналът е публикуван в „[Комсомольская правда](#)“¹⁰⁰. В него се казва (цитирам материала от 18 март 2008 г., в мой превод – бел. съст.):

„В януарския брой на The American Journal of Human Genetics е публикувана статия за изследване на руския генофонд, проведено от руски и естонски генетици. Резултатите бяха неочаквани: всъщност руският етнос генетично се състои от две части: коренното население на Южна и Централна Русия е свързано с други народи, говорещи славянски езици, а жителите на северната част на страната са свързани с угро-финските народи.

... Един от участниците в изследването и автор на статията за произхода на руския генофонд, служител на Лабораторията по генетика на човешката популация на Изследователския център за медицинска генетика на Руската академия на медицинските науки Олег Балановски разказа пред КП за гените и корените на руския и някои други народи, населяващи Русия.

*... Освен това се оказа, че **нашите славянски братя – беларуси, украинци и поляци – се различават от нас не само по език, но и на генетично ниво.** ...*

... Само преди няколко века руснаците дойдоха във „Фино-Угрия“ (разбирам, че славяните от юг – т.е. украинците дошли на север, при угро-фините – бел. съст.) и

99

https://www.novgorod.ru/read/information/history/clauses/ethnography/secretcy_gene/

¹⁰⁰ <https://www.kp.ru/daily/24065/305831/>

след като се смесиха с повечето местни племена, образуваха единен руски народ. Всяка баба в селото ще ви каже, че е руския. А това, че едната прапрабаба е била тъмнокоса и черноока красавица от славянското племе кривичи, а другата красива светлокоса и синеока жена от племето Муром, вече не е важно. ...

Но влиянието на руските княжества не достига до някои угро-фински племена и тези племена не стават руснаци. Да, те стават част от Московското царство, а след това и от Руската империя, но запазват езика си и идентичността на народа. “

А, да не пропусна – „императорът“ Путин, при посещение в Китай през май 2024, напомни за текста на **стара руска песен** – „Русский с китайцем – братья навек“¹⁰¹ – „Руснакът и китаецът – братя завинаги“! Та, ако аз съм брат на руснака, а руснакът – брат на китаеца...?

Толкова за „братята“. Освен ако не четете генетиката с мичурински очи!

Обратно на европейски терен, където на 22 август 1944 г., заместникът на Върховния главнокомандващ генерал Георгий Жуков е извикан във Върховното главно командване, и получава задачата да разработи план, Трети Украински фронт да нахлуе в България. В неговия състав влизат три войскове армии – 46-та, 57-ма и 37-ма; една въздушна армия – 17-та; два механизирани корпуса – 7-ми и 4-ти гвардейски. Общата им численост възлиза на 258 000 души, разполагащи с над 6300 оръдия и минохвъргачки, 470 танка и самоходни артилерийски установки и с над 720 самолета. Седмица по-късно, войските са дислоцирани на румънско-българската граница в Добруджа.

Планът е Трети Украински фронт да навлезе в България и да превземе територията до линията Русе – Карнобат – Бургас, като задачата включва и превземането на Варна и Бургас - цел

¹⁰¹ <https://youtu.be/Y847zf7P1Mk>

са германските кораби в пристанищата им. Следва София и пълното окупиране на България.

На 5 септември 1944 г. планът е утвърден от Върховното главно командване, Молотов уведомява посланиците на САЩ и Великобритания в Москва. Още същия ден към 19 ч., съветското правителство с [Нота до българското правителство](#)¹⁰² обявява война на Царство България - държавата, която единствена от Тристранния пакт е запазила дипломатически отношения с него, обявила е от няколко месеца неутралитет, а обявява война на Германия.

На 8 септември 1944 г. армиите на Трети Украински фронт нахлуват в територията на Царство България и го окупират за няколко дни без да срещнат никаква съпротива. Но това не е поради русофилските чувства на българите, а се дължи на разпореждане на правителството да не се оказва никаква съпротива и войските да се приберат в казармите.

На 9 септември вечерта, [по заповед на Сталин](#) в 23 часа в Москва са дадени 20 артилерийски залпа от 240 оръдия в чест на отличилите се в операциите на територията на България войски на Трети украински фронт и Черноморския флот – радват се сигурно, че сме „освободени“! Съединенията и частите, които най-много са се отличили в операцията в България, са представени за присвояване на имената „Русчушки“, „Шуменски“, „Варненски“ и „Бургаски“.¹⁰³ В чест на „освободените“ региони! Как ли биха реагирали родните патриоти, ако части на чужда армия бъдат наречени – „Кърджалийски“, „Македонски“ и т.н.? Дори и без окупация на съответните области? Само си питам...

Изпълнява се планът на Сталин за завземане на Европа. Е, поне на източната ѝ част! Пиша завземане, а не

¹⁰² <https://desebg.hristo-hristov.com/2011-01-13-09-25-54/1419-2013-09-05-10-10-00>

¹⁰³ <https://decommunization.org/Communism/Bulgaria/1944-47.htm>

освобождение, защото „освобождение“ означава да дадеш Свобода! Наистина, близо 2/3 от Европа беше освободена от Съюзниците - САЩ и Великобритания. Останалата една трета е завладяна от Съветския съюз. Той беше този, който победи, а не освободи. И донесе на покорените страни робство с инсталирани марионетни режими.

*„Макар и май 1945 г. да донесе край на Втората световна война, с това не дойде свобода за цяла Европа. Централната и източната части на континента останаха под управление на комунистически режими в продължение на почти 50 години. Балтийските държави бяха окупирани противозаконно и анексирани, а Съветският съюз сграбчи останалите народи в желязна хватка чрез неимоверна военна сила, репресии и идеологически контрол“.*¹⁰⁴

Това ще напишат Външните министри на 10 държави от Източна Европа в [Декларация по повод на 75 годишнината](#) от края на Втората световна война. Не питай старило, питай патило!

„Поробването“ на България започва да се осъществява. То включва три основни посоки:

1. Унищожаване на българския елит и заместването му с нов – болшевишки.
2. Икономическо поробване на държавата.
3. Ликвидиране на монархическия институт - стълб на конституционния ред и държавна независимост и превръщането на „народната република“ във васална на господаря в Кремъл.

Планът за превръщането на България в „Задунайска губерния“, мечта на поколения руски императори и правителства е на път да бъде осъществен от един недоучил семинарист и то не руснак, а грузинец. Разбира се с подкрепата

¹⁰⁴ <https://www.mfa.bg/bg/news/25272>

на десетки „безродници“¹⁰⁵ – къде за пари, къде обладани от мечтата за „Всемирна съветска република“, къде от ... елементарна човешка глупост! Безродници, които предават или продават Родината си на чужда държава! Във всяко отношение – и икономическо, и политическо! И не на последно място и духовно – вярвайки във „*руската култура и душевност*“ (основен стълб в руската пропаганда), те предават род и Родина под чуждо управление чрез наши, родни марионетки!

„*O, sancta simplicitas!*“, възкликва Ян Хус, когато вижда как съсухрена дрипава старица хвърля наръч съчки в кладата, която вече се разгаря, и в която той предстои да бъде изгорен. „*O, свещена простота!*“, ще възкликна и аз по адрес на българите, които не осъзнават, че Русия във всички времена е била враг номер едно на българската държавност!

Началото на окупацията

Връщаме се на „*второто освобождение*“, както и до днес наричат някои окупацията на България от Червената армия, в допълнение с фразата „*освобождение от фашистко робство*“. Помните ли онзи израз: „*Не гледай какво правя, слушай какво ти говоря!*“. Не знам от къде идва, но изцяло важи за българо-руските отношения. Защото нито „*освобождението*“ е освобождение, нито пък в България има „*робство*“, още повече „*фашистко*“. Обикновено питам защитниците на МОЧА и компания – „*Какво разбирате под думата робство и къде виждате такова в Царство България?*“. Не срещам конкретен отговор, а една купчина фрази – опорки, спуснати от Пропагандата. А колкото до

¹⁰⁵ <https://www.svobodnaevropa.bg/a/bezrodnitsi-rumen-radev-rozhen/32503574.html>

„фашизма“ ги препращам към многократно цитираното тук [Становище на български историци от БАН по въпроса](#)¹⁰⁶.

„Второто освобождение“, освен с многохилядна съветска армия, започва и с масивна пропаганда (способ, чийто резултати виждаме и днес). Над много части на страната, съветски самолети разпръскват листовки с обръщение на командващия Трети Украински фронт ген. Толбухин към българския народ в което се казва:

„Българи! Червената армия няма намерение да воюва с българския народ и неговата армия, тъй като тя счита българския народ за братски народ“.¹⁰⁷

В [друга подобна листовка](#) пък се казва:

„Българи и българки! ... Червената армия няма за цел да заграби каквато и да е част от българската земя или пък има намерение да измени съществуващия обществен ред. (...)

Български граждани и гражданки! Не вярвайте на лъжите и клеветите, които германците и техните агенти разпространяват за Червената армия. Частната собственост на гражданите навсякъде си остава неприкосновена. Духовенството и вярващите могат свободно да извършват религиозните си обряди. Съществуващите органи на властта и самоуправленията са длъжни нормално да продължават своята дейност.

Помагайте на Червената армия!“¹⁰⁸

Не знам как, в обръщението са пропуснали думата „братушки“, която [според речника на Дмитрий Ушаков](#) всъщност демонстрира ироничното отношение на руснака към южните славяни¹⁰⁹. Всеки днес сам може да прецени, дали след

¹⁰⁶ <https://www.bas.bg/?p=41867>

¹⁰⁷ <https://desebg.com/chestvania/5988-2024-09-08-11-49-06>

¹⁰⁸ [https://sovocup.archives.bg/srch#gallery\[11789899\]](https://sovocup.archives.bg/srch#gallery[11789899])

¹⁰⁹ <https://ushakovdictionary.ru/word.php?wordid=3259>

„Девети“ е подменен *„съществуващия обществен ред“*, дали *„частната собственост остава неприкосновена“*, дали *„духовенството и вярващите могат свободно да извършват религиозните си обряди“*. Абе още ли вярвате на лъжливото овчарче? И още ли *„помагате на Червената армия“*?

А Червената армия не среща съпротива не под влияние на листовките, а както вече казахме - по заповед на Правителството, което позволява на частите на Трети Украински фронт да влязат във Варна още на 8-ми вечерта. На 9-ти сутринта, в Бургас е извършен морски десант. Може би заради *„блестящата“* военна операция, без нито един изстрел и нито един убит съветски войник, командващия Трети Украински фронт ген. Толбухин е произведен в чин Маршал на Съветския Съюз.

По това време у нас има и чужди военни кореспонденти. Един от тях – Чарлз Ланиус - описва събитията около нахлуването на Червената армия и окупацията на България. Кореспондент на *„The Readers Digest“*, той публикува репортаж под заглавието *„Видях как руснаците окупираха България“*. (Lanius, 1945) Репортажите на Чарлс Ланиус са непознати за българите, тъй като биват *„забравени“* от новата власт. За тези репортажи не се споменава никъде в учебниците по история, макар че те са незаменим източник на исторически свидетелства от първа ръка. Четем:

„Наблюдавах как Червената армия нахлу в София, България, в 14.10 часа на 16 септември 1944 година. Престоях в България осем месеца, за да видя какво става в тази окупирана от руснаците страна. (...)

Първите руснаци бяха преминали границата на 8 септември. Уморени като кучета и мръсни от битка, те бяха яхнали очуканите си превозни средства като завоеватели, безстрастни като дървени индианци. (...)

Лъскав американски Пакард водеше покритата с кал невзрачна колона. **Джипове и американски камиони** съставляват половината от превозните средства.

Истории за изнасилвания и грабежи, идващи от провинцията, предхождаха руснаците. Но аплодисментите започнаха, когато автомобилите минаха под портрета на Сталин, окачен върху набързо скована арка на победата, обвита с червено знаме. Много българи викаха добре дошли.

Вечерта софийските ресторанти и кафенета бяха препълнени с гладни руснаци. Военни полицаи с червени шапки патрулираха по улиците. Едрогърдести рускини с ботуши и шмайзери контролираха движението. **Една седмица по-късно руснаците приключиха окупирването на България.** Червената армия започна операции за събиране на храна. Селяните, които допреди часове развяваха червени знамена и крещяха приветствия, сега протестираха, когато **съветските войници им грабеха прасета, говеда, коне и си присвояваха храната и фуража** им. След няколко злополучни случая обаче селяните разбраха, че е най-добре да оставят войниците да вземат каквото си искат.

Скоро стана ясно, че **Съветите ще управляват България твърдо, неумоливо и тоталитарно.** Те не действаха директно, но пък ефикасно чрез **Отечествения фронт**, безпартийна организация от типа „предпочитан и покровителстван от Москва“. Отечественият фронт бе организиран от **хитрата Цола Драгойчева, фанатична комунистка, обучена от Москва, а днес диктатор на България.** При факта, че комунистите контролират въоръжените партизани и проникването на руската армия в страната, то за нея беше сравнително лесно да постави комунисти на най-важните министерски постове в новото правителство. (...)

По времето на преврата комунистите бяха не повече от пет процента от цялото население, което възлизаше на

около 6 000 000. Мнозинство са селяни, **традиционни симпатизанти на Русия, но със сигурност не симпатизиращи на комунистите.** Почти всеки селянин притежава собствена ферма. И сам си е господар. Гражданите на София са синове и дъщери или внуци на селяни. Когато спечелят пари, обикновено ги влагат в недвижими имоти. Големи богаташи всъщност няма. (...)

Не след дълго започна силна реакция срещу **Съветите и марионетното правителство.** Българите бяха очаквали либерално-демократично управление, излъчено от народа. **Вместо това те получиха комунистическа диктатура, по-автократична от предишните контролирани от нацистите правителства.**

Един пряк резултат беше, че **българите обърнаха поглед към Съединените щати повече от всякога. Те имаха опит от фашизма и не искаха комунизма;** те смятаха, че Съединените щати ще им помогнат да станат демократична страна. Руснаците и комунистите бяха добре наясно с тази тенденция и се заеха да **подкопаят американския престиж.** “ (...)

„**Комунистите полагат сериозни усилия за русифициране на страната.** В училищата е **въведено политическо обучение** от нови учители. Много от бившите учители са в концентрационни лагери за „превъзпитание на политически нездравословните“. **Учебниците са пренаписани с комунистическо-руски уклон.** Руската пропагандна машина е в разгара си. Контролът на киното е осъществен изрядно.

Разбрах, че е невъзможно да напиша обективен репортаж отвътре в България. Контактът с външния свят на практика е прекратен. **Съветската цензура беше стегната по-строго от всякога.** Привилегията за изпращане на писма в чужбина внезапно беше спряна. Телефонните и кабелните комуникации бяха прекъснати. Само цензурирани телеграми до

Ню Йорк и Лондон можеха да бъдат изпратени — през Москва. Изтичаше твърде много информация за истинската ситуация в страната. Всеки откровен наблюдател, който е виждал Отечествения фронт в действие, може да свидетелства, че той не е „широко представителен за всички демократични елементи в населението“. Някои българи прогнозираха, че до две години България ще бъде съветска република.“ (Lanios, 1945)

Разказвали сме за единствения изстрел на българската армия – този на достойния офицер подпоручик Петър Петров от Шуменския гарнизон, който избира смъртта с думите: „**Български офицер никога не е предавал оръжието си!**“¹¹⁰

Съпротива няма, но това не пречи на руските „братя“ да се държат като нашественици от Монголската орда. Ще цитирам случайно писмо на свидетел на събитията, пук русофилите – нека отричат както обикновено:

„Братушките са го ударили през просото. Влизат по къщите в село, взимат си каквото им трябва и след като ги нагостят и почернят, започват да задирят жената на стопанина. Има много случаи на изнасилвания на жени и деца и народа е трепнал много. Народа толкова много е огорчен от тях, че всички надежди, възлагани им по-рано сега се изпариха мигновено. Краднат коне, каруци и въобще, каквото им попадне. Щом видят, че имаш часовник на ръката, те те спират и питат колко е часа. Ти си показваш часовника а те го грабват и казват на нас е нужен. Ти нямаш нужда от часовник. Нощно време вдигат хората да им правят баници и колят кокошки. Въобще страшна напаст и къде ще му излезе края не се вижда. Тия хора са непросветени и вършат своеволия, каквито най-дивите племена не вършат. Тук в село, всички са почти комунисти, но ако се гласува за тях, не

¹¹⁰ <https://bulgarianhistory.org/podporuchik-petrov/>

вярвам да получат нито един глас. Тия които бяха шумкари, сега се отвращават от тях и се отказват от комунизма... но след като им видят истинския лик, тогава ще разберат що е болшевик. Ритат хората да спят на земята а те спят на креватите цели облечени и с ботушите. На един мой познат ... обезчестили жена му пред очите му, след като ги приютил и ги посрещнал по християнски. Започнали да дялат трески от гардероба му за подпалка на огъня... ¹¹¹

Не знаем съдбата на човека, писал писмото до свой близък – дано да не си е изпатил заради написаното. Защото доста други българи са пострадали! И то, от Червената армия – „освободителка“! Издевателствата очевидно придобиват сериозни размери, което кара лично вождът Георги Димитров, по това време съветски гражданин, да напише писмо до Сталин и Молотов още на 22 септември 1944 г., в което четем (оригиналът е написан на руски, в мой превод):

„До Другаря Сталин И.В. / До Другаря Молотов В.И.

Пристигналият в Москва на 20 септември т.г. член на Политбюро на ЦК на БКП и член на българската правителствена делегация при маршал Толбухин др. Димитър Ганев е упълномощен да информира за събитията в България и за дейността на Комунистическата партия и Отечествения фронт, а така също да постави и изясни тук следните най-важни и спешни въпроси:

... 5. На редица места има случаи на насилие по отношение на местното население на заетите територии от страна на отделни военнслужещи от тиловите части на Червената армия. Така например:

а) произволно се вземат от местното население работен добитък, каруци, хранителни продукти и др., без да

¹¹¹ <https://faktor.bg/bg/articles/ot-redaktora/svidetel-na-okupatsiyata-bratushkite-sa-go-udarili-prez-prosoto-grabyat-biyat-nasilvat>

се уведомяват местните власти и без съответното оформяне на иззетия добитък и хранителни продукти;

№ 816 от 20.09.1944

З.

готово проводить через свои органы на местах.

г. Имеет место ряд случаев насилия по отношению к местному населению на занятой территории со стороны отдельных военнослужащих тыловых частей Красной Армии. Так, например:

а) произвольно отбираются у местного населения рабочий скот, повозки, продукты питания и другое без ведома местной власти и без оформления соответствующим образом изъятия скота и продуктов питания;

б) произвольно изымаются государственные и гражданские частновладельческие моторные перевозочные средства и смазочные масла. Это приводит к срыву осеннего посева;

в) некоторые военнослужащие в пьяном состоянии вторгаются по ночам в частные дома в городах и селах, производят грабежи, а в некоторых случаях - изнасилование женщин и убийство мужчин. В селе Див Дедово, Плуменского района, убит в числе других и старый член Компартии.

Поскольку такие произвольные действия вносят большое смущение в среду населения, которое с неописуемою радостью и выражением глубокого счастья встречает братскую Красную Армию, и, с другой стороны, используются злостным образом врагами болгарского народа и Советского Союза, просьба сделать все возможное для их скорейшего прекращения.

22 сентября 1944 г.

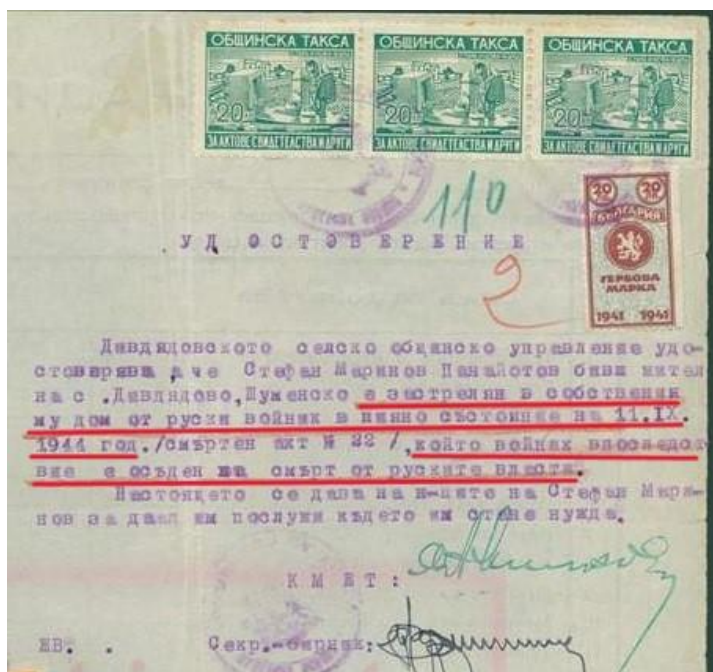
/Г. ДИМИТРОВ/

Факсимиле от писмото на Георги Димитров до Трайчо Костов (Ангелов, Третата национална катастрофа, 2005)

б) произволно се изземват държавни и частни моторни превозни средства и смазочни масла. Това води до проваляне на есенната сеитба;

в) някои военнотружеещи в пияно състояние влизат нощем в частните домовете на хората в градове и села, извършват грабежи, а в някои случаи – изнасилват жени и убиват мъже. В село Див Дядово, Шуменски район, заедно с другите хора е убит и стар член на Компартията.

Доколкото такива произволни действия внасят голямо смущение сред населението, което с неописуема радост и възторг посрещна Червената армия, моля да се направи всичко възможно за тяхното по-бързо прекратяване“ (ЦДА, ф.146 б, оп. 2, а. е. 1765, л. 106-10, Копие. Машинопис. На руски език.). (Ангелов, Третата национална катастрофа, 2005)

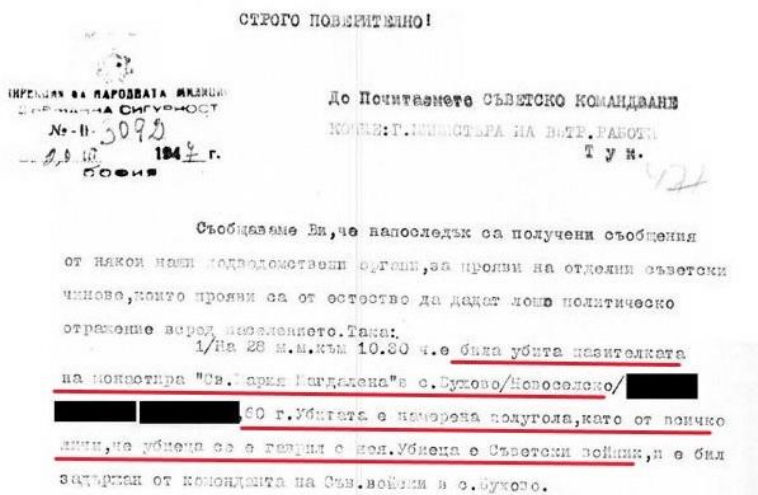

Факсимиле от ДА „Архиви“

Може би за същия българин „застрелян в собствения му дом от руски войник в пияно състояние“ е издадено Удостоверение.

Защо „освободителят“ е влязъл в чуждия дом, и защо е застрелял собственика, при това стар комунист, не става ясно. Става ясно обаче, че „освободителят“ е осъден на смърт от руските власти. И погребан вероятно в братска могила, на която пионерчетата носеха цветя! А днес, портретът му сигурно е първите редици на „Безсмъртния полк“! Не този на българския комунист, а на съветския мародер!

Както разбираме лично от вождя Димитров, „руските братя“ грабят, изнасилват и убиват, като не подбират дори възрастни, още повече комунисти! Като Каин и Авел. А бе – „освобождават“ ни! Не си поплюват, и жени „освобождават“ - в Буховската Света обител, манастира „Св. Мария Магдалена“:

Факсимиле от Писмо до Съветското командване – изт.

КРДОПБГДСРБНА¹¹²

¹¹² https://comdos.bg/media/Promenite_final.PDF

Доц. Михаил Груев коментира:

„Ако сравним поведението на съветските войски в Унгария, Германия и на други места, в България то е било много по-обрано. Но си е носило характеристиките на окупационна сила в една завладяна страна. Както по отношение на ресурсите, които са изстисквали от страната, така и във взаимоотношенията им с цивилното население и гражданските власти. Нещастни случаи, убийства, грабежи документираны са 125 смъртни случаи. Сигурно и стотици не толкова тежки инциденти не са били регистрирани, защото самите тъжители са разбирали, че това едва ли би им помогнало.“¹¹³

Освободени от...

Пропагандата не спира да повтаря, че българите са освободени от Съветската армия, която по онова време е Червена – „Съветска“ става по-късно. Но дали е „червена“ или „съветска“ – резултатът е един и същ – кърваво трагичен! Неудобни подробности по нашето „второ освобождение“ научаваме от стотици оригинални документи, публикувани от Държавна агенция „Архиви“, в специален сайт!¹¹⁴

Приложените от ДАА документи изобилстват с автентични свидетелства за „иззети“ от преминаващите съветски войници храни, селскостопански животни, стопански инвентар, каруци, часовници – с една дума, всичко, което не е било здраво закрепено за пода бива откънато от Червената армия. „Освободили“ са българския народ! От голяма част от

¹¹³ <https://www.dw.com/bg/kakvi-dokumenti-e-zagrabila-moskva-ot-blgaria-sled-vojnata/a-65332112>

¹¹⁴ <https://sovoccup.archives.bg/>

имуществото му! А някои – и от живота! Нека разгледаме някои от документите.

Четем „[Протокол от 23.10.1944 г. на комисия при Стопанското и тъкачно училище - Враца за взети вещи от съветски войски, пребиваващи в града.](#)“¹¹⁵, от който разбираме, че от инвентара липсват следните предмети: Шевна машина „Сингер“, 10 бр. големи дървени маси за обучение, 20 табуретки, 11 бр. кръгли совалки за шевни машини, 5 бр. дамски ролки от фонда „Бедни ученици“, други дамски ролки, дамски блузи, вкл. една детска рокличка. Е, липсват и 24 „книги за прочит“ от училищната библиотека. Може би, защото братушките са решили да учат български език.

Item	Quantity	Unit
в. Имущества на фондъ "Бедни ученици" ролки дамски отъ шеваспуръ	5	броя
ж. Ролки дамски отъ оксвордъ	2	броя
з. Блузи отъ оксвордъ	2	броя
и. Платъ-шеваспуръ-6.5 м.	1	бр.
к. Детска рокличка отъ оксвордъ	1	бр.
л. Легитимации за ученици	52	бр.
м. Поръчни книжки	120	бр.
н. Ученически книжки	146	бр.
о. Картончета за личните карти	86	бр.
п. Книги за прочитъ отъ учил. библиотека	24	бр.

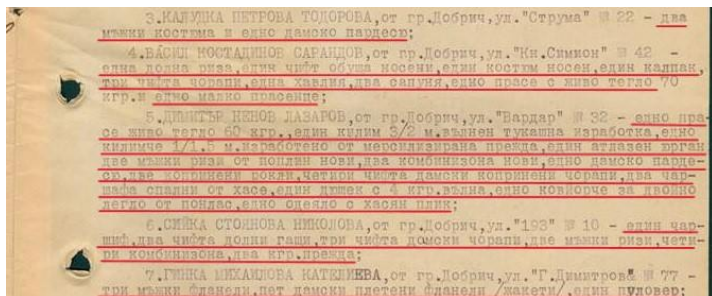
3. Частъ отъ архива

Друг документ - „[Констативен протокол](#) (...) за иззетите от преминаващите съветски войски имущества, вещи и материали и др., при навлизането им в България от 8 септември 1944 и след тая дата, което стана в боен ред...“¹¹⁶. От който разбираме, че са си „услужили“ с мъжки костюми, калпак, долни ризи, няколко чифта чорапи, хавлия и сапун. Не разбирам само за какво са им дамски пардесюта, комбинезони, че и дамски копринени чорапи. Вероятно –

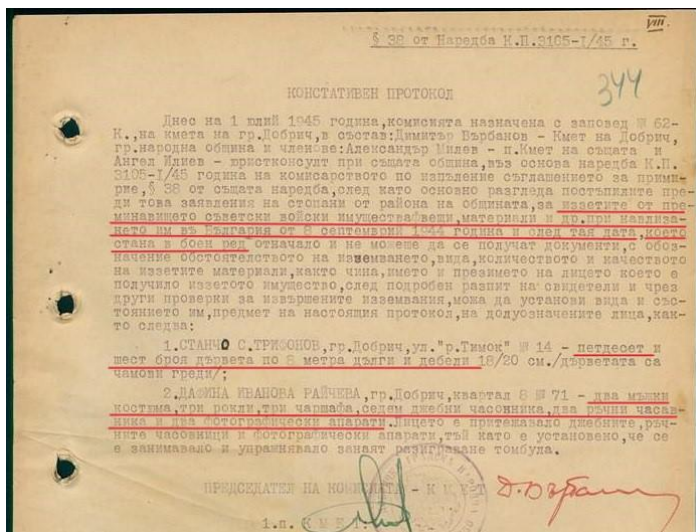
¹¹⁵ [https://sovoccup.archives.bg/srch#gallery\[11860073\]-1](https://sovoccup.archives.bg/srch#gallery[11860073]-1)

¹¹⁶ [https://sovoccup.archives.bg/srch#gallery\[11808290\]](https://sovoccup.archives.bg/srch#gallery[11808290])

военна плячка, която да бъде занесена у дома. Те в Украйна перални и тоалетни чинии отмъкнаха¹¹⁷, пък ние тук за едни копринени чорапи, употребявано бельо и дамски комбинезони се оплакваме!

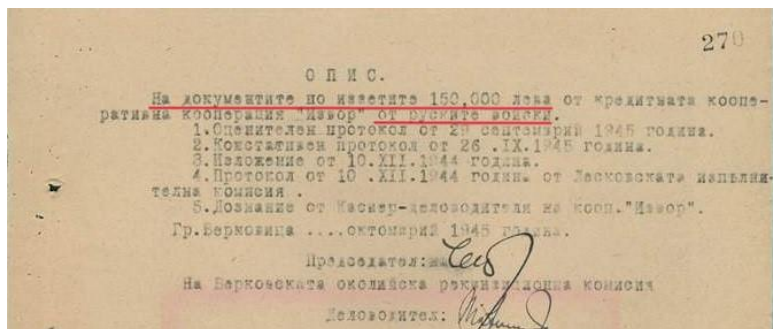

И още един подобен протокол, пак от Добрич и пак отмъкнати рокли. Е, свили и няколко чаршафа, часовници и фотоапарати:

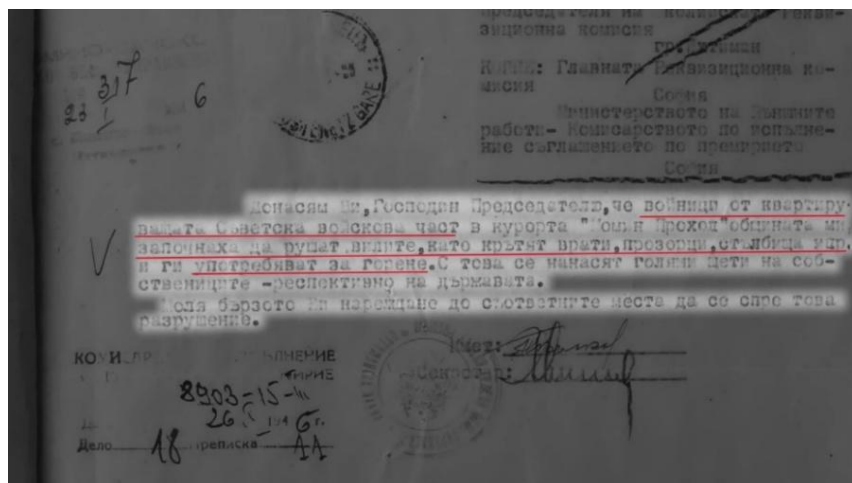

¹¹⁷ <https://fakti.bg/world/678340-mechtata-na-ruskite-vojnici-e-da-otkradnat-toaletna-i-da-umrat>

Освен гащи и чорапи, братушките не се посвенили да приберат и суха пара – цели 150 000 лева от Кредитна кооперация „Извор“ – с. Лесковец:

И ако на повечето места, червеноармейците грабят каквото им падне, то другаде просто си вандалстват.

Скриншот от филма „[Второто освобождение](#)“¹¹⁸

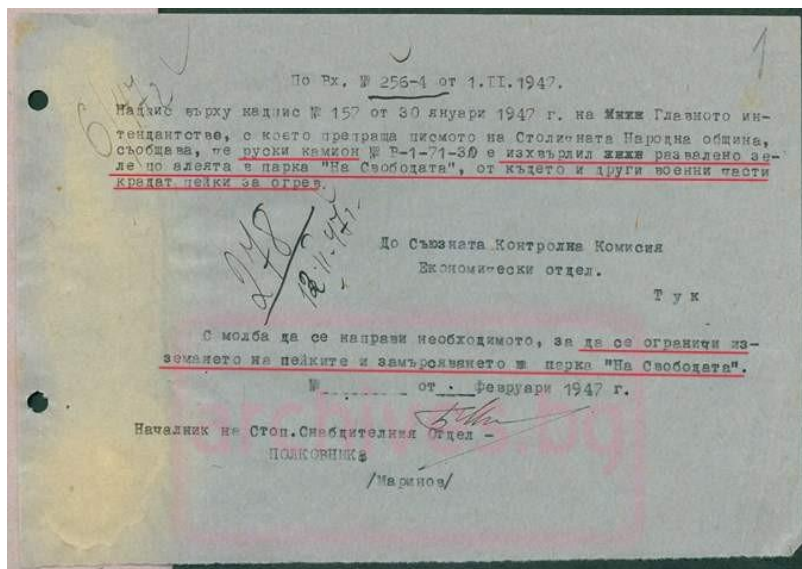
От писмо до Председателя на Околийската реквизиционна комисия разбираме, че братушките „рушат

¹¹⁸ <https://youtu.be/uqAM3Y-tEC8>

вилите, като къртят врати, прозорци, стълбища и др., и ги употребяват за горене...”

И не само в „Момин проход“. В „Борисовата градина“ в София, известна на по-възрастните като „Парк на Свободата“, храбрите червеноармейци не само изхвърлили каца със смрадливо кисело зеле (едва ли се постарали да си го приготвят - по-вероятно са го заграбили от нечие мазе), но и взели, че изпочупили пейките. За огрев! Та се наложило да се изпрати молба, „да се ограничи изземването на пейките...”.

Четейки документа се питам, тия „братушки“ дали са виждали пейки и знаят ли, за какво се използват? И още - изразът „молба да се ограничи“ – за освобождение ли говори или за верноподаническа окупация?

Да се върнем отново в сайта на [Държавна агенция „Архиви“](#), където дори само бегъл поглед върху заглавната страница е достатъчен, за да направи впечатление препратката

„списък загинали“¹¹⁹, който е изготвен въз основа на три архивни документа, съхранявани в Централния държавен архив (ЦДА). Само три документа, но те съдържат данни за **загинали 120 цивилни българи, убити от руски войници**, по време на съветската окупация! А председателят на ДАА Михаил Груев многократно заяви, че списъкът не е пълен. И да напомня, че съветски войник, убит у нас няма. Просто, защото сражения не са водени!

Най-често като причина за смъртта в документите е посочено *„прегазен от съветски военен камион“*, който връхлита върху пешеходец или върху конска каруца със селяни по междуселските пътища. Не са малко и катастрофите в София - столичанин от кв. Слатина става жертва при *„сблъсък на съветски танк с автобус на градския транспорт“*, друг загива *„при удар на трамвай от съветски военен камион“*. Така загиват 87 българи.

Има обаче и други престъпления - 22 са убити от съветски военнослужещи – офицери или войници, много от тях в домовете им; 29-годишна жена в Пловдив е *„жертва на двама пияни съветски войници“*, така е посочено в документа; 26-годишен пловдивчанин е убит във възникнал конфликт с червеноармейци; мъж от село Борисово, Видинско, е пребит в дома си и умира; друг от село в Плевенско е убит в зеленчуковата си градина от трима съветски военнослужещи – сигурно са им се дояли домати!

На няколко места в архивите се чете като причина: *„застрелян от съветски офицер“*.

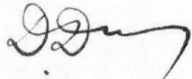
Каквото и да е предизвикало ваденето на оръжие, стрелба по местен невъоръжен човек от чуждестранен военен, и то офицер, само по себе си дискредитира завинаги военната операция на Червената армия срещу България, казват с днешна дата историци.

¹¹⁹ https://sovoccup.archives.bg/15-СПИСЪК_ЗАГИНАЛИ

А за убийството на български милиционер при изпълнение на „служебните си обязанности“, разбираме от приложено писмо – бил убит от капитан от Съветската армия, докато се опитвал да „задържи една проститутка“, с която очевидно руснакът си имал вземане-даване. Сигурно са щели да си говорят я за литература – за Горки и за марксизма-ленинизма, я за изкуство – за Пушкин или за Ермитажа... Пък нашия се опитвал да предотврати „лекцията“, заедно с други български милиционери, по които капитанът също стрелял.

2/На 16 т.м.м.м. 22.30 ч.младши милиционер от
Сливенското мил.командване ИЛИЯ АТАНАСОВ ИЛИЕВ, в изпълнение
на служебните си обязанности е бил прострелян от капитан от Съв.
армия, понеже е искал да задържи една проститутка.Убиеца е стрелял
и срещу други милиционери.Съдият е задържан от Съв.власти.

Горното довеждаме до знанието Ви НА РАЗПОРЕЖДАНЕ.

НАЧАЛНИК ДЪРЖАВНА СЛУЖБНОСТ:

*Изпратен през писмо
на гр. Димитров
№ 318*

НИВОТО НА КЛАСИФИКАЦИЯ СЕ ПРЕМАХВА!	
КРДОПБГДСРСБНА	
Дата: 16.11.2010 г.	
Правно основание: § 17 от ПЗР на ЗОДПОПБГДСРСБНА	
Длъжност: секретар на КРДОПБГДСРСБНА	
Име и фамилия: РУМЕН БОРИСОВ	
Подпис: 	

ВЯРНО С ОРИГИНАЛА
Секретар:

Факсимиле от Писмо до Съветското командване – изт.

[КРДОПБГДСРСБНА](#)

От донесението не разбираме какво е станало с убиеца – дали са го пуснали по живо, по здраво или го е съдил военен трибунал? Няма да разберем, но се чудя, ако все пак е бил съден и е бил разстрелян, в коя „братска могила“ е бил погребан, та да му носим днес венци на братска признателност от благодарния български народ? За „освобождението“, де...

Все пак от друг документ разбираме:

„В отговор на друго официално питане, на 24 април 1947 г. С. Бирюзов уведомява българската страна, че за престъпления срещу български граждани през 1946 г. „строго са наказани“ 17 съветски военнослужещи (от лейтенант до редник) на различни срокове затвор (от 1 до 3 години). Простъпките, т. е. престъпните деяния са предимно кражби на имущество, мародерство или опити за изнасилвания, при които са пострадали български граждани.“ (стр. 52) (Ангелов, Третата национална катастрофа, 2005)

Оказва се, че само 17 червеноармейци са осъдени, и то на до три години затвор – а бе *„строго са наказани“!* За изнасилвания – на жени, на монахини, за убийства на длъжностни лица...

Говорейки за тия паметници, ще направя малко отклонение – ти, уважаеми Читателю вече си забелязал, че в този паноптикум, скитайки из улиците на Историята, често свиваме в някой сокак. Та да видим една от [срамните тайни на двойното „освобождение“ на България:](#)

„Когато Кремъл решава да изгради мита за пропитата с кръвта на съветски войници българска земя, пропагандата среща сериозен проблем - липсват жертви на паднали съветски войници за „освобождението“ на България от фашизма. Не върши работа и фактът, че единствените споминали се в България съветски воени са докараните за лечение от Румъния бойци, ранени в Яшко-Кишиневската операция. Бургаското военно гробище пък е попълнено с телата на 90 съветски солдати, отровили се с метилов алкохол, свидетелства шефът на българския държавен архив Михаил Груев. Въпреки многобройните случаи на грабежи, съпроводени със стотици изнасилвания и убийства, броят на разстреляните в България съветски престъпници с униформи е нищожен, а деянията им хич не се връзват с идеята за братски могили на героите от „второто“ освобождение.

Решението е само едно – да се докарат трупове на съветски войници, убити в боевете в Югославия, и с тях да се оформят няколко съветски военни гробища в българските градове. По време на зловещата операция телата на повече от 200 съветски войници са докарани от Сърбия в България. Видин е една от крайните дестинации на печалния „внос“.¹²⁰

Толкова за „паметниците на признателност към съветските войни, загинали за свободата на България“.

Надявам се ДА „Архиви“ да успее да попълни „колекцията“ от онлайн документи, въпреки, че „братята“ са ни „освободили“ и от огромна част от българските архиви – отнесени са в чували като „военен трофей“. Вече 80 години и много правителства у нас са се опитват безрезултатно да ги получат обратно – първите 45 години това може би е било „неудобно“, а после още 35 – невъзможно! Сигурно Русия има сериозна причина да иска българските архиви да стоят скрити в Москва!

Из чуждите архиви

В очакване на българските архивни документи, нека видим съседските – те поне са на разположение. През 1955 г., само 10 години след войната, по нареждане на Йосип Броз Тито (добре че той се скара със Сталин, та отървахме България да не стане югославия), югославската УДБА (Управление Държавна сигурност) разкрива част от извършените от съветски военнослужещи [тежки криминални деяния](#) на територията на страната в края на 1944 и началото на 1945 г. Това е направено, докато все още свидетелите, а и спомените са живи (у нас все още чакаме да мине достатъчно време, преди да дадем ясна

¹²⁰ <https://www.dw.com/bg/как-беше-създаден-митът-за-двойната-освободителка-русия/a-19192596>

оценка на тоталитарния период и да я напишем в учебниците). Та **сръбските служби дават оценка още през 1955-та**: 1219 изнасилвания и 359 опита за изнасилвания; 111 изнасилвания, завършили с убийства и 248, завършили с опити за убийство; 1204 случая на грабежи, придружени с осакатявания на жертвите. Всичко това е извършено от военнослужещи от „Червената армия – освободителка“!¹²¹ И всичко това в Югославия, в която „братският“ сръбски народ винаги е бил най-верния съюзник на Русия, в повечето случаи в „общ фронт“ срещу България. И ако подобна кървава вакханалия се е случила по времето, когато там е имало 300 хил. съветски войници, какво ли се е случило в България, считана от Кремъл за „враг“ (напомням – царска България е забранила дори изпращането на доброволци на Източния фронт, а днес, България е обявена „само“ за „неприятелска държава!“), и държана под окупация цели три години (1944-1947 г.), и през която един или друг момент са преминали 600 хиляди руски войници – същите тия, стигнали до Югославия!

И още едно свидетелство – от окупираната от руснаците чак до 1955 г. Австрия, където се намира друг [паметник на Съветската армия](#)¹²² – често цитиран от родните адепти на Сталин. Както видяхме – без особено основание. Ще цитирам (в мой превод) откъс от книгата на Барбара Щелц-Маркс „Сталинските войници в Австрия“:

*„През януари 1946 г. съветският лейтенант Михаил М. Жильцов, разположен в Австрия се жалва, че **Съветският съюз никога няма да „настигне и изпревари“ Европа. В Австрия имало електричество във всяка къща, докато селата в неговата Родина вероятно никога нямало да бъдат***

¹²¹ <https://www.dw.com/bg/когато-червената-армия-освобождаваше-българия/a-38821798>

¹²² <https://www.osvobojdenie.net/Кой-построй-паметниците-или-Памет-по-з/>

електрифицирани. Разочарован, 27-годишният констатира, че в Австрия „има полилеи, луксозни къщи, дрехи, докато семейството ми е гладно и няма какво да облече“. „Възхвалата на капиталистическия ред“ изказана от Жильцов не остана безнаказана: Той е освободен от военна служба и бива изключен от комунистическата партия. Отговорният политически отдел информира другарите си за „опасността на изявленията на Жильцов“. Съмненията му относно „превъзходството на съветската система“ се разглежда като следствие от „неговата липса на политически познания и неговата идеологическа изостаналост“. (Stelzl-Marx, 2012)

Още една страна на окупацията. Не у нас – в Австрия. Тук русофилите ще кажат, че сме „братя-славяни“. Не знам. Но ще цитирам отново посочената книга:

„Точният брой на сексуалните посегателства обаче винаги ще остане неизвестен. **Често от срам не се подава жалба**, нито се иска медицински преглед. В Източна Пруссия насилието придобива най-ужасните си размери. Но **изнасилванията също са на дневен ред във всички райони**, освободени и окупирани от Червената армия. Смята се, че **1,9 милиона германски жени и момичета срещат тази съдба** по време на настъплението на Червената армия към Берлин, **1,4 милиона от тях** в бившите германски източни територии (по време на бягство и експулсиране) и половин милион в по-късната съветска окупационна зона. **Само в Берлин най-малко 110 000 жени (или около седем процента от населението) са били изнасилени до есента на 1945 г. (...)**

За Австрия цифрите също трябва да се третират с особено внимание: Гюнтер Бишоф оценява **изнасилванията във Виена на 70 000 до 100 000** въз основа на съвременни източници. Някои заключения могат да се направят и за венерическите болести: Долна Австрия съобщава за общо **47 000 нови случая на гонорея през 1945 г. (от 70 000 в цяла Австрия)**. Според официалните данни около 10 000 жени в

Щиря срещат тази съдба по време на кратката фаза на съветската окупация, около четири пети от тях в източна и южна Щиря. Общите данни за Бургенланд не са съобщени. Въпреки това, може да се предположи, че в този първи район на нахлуване на Червената армия нападенията са били особено честни и следователно е имало най-малко 20 000 изнасилвания. Според информацията, предоставена от областната администрация, между май 1945 г. и март 1946 г. в Мюлфиртел са регистрирани около 900 случая.“ (Stelzl-Marx, 2012)

Съветски войници тормозят германка в Лайпциг през август 1945 г. –

изт. rarehistoricalphotos.com

И за да не каже някои, че цитирам „западни автори“, ще посоча и съветски – Леонид Рабичев – „Война всё спишет“ (Рабичев, 2010). Няма да цитирам какво са правили братушките, защото някои текстове са ужасяващи дори и за хора със здрави нерви. Който желае, може да се запознае с някои от тях в тази статия „[Този текст не трябва да бъде публикуван](#)“¹²³ (18+).

И още един [документален разказ от дневника на съветския лейтенант Владимир Гефланд](#):

„На развален немски ги попита къде отиват и защо са напуснали домовете си.

„С ужас на лицата те ми разказаха какво се е случило през първата нощ от пристигането на Червената армия“, пише той.

„Цяла вечер са мушкали тука – обясни красивата германка, вдигайки полата си. Бяха стари, някои бяха в пъпки и всички се качиха по мен и ме мушкаха – не по-малко от 20 мъже“, избухна в сълзи тя.

„Те изнасиха дъщеря ми пред мен“, добави бедната й майка, „и все още могат да се върнат и да я изнасят отново.“ Тази мисъл ужаси всички...”

В онлайн енциклопедията Wikipedia има отделна статия по темата – „[Изнасилване по време на окупацията на Германия](#)“, в която се коментира:

„По-голямата част от нападенията са извършени в съветската окупационна зона; оценките за броя на германските жени, изнасилени от съветски войници, варират до 2 милиона. Според историка Уилям Хичкок, в много случаи жените са били жертви на многократни изнасилвания, някои от които до 60 до 70 пъти. Смята се, че най-малко 100 000 жени са били изнасилени в Берлин, въз основа на нарастващия брой аборти през следващите месеци и съвременните болнични доклади, като около 10 000 жени

¹²³ https://clubz.bg/82654-tozi_tekst_ne_tryabva_da_bade_publikuvan

*умират след това. Смъртните случаи на жени във връзка с изнасилванията в Германия като цяло се оценяват на **240 000**. Антъни Бийвър го описва като „най-голямото явление на масовото изнасилване в историята“ и заключава, че най-малко 1,4 милиона жени са били изнасилени само в Източна Прусия, Померания и Силезия. Според съветския военен кореспондент Наталия Гесе, съветските войници изнасилват немски жени на възраст от осем до осемдесет години. Съветските и полските жени също не са пощадени. Когато генерал Циганков, началник на политическия отдел на Първи украински фронт, докладва на Москва за масовото изнасилване на съветски жени, депортирани в Германия за принудителен труд, той препоръчва жените да бъдат възпрепятствани да описват изпитанието си при завръщането си в Русия.“*

Така е в англоезичната версия, в руската е малко по-завоалирано. но пак се цитира друг съветски военнотружещ – лейтенант Михаил Коряков. Пленен седмици преди края на войната от германците, оцелял по чудо и освободен от американските войски, той емигрира оттатък Атлантика, където издава автобиографичната книга „Освобождение на душата“. Изключително тъжа книга, от която ще цитирам откъс:

*„Горе, над тавана, се чуваха женски писъци и детски плач. Започнах да се обличам от вълнение. Момичето и старците от Вюни ме молеха да не ходя там: ще ме убият! Снощи офицер от градския комендант беше убит, докато се опитваше да спре насилието. **Цяла нощ със страх слушахме писъците на нещастните жени, плача на децата и тропот, тропот на тежки войнишки ботуши над главите ни.** На сутринта, когато дойде часът на тръгването, момичето се втурна към мен разплакано и ме молеше да не я оставям. Тук научих нещо ужасно: **за три седмици е била изнасилена – общо не по-малко от 250 души!** Фрау Вюни също е*

изнасилена, дори пред съпруга си. Двама войници изнасиха полуслепата и съсухрена фрау Симон“ (Коряков, 1952)

Ще завърша цитатите отново с Барбара Щелц-Маркс, която описва НКВД пропагандата, твърдяща че:

„ ... За да дискредитира Червената армия, „враждебният елемент“ ще облече униформата на членове на съветската армия и ще „граби, изнасилва и убива под прикритието на червеноармейци“. Освен „реакционната част от населението“ и „останалия фашистки елемент“, също съветски „бандити“ – дезертъори и предатели на отечеството – също носят вина. Освен това съветската разузнавателна служба подозира, че бивши военнопленници и членове на армията на Власов, останали във Виена, също стоят зад престъпленията. Преоблечени като войници от Червената армия, те „ограват местното население, пият, изнасилват на жени.“ (Stelzl-Marx, 2012)

Сега вече разбирам откъде идват тези стотици хиляди изнасилвания на жени в Европа! Слава Богу у нас такива няма! „Вервам им“, че няма! „Вервам“ и за [зелените човечета в Крим](#)¹²⁴! Точно толкова, колкото и на онзи, който агитираше „вервайте ми“ и после сядаше на приказка в руското посолство и то в по време, когато сме „неприятелска държава“ Или приемаше в къщата си [руския посланик на фона на портрета на баща си](#)¹²⁵, за когото злите езици твърдят, че е [убит по поръчка на същата държава](#)¹²⁶!

Абе, вервам...

¹²⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=5IEJFLSCEDs>

¹²⁵ <https://faktor.bg/mitrofanova-s-nova-hibridna-aktsiya-gostuva-na-simeon-dvamata-zagrizheni-za-vrazmkite-mezhdu-dvata-naroda>

¹²⁶ <https://faktor.bg/petak-13/-zagadka-li-e-smartta-na-tsar-boris-treti-53551>

А ако вие „не вервате“ какво са правили „братушките“, вижте този филм – [„Съветската окупация е невиждана касапница и грабеж“](#)¹²⁷.

На финала - две думи от проф. Калин Янакиев - за [„Съветският протекторат България“](#):

„ ... на 9-и септември 1944 г. Москва не просто не ни е „освободила от нацизма“ (който, да, е имал свои поддръжници в България, но никога не е бил консолидиран партийно, нито е бил официална политическа идеология на българската монархия). Обратно – отнела е за цели 45 години нашата национална независимост. Кое то впрочем е направила с всички страни от Централна и Източна Европа, които членуваха до края на Студената война в т. нар. „социалистически лагер“ независимо дали преди това са били с Хитлер или са били негови жертви. Разликата ни с тях е, че тези последните през цялото време на съветското господство имаха ясното съзнание за това, имат го и до днес, докато у нас понятията „половинвековна съветска поробеност“, „изгубване на националната независимост“ и под. продължават да звучат като нещо „пресилено“ и „партийно острастено“.¹²⁸

¹²⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=uJQIy0-Jm90>

¹²⁸ <https://kultura.bg/web/съветският-протекторат-българия/>

1944-1947 – Съветска окупация – цената

За политическото изражение на Съветската окупация е казано и много, и малко. Говорихме за това в отделен материал. Сега ще разгледаме финансовата страна на „второто освобождение“. Важно е, защото въпреки, че не е участвала в никакви активни военни действия срещу съюзниците, страната ни се оказва не просто в лагера на победените (по настояване на СССР не ни е признат статут на съвоюваща държава), но трябва и да понесе произтичащите от това изключително сериозни финансови последици, граничещи с икономическа катастрофа!

Още в първите си дни, правителството на Кимон Георгиев (за когото писахме във връзка с преврата на 19 май 1934 г., и чието правителство изцяло можем да наречем **марионетно**, защото следва директивите и се подчинява на чужда държава), дава ясен знак, че страната ни ще участва активно в бойните действия, използвайки целия си военен потенциал. Въпреки резервите и дори несъгласието на някои от членовете на Антихитлеристката коалиция (Великобритания, Гърция, Титова Югославия), новият кабинет на ОФ, още преди подписването на примирието, с одобрението (или по принуда) на съветското командване, дава заповед на българските войски, разположени в Югославия да предприемат военни действия срещу изтеглящите се от Балканския полуостров германски части.

Съглашение за примирие

На 28 октомври 1944 г. в Москва (къде другаде) се подписва *„Съглашение за примирие между Правителството на България от една страна и Правителствата на Съветския съюз, Съединеното кралство и Американските Съединени Щати, от друга“* (съгласно текста му в АМВР, оп.1, а.е. 35). Аналогична е и [англосезичната версия](#), публикувана от библиотеката на Университета в Йейл¹²⁹. Подписано без ясни параметри, то ще позволи на Съветския съюз да изнудва българската страна безпрецедентно години наред. Кое то не се случва с другите подписали го – САЩ и Великобритания!

„...самото споразумение за примирие не предвижда пълна и безусловна капитулация на България, но всъщност военнополитическото присъствие на съветски войски я поставя в режим на окупация. Огнянов смята, че членовете на Споразумението са били твърде тежки за България, но „това е било неизбежно за една победена страна“.

Но има окупация и окупация.

Тезата за окупацията се изказва и от Луиза Ревякина, която внимателно проучва документи за дейността на СКК в България. (...) Според нея, определението за окупация напълно адекватно отговаря на текущата ситуация. **„В документи на съюзниците, включително съветски, от това време (1944–1947 г.) се говори за окупацията, за поддържането на окупационните съветски войски в България. И това е съвсем справедливо, тъй като „Червената армия пристигна в страната не като приятел на България, а като армия, която води тежка война срещу Германия и нейните съюзници, в случая България“.**

¹²⁹ <https://avalon.law.yale.edu/wwii/bulgaria.asp>

А в изпълнение на подписаното на 28 октомври 1944 г. Съглашение за примирието между България и трите Велики сили в страната е въведен окупационен режим и е учредена Съюзна контролна комисия, действаща под ръководството Съветско главно командване.“ (Димитрова, 2020)

Цитатът е от *„Славяне и Россия: проблеми государственности на Балканах (конец XVIII–XXI вв.)“*¹³⁰ и поспециално от главата *„Между «двойным освобождением» и оккупацией: болгарское общество об итогах Второй мировой войны“* - вярно, автор е българката Петя Димитрова, но да не забравяме, че изданието е на „Институт Славяноведения“ към Руската Академия на Науките (РАН). Трябва да вярваме на „братушките“!

Нещо не свързвам думите „окупация“ с „освобождение“ – нито през 1878 г., нито през 1944-та! Но пък документите го казват! А пред фактите и боговете мълчат!

Да обърнем внимание на някои от параграфите на Споразумението. Член 1 от т.нар. „Примирие“ на практика узаконява и легитимира окупацията на България от Съветския съюз.:

„1. а/ България, като спря военните действия против Съветския съюз на 9 септември 1944 година и като скъса отношенията си с Германия на 6 септември 1944 год. и с Унгария на 26 септември 1944 год., прекрати военните си действия против всички други Обединени Народи.“ (...)

Още в началото на Споразумението има сериозна фактологическа грешка - България няма как „да спре военните действия“ против Съветския съюз, просто защото никога не ги е започвала!

„3. Българското правителство ще обезпечи на Съветските и други Съюзни войски възможността за

¹³⁰ <https://inslav.ru/publication/slavyane-i-rossiya-problemy-gosudarstvennosti-na-balkanah-konec-xviii-hhi-vv-m-2020>

свободно придвижване по българска територия в всяко направление, ако по мнението на Съюзното /Съветското/ Главно командване това се наложи от военната обстановка, при което българското правителство ще окаже на това придвижване всякакво съдействие със своите съобщителни средства и за своя сметка по суша, по вода и въздуха. (...)

8. Издаването, внасянето и разпространяването в България на периодическа и непериодическа книжнина, постановката на театрални зрелища и кино-филми, работата на радиостанциите, пощата, телеграфа и телефона ще става по споразумение с Съюзното /Съветското/ Главно командване (...)

15. **Българското правителство трябва редовно да изплаща парични суми в българска валута и да предоставя стоки /гориво, хранителни продукти и пр./, средства и услуги, които могат да потрѣбват на Съюзното /Съветското/ Главно командване за изпълнение на неговите функции.**“ (Yale Law School, 1944) (Симеонов, n.d.)

(Получерният шрифт, както и подчертаното е от мен – бел.сѣст.)

Не звучи толкова страшно, но по-надолу ще разберем къде е уловката!

Странно защо, но в целия документ, след думата „съюзно“, следва отделно споменаване на „съветското“ командване. Уж съюзници, но тези текстове в Споразумението дават право на Съветското командване да се разпорежда еднолично в България и без съгласието на другите съюзници.

Руснаците вземат мерки, за да се опазят от евентуални бъдещи български претенции. Чл. 28 от Договора за примирие **задължава българската държава да се откаже предварително от каквито и да е претенции към съюзниците за нанесени загуби и щети, причинени от военните действия, от присъствието на техните войски на българска територия. Това условие се отнася освен за**

нанесените щети от бомбардировките, но и за **огромните разходи, направени по издръжката на съветските войски и изетите от тях големи количества материали и предмети** от държавните и частните предприятия, както и от цялото население!

През периода от септември до края на декември 1944 г., три български армии подкрепят левият фланг на Трети Украински фронт. През следващият период, обхващащ времето от януари до май 1945 г., Първа Българска армия е включена в общата офанзива на съветските войски, като достига Хърватска и Унгария. Броят на участващите в кампанията български войници надхвърля 450 000 души. (Тошкова, 1995). Сериозни жертви са дадени в хода на активните бойни действия: броят на убитите български войници и офицери възлиза на 8337, изчезналите са 9155 и ранените – 22 958. Така общо жертвите и пострадалите достигат цифрата 40 450.¹³¹ Голямо количество стоки, материали, въоръжение и пари са предоставени не само за нуждите на българската войска, но са дадени и на Трети украински фронт, и на Народно-освободителната армия на Югославия. (Вачков, 2021)

В същото време, за първите няколко месеца на съветската окупация, числеността на войниците от Червената армия, заедно с преминаващите през България достига 600 000 души! Във всички областни и други по-големи градове са разположени съветски военни комендатури, а войниците се настаняват в опразнените от сражаващата се на фронта българска армия казарми, в училищни и други обществени и частни сгради. За офицерите ѝ, които ще останат по-късно и като „военни съветници“, разбирай „надзиратели“, обаче са предвидени по-люксови условия – в Боровец и Пампорово, в които ще останат с години.

¹³¹ Архив на Министерство на външните работи (АМВнР), Парижка мирна конференция (ПМК), оп.1, а.е.31, л.2

препис.

МИНИСТЪР НА НАРОДНАТА
ОТБРАНА

№ 66

7 април 1948 г.

С о ф и я

Т У К – Председателя на Министерския
съвет.

Моля за нуждите на Министерството на народната отбрана да се дадат, съгласно чл.8 от Закона за отчуждаване на едрата градска собственост долупосочените вили. Същите са необходими за обслужване на руските офицери-съветници към Министерството на народната отбрана.

I. В Боровец – Самоковско.

1. Вила Долапчиев-Кантарджиев
2. Вила Георги Станчев
3. Вила Стефан Стефанов
4. Вила Антонов
5. Вила Елена Тодорова.

II. В с.Бояна – Софийско.

1. Вила Цонев

III. Пампорово – Асеновградско.

1. Вила "Здраве" на Чапкънов.

/п/ за Министър на народната отбрана
Генерал Лейтенант Кинов

Искане за предоставяне на имоти за ползване от съветски офицери (изт. deschistory.com)

А какво правят окупаторите в първите дни на своето пребиваване в окупирана България, разбираме от Молба на Георги Димитров до Сталин и Молотов от края на септември 1944 г. – да не се изненадате - в нея четем за спиране на насилията, мародерствата и ограбването на държавно и частно имущество от военнослужещи и части на Червената армия. Срещу обуздаването им Димитров обещава да бъдат задоволени всичките нужди на армията „освободителка“:

„ ... 5. **На редица места има случаи на насилие по отношение на местното население на заетите територии от страна на отделни военнослужещи от тиловите части на Червената армия. Така например:**

а) произволно се вземат от местното население работен добитък, каруци, хранителни продукти и др., без да се уведомяват местните власти и без съответното оформяне на иззетия добитък и хранителни продукти;

б) произволно се изземват държавни и частни моторни превозни средства и смазочни масла. Това води до проваляне на есенната сеитба;

в) някои военнослужещи в пияно състояние влизат нощем в частните домове на хората в градове и села, извършват грабежи, а в някои случаи – изнасилват жени и убиват мъже. В село Див Дядово, Шуменски район, заедно с другите хора е убит и стар член на Компартията.“
(Ангелов, Третата национална катастрофа, 2005)

Или както се казва в популярия в Русия израз, приписван на писателя М. Е. Салтиков-Шчедрин - „Пьют и воруют!“¹³² – „Пият и крадат!“

Разходи за съветската окупация

През годините на Соца, темата за финансовото изражение на направените разходи за издръжката на Червената армия беше тема-табу! То и за разходите за окупацията след Руско-турската война, платени от нас с тонове злато по [Указ 1144 от 1883 г.](#)¹³³, на княз Батенберг, разбрахме едва след падането на режима. Истината и за двете започна да вижда бял

¹³² https://ru.wikipedia.org/wiki/Пьют_и_воруют

¹³³ <https://www.osvobojudenie.net/1883-та-или-що-е-то-Указ-№-1144/>

свят след 10-ти ноември, но дори и днес, сериозните изследователи, работещи по темата са малко.

На 20 март 1945 г., финансовият министър пише доклад до премиера Кимон Георгиев, относно паричните суми, както и стойността на хранителните продукти, материали и услуги, предоставени на Съюзната контролна комисия и на Червената армия за първите четири месеца след окупирането на страната. Изразходваните от България средства за издръжката на съветската армия за тези месеци възлизат на колосалната сума 20 558 194 361 лв. (Орачев, 1993). Трудно е да се приравни тази сума спрямо долара – приема се тогавашният курс на БНБ от 288 лв. за един долар. Но дори при изкуствено занижен курс, **сумата за четири месеца се равнява на над 71 000 000 долара.** Сума, която се равнява на около 1 милиард долара днес¹³⁴. За сравнение, наложените на България по Парижкия мирен договор от февруари 1947 г. репарации, в размер от 70 000 000 долара.

Десетилетия наред се потулва истината, че онези 24 милиарда лева, събрани от населението (волно или неволно) по т.нар. „Заем за свободата“¹³⁵, не са използвани за „възстановяване на народното стопанство“, а отиват за издръжката на окупационната съветска армия. (Ангелов, Истинска катастрофа. Малко известни факти за съветската окупация в България (септември 1944-декември 1947 г.), 2001). „Окупаторите разграбват складовете на Главното интендантство към Министерството на войната. От тях се изземат горива, масла, моторно имущество и др. ценни материали, нуждите от които за армията и страната са огромни. След това страната е принудена да купува въпросните суровини и стоки от СССР на баснословно високи цени. За особено

¹³⁴ <https://www.in2013dollars.com/us/inflation/1947?amount=70000000>

¹³⁵ https://bg.wikipedia.org/wiki/Заем_на_свободата

шокираща се сочи цената на предлагания от СССР автомобилен бензин. По това време той струва около 24 долара за тон, докато от СССР искат 42 долара. „Вносът“ им от СССР става срещу износ на тютюн и розово масло. Вместо 2.60 долара за килограм тютюн, съветските търговци го купуват най-много за 1.50 долара килограма.

След като окупаторите разграбват складовете на Главното интендантство към Министерството на войната, съветското командване „отпуска“ за „въоръжените сили и стопанството“ 4 047 400 литра автомобилен бензин, 582 950 литра авиационен бензин Б-70, 150 000 литра нефта и 234 305 литра моторно масло.“ (Ангелов, Третата национална катастрофа, 2005)

Справки на БНБ показват, че първоначално гласуваните за бюджета на страната през 1945 година средства са **49 млрд. лв.** За изпълнение клаузите на Съглашението за примирие и издръжка на съветските войски в страната се гласува извънреден бюджет, който достига до **105 млрд. лв.** До април 1945 г. с Решения на Министерски съвет или на министъра на финансите се изплащат **23,2 млрд. лв.**

...

Войната е свършила, капитулацията на Германия, че и на Япония е подписана, но надеждите, че от началото на 1946 г. ще настъпи финансово облекчение, остават напразни. Въпреки обещанията, в началото на януари освен редовните 420 млн. лв., БНБ е принудена да изплати 2 млрд. лв. за „*посрещане разходи по изпълнение „Съглашението за примирие“*“. През февруари и март се отпускат близо 4 млрд. лв. Следват нови 2 млрд., други 420 млн. лв. и т. н. След това до есента на 1946 г. ежесечно се отпускат редовните 420 млн. лв. и големи количества хранителни продукти и най-различни материали. Едва в края на 1946 г. отпусканите средства са сведени до 300 и 270 млн. лв. месечно. От януари 1947 г. до изтеглянето на окупационния корпус българското правителство е задължено и отпуска за

неговата издръжка ежесечно по 250 млн. лв. Има изключения - отпуснатите 900 млн. лв. през февруари 1947 г. (Ангелов, Третата национална катастрофа, 2005)

Пресметнахте ли ги колко прави общо до тук, че аз се затрудних!

У нас винаги се отричат явни факти, обикновено без доказателства, на принципа „Да, обаче...“. Затова „обаче“ ще цитирам проф. Диню Шарланов, който сравнява разходите за издръжка на германската, респективно – на Съветската армия, преди и след 9-ти септември:

„Разходи за издръжка на чужди армии на българска територия за времето 1941-1947 г.

- Германска армия (1 март 1941-6 септември 1944 г. - 3 г. 6 м.) - 3 656 852 000 лв.

- Съветска армия (8 септември 1944 г. - юли 1945 г.) - 24 732 507 596 лв.

- Съветска армия (8 септември 1944 г. - декември 1947 г. - 3 г. 4 м.) - 82 000 000 000 лв.

- Разходите на България във войната против нацистка Германия (октомври 1944 г. - май 1945 г.) - 74 204 268 419 лв.“ (стр. 550) (Шарланов, 2009)

Излиза, че за около 3 години, Съветската (тогава Червена работническо-селска) армия е глътнала **над 20 пъти повече! Боси и гладни братята бе! И алчни!**

И ако не искаме да вярваме на проф. Шарланов, нека видим друг източник: на сайта на БНБ може да бъде намерено тритомното издание „[История на външния държавен дълг на България 1878-1990](#)“¹³⁶ издание на БНБ, 2007 г., с доста сериозен авторски колектив.

Проф. Даниел Вачков от Института за исторически изследвания към БАН и част от авторите на тритомника, е един от най-сериозните изследователи по темата. Да разгледаме малка част от заключенията, до които той достига:

*„В подробно изготвен доклад от 1946 са отразени всички извършени от българската държава разходи през двете фази на участието на България във войната.¹³⁷ Средствата (хранителни продукти, фуражи и др. за българската армия, съветските войски и югославската народоосвободителна армия) възлизат общо на **23 390 804 209 лв.**; отпуснатите суми за заплати и за закупуване на храни, фуражи и вещество имуществено са **3 501 361 555 лв.**; унищожените, използваните и изоставените оръжия и боеприпаси в хода на бойните действия се изчисляват на **10 527 473 801 лв.**; по параграфа относно изоставените в Македония и Тракия, както използваните и унищожени инженерни средства разходите възлизат общо на **3 593 470 084 лв.** Дългият списък на употребените стоки и материали за нуждите на военните действия обхваща още свързочни средства, санитарно и ветеринарно имущество, автомобилен парк, горива и смазочни материали, превози, обезщетения, издръжка на военнопленници, въздухоплавателно и морско имущество, средства, изплатени от Министерство на социалната политика и т.н. По всички тези точки разходите се определят на **63 262 141 733 лв.**¹³⁸ Към тях се добавят и извършените до 8 май 1945 разходи по изпълнение и на други точки от примирието, които надхвърлят 30 млрд. лв. и така похарчените средства в пряка връзка с воденето на войната възлизат на **95 241 582 054 лв.** Освен тези разходи в доклада*

¹³⁷ Архив на Министерство на външните работи (АМВНР), Парижка мирна конференция (ПМК), оп.1, а.е.20, 3-10

¹³⁸ Архив на Министерство на външните работи (АМВНР), Парижка мирна конференция (ПМК), оп.1, а.е.20, 10

основателно се отбелязват и загубите за националното стопанство от мобилизирането на работната ръка, откъсването ѝ от икономическата дейност и реквизирането на транспортните средства. Косвените щети са определени на **27 059 286 810 лв.** Прибавени са и разходите, свързани с обезщетенията, които българската държава ще изплати в следващите около 10 години на инвалидните и вдовишките семейства под формата на пенсии, стипендии, еднократни помощи и др. Сумата за тях е изчислена на **10 979 850 583 лв.** Като се съберат цифрите по отделните параграфи се получава **колосалната сума от 133 280 719 447 лв.,** която представлява **общия размер на разходите по участието на България във войната срещу Хитлеристка Германия**¹³⁹. “ (Вачков, 2021)

За да оценим стойността на разходите, обикновено ги обръщаме в конвертируема валута, но поради постоянно девалвиращия се лев (все пак е война), това е много трудно, затова ще ги сравним с редовния ни бюджет - целият национален доход през 1945 г. възлиза на 141,8 млрд. лева, т.е. **разходите надхвърлят ТРИ ПЪТИ приходната му част (43 млрд. лева)!¹⁴⁰**

В България, като победена държава се създава Съюзна Контролна Комисия (СКК), съставена от представители на Съюзниците, разбира се доминирана от Съветите, като за неин председател е определен ген. Бирюзов.

Интересно е финансовото разпределение на получените от СКК средства - сумите, отпуснати от БНБ са както следва: на Съветското главно командване - **4 855 862 127 лв.** На

¹³⁹ АМВНР, ПМК, оп.1, а.е. 25, л.10; Според М. Исусов, който добавя и значителни косвени плащания и понесени щети, разходите на България във войната достигат още по- голяма сума – 159 719 446 661 лв. – вж. М. Исусов, цит. съч. с.67

¹⁴⁰ Архив на Министерство на външните работи (АМВНР), Парижка мирна конференция (ПМК), оп.1, а.е.42, л.5; оп. 1, а.е.278,л. 18

Английската военна мисия - **23 724 959 лв.** На Американската военна мисия – **631 311 лв.** (Ангелов, Третата национална катастрофа, 2005). Сами можете да сметнете разликите!

И още един цитат –отново от изданието на „Институт Славяноведения“ към Руската Академия на Науките (РАН) - „Славяне и Россия: проблемы государственности на Балканах (конец XVIII–XXI вв.)“. В главата „Между «двойным освобождением» и оккупацией: болгарское общество об итогах Второй мировой войны“ , в мой превод четем:

*„Що се отнася до въпроса за цената на съветската окупация, **българите отдавна започват да задават въпроса колко им струва** да поддържат съветските войски на своя територия, тоест „второто освобождение“? И по-конкретно, какви са били разходите на българската държава през първите месеци и години след 9 септември 1944 г.? Например още през 1969 г. М. Исусов се опитва да изчисли разходите на България в така наречената Отечествена война на българския народ и получава следния резултат: през първия период на войната (септември-декември 1944 г.) са изразходвани 61 219 561 964 лв., вторият период (януари-май 1945 г.) струва повече - 72 061 458 187 лв. **Общо участието на България в заключителната фаза на Втората световна война на страната на антихитлеристката коалиция ѝ струва 133 281 020 151 лв.** Но ученият не се ограничава до тези изчисления и за първи път цитира данни за това колко струва на българската държава задържането на съветските войници, които са били на територията на България от септември 1944 г. до края на юни 1945 г. Оказа се, че **за издръжката на съветския военен контингент и СКК през посочения период са изразходвани 23 295 922 715 лева.** Сред малкото автори, които продължават да изучават тези проблеми, заслужава да се отбележи специалистът по икономическа история Даниел Вачков, който посвещава повече от едно от изследванията си на проблемите на българските*

финанси, по-специално по отношение на присъствието на съветски войски в България в средата на 1940-те години. През 2004 г. е публикувана статията му „Изпълнение на финансово-икономическите разпоредби на Споразумението за примирие с България от 28 октомври 1944 г.“*, която обосновава тезата за високите и непоносими плащания, наложени на България от Споразумението – близо 39 милиарда лева, което, подчертава Вачков, оказва изключително неблагоприятно въздействие върху икономиката на страната. В последващите си изследвания авторът разработва и представя по-подробна картина на огромното напрежение на българската икономика във връзка с поддържането на съветските окупационни войски и самия СКК. Те отново ясно посочват конкретната сума: „Ако изчислим разходите за изпълнение на всички точки от примирието, се оказва, че за периода от октомври 1944 г. до май 1947 г. страната е платила в пари, стоки и услуги сумата от 38 935 523 344 лева.“** И за да илюстрира по-ясно тежестта на тези плащания за българската икономика и българската държава като цяло, авторът отбелязва, че тези разходи са сравними само с огромния германски дълг на България (38 милиарда лева), натрупан през 1941-1944 г. в резултат на клиринговата търговия.

В текста са дадени и други данни, но бих искал да обърна внимание на следната цифра - 133 280 719 447 лв. Вачков го получава при изчисляване на всички разходи, направени от България при участие в последния етап на войната на страната на антихитлеристката коалиция. „Когато се съберат цифрите, дадени в отделните параграфи“, пише историкът, „сумата е 133 280 719 447 лева, което е общата цена на участието на България във войната срещу Хитлерова Германия (курсивът е мой). - П. Д.)“***.

*Вачков Д. Изпълнението на финансово-икономическите клаузи на Съглашението за примирие с

България от 28 октомври 1944 г. // Исторически преглед. 2004. Кн. 1–2. С. 129–154.

***Вачков Д. Краят на Втората световна война и външните финансови задължения на България, 1944–1947 г. // Иванов М., Тодорова Ц., Вачков Д. История на външния държавен дълг на България 1878–1990 г. Трета част: Външният дълг на България през периода на комунизма (1945–1990 г.). София, 2009. С. 20. В наскоро публикувания доклад на ръководството на СКК в България за работата на Комисията от ноември 1944 г. до юли 1947 г. се цитира този меморандум на българското правителство: „Общата стойност на всички мерки, извършени от българското правителство по силата на Споразумението за примирие като цяло и взети предвид от него към 1 май 1947 г., е 38 935 523 794 лева“. // Документи. Т. 2. Ч. 2. С. 877.“*

**** Вачков Д. Краят на Втората световна война... С. 14. За своите изчисления авторът използва данните от подробен доклад, изготвен през 1946 г., в който всички разходи на българската страна са посочени с отделни статии. Докладът се съхранява в Архива на Министерството на външните работи – АМВнР. ПМК. Оп. 1. 20 г. Л. 3–10. Тази сума е сравнима с горепосочената сума, определена от М. Исусов в хода на изследването му – 133 281 020 151 лв.“. (Димитрова, 2020)*

Автор е доц. Петя Димитрова от Института за исторически изследвания към БАН, а публикацията е от изданието на „Институт Славяноведения“ към Руската Академия на Науките. В същия материал четем още:

„Междувременно, трябва да се отбележи, че на 30 октомври 1945 г., намиращият се в Москва Г. Димитров, изпраща придружително писмо до В. М. Молотов с приложение към „информацията“, получена от ЦК на БРП(к) „За изпълнението на споразумението за примирие“ и „Бележки за икономическото и финансовото положение на

България“. Писмо с тези материали е получено от секретариата на Молотов. В справката „За осъществяването на Договора за примирие“ се казва, че „за да се избегне финансова катастрофа, е абсолютно необходимо: 1) Да се съкратят разходите на военното ведомство до възможно най-нисък минимум; 2) Да се съкратят във възможно най-голяма степен разходите за прилагане на споразумението за примирие от гледна точка на бързото им ликвидиране.“. Но в бележките, наред с други неща, може да се прочете следното: „Във връзка с финансовото положение трябва да се подчертае, че разходите по примирието, **макар и намалени наполовина** (курсив – П.Д.), все пак стават все по-непоносими. Трябва да се положат усилия за възможно най-скорошното пълно прекратяване на тези разходи...“. (ibidem)

Както и авторът отбелязва, тези документи дават възможности за интерпретация. Русофилският поглед ще забележи „загрижеността“ на Съветското командване да помогне на българите, като намали размера на плащанията. Като удобно пропусне факта за изключително тежкото състояние на българската икономика и българските финанси, докарани до просешка тояга именно в резултат на присъствието на съветски окупационни войски и СКК в страната и плащанията към тях.

„Освободени“ и от собственост

Една от първите задачи на апарата на СКК е да се направи опис на „всички инвестиции на нашите врагове“, като на СССР да се предадат всички принадлежащи на „противника“ обекти, ценности и др. Малко хора са чували за Георгий Маленков, който в ония години оглавявал „Особый комитет ГКО по демонтажу немецкой промышленности“ – и без особени

познания по руски език разбирате – „Комитет за демонтаж на немската промишленост“, който отговаря за всякаква плячка, която да бъде завлечена в необятната съветска страна.

През 1946 г., „освободителите“ решават да ни „освободят“ от всякаква германската собственост, намираща се на територията на България, разбира се в рубриката „военен трофей“! Разбирай – **плячка**! Обнародван е закон, чрез който германската собственост се предава на Съветския съюз. (Държавен вестник, №120 от 31 май 1946). Правителството на България предава 41 предприятия с общ акционерен капитал, след преизчисляване, определен на **1 540 659 000 лв.** В списъка на по-значимите са: българо-германското дружество „Гранитоид“ (същото онова, чийто директор Томанек партизаните убиха и изнасилиха дъщеря му при „героичната акция в Жабокрек“), произвеждащо цимент, но и въглища и електроенергия и др. и основен капитал – 630 млн. лв.; „Вулкан“ – занимаващ се с въгледобив и електроенергия, основен капитал – 400 млн. лв., „Пирин“ – добив на оловно – цинкова руда и преработката ѝ в концентрат, основен капитал – 250 млн. лв. и други¹⁴¹.

„Победителите не ги съдят“ и затова всички заводи, машини, съоръжения в окупираната от СССР част на Германия, а и в България са разкостени и изнесени в Съветска Русия. Дали ще успеят после да ги сглобят и да ги ползват е тема на друго изследване. Но мисля, че вече знам отговора!

Освен над 150 фабрики, на изток заминават и трите ни самолетостроителни предприятия - Държавната аеропланна работилница (ДАР) в Божурище и „Капрони Български“ в Казанлък. Държавната самолетна фабрика (ДСФ) в Ловеч оцелява до 1954 г., когато се закрива и по-късно ще заработи отново, като произвежда любимите на всяко дете при Соца велосипеди с галенето име „Балканче“! Разликата между двете

¹⁴¹ АМВНР, оп.1п, а.е.293, 1-9

е повече от ясна - не може малка България да произвежда самолети! Не знаехте, че сме произвеждали и самолети¹⁴², нали? А в годините преди Девети, от български конструкторски екипи са проектирани **40 прототипа**, като са **произведени около 1000 самолета!** В „изостанала“ България!

Най-важно за успешното провеждане мисията на СКК се оценява съдействието на бившия ръководител на съветската дипломатическа мисия на СССР в София А. Лавришчев. *„Най-неоценимо улеснение“* в това отношение била *„братската помощ на сътрудниците на ЦК на БРП(к) и държавния апарат“*, а за *най-активни информатори и сътрудници* на СКК се сочат членовете на Политбюро **Трайчо Костов, Георги Дамянов, Тодор Павлов, Цола Драгойчева, Димитър Димов** и **разбира се Георги Димитров и Васил Коларов**. Верните съветски ибричкии!

Полагащите се на СССР репарации включват и немското имущество - то трябва да му бъде предадено, като само от Москва зависи дали ще си го прибере, или ще иска България да заплати стойността му. От март 1946 г. собствеността преминава в ръцете на руснаците, като българските наематели на редица къщи и апартаменти са принудени да ги напуснат. СКК, доминирана от руснаците настоява сумите, събрани по задълженията на български фирми и отделни лица към бившите германски предприятия на стойност 704 823 338 лв., да бъдат прехвърлени по сметка на Госбанк - Москва в БНБ. Съветската страна не признава задълженията на германските фирми към българските институции или частни лица, но още на 27 ноември 1945г., дори иска България да покрие задълженията си към някои от тях – общо около 155 млн. лева, преди да си ги прибере! Въпреки искането на БНБ, сумата да бъде прихваната от задълженията на Германия към нас, не само, че няма положителен отговор, но се добавят и още над 445 млн. лв.

¹⁴² <https://bg.wikipedia.org/wiki/Самолетостроене>

преизчислени задължения. Не помагат никакви молби към съветското правителство и през лятото на 1946 г., СКК иска незабавно да бъдат изчистени всички задължения към вече съветското имущество – дълг в размер над **1 031 074 000 лв.** (Ангелов, Третата национална катастрофа, 2005)

Знаете ли какво е „диш парасъ“? По турско време, когато някой турчин бил на гости на българин и яде от храната му, го таксувал с данък „диш парасъ“, задето си хабил зъбите с тази храна. Та и ние така – да платим на братята – освободители „щетите“. Първото е било по „турско робство“! А второто ... било „освобождение“! Потрисам се! Не от това, което са правили тогава – като гледам, те и днес правят същото откъдето минат! Потрисам се от сънародниците (не мога да ги нарека българи), които продължават да вярват в мита за „съветските братя - освободители“...

Следват нови и нови съветски претенции. Към търговското представителство на СССР в София е създадено „Управление на съветските имущества в България“, което става собственик на 159 предприятия в страната. Предприятията с над 50% съветско дялово участие се намират под съветско управление, а в останалите, СССР има свои представители в управителните и контролните съвети. След национализацията всички смесени съветско-български предприятия стават държавни. През 1947 г. редица български предприятия и институции предават на Управлението на съветските имущества съоръженията, машините и апаратурите, внесени от германски фирми. Дори Софийския Университет „Климент Охридски“ и фондация „Българско дело“ са принудени да предадат апаратурата, предоставена им като дарение от немски фирми. Поради изземването на основните им производствени средства, някои български предприятия са застрашени да преустановят своята дейност.

Разходите продължават да се трупат – прилагането на чл. 3 от „Съглашението“ налага предоставянето на Съюзното

(разбирай Съветското) командване на около **100 000 вагона**, като разходите на БДЖ се изчисляват на около 1,6 млрд. лева¹⁴³. (Ангелов, Третата национална катастрофа, 2005)

В замяна на потопени български кораби, като съюзник, през август 1944 г., България получава от (лошата) Германия три търговски кораба, петролоносач и един дунавски моторен шлеп. Въпреки, че министър Петко Стайнов напомнял многократно на СКК, че те не са трофей и собственик им е българската държава, корабите изчезват... на Изток! Такава е и съдбата на 350 тонен плаващ док, поръчан през 1942 г. от германското правителство. Въпреки, че към 9 септември е недовършен, той е взет като военен трофей от Червената армия. Да не се изненадате - България бива принудена да го довърши за своя сметка (над 15 млн. лева) преди докът да отплава за СССР!

И още, и още, и още...

Оня с шпагина в Княжеската градина, дето ни е освободил, и дето му се кланяха една камара „български родолюбци и патриоти“, окичени със червени знамена със сърпове и чукове, и срамежливо тук-там някое българско, май ни е „освободил“ и от всичко друго, което не е било здраво закрепено! И то само за няколко години! А ние го търпяхме близо 70 години, преди да го освободим от наряд!

Много алчни тия братя бе!

Алчни братя

Формулировката на онази 15-та точка от Съглашението позволява на Съветските окупационни власти да грабят неконтролируемо, но законно – разоряващо задължение на Българската държава да предоставя парични средства, стоки

¹⁴³ АМВНР, ПМК, оп. 1, а. е. 39, л. 3

(храни и горива) и услуги „за нуждите на Съюзното командване“! И „братската“ Съветска държава не се свени да иска още и още!

В България репресиите не са спирали, но въпреки това, селяни започват да протестират срещу политиката, отнемаша им продукцията за задоволяване на желанията (и капризите) на окупатора. Това дава удобен повод на управляващата БРП(к) да обвини Земеделския съюз на Никола Петков за организирането им.

Германия капитулира на 8 май 1945г, но исканията на Съветското командване не намаляват, което принуждава премиера Кимон Георгиев и външния министър Петко Стайнов на 18 декември 1945г. да връчат на командващия СКК ген. Бирюзов паметна бележка, в която дипломатично се обръща внимание, че **войната е свършила, дори Япония вече е капитулирала на 2 септември, но от българското правителство продължава да се изискват стоки и услуги в изпълнение на същия онзи чл. 15.** На България не са наложени репарации съгласно Примирието, защото тя не е водила военни действия, но въпреки това, страната ни е принудена да изплаща такива, което предизвиква **огромни лишения сред населението.** Посочена е сумата от над 26 млрд. лева, като всъщност тя е много под действителната, тъй като за изчисляването ѝ са използвани в пъти по-ниските от пазарните нормирани държавни цени - килограм брашно е изчислен по 23 лв., при пазарна цена над 100 лв., олиото – по 25 лв. при реална цена 300–400 лв., захарта – по 93 лв., а тя на практика струва над 500-600 лв.

Командването на Съюзната Контролна Комисия, доминирана от офицерите на „Червената армия“ – по дефиниция „Работническо-селска“, а пропагандно – „Освободителка“, не се трогва изобщо от молбата на българското правителство и рекетът продължава дори и след подписването на Парижкия мирен договор през 1947 г. През

май 1947, БНБ прави последния си подробен Доклад за разходите по Съглашението. След като се съберат разходите само по чл. 15 се получава, че **Българската държава е изплатила огромната сума от 35 952 618 192 лв.**¹⁴⁴. В същия Доклад са посочени още над 2,680 млрд. лева, които са изплатени за разходи за превоз на съветските войски (защото други съюзнически войски тук няма). Общата сума от близо 39 млрд. лева е почти колкото дългът, който Германия натрупва по Клиринговата спогодба, но за разлика от немския, който е оформен като дълг, сумите по съветската окупация за изцяло безвъзмездни!

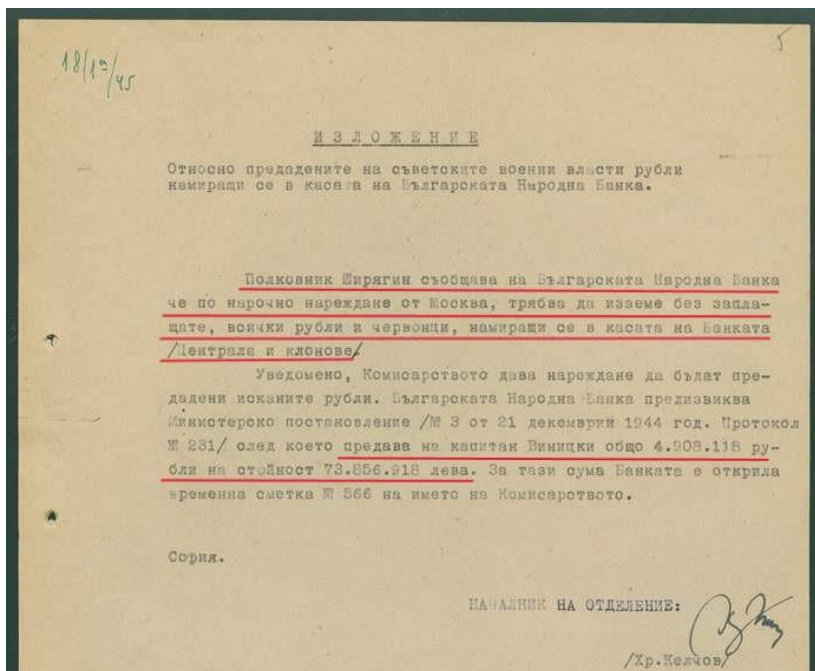
Доста скъпичко „Освобождение“, нали...

Руските рубли и българския лев

Облажването продължава по всички направления. Окупирайки България, червеноармейците плащат навсякъде със съветски рубли. Днес (2025 г.), благодарение на „мъдрото управление“ на Кремъл, **една рубла е равна на мижавите две стотинки**, които много хора няма да си направят труда да вдигнат от земята. Но тогава, БНБ бива задължена да ги изкупи, и то **срещу 15 лева за рубла**, като е принудена да предаде забележете - безвъзмездно на съветската страна всички налични рубли в трезорите си, общо 4 908 118, равняващи се близо 74 млн. лева. Не стига, че руснаците отказват да ги заплатят по какъвто и да е курс, но искат акцията по изкупуването на рубли да продължи, в резултат на което БНБ предава (разбирай подарява) още 2,7 млн. рубли. Още по-нагъл е повторният отказ за възстановяване на левовата равностойност на БНБ под претекст, че с тези пари „*съветските военни части са закупили продукти, с които българското правителство е било длъжно*

¹⁴⁴ ЦДА, ф. 132, оп. 3, а. е. 14, л. 5–9

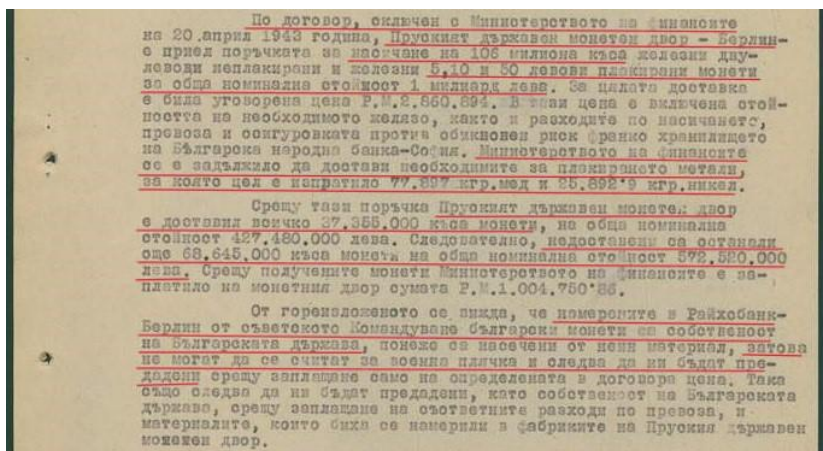
да снабдява съветската войска“. Взема се решение, с което разликата между официалния курс на рублата спрямо лева да се осчетоводят, като „минава в загуба на държавата...“.

Предадени 4 908 118 рубли на стойност 73 856 918 – изт. ДАА

Царство България е поръчало изсичането на български монети от 5, 10 и 20 лева, на обща номинална стойност над 1 млрд. лева. Те са поръчани в Германия, в Пруския държавен монетен двор, за което са били заплатени близо 3 млн. райхсмарки. Същите обаче биват по братски усвоени като... „военен трофей“ от Съветската страна, въпреки, че тези пари са българска собственост и би трябвало да бъдат върнати на Българската държава. Интересно, защо останалите съюзници не участват в делбата! Въпреки, че трикратно българската страна

се обръща към СКК, с молба те да бъдат върнати... от умрял – писмо¹⁴⁵!

Изложение по въпроса за българските монети, намерени в Берлин – изт. ДАА

То това са „царските“ монети. Ще кажеш – сигурно са ги унищожили, както всичко „царско“! Но дори монетите да са унищожени, „братушките“ пак се уреждат с достатъчно (а може би и неограничено) количество банкноти - български левове. Ще попитате как, да се уредите и вие? Не става! Само братушките го могат!

През 1945 г, започват да се печатат нови български банкноти. Но... те се печатат по проект на руски художници от „ГОСБАНК“ в „Гознак“ в СССР, на партиди от 10 до 50 милиарда лева, без никакъв контрол! Колко всъщност са били надпечатани, никой никога няма да узнае! (Ангелов, Премълчани истини, 2005). Както и за какво са ползвани. Що ли се сетих за получените от Драган Цанков няколко десетилетия по-рано десетки хиляди!

¹⁴⁵ АМВнР, ПМК, оп. 1, а. е. 76, л.9-10

Тютюн, гюл и всичко останало

Още в първите дни на съветската окупация, Георги Димитров изпраща писмо на Сталин, с молба за спиране на насилията и безчинствата на червеноармейците на българска територия! В замяна обещава да бъдат задоволени всички продоволствени нужди от храни, горива и смазочни материали – не че руснаците се свенят да си ги вземат и без неговите обещания.

Още в началото на 1945 г., Петко Стайнов инструктира българското посолство в Москва:

*„...използвайте удобен случай да обясните, че цифрите постоянно се качват и ако работите вървят така, **приложението на чл. 15 от примирието без всякакво ограничение** може в скоро време да застраши българското стопанство. **Желателно е да се определи една граница.** Искат се, в приложение на чл. 15 - 1 300 тона тютюн, който струва повече от милиард. Тютюнът беше предназначен като злато, да си послужим за покупка на основни сурови материали от чужбина... Тютюнът не е прехрана, нито гориво и следователно не би трябвало да се иска по чл. 15.“*

Българската страна може и да е права – тютюнът не е храна, но „Москва не вярва на сълзи!“ Дори обратно – под натиск, българското марионетно правителство приема постановление, с което на представителите на Съветската армия да се предоставят парични средства и стоки, без за тях да се искат разходо-оправдателни документи! С една дума – взимай колкото можеш да носиш! По братски, нали? Правителството отпуска допълнително средства за заплащането на 1000 т тютюн за нуждите на Трети украински фронт, а до края на войната – още 5000 тона!

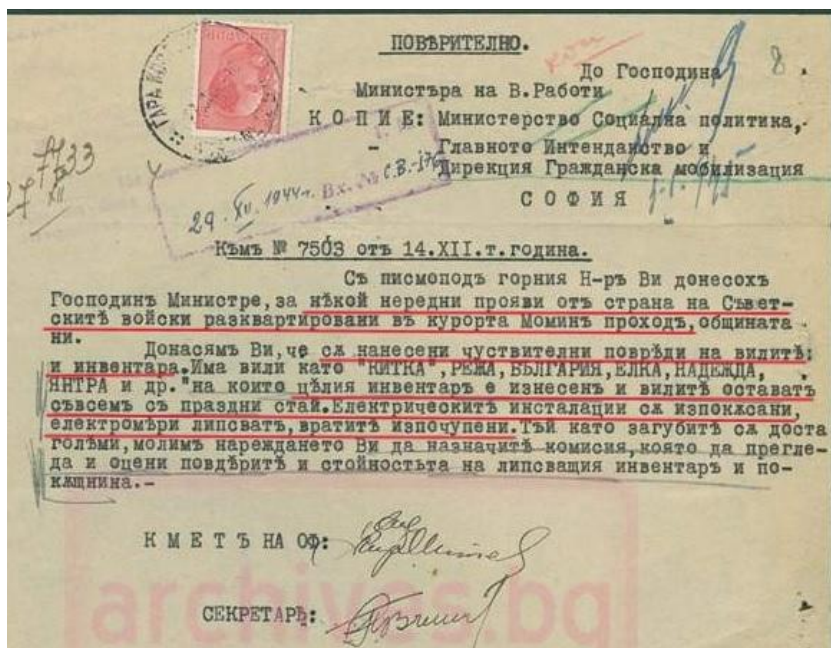
И още: в знак на „голяма благодарност за съдействието им при освобождаването на България от фашисткия режим“ комунистическото правителство приема постановление по

случай годишнината на Червената армия, на бойците от Трети украински фронт да се подарят 30 000 кг цигари! А за любителите на точните цифри, това количество се равнява на около 40 милиона къса¹⁴⁶!

И не само – ежедневно, за нуждите на Червената армия се доставят по 500 тона въглища. Намиращите се в България около **600 000 руски войници** – стационарни или преминаващи, имат задачата да гарантират укрепването тоталитарния режим на БКП, ликвидирайки българския държавен и стопански елит и смачквайки политическата опозиция с кървави чистки, монтирани съдебни процеси, въдворяване в концлагери и изселвания на хиляди семейства. Издръжката на тази огромна чужда окупационна армия в продължение почти на три години и половина е платена изцяло от българския народ – руснаците ползват съвсем безплатно железниците, корабите, наличния парк от автомобили! Ползват казармите, като са им осигурени всички необходими битови удобства.

А на офицерите са осигурени и по-големи удобства! Видяхме вече, че ползват вили в Бояна, Боровец, Пампорово и част от тях ще останат тук като съветски военни съветници и след напускането на съветските войски! А как си тръгват от ползваните вили в курорта Момин проход, разбираме от писмо на кмета до Министъра на вътрешните работи:

¹⁴⁶ <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC4127802/#:~:text=The median weight of one,smokers consuming exclusively RYO cigarettes.>

Писмо на кмета на Момин проход относно ползваните от Съветските войски имоти (изт. [ДА „Архиви“](#))

Отново за сметка на българския бюджет – разбирай – българския народ!

Съветските „освободители“ продължават да искат - през март 1945 г., 500 кг розово масло трябвало веднага да бъдат предадени на съветските военни. Няколко дни след това (25 март 1945 г.) България е принудена да подпише още един унижителен и грабителски търговски договор за доставка на 5 000 кг розово масло по цена 110 000 лв., т.е. около 300 долара за килограм (равни на около [5260 днешни долара](#)¹⁴⁷). В същото време на международните борси то се търгува четири пъти по-скъпо - за над 1200 долара. Малко по-късно СССР го пласира на международния пазар за 1400 долара килограма (днес – близо

¹⁴⁷ <https://www.in2013dollars.com/us/inflation/1945?amount=300>

24 000). Една проста сметка показва, че от тази сделка СССР извлича над 5,5 млн. долара чиста печалба (над 96 милиона долара днес)!

Натискът от Съветската страна не спира и българското правителство продължава да приема нови постановления за набавяне на големи количества храни, стоки, материали и парични средства за нуждите на съветските войски в България. Москва разбира се, продължава да отказва да признае като търговска стока предаденото на Трети украински фронт голямо количество български тютюн. През май 1945 г. българското правителство е принудено да приеме постановление за отпускане на нови 3 млрд. лв., с които да се заплатят доставените на съветските войски тютюн и цигари.

Непрестанни са исканията за големи количество месо. Стига се дотам, че страната не може да ги задоволява и Правителството настоятелно моли за намаляване на количествата от 400 на 200 т месечно. Надвисва опасност да бъде изклян дори и работният добитък.

Разходите по изпълнение Съглашението за примирие не спират! Рекорден е месец юли 1945 г., когато се отпускат 3 млрд. лв. въпреки „уверенията“ за ограничаване и намаляване на непосилното бреме. В отговор на щедростта на българското правителство следва официалният отказ на Москва да върне заграбените моторни шлепове „Лом“ и „Свищов“, отнема се и вторият български плаващ док, след като преди няколко месеца в Одеса е откаран първият. Категорично се отказва заплащането на поредните 1000 тона тютюн, както и стойността на закупените от БНБ от населението руски рубли.

Протака се и постоянно се отлага възстановяването на дипломатическите отношения между двете страни при положение, че СССР вече е направила това без колебание с Румъния и Финландия, които са воювали срещу нея. Защото възстановяването на отношенията би означавало напускане на целия окупационен корпус – какво да прави той в суверенна

държава, не че после България е била суверенна! СКК иска постоянна информация за решенията на марионетното българско правителство и е безкомпромисна, ако те са в съветска вреда. Но пък няма нищо против ОФ да приема и стопанисва внасяната по търговския договор със СССР вестникарска хартия – нали трябва да се печатат проправителствените вестници, че и съветските издания в България. Още повече, че тоталният контрол се проявява и по отношение на телеграфо-пощенските съобщения в страната, които са поставени под пълен съветски контрол, като СКК забранява всякакви частни телеграфни и пощенски отношения на България с Турция, Югославия и Румъния

„Приятелски жест“ на българското правителство е Постановлението за отпускане на средства за обезщетение на *„пострадали лица от наранявания, убийства и злоупотреки по невнимание, причинени от чиновци на съюзните армии“*, разбирай Червената Работническо-селска. Същата онази с паметника в Княжеската градина. Причинителите са съветски войници, но вместо съветската, българската държава ще трябва заплати компенсациите за техните убийства и мародерства на ималите смелостта да се жалват български граждани.

Следва Постановление за прекратяване на реквизициите на селскостопански стоки. Но това разбира се не се отнася за тези, по искане на Комисаря за прилагане Съглашението за примирие, разбирай за нуждите на окупационната армия.

Средствата за издръжката на съветските войски лавинообразно растат, като винаги се цитира онзи чл. 15 от Съглашението! Положението става неудържимо и на 16.VIII.1945 г. външният министър проф. Петко Стайнов пише до българското посолство в Москва, с настояване то да търси възможност за облекчаване на непосилното бреме.

„Поискайте незабавно - нарежда той на българския посланик - лична среща по възможност с Молотов и му изтъкнете голямата необходимост за България да се

намалят чувствително както плащанията в пари от страна на България за месечната издръжка на Съветската армия в България, така и изискванията в храни, фуражи и стоки за същата войска. Да се обърне внимание, че вместо да намаляват месечните изисквания за плащане на парични суми, се увеличават... Така за месец февруарий са изискани 675, за март 350, за април 450, за май 800, юли - 775, август - 771 милиона лева. Досега са изискани и платени за съветската армия чрез такива месечни вноски 7,5 милиарда лева. Това поставя в голямо затруднение българското държавно съкровище, което освен тия преки месечни плащания на съветските войски, трябва да върши плащания и за всички други храни, фуражи, стоки и услуги, които взема от населението, за да ги предава на съветските войски. Досега само за такива храни, фуражи и стоки са изплатени от българската държава към 9 милиарда лева. Има още няколко милиарда неизплатени стоки...

По-нататък министърът се оплаква, че събраните суми по Заема за свободата отдавна са похарчени само за съветската войска, а се е мислело от тях да има и за издръжката на българската армия, че българското съкровище вече не е в състояние да намира приходи за посрещане на новите разходи.

„Всичко това ни налага - завършва Стайнов, да се обърнем към съветското правителство и да го помолим да прецени условията за изпълнение на чл. 15 от примирието и да вземе почин за едно чувствително изменение на досегашните тежести, налагани в това отношение на България, с цел да се облекчи българската държава и българския народ.“

И ти разбира се, уважаеми Читателю, си мислиш, че руските братя – освободители се трогват и спират издевателствата? Ако е така, значи не познаваш „руската душа“!

Случайно или не, но през следващите дни исканията на съветските командири нарастват още повече! Министерският съвет пише отчаяно писмо:

„Направете формална постъпка пред Наркоминдела за преустановяване на по-нататъшното прилагане на чл. 15 от Съглашението за примирие. Вече близо цяла година откак съветските войски са в България и ние ги издържаме, като ги снабдяваме с храна и всичко друго, необходимо за издръжката им, а също им плащаме 700-800 милиона лева месечно пари на ръка. Това става вече непоносимо както за българското стопанство поради сушата, така и за българската хазна, поради претоварените финанси. Всичко трябва да се плаща и сумата се възкачва на много милиарди, които надхвърлиха вече прихода от заема.“

От Москва обещават да намалят исканията за парични средства. След септември 1945 г. постановленията са за отпускане „само“ на 420 млн. лв. месечно. При условие, че войната отдавна е завършила, а за издръжката на съветските войски регулярно се изплащат и други суми, по какви ли не параграфи, храни, горива и всичко, за което се сетят.

...

Минават няколко години. Въз основа на конфискуваните немски (и забележете – унгарски и австрийски?) активи на най-големите (и най-ефективните) предприятия в страната, в края на 40-те години са създадени четири българо-съветски дружества – „Табсо“, „Корбсо“, „Горубсо“ и „СовБолСтрой“. От останалите смесени предприятия СССР иска да се освободи, като за целта се създава специална българска комисия, която установява, че балансовата стойност на съветските предприятия в България към 1 октомври 1951 г. възлиза на 708 194 000 стари или 28 327 760 нови лева. За целта на 14 юли 1952 г. е подписан протокол, забележете за продажба на НРБ на бившите немски активи. От върнатите предприятия само 154 са действащи, но България е принудена да ги купи. Съветските активи в

протокола са оценени на двойно по-висока цена от предвидените според изчисленията на българската комисия. България е принудена да заплати за съветските дялове в тях 42 787 458 лв. Две години по-късно, през 1954 г., СССР продава на България и своя дял в четирите българо-съветски дружества за 269 951 887 лв.

Страната ни е принудена да откупи ограбеното на баснословни цени. Всичките ѝ стопански ресурси са впрегнати и предоставени в услуга на окупаторите. Дори емитираният „Заем за свободата“, вместо за „възстановяване на народното стопанство“, се използва за издръжка на съветския окупационен корпус.

България се управлява от Съюзна контролна комисия, изцяло доминирана от Съветска Русия, тя е подложена на безогледен, непознат в нейната история грабеж. Изпада в тежка социално-икономическа и обществено-политическа криза. Резонен извод, който се налага за състоянието, в което е изпаднала България към 1947 г., е, че тя преживява незапомнена и тежка национална катастрофа с още по-тежки последици за бъдещото ѝ развитие.

Това е братската дружба със СССР, която беше „жизнено необходима като въздух за всяко живо същество“ – първо ги прибират, ползват 10-тина години, след което те задължават да ги купиш на двойна цена! Токова изгодна сделка и Сорос, Бил Гейтс и другите световни конспиратори заедно не могат да измислят!

За съветската ядрена програма... и за
българския уран

Няколко пъти в различните части на този паноптикум цитирах Павел Судоплатов - човек добре информиран, предвид

длъжностите, които е заемал в ръководството на съветските служби. Той е заместник-началник на 1-во управление на НКВД и ръководител на отдел „С“, който се занимавал с придобиване на агенти и обобщаване на материали по атомни въпроси. В книгата си „*Спецоперации. Лубянка и Кремъл 1930 - 1950 годы*“, той разкрива един малко известен факт от политиката на Сталин спрямо България след окупацията ѝ през септември 1944 г. Този факт се отнася до използването на български уран за извършването на първия съветски ядрен опит.

„През февруари 1945 г. получихме информация и бяха заловени германски документи за находища на висококачествен уран в района на Бухово - в Родопите. Обърнахме се към Георги Димитров, който по онова време вече оглавяваше българското правителство и българските власти ни оказаха съдействие при разработването на урановите находища“ (стр. 314) (Судоплатов, 1998)

Но Судоплатов греши и за местонахождението на Бухово (в Родопите има други находища), и за Георги Димитров (формално премиерът е Кимон Георгиев). Всъщност за урановите находища в България, съветското правителство разбира още през есента на 1944 г., проучвайки документацията, попаднала в ръцете на СМЕРШ и ГРУ в София. Говорим за онези чували с български документи, които до ден днешен стоят в Москва като „военен трофей“. Още през 1932 г. немски геолози, проучващи находището „Готен“ оценили, че само с този ресурс българите могат да живеят 100 години царски без никой да работи каквото и да е... А през 1938-1939 г. германски специалисти започват разработването на първото ураново находище. Е да, но съветските „братя“ ни „освобождават“ от тази благодат!

В „*строго секретно от особена важност*“ Постановление на ГКО (Държавния комитет по отбрана) №7408 от 27 януари 1945 г., подписано от Сталин, и адресирано само до Молотов и Берия се нарежда:

„1. Да се организира в България търсене, проучване и добив на уранови руди в урановото находище Готен и района, както и геоложки проучвания на други известни или потенциално открити находища уранови руди и минерали.

2. Да се възложи на НКВД (Народния комисариат на външните работи) на СССР (другаря Молотов) да проведе преговори с българското правителство за създаване на смесено Българо-Съветско акционерно дружество с преобладаващ съветски капитал за производство, търсене, проучване и добив на уранови руди от урановото находище Готен и неговия район, както и извършването на геоложки проучвания на други известни или потенциално открити находища на уранови руди и минерали в България.

Във водените преговори с българските власти и цялата документация за създаване и регистриране на акционерното дружество, като находището да бъде наричано находище на радий.“ (Судоплатов, 1998)

До тогава, уранови залежи на територията на Съветския съюз не били разработвани, затова може би „Бухово“ се превръща в първата мащабна операция на НКВД в България. А целта е създаване на съветско ядрено оръжие. За важността на поставената задача говори фактът, че за ръководител на групата е назначен Началникът на Четвърти специален отдел на НКВД комисарят от Държавна сигурност ген.-майор В.А. Кравченко.

Судоплатов продължава:

„Създаде се Съветско-българско минно дружество начело с Щорс, служител на нашето разузнаване, минен инженер по образование.

Използвахме уранова руда от Бухово за пускането на първия ядрен реактор...

Изключително внимание беше отделено на доставките на български уран, поради по-високото му качество. Димитров лично следеше за разработването на урана. Ние изпратихме в България повече от триста минни инженери, спешно отзовани

от армията; Местността Бухово беше охранявана вътрешни войски на НКВД (...)

Около тон и половина нова руда идваше от Бухово на седмица. Нашето разузнаване предостави на работещите в уранови мини американски инструкции и методи за техники и счетоводство за добив на уран..“ (Судоплатов, 1998)

То без американските технологии (и да напомня – без Ленд-Лийз), братушките са за никъде. Все още чакам да видя модерен съветски, пардон – руски автомобил, отговарящ на технологиите на ХХІ век. Не китайски, сглобен в Русия, а руски. Отечествен! – както биха казали в Русия. Чакам... То явно и без българския уран за съветската ядрена програма, разбирай първата съветска атомна бомба РДС-1, детонирана на 29 август 1949 г., трудно би се случила. А колкото до технологиите – за Сталин е по-лесно да ги открадне (предатели винаги ще се намерят), отколкото да ги създаде. За това отново четем отново в „Спецоперации. Лубянка и Кремъл 1930 - 1950 годы“:

„12 дни след сглобяването на първата атомна бомба в Лос Аламос получихме описание на устройството ѝ от Вашингтон и Ню Йорк. Първата телеграма към Центъра пристигна на 13 юни, втората - на 4 юли 1945г.“

На 15 март 1946 г., Кремъл разпорежда и в рамките само на десетина дни, Първо главно управление при МС на СССР изпраща в България четири комплексни геоложки групи с пълно оборудване, а по-късно и голяма група химици. Така броят на квалифицираните инженерни специалисти надхвърля 300 души. За важността говори и фактът, че дори охраната на секретния обект „Бухово“ е поверена на специално изпратена охранителна част от Вътрешни войски на руското МГБ (Министерство государственной безопасности). Ръководството на обекта е възложено на [Игорь А. Щорс, представен в Wikipedia](https://ru.wikipedia.org/wiki/Щорс,_Игорь_Александрович)¹⁴⁸ като съветски разузнавач, подполковник. Минен

¹⁴⁸ https://ru.wikipedia.org/wiki/Щорс,_Игорь_Александрович

инженер по образование, в годините на войната Игор Щорс е бил началник на отделение в Четвърто управление на НКГБ (Народный комиссариат государственной безопасности). (Баев, 2021)

Судоплатов пише, че през 1946 г. в СССР бил открит уран с по-високо качество, но видиш ли, продължили да разработват Бухово, за да заблудят американците, че българският уран им бил необходим. Не разбирам логиката, но то – руската логика трудно може да бъде разбрана. Разбирам обаче, че след като СССР окупира България на 8 септември 1944 г. , Москва изсмуква без пари или на безценица не само розовото масло, тютюн и храни, но прибира и българския уран. И тъй като съветската страна не признава „българското участие“ в ядрената си програма (пропускам цитирания Судоплатов) питам, защо тогава с години „са заблуждавали американците“, и българският уран, с десетилетия е би изнасян на изток? Освен ако отговорът не се крие в това, че първата АЕЦ - Обнинската (на руски: Обнинская АЭС) открита на 26 юни 1954 г., много години е работила и с български уран. А тя, доколкото е съветска – не знам, защото е създадена с помощта на нацистки учени и инженери – около 7000, без да се броят семействата им!¹⁴⁹

Да им е светло на братушките и за наша сметка! С ноухау на Хитлер!

Въпреки, че уж не им трябвал, първите доставки на български уранов концентрат за СССР от рудника край с. Бухово започват още през първата половина на април 1946 г., като в началото, добивът е около 1,3 тона месечно. В отчет до съветското ръководство от 15 август 1946 г. се отбелязва, че за първите три месеца организирани доставки на уранов концентрат от „рудниците в чужбина“ са изпратени общо 9,9

¹⁴⁹ <https://www.dw.com/ru/первую-советскую-аэс-запускали-нацистские-ученые/a-17735119>

тона, от които 4,3 тона от мина „Бухово“ в България. (Баев, 2021)

През 1956 г. е създадено обединението „Редки метали“. През 1974 г. добивът на уран е 450 тона годишно, през 1992 г. - 645 тона. И заминава – ясно накъде! Защитниците на всичко руско ще кажат, че сме получавали обратно гориво за АЕЦ „Козлодуй“. На което ще им напомня, че тя е открита едва през 1974 г.

В статия във вестник „Дума“, Велислава Дърева твърди, че „планът“ да затворим рудниците през 1992 г. бил с цел:

„Първо - Русия да бъде изтласкана от пазара. Или поне ограничена.

Второ - Източноевропейските страни да бъдат тотално изметени и да ликвидират своя уранодобив. Ултимативно.

Трето - България да се откаже от руското ядрено гориво.“¹⁵⁰

С цялото ми неудобство, че цитирам този източник, трябва да обърна внимание на авторката, че спирането на добива на български уран, няма как да „изтласка Русия от пазара“. Освен ако, българският уран не е руски?!? А колкото до прозренията на госпожа (или другарката) Дърева – тя е права! България наистина се отказа от руското ядрено гориво, след като десетилетия беше принудена да го купува по цени, определени в Москва. Отказа се едва 30 години по-късно - през 2022 г.! При министър-председателя Кирил Петков!

И накрая, едно обяснение защо им е на братушките уран? При условие, че имат най-много ядрени бойни глави в света, достатъчни да унищожат планетата няколко пъти? Дава го големият руски актьор Георгий Бурков в книгата си „Хроника на сърцето“.

¹⁵⁰ <https://duma.bg/prevrashtaneto-na-balgariya-ot-energien-faktor-v-energien-prosyak-n144995>

„Болшевиките се нуждаят от атомната бомба, за да останат на власт, т.е. срещу собствения си народ. Ще мине малко време и ще започнат да изнудват целия свят, та целият свят да ни моли хората да не правим революция и да търпим тези таласъми и да ги подкрепяме.“

Между другото, в същата книга, той казва нещо, върху което си струва да се замислим:

„Нямам родина, защото робът не може да има. Но ако я имам, тя е вътре в мен, както много други. Но ние живеем на чужда територия, родината ни е окупирана от комунистите. Това не са татаро-монголци, наши са и може би това е тайната на техния успех. Принудиха ни да бъдем чужди.“ (Бурков, 1998)

Толкоз!

Sapienti sat!

Селско стопанство – Колективизацията в документи

Много от adeptите на социализма и на „народната република“ ще ви обяснят какво селско стопанство сме имали, как сме хранили целия социалистически лагер по онова време с български домати и чушки. И как „демократията съсипала“ изграденото от „народната власт“ селско стопанство! Но няма да ви кажат как започва „социалистическото селско стопанство“. Дали защото не знаят (това беше тема-табу в ония години), или предпочитат да „забравят“ информацията, която със сигурност са чували от близки и познати (макар и под сурдинка). А социалистическото селско стопанство започва с т.нар. „колективизация“ (по модел на СССР) и със създаването на [Трудово Кооперативно Земеделско Стопанство](#) (ТКЗС) - процес на отнемане на бащината земя от българския селянин. През 1967 г. с промени в устава на ТКЗС членовете му загубват изцяло правата си на собственици. Те не могат да се разпореждат със своя дял от собствеността и нещо повече – вече дори не знаят какво притежават. По този начин държавата превръща селяните кооператори, предали земята си в ТКЗС в наемни работници. При това – ниско платени! Но поред.

След Втората световна война селското стопанство е основният отрасъл в страната. Броят на земеделските стопанства надвишава 1 млн., като едно домакинство притежава средно 42 дка. Ръководството на държавата е наясно, че процесът на национализиране на земята ще бъде болезнен за повечето ни сънародници и затова от рано взима редица мерки. Още през 1949 г. със Заповед № 101-С на министъра на

вътрешните работи на НРБ, в Дирекция „Държавна сигурност“ се създава специален „Икономически отдел“ (отдел IV), със задача да води борба против съзнателните, извършвани по политически подбуди вредителства, саботажи и диверсии в производството, строителството, транспорта и селското стопанство. Успоредно се създава и втора структура - съществуващият до този момент „Стопански отдел“ при Дирекция на Народната милиция (ДНМ) се преобразува в Стопанско отделение при Криминалния отдел на Дирекция на Народната милиция. Опитът от извършената колективизация в СССР показва нежеланието и трудностите при кооперирането, както и колко важно е одържавяването и контрола над земята, което води до създаването и на трета структура - в отделение „В“ при отдел I на ДС се създава група XX – селячество и ТКЗС¹⁵¹. Три структури, които ще се допълват, но и ще се конкурират в борбата за национализирането на земята, за смачкване на несъгласните и за унищожаване на всякаква съпротива сред селяните.

Документите от онова време дефинират три селски социални групи - бедни, средни и „кулаци“. Разбираме, че за бедни селяни могат да се смятат онези земеделски стопани, които притежават до 30 дка земя и на които тя не достига за изхранване на семействата им. Средни са онези, които притежават от 70 до 100 дка земя, не използват чужд труд и се занимават само и изключително със земеделие. За „кулаци“ пък се определят онези земеделски стопани, които притежават също от 70 до 100 или над 100 дка земя, но упражняват допълнителни дейности като търговия, кръчмарство, занаятчийство и др. В същата категория попадат и онези, които експлоатират чужд труд. За сведение на по-младото поколение, „кулак“¹⁵² (от

151https://www.comdos.bg/media/DVD%2024_KOLEKTIVIZACIA%20opt.pdf¹⁵² <https://bg.wikipedia.org/wiki/Кулак>

руски: „юмрук“) е негативно определение на комунистическата пропаганда в Съветския съюз, което по-късно се разпространява и в България.

Трябваше да минат 25 години, за да стане публична информацията по тази тема. [Комисията по досиетата ще издаде поредица сборници с документи](#)¹⁵³, посветени на работата на Държавна сигурност (ДС) в различни сфери на обществения живот. И тъй като много от служителите на ДС след промените твърдяха, че работели единствено в интерес на държавата, искам да напомня, че [лично Тодор Живков уверил Андропов, че Държавна сигурност е филиал на КГБ](#)¹⁵⁴! Това става на среща между двамата, състояла се през 1969 г. в София, по времето, когато Юрий Андропов е председател на КГБ!

В много от документите, публикувани в Сборника [„Държавна сигурност и колективизацията 1944-1959“](#), издание на Комисията по досиетата, издаден през 2015 г. е отбелязано, че **„са били допуснати редица груби грешки и извращения на правителствената и партийна политика“**! Колко самокритично! Без да се споменава обаче, че тези извращения се извършват именно от партийните активисти, „курдисани“ на различни ръководни длъжности по селата, които действат от името на правителството, следващи директивите на Партията с главна буква! И нека не забравяме – 15-20 години по-рано, този модел на [колективизация е приложен в Съветския съюз](#)¹⁵⁵ от техните болшевишки учители! И среща сериозна съпротива там, за което [разказахме в друга част на този паноптикум](#)! Така че, едва ли става дума за случайни събития.

В сборника с документи на ДС намираме множеството примери, доказващи съпротивата на българския селянин срещу

¹⁵³ [www.comdos.bg/Нашите издания/sbornitsi](http://www.comdos.bg/Нашите_издания/sbornitsi)

¹⁵⁴ <https://desebg.com/2011-01-13-09-25-08/4556-2020-10-26-18-11-24>

¹⁵⁵ https://ru.wikipedia.org/wiki/Коллективизация_в_СССР

насилственото му вкарване в ТКЗС – документи, с които вездесъщата Държавна сигурност признава, че е нарушен принципа на доброволност и са „допуснати редица извращения“, изразяващи се в масови и произволни арести от страна на местните, околийските административни и партийни органи. Друг метод „на убеждение“ е незаконното изпращане в лагери, цинично наричани от властта „трудова-възпитателни общежития“¹⁵⁶, с което овластените представители на комунистическата власт са налагали партийните директиви. Хиляди селски стопани биват арестувани и въдворени без съд и присъда в трудови лагери през 1951 г. при потушаване на големите селски бунтове в България същата година от комунистическия тоталитарен режим.

Прелиствайки архивите, намираме прелюбопитен документ с дата 4 август 1950 г. – „Доклад Относно: активизирането на вражеските елементи и нередности във връзка с прибирането на реколтата и издължаването на държ. доставки. Състоянието на агентурно оперативната работа на Д.С. по линия на сел. стопанство“, подписан от „Началник служба „С“ – Г. Друмев“. Не знам с какво точно се е занимавала „Служба „С“, но този документ е интересен в няколко аспекта.

Още на първа страница разбираме, че „кулашко-капиталистически елементи се активизирали“, като насочили дейността си главно против ТКЗС. И всичко това, във връзка с международното положение и конкретно, заради войната в Корея¹⁵⁷! Моля, не се смейте! И днес има държави, които оправдават собствената си несъстоятелност с външни фактори – Европа, НАТО, Америка. И разбира се – Сорос! Корея може и

156

https://bg.wikipedia.org/wiki/Лагери_за_принудителен_труд_в_комунистическа_България

¹⁵⁷ https://bg.wikipedia.org/wiki/Корейска_война

да е далеч, но кулаците дебнат зад ъгъла да свалят „народната власт“! Искат да провалят прибирането на реколтата или поне да напуснат ТКЗС-то, в което са били натикани насила!

І. ВРАЖЕСКА ДЕЙНОСТ

Бъв връзка с новосъздаденото международно положение и по-конкретно събитията в Корея, а от друга страна проведената от началото на т.г. масовизация на ТКЗС, кулачко-капиталистическите и вражески елементи в селото се активизираха насочвайки вражеската си дейност главно против ТКЗС и проваляне на най-важните за момента правителствено мероприятие – навременното прибиране на реколтата и издължаване на държавните доставки.

Нека обясня един малко известен факт. Северна Корея с ръководител Ким Ир Сен, дядо на днешния вожд там, подкрепян от СССР, напада Юга, с идеята да обедини Корея в една обща комунистическа държава. В отговор Съветът за сигурност на ООН взема решение да подкрепи южнокорейците.

Не знам, как положението в Корея се е отразило на жените в нашия си Козлодуй, и то на по-бедните от тях, за които се предполага, че трябва да са най-доволни от влизането в ТКЗС. И преди това не са притежавали много, но явно им е било по-добре, защото няколкостотин жени излизат на демонстрация против ТКЗС. Българското – не корейското! Тая блягинка, наречена „ТКЗС“, май хич не работи, защото жените скандират „Дайте ни хляб“ и „Измираме от глад“!

Така например:

1. На 18.VII. т.г. вражеските елементи в с. Козлодуй, Оряховско са използвали посещението на пом. Министра на земеделието др. Сялемезов и представителя на ЦК на БКП др. Панко Георгиев пред които са организирали демонстрация от 500-600 души – предими

лени против ТКЗС и държавните доставки. В същата демонстрация са участвували повечето средни и бедни стопани, която е започнала в 7.30 часа сутринта и продължила до към 11.30 часа същия ден. При-
състващите жени хорово са издигали лозунгите: "Долу ТКЗС", "На
сила ни накараха да влезем в ТКЗС", "Дайте ни хляб", "Намираме от
глад" и др. Между тези лозунги са се чували викания на отделни
лица: "Смърт на комунистите", "Скоро си отивате" и др.

А малко по-надолу в доклада разбираме, че недоволството е насочено не само срещу ТКЗС-то – хората са недоволни от комунистическата власт, управляваща „народната република“. И не са забравили за греховете им около 9 септември и избиването на хиляди невинни!

В. На 17.VII. т.г. в с. Герковски, Поповско е написан позив написан на ръка със съдържание: "Драги комунисти, приближава Ви
края, търсете помощ от Сталин, но и той няма да Ви спаси. Потърсе-
те си място в Кюмюрджки гроб – където по 9.IX.44 год. има ликвиди-
рани фашисти".

3. На 22. срещу 23. VII. т.г. в с. Зарево, Поповско са разпространени позиви – окачени с жабъри на клуба на БКП, кредит-
ната кооперация, по стените на къщите и разхвърлени по улиците
със съдържание: " Селяни, комунистите се намират пред своя гроб.
Ир давайте житото си братя на тия кучета. Края се вижда братя,
ако не днес, то утре ще се отървем от тях." и "Селяни, не давайте
житото си на тия комунисти, нека сами го вземат, но тяхната песен
е вече изпята. Идва денът да турим край на това иго".

4. Лицето Минко Андреев от с. Гълъбина, Силнистренско е казал на публично място: "На велико листче и стъбло да завърже –
толкова да е хубава реколтата не може да се задоволи днешната
власт".

От същия доклад разбираме и за друг достатъчно сериозен проблем, за да се занимава с него Държавна сигурност – амортизирана техника и още по-некачествените ѝ ремонти:

II.

НЕБЕДНОСТИ, РАЗЖИВЕНИИ И ЛОМОКАЧЕСТВЕН РЕМОНТ НА МАШИНИТЕ

Бя годарение на недоброкачествения ремонт на земеделските машини и на лошата организация на труда в ТКЗС по места, провеждането на вътвата и вършитбата значително бе изостанала в някои райони. Така например:

1. Машините на МТС – Бабово, Русенско, изпратени в с. Връшлян, Русенско са се повреждали всеки ден, поради което са дали 50-60% работа от това, което е трябвало да дадът.

2. МТС – Махалата, Плевенско на 10.VI. т.г. е дала сведение, че с ремонта на машините е приключила 100%, а на 17.VI. когато предават един трактор на тракториста Горан Владимирев се е установило /преди да работи трактора/, че зъбните колелета на последни са пзронени и не може да работи.

Може би най-тъжна за мен обаче е третата част на доклада, която неволно ме връща към 10 ноември 1989 г. След падането на режима, започна да излиза много укрита информация. Говореше се, че членовете на БКП към онзи момент били около 1 милион и още толкова били агентите на Държавна сигурност. Дали комунистите наистина са били толкова – не знам. Но за агентите съм почти сигурен, защото още през 1950 г., директивата на Държавна сигурност е била **всяка селска вършачка да бъде „подсигурена с агентура“!** Вършачка – агент, вършачка – агент! Като в онзи филм – „роднина – милиционер, роднина – милиционер“!

И като недостатък се отбелязва, че все още има ТКЗС, които не се „обслужват“ от ДС! Затова и се дават множество препоръки „да се вербува“, „да се вербува“, „да се вербува“! И се кара наред – за доносници се приемат всякакви – дори и глухи!

III.
СЪСТОЯНИЕТО НА АГЕНТУРНО ОМЕТ. РАБОТА ПО ЛИНИИ
НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО.

Службите по места малко са обръщали внимание на обектите по линии на селско стопанство в резултат на което има ТКЗС, които все още не се обслужват и МТС, "Земонаб", ДЗС и служби земеделие на които се гледа като на второстепенни и непредставляващи особен интерес за ДС обекти. Така например:

1. МТС – Махалата, Левски и Плевен – Плевенско нямат никаква агентура, а в литературните досиета имат по един списък на работещите там и скици на дворовете и постройките.

2. ДСП – "Земонаб" – Плевен няма никаква агентура и не се обслужва.

3. На ТКЗС в Толбухинока, Ген.Топевска и Балчишка околии към Сталиноски окръг не са открити литературни досиета, а в много такива не е работено нищо, като например в ТКЗС – Малин, Василево, Конаре, Средина и Горница- Ген. Топевско.

...

6. Служба ДС при Ямболска, Елжовска и Сливенска околии не са се ръководили от инструкцията за работата им по време прибирането реколтата. Имали са подготвени планове за вербоване на инт. по ТКЗС и около вършачките, обаче малко са направили по изпълнението на същите. Нито една вършачка не е била подосигурена с агентура

...

Получените донесения от същата агентура и особено от тази за отделни села са все още много слаби. Агентурата вербована за отделни села донася информационни донесения от местен масщаб, които имат повечето криминален от колкото политически характер.

...

ПРЕПОРЪКИ ЗА БЪДЕЩАТА РАБОТА НА ГРУПА "ТКЗС".

1. Периферинната агентура, които се държи и ръководи от група "ТКЗС" при отдела, вербована за отделни села, да се предаде на ДС към съответните околии а съвсем негодната, какъвто е случая с инт. "Вършачка"-инструктор по ТКЗС при ОНС Свиленград и "Боров" инструктор по ТКЗС при ОНС М. Търново, които са глухи, да бъдат изключени от агентурно инт. апарат.

2. За в бъдеще да се вербова периферийна агентура пред мно от окръжен масщаб, а там където има насочване на ТКЗС да се вербова и от околийски масщаб. За такава да се насочваме към вражески и безпартийни лица, чрез които да се информираме за работата на агрономическите кадри по места и за състоянието на ТКЗС в отделните окръзи и околии.

А работата на агентурата е да докладва (а не рядко и да нахисне) съселяните си на Държавна сигурност. И следва реакция. С телефонограма от 20 октомври 1950 г., Околийският началник на МВР информира началника си във Видин, че по решение на околийския комитет на БКП в гр. Кула и със знанието на Окръжния комитет на БКП са издадени актове на около 50 души от околията, които са определени като „кулаци“.

Вх 4204
20.10.50
Р. 10.10.50
16 Обр. 4

ТЕЛЕФОНОГРАМА
ДО ОКРЪЖНИЯ НАЧАЛНИК М.В.Р.

РАДИО-СЛУЖБА

Подадена	№ 1444	Подадена за	№
Приета	гуми (СК)	гуми (СК)	гуми (СК)
Дата (D)	194 г. ч. м.	Дата (D)	194 г. ч. м.
Дата (D)	194 г. ч. м.	Дата (D)	194 г. ч. м.

Видин

Радиограма № МВ.ВРЗ А

ПО РЕШЕНИЕ НА О.К. НА Б.К.П. С ЗНАНИЕТО НА ОКР. КОМ. НА Б.К.П. СЪСТАВЕНИ АКТОВЕ НА ОКОЛО 50 ЧОВЕКА ОТ ОКОЛИЯТА-КУЛАЦИ НЕ ИЗПЪЛНИ ПЛАНА ЗА ЖЪННАТА ЦЕЛБСКА ОРАН И ПОСЕВИТЕ. СЪЩИТЕ ДЕ ВЪДАТ РАДИОГРАМА НА ПРОКУРОРА. МОЛЯ НАРЕДИТЕ ГО ВИ.

ОКОЛИЙСКИ НАЧАЛНИК МВР.-К У Л А

Причината за наложените актове била **неизпълнението на плана за дълбоката оран и посеви** - „**Същите ще бъдат предадени на прокурор**“:

Високи норми, амортизирана техника, неизпълнение на плана – това е достатъчно, човек да бъде нарочен за кулак, разбирай „враг на народа“, и да бъде изпратен веднага – „на прокурор“. Абе „народна власт“...

Над 5000 селски стопани биват арестувани за съпротива „от страна на кулашките и други вражески елементи“ срещу изпълнението на непосилните държавни доставки на зърно,

наложени им през пролетта на 1950 г. Арести се извършват от органите на МВР, но абсолютно незаконно, в разправата се включват и народните съвети – тогавашните местни власти на тоталитарната комунистическа система. За това [докладва Руси Христов в строго поверително сведение](#)¹⁵⁸ до министър-председателя Вълко Червенков. По данни на вътрешния министър арестуваните от МВР - ДС са 2737 души, като най-много са задържаните във Варненски окръг (Варна тогава носи името град Сталин) – 699 души, следван от Старозагорски окръг – 421 души и Русенски окръг – 349 души. Народните съвети не са останали по-назад, като са организирали арести колкото и ДС – над 2700. Само в Пловдивски окръг са прибрани 1000 души, в Плевенски окръг – 646 души, в Русенски окръг – 531 и др.:

Сведения за извършените задържания във връзка с изпълнение плана за Държавните доставки на зърнени храни.

Във връзка с изпълнение плана на държавните доставки се срещна сериозна съпротива от страна на кулашките и други вражески елементи. Това принуди органите на властта да извършват арести. Една част от най-опасните от тях са минали и зареги-
стрирани от органите на МВР за тях даваме пълни сведения.

Освен това има извършени арести от местните власти, за по няколко часа, ден денонощие, за които данните за повечето окръзи са неточни и непълни.

...

¹⁵⁸ www.comdos.bg/Нашите%20издания/ds-i-kolektivizatsiyata

6/ Сводна за задържаните от Народните съвети, които не са минали по поделенията на М.В.Р. и не са регистрирани.

1. Плевен – 646
2. Русе – 531
3. Коларовград – 254
4. Сталин – 32

Според думите на Окръжен Началник МВР Пловдив в окръга не са ~~задържани~~ от Народните съвети без знанието на органите на МВР около 1,000 души.

А „народните съвети“ в онези години са аналог на днешните общини. И абсолютно незаконно е да арестуват когото и да било! Ако на някои места дори народните съвети арестуват несъгласни с народната власт, на други „народната милиция“ не си върши работата. Хората недоволстват срещу кооперирането, като са готови да заколят животните си, вместо да ги предадат в стопанството –

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ

ЗАПОВЕД

№ 6547

София, ... 23. IV ... 1950 г.

КРДОПБГДСРБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРБНА

През последните месеци зачестиха случаите на масово изглаждане, измиране и унищожение на работен и продуктивен добитък в ТКЗС и частните стопанства в цялата страна. В Ломска, Луковитска и много други околии измират в кооперативните обори с десетки работни коне. На други места, като в Беленско, Толбухинско, Свищовско, Михайловградско, само за няколко денонощия са измрели десетки коне на ТКЗС. Същевременно новите членове на кооперативните стопанства, колят поголовно работен и неработен добитък, който следва да внесат в ТКЗС. Тези факти на масово изстребление на добитъка в страната са в състояние да нанесат и нанасят огромни щети на народното стопанство и още повече на социалистическия му сектор. Изстреблението на добитъка, освен че

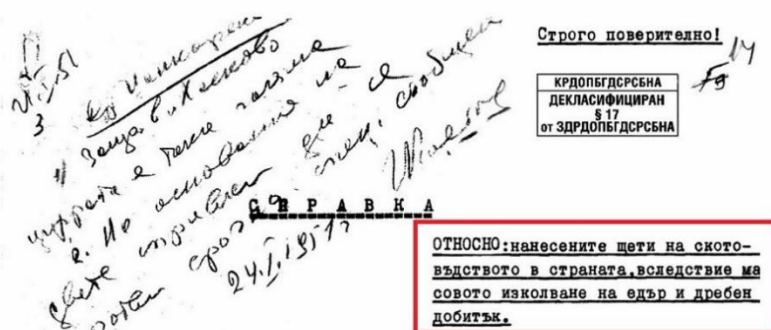
Тези случаи са тежки престъпления, извършени от вражески и чужди елементи. В разрастналите се ТКЗС са се вмъкнали кулаци и други врагове, заели отговорни постове там и по различни начини създават затруднения и вредителствуват.

Всичко това става пред очите на органите на Народната милиция, а в Дирекция на народната милиция и до днес не е постъпило нито едно съобщение или сигнал от нейните органи по места и още повече от Стопанската милиция, както за извършените престъпления, така и за взети мерки срещу тях.

„...Същевременно новите членове на кооперативните стопанства колят поголовно работен и неработен добитък, който следва да внесат в ТКЗС“, подчертава в своя заповед министъра на вътрешните работи. А „всичко това става пред очите на органите на народната милиция, а в Дирекцията на народната милиция и до днес не е постъпило нито едно съобщение или сигнал“:

Статистиката на Държавна сигурност сочи, че селяните недоволстват от колективизацията – предпочитат да заколят добитъка си, отколкото да го предадат на кооперацията. И това става масово - за периода септември-декември 1950 г. в страната са изклани 21 807 глави едър рогат добитък, в който влизат 5000 крави и над 2500 юници и юнци. Това четем в *„Справка относно нанесени щети на скотовъдството в страната, вследствие масовото изколяване на едър и дребен добитък, София, 21 януари 1951 г.“*

Изклан е и близо 104 000 глави дребен добитък. Най-масовото избиване се е случило в тогавашния Хасковски окръг – над 3100 глави едър рогат добитък и над 75 100 глави дребен добитък. На второ място е Старозагорски окръг, където са изклани над 8400 глави едър и над 44 000 – дребен добитък.

През месеците IX, X, XI и XII. 1950 год., вследствие вражеската дейност на кулашки и други елементи вън и вътре в Т.К.З.С., а някъде на неразбиране задачите на нашето скотовѣдство по места, вследствие подвеждане по вражеска агитация е проведено масово изкопване на добитъка в страната. Общо за горния период по данни на Държавна Сигурност неоправдано е изклан: 21804

1. Едър рогат добитък - 24,794 броя, в което число около 5000 крави и над 2,500 янци и яници. 103,904

2. Дребен рогат добитък - 12,890 броя.

Така в Хасковски окръг са изклани; едър рогат добитък - 7,131 броя и дребен добитък - 75,151 броя.

В Копаровградски окръг; едър добитък - 1,019 броя и дребен - 6,000 броя.

В Горно Оряховски окръг; едър добитък - 2,412 броя, от които са

Следва Софийски окръг с над 4100 едър рогат добитък и над 13 700 дребен добитък.

Масовото недоволство от колективизацията и от партийната политика и съпротивата срещу нея е повсеместно. „Влиянието на Партията в граничните села на Кулска околия е сериозно разклатено“, разбираме от друг Доклад – „относно грубите извращения на партийната и правителствена политика в Кулска околия“ от 8 март 1951 г. (стр. 173-181) (КРДОПБГДСРСБНА, 2015)

Д О К Л А Д

ОТНОСНО: грубите извращения на партийната и правителствена политика в Кулска околия.

Комисия в състав: ТОДОР ЗВЕЗДОВ – инспектор при ЦК на БКП; подполковник КИРИЛ Ж. ЯНКОВ – началник политотдела при Гранични войски и НИКОЛА Ж. АНГЕЛОВ – главен инспектор при отдел XII – ДДС, след като посети гр. Кула, селата: Раковица, Киряево, Раброво, Извор махала и разговаря с голям брой партийни и безпартийни селяни, с местните дейатели от посочените и от други села, констатира:

Влиянието и престижа на Партията в граничните села на Кулска околия е сериозно разклатено. На лице е силно нарастване влиянието на титовите агенти, емиграционното чатроение на селяните и раздвигване на местните реакционни елементи. До сега от околията са избягали и емигрирали в Югославия 105 души. В настоящия момент се очертават няколко групи, които се готвят да избягат /от с. Раковица, Киряево и др. села/. В с. Раброво селяните открито говорят, че имат земя в Югославия /двувластните имоти/, и че, ако властта продължава да ги тормози с ангария и принудително записване в ТКЗС, то те ще я намерят. Бригадира на кооперативното стопан-

Напоследък, особено през м. февруари се указва масова съпротива от населението срещу орану обществените инициативи на Партията и най-вече срещу образуването на кооперативните стопанства. Свиканите събрания в много села са провалени. В с. Каленик, когато дошел човек от ОК за провеждане събрание по основаване на кооперативното стопанство, хората са се разбягали в гората, носейки си хляб за няколко дена. Но най-масово явление е, че жените кр ят мъжете си и отговарят на агитаторите; че ги няма. Ценко Начев – партийен секретар на организацията и с. Каленик обяснява, че хората бягали в гората защото се бил пуснал слух, че в съседното село – с. Св. Петър, видинско, са арестували много хора, заедно не са влезли в ТКЗС-то.

Тези и други случаи ясно говорят, че Партията е загубила много от своя престиж, че врагът е в настъпление.

4.-

Ние се осмеляваме да твърдим, ЧЕ ИЗВРАЩЕНИЯТА В КУЛСКА ОКОЛИЦА НЕ ТРЯБВА ДА СЕ РАЗГЛЕЖДАТ ПРОСТО, КАТО ОТКЛОНЕНИЕ И ИЗКЛЮЧЕНИЕ ОТ ПАРТИЙНАТА ЛИНИЯ. НЕ! – ТЕ СА ПО-ТИПИЧНИ, ПО-ХАРАКТЕРНИ, ПО-ОБИКНОВЕНИ ЯВЛЕНИЯ ОТКОЛКОТО ПРАВИЛНИЯ ПОДХОД И ПРАВИЛНАТА ПАРТИЙНА И ПРАВИТЕЛСТВЕНА ЛИНИЯ, КОЯТО Е СТАНАЛА ИЗКЛЮЧЕНИЕ.

Ето някои по-характерни факти от онези, които ние можахме да видим и проверим от нашето кратко пребиваване на 3, 4 и 5 март:

В с. Раброво – от 20 февруари е отпочната "акция" за изграждане на кооперативно стопанство. Направено е събрание за целта, поговорено е с доста селяни, обаче те не желаят да се запишат. За да ги принудят се вземат по сериозни мерки за изпълнение "плана", както се изразиха местните дейтели. Местния инструктор на ОК на БКП – Кула, Славчо Иванов и председателя на селсъвета Иван Ёлоров репават да се арестуват онези, които най-много "пречели" на "акцията". На 29 февруари т.г. на 1 и 2 март т.г. биват задържани около 40 души – главно средни и бедни селяни и държани под арест в старата община от 1 до 3 дни. Това обаче им се видяло малко и за да отстранят всички онези, които пречели на акцията, набелязват се близо 70 души и ги изпращат извън селото, за да извадят по 10 кубика камъни. Председатели на

местна трудова повинност. Установихме от разговора с хората, че те са пратени да видят камъни загдето са отказали да се запишат в ТКЗС.

В с. Големаново са задържани 24 души по две денонощия защото отказали да се запишат в ТКЗС. Много от тях са накарани принудително да чукат камъни пазени с пушка от общинския милиционер Вълчо Стефанов. Пълномощника на ОК на БКП – Кула, Цветко Бобушевски се изказа в същото село, че който не влиза в ТКЗС, децата им ще бъдат изключени от училище, а секретара на партийната организация по друг случай на общо-селско събрание заявил, че който не запише за заема е враг.

Председателя на Градския народен съвет Перо Жиков е повишал двама души в кабинета си и им нанесъл физически побой, загдето не са си издължали доставките за мляко – това сам го разправя най-нахално на годишно-отчетната конференция, състояла се на 4 март т.г. При същия се явява бедния селянин Калчо Генев от с. Извор махала за да получи разрешение за построяването на нова къща, той обаче го нарушава и го заявява: "Такива като теб, които не влизат в ТКЗС, ние ги мачкаме, а ти искаш разрешително".

На партийно събрание в с. Раковица, в присъствието на инструкторите на ОК – Славчо Иванов, Цанко Жиков и Геро Жиков се поставя въпроса за изключването на всички партийни членове, които отказват да се запишат в ТКЗС. На същото събрание са изключени 7 души. В селото по стените видяхме написани следните лозунги: "Стани член на ТКЗС докато не е късно".

А местните партийни наместници очевидно се изживяват като феодали, защото дори „дребни риби“, като „щатния инструктор“ на Околийския комитет на БКП или Председателя на селсъвета, които арестуват „пречещите на акцията“ и ги изпращат на принудителна работа в каменоломната, да извадят по 10 кубика камъни всеки! Или изключват децата на „враговете“ от училище! И не само:

„Яблански селски общински съвет, Заповед № 102

Въз основа на решение на БКП в с. Ябланица, Тетевенско, 27 ноември 1950 г., се обявяват за кулаци и народни врагове следните лица:

1. Димитър Миков Марков и синовете му

2. Дако Нейков Якимов

...

10. Дако Вутков и синовете му.

Същите от днес не могат да се ползват от никакви услуги на селсъвета и другите държавни учреждения в селището ни. Занапред не могат да се ползват нищо друго по магазините, ресторантите, сладкарниците и др., освен от сол. Нарушителите на същата ще бъдат наказвани най-строго. Препис от настоящата заповед да се разлепи на видни места и връчи на всички учреждения, в магазините, ресторантите и сладкарниците и др. за изпълнение.

Председател: (п) Иван Цанов Иванов“ (Райчевски & Коларова, 2013)

Браво на Яблански селски общински съвет – забранил на кулаците да се ползват от всякакви услуги на територията на Ябланица! Само сол! Да им е солен живота в народната република! Не че на другите е сладък...

...

От друга публикувана в Сборника справка - на Началника на III-ти отдел от 28 март 1951 г., с гриф „Строго поверително“ разбираме още за методите, както и за

резултатите от „разяснителната работа“ след българското село.
(КРДОПБГДСРСБНА, 2015)

В с.Тополовци при масовизацията на ТКЗС в началото на м. март т.г. следствие на заплахите от партийното ръководство, се започнало масово бягство на хората от селото на горите, като са носели със себе си храна за по няколко дни. Лицата Петър Николов Иван Станков, Цветко Маринов и др. са били открити в местността "Пясъка" избягали там под страх да не бъдат записани в ТКЗС. Други заминали за Видин и София, трети заминавали на лов по цели дни и т.н.

В с.Каленик има отбелязани също така случаи на масово бягство от селото. Отговорника на Партията от ОК, Герго Миков при отпочване на акцията за образуване на ТКЗС, заедно с бирника извиквали селските стопани и на ония които отказвали да влязат в стопанството ги задължавали да си изплатят данъка. При един отказ не стопанин да се яви в селсъвета, общинския милиционер Йото Джунков отива в дома му, но тъй като не го сварил там започнал да арестува жените, които се разбягали с плач. При това милиционера е стрелял над главите им.

В резултат на тези груби грешки от 27.II. до 2.III.т.г. от горното село са избягали 7 човека и са в неизвестност. Възможно е някои от тях да са забегнали в Югославия.

При воденото на разяснителна работа от членовете на Партията в с.Ягодово, Асеновградско, на 22.III.т.г. до вечерта са били подадени 350 молби за напускане от ТКЗС исключително от новите кооператори. В голямата част от молбите се излага, че са били принуждавани преди на сила да влязат в ТКЗС заплашвани, че в противен случай ще бъдат испращани в "Дияр-Бекир" или "Димитровград"

В с.Маноле, Пловдивско по нареждане на местните партийни ръководители са били поставяни пред портите на кулаците и нежелаещите да влязат в ТКЗС табели с надписи, че са народни врагове и заставащи през ноща да пазят същите табели.

Освен насилственото принуждаване за включването в ТКЗС, процесът има и друга страна – немалка част от „кооператорите“ искат бързо-бързо да напуснат кооперацията. През юли 1950 г. се провеждат „женски“ митинги - над 500 жени в с. Бърдарски геран, 400 жени в с. Ставерци и 600 жени в Козлодуй протестират срещу държавните доставки и за напускане на ТКЗС. След протестите на жените (и не само), през пролетта на 1951 г. започват невиджани до този момент

бунтове. „Народната власт“ разбира се не използва подобни определения, а в документите се казва, че селяните *„искат да напуснат ТКЗС“*, *„да си вземат добитъка“* – т.е. – **своя** добитък. Неволно, длъжностните лица признават, че не става дума за кражба на животни, а напускащите кооператори искат да вземат **това, което им е принадлежало допреди няколко месеца**, когато по един или друг начин са били принудени да се кооперират. Но „народната република“ не приема правото на свободен избор – наложеният съветски модел на подражание, както и директивите, спускани от комунистическата партия са ясни – процесите на напускане на ТКЗС трябва да бъдат преустановени, а селяните – много често жени, които си искат животните и инвентара обратно, биват нарочени също за врагове!

„Характерно е, че врагът изкарва на преден план жените да участват в разграбването на добитъка“, подчертава помощник министърът на вътрешните работи в „Специално съобщение, относно: състоянието по разграбването на добитъка в Пловдивски и Врачански окръзи“, от 25 март 1951 г. (КРДОПБГДСРСБНА, 2015)

От същото съобщение разбираме за мащабите на недоволството: само в едно село - Крумово, Асеновградско, 100 жени са отишли пред общия обор на ТКЗС за да си вземат добитъка. След „разяснителна работа“ жените били възпрени. В с. Негованци, Видинско, от 300 члена на ТКЗС 220 все пак успели да си вземат добитъка. След това са тръгнали към Видин да си вземат инвентара.

По данни на ДС – Пловдив и Враца, получени до 10 часа на 26.III. т.г., раздвиждането и настроението на вземане на инвентара и добитъка в някои ТКЗС още продължава. Характерно е, че врага изкарва на преден план жените да участвуват в разграбването на добитъка.

Така:

В с. Кочезово, Асеновградско, на 25.III. група жени, членки на ТКЗС, въоръжени с вили, мотики, тесли и брадви, са направили опити да разграбят добитъка и инвентара на стопанството. Успели са да си вземат добитъка 20 члена на ТКЗС. Станало е сбиване, при което е наранен един член на ТКЗС. Наранителя е задържан.

В с. Крумово, Асеновградско, на 25.III., около 100 жени са отишли пред общия обор на ТКЗС и са правили опити да си вземат добитъка. Вследствие проведената разяснителна работа, вземането е предотвратено.

В с. Садово, Асеновградско, на 25.III., към 18 часа е направено опит за вземане на добитък, успяли са да си вземат добитъка само 10 души. Води се разяснителна работа. Днес – 26.III., всички стопани се въздържали да ходят на работа.

Факсимиле от „Специално съобщение“ – изт. comdos.bg

Следващият документ, който ще разгледаме е „Доклад за оперативната обстановка във видинска околия“ от 29 март 1951 г. (АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 1, оп. 1, а. е. 1779, л. 17-20). Няма да коментирам нивото на образованост на пишещия доклада – помним [заповедта на Антон Югов за образователния ценз](#)¹⁵⁹ на заемащите ръководни длъжности в МВР-то на „народната република“. След избиването или репресирането на националния елит, милиционерите, назначени да пазят „Народната влас“ (без „т“), оправдавайки се „напрегната международна обстановка“ (за Сорос още не са подозирали), са разтревожени, че „**българия ще бъде укопирана**“! А тя пък (дори и с малка буква), въпреки тоталитарното управление на съветската марионетка Вълко Червенков (съветски гражданин и

¹⁵⁹ www.dw.com/bg/българия-след-9-септември-възходът-на-необразованите/a-40470634

агент на НКВД с псевдоним „Спартак“¹⁶⁰), била в „лагера на мира и демокрацията“!

Оперативната обстановка в Видинска околия напоследък се характеризира в следното:

В резултат на напрегнатата международна обстановка, вследствие яркото разграничение лагера на мира и демокрацията от една страна и от друга империалистическият лагер, а така също и усилената подготовка от страна на англоамериканците за нова война, вражеските елементи в околията водят злостна агитация, че воината е неизбежна и че скоро българия ще бъде укопирана от войски на Йославия, а така също и англоамерикански войски и че с комунистите вече е свършено. Такива слухове се пускат най-много в пограничните села, които са населени изключително с влашко население, което е доста невежо.

Особено раздвигване на контра-революционните елементи се чувства в последно време след обиколката на аизенхауер в Йославия и се стремат да създадат психоза на безизходно положение от войната в полза на капиталистическият лагер.

Вторият въпрос около който е обънато вниманието на вражеските елементи в околията е водена борба против стопанските мероприятия провеждани от Народната власт на село. При провеждане акцията за образуване на нови ТКЗС масовизация на старите врага използва недоволството на някои елементи и усилено агитира против създаването и масовизирането на стопанствата.

Агитацията на врага против стопанствата се изразява в индивидуално увещание на някои слабохарактерни селяни, разхвърляне на позиви с съдържание "Смърт на ТКЗС", "Не отивай на работа в ТКЗС" и др. Такива случаи са константирани в селата

Съпротивата срещу ТКЗС често се изразявала в митинги, на места организирани предимно или изцяло от жени. Във видинското село Брегово се пуска слух, че децата ще бъдат събрани и изпратени „на възпитание“! Не, не в Норвегия, както сигурно си помислихте, а в СССР! Пак в същото село, жени от стопанството излезли на митинг и настоявали „да им се даде работа да работят, като са казвали „нали сте ни събрали в стопанството, дайте ни сега работа“, докато ръководството било заето „с оценка добитъка“.

¹⁶⁰ https://bg.wikipedia.org/wiki/Вълко_Червенков

В село Брегово Видинско на 21.III.1951 година е проведен митинг от жените който са се отправили за училището от където са искали да си вземат децата, поради това, че в селото е пуснат слух че се събират всички деца и се изпращат в СССР на възпитание. На същите съвременно е обяснено, че това не е верно и че са заблудени след което същите са си отишли по домовете. В същото село на 20. Март 1951 година излизат всички жени на стопанството и са настоявали да им се даде работа да работят като са казвали "нали сте ни събрали в стопанство, давайте ни сега работа" с което си деяние са искали да алепоставят стопанския съвет който в този момент е бил заангажиран с оценка на добитака, инвентара и събиране на фуража.

В друго видинско село - Винарово, отговорникът на ОК на БКП, който бил изпратен „*във връзка*“ с образуването на ТКЗС, в желанието си да принуди хората да станат членове на ТКЗС по „най-лесния начин“, задържал 10-12 човека „*през ноща*“, които съблякъл голи и пръскал с вода, защото не били съгласни да влязат в ТКЗС. А на сутринта повече от 100 жени плакали пред селсъвета с викове „*освободете мъжете ни*“! Случаят веднага се разчул в селото и на сутринта пред селсъвета се събрали повече от 100 жени, които са започнали да скандират: „*Пуснете мъжете ни*!“

В село Винарово Видинско отговорникът който е бил изпратен от ОК на БКП във връзка с образуването на ТКЗС вместо да предприеме агитация и разяснителна работа сред населението е избрал най-лесния начин за заплашване, а именно чрез заплашване и задържане. Така съзрял и задържал около 10-12 човека и през нощта понеже не са се съгласявали да подпишат декларация да станат членове на ТКЗС, то съзрял ги съблича голи и отгоре на това ги напръсква с вода. Това нещо се научава още същата вечер в селото и на другата сутрин са дошли пред селсъвета повече от 100 жени които са плакали и викали "освободете мъжете ни". Въпреки всичко това в селото не е образувано стопанство, за тези му деяния ОК на БКП веднага го отзовава пред бюрото и се е занимавало с него, като веднага е бил изключен от партията снет от длъжност и предаден на прокурора.

Други случаи на извършения имаме в село Градец Видинско катедо поради това, че някои от селяните са отказали да станат членове на стопанството, то същите са били задържани като на някои от тях е нанасяно и побой от някои местни партийни отговорни лица. Лицето което е нанасяло побой на селяните е предадено също на прокурора. В същото село не само, че са нанасяли побой, но са си служили и със заплашване за изселване, въдворяване и др. Пуснат е също така и слух, че на скоро предстои чиска и, че ще бъдат избити всички който не са станали членове на ТКЗС или малко или много са се проявили като врагове на днешната власт. Благодарение на тези и други случаи само за няколко дни, а именно на 14, 15 и 16 т.м. са избегали и минали нелегално грацината 32 човека.

На други места пък, не само нанасяли побой на селяните „от някои местни партийни отговорни лица“ но и заплашвали с изселване или въдворяване, отказалите да се включат в ТКЗС.

Пускали се слухове, че ще бъдат избити, което принудило 32 човека за избягат нелегално в съседна Югославия.

Много от бунтовете срещу тоталитарния комунистически са организирани от жени, става ясно от документа. Според Доклада, освен обичайния побой над инакомислещите, се говори за предварително подготвен от партийните дейци списък – „да блудстват с жени“, които злословят срещу народната власт. На събрание, „протекло при пълен ред“, когато накрая дали думата на присъстващите, те започнали да скандират „Долу ТКЗС, долу Сталин и Червенков“, като си поискали обратно воловете и инвентара!

Делегацията която е идвала от село Майро-Узунново в околийския народен съвет на гр. Видин са излезли около 10 човека който са се оплаквали, че им е било нанесено побой от секретара на партията и някои други отговорници в селото. Този случай още не е проверен дали отговаря на действителността и ОК на БКП не е взел още съответни мерки за провинилите се другари. По късно се установява, че делегацията поради това си е поставила за цел да направи всичко възможно да се разтури ТКЗС, ръководители

...

жно да се разтури ТКЗС, ръководейки се от случаите в Курска околия като предварително си е набележали и подготвили жени, че отговорни партийни дейци са искали да блудстват с жени който жетни открито са злословили в околийския народен съвет пред другаря прокурор, такива жени са : -

Целта на делегацията е била да разтури ТКЗС. в краен случай ако не са уважат молбата им , то да останат извън стопанството лозята и житата На 20. III. 1951 година в същото село е проведено събрание на което са присъствали всички селяни, разяснено им е постановлението на ЦК на БКП в връзка с извършението в Кулска околия, събранието е протекло при пълен ред, на края на събранието е дадена думата на селните да се изкажат по неясни въпроси, същите са започнали да скандират "Долу ТКЗС, Долу Сталин и Червенков" като са отправяли искания да им бъдат върнати воловете и инвентара, отвсякаде са завикали "напред" към кошарите, искаме си воловете". Милан Лаладатов Нецов, заедно със синат си Марин и съпругата му Наста са отишли в кооперативния обор и извели воловете си, пресрещнати от отговорни партийни другари който са ги спрели на улицата и ги опита да вземат воловете и ги върнат обратно Милан е извадил ножа, последван е от синат му- също извадил нож, Милан успява да изреже ръцете на Самуил Георгиев Маринов от същото село които се е хванал за воловете. Воловете са върнати обратно м кооперативния двор.

И ако си мислите, че тази незаконна разправа на местни партийни величия над съселяните си е била безнаказана – грешите! Партията взема мерки! Това разбираме от

Информация до началник отдел „Секретариат“ – ДС – МВР¹⁶¹, София, 5 април 1951 г. (АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 1, оп. 1, а. е. 1783, л. 29), публикуван в Сборника „Държавна сигурност и колективизацията 1944-1959 г.“¹⁶²

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Поверително!

ДО ПРУГАРЯ НАЧАЛНИК ОТДЕЛ
"СЕКРЕТАРИЯТ" – ДС – МВР.
Т У К.

Др. Началник,

Въз основа на поверително писмо на МВР, отдел "Секретариат" № 5186 – П от 23 III 1951 год. подписано от др. Министър Георги Данков Ви донасяме следното:

Служебното ръководство разгледа горното писмо, обсъди го съвместно с бюро на партийната организация и след като разгледа задълбочено постановлението на Ц.К. на БКП и всички материали в връзка с същото изготви доклад по направените груби извращения на партийната и правителствена политика и законност в нашата страна – в Кулско и село Ябланица – Тетевенско и насрочи общо събрание на служителите за 5 IV 1951 год. В доклада се изнесоха грубите извращения извършени в горните околий и причините за да се достигне до тях. В доклада беха отразени и чисто наши пропуски и нарушения допуснати както от членове на партията, така и от беспартийни, при отделение "Охрана Арести". Отчетоха се конкретни грешки допуснати макар и в друга форма и степен най вече по не проявена достатъчно бдителност за което другарите са наказани. Доклада бе доста конкретен и изчерпателен и предизвика доста въпроси и разисквания. По доклада беха зададени 11 въпроси от 7 души. Въпросите беха повечето уместни и в връзка със служебната ни работа в отделението. След отговорите на въпросите се премина към изказвания, изказаха се 17 другари, някои от който си направиха самокритика а други отправиха критика по отношение на служителите допуснали грешки. Доклада бе изнесен от секретара на партийната организация на което присъстваха 87

Видяхте ли? Партията наистина взема мерки – свиква събрания, на които провинилите се (разбирай – злоупотребили с власт), са били критикувани, а други са си направили

¹⁶¹ <https://desebg.com/2011-01-13-09-25-08/4531-2020-10-02-16-48-18>

¹⁶² www.comdos.bg/Нашите%20издания/ds-i-kolektivizatsiyata

самокритика! За побоищата, за поливането със студена вода, за заплахите и репресиите! Така се действаше в онези години в редиците на БКП – или критика и самокритика на събрание, или с преместване на друга работа (нерядко по-добре платена).

Друг документ - Доклад до Постоянното присъствие на БЗНС от негов инструктор, София, 11 април 1951 г. (стр. 210-214) (КРДОПБГДСРСБНА, 2015):

Другарю секретар,

По нареждане на организационния секретар др. Николай Георгиев на 27.III.51 година заминах за град Кула с задача да бъда в помощ на околийския комитет на БКП в същия град по възстановяване на инвентара и добитъка от някой ТКЗС разграбени от кооператорите на самите стопанства. Явих се в града пред секретаря на БКП др. Додър Живков. След като ми даде нужните инструкции за работа, аз заминах заедно с др. Цоло Георгиев в с. Перилонец, Кулско. Тук бяхме включени ~~в~~ в една група активисти от местни хора и такива командирова

Образуването на ТКЗС в с. Перилонец е станало през есента 1950 година. Влезли са 108 кооператори предимно средни и бедни селяни болшинството от тях са влезли по принудителен начин, а не доброволно и по убеждение. Стопанският съвет е излъчен от комунисти и земеделци, а председателя е безпартиен-добър земеделски стопанин. Стопанството има 21 сдружени земеделци кооператори. Разграбването на стопанството е станало на 22.III.51г. след обяд и е извършено от жени. По даден знак те се струпали пред стопанството и всяка от тях е почнала да прибира колата, плуга, кравата и овцете си. Никой от управата на селото нито от стопанския съвет не се е противопоставил на това разграбване, освен един милиционер който били на пост и се опитал да спре жените като стрелял на високо възвъздуха или ниско пред краката на жените, но това не ги е стреснало и разграбването без припятствувание се извършило.

От сдружените земеделци 13 души са напуснали стопанството, както

От комунистическата партия са напуснали стопанството към 10 души. Пръв сигнал за разграбване на стопанството в с. Перилонец е дал един милиционер, който бил на работа в София идящ от с. Борован. Той донесъл през Перилонец и казал: "За кога стойте и чакате, Бериловци разтуриха стопанството. Същия е задържан. Преди това в Хоремака в селото е било разглеждано

Причини за напускане на стопанството

Може смело да се каже, че образуването на стопанството е станало без достатъчно предварително разяснителна работа. Голяма част от кооператорите са влизали принудително. Някой от тях са били задържани по 24 часа в общинското управление и пускани след съгласието им да влезат в стопанството. Подчертава се недоволството от редица грешки допустнати от сел.съвета и стопанския съвет. Така например :още не е изплатено изземането на фуража им, млекото и други наряди изпърнени от кооператорите.

За стопанството е било отпуснато един стар трактор, който не е давал работа която да импелсира кооператорите да се привържат към стопанството. Характерно за стопанството в това село е, че те са в болшинството си сирини и бедни селяни много работливи и уредни стопани. Болшинството от тях поради прекомерен труд страдат от херния. До сега са изпълнявали всички държавни доставки. Тук слабо е проведена и 04 работа. Липсват социални грижи за населението. Слабо са снабдявани чрез отпусканите наряди при раздаването на които са проявени редица слабости. Домакинствата са изпадали в пълно безпаричие след влизането им ТКЗС, и мнозина заявяват че и им липсва брашно за изхранване. Слабия организационен и политически живот на БЗНС и БКП

Пристъпихме към иземване на инвентара най напред от по благосклонните стопани но се получаваше така, че те неохотно връщаха и инвентара като заявяваха: "Ето ви кравата колата, плуга, грапата вземете ги, но аз със своя ръка няма нищо да пипна". През първия полуден бяха обходени 25 домакинства които повърнаха инвентара си. Не се срещнаха особени затруднения но на другия ден, фактиката беше вече променена. Където отивахме не намирахме мъжете, срещаха ни жените, някъде с колове и тояги те не ни даваха да влизаме в дворовете им. След много увещания и разпратии влизаме в дворовете, но не намирахме нито колите, нито плуговете нито кравите. Всичко беше скрито и заключено с куфар в оборите. Колите намирахме разглобени и разпилани. Често колелетата биваха разавени в земята и торичката, а осите и тромата качени по таваните на плезните или заключени в обората при кравите. При иземване на инвентара и дабитка често се разиграваха твърде трогателни сцени. Жените плачеха на висок глас за да привлечат вниманието на съседите си. Заявяваха че никого не ще си въртат в стопанството, че с тях вече е свършено че ги чака глад и смърт, че не им остава друго освен да се хвърлят в Дунава и т.н. Имаше случаи където портите биваха заковавани или притистнати с тежки камъни така че беше невъзможно да се влезе в двора. Имаше случаи когато жените нанасяха удар на членове от групатами замервани от камъни от жените. Всичко това добиваше характер на селски бунт като протест срещу извършената и грешките допустнати по места в Кулска околия. Бяха разграбени стопанствата в се-

За пореден път разбираме, че част от кооператорите от с. Периловец, средни и бедни селяни, влезли в кооператива по принудителен начин, решили да напуснат ТКЗС-то. Защо, всеки сам може да си отговори. И лично секретарят на БКП Тодор Живков бил изпратен в гр. Кула също във връзка с овладяването на селските бунтове, които в писмото са наречени „възстановяване на инвентара“ – очевидно за да ръководи потушаването им!

Очевидно инструкциите на Тодор Живков не давали добър резултат, а може би и точно благодарение на тях, но въпреки репресиите, побоищата, интернирането и изпращането в лагери, над 28 000 селяни в страната са имали смелостта да хвърлят заявления за напускане на ТКЗС!

„За един период от месец и половина (18 март – 3 май) в цялата страна бяха подадени 28 621 за излизане от ТКЗС, от които 9273 изтеглени до края на май.“

„За един период от месец и половина (18 март – 3 май) в цялата страна бяха подадени 28 621 за излизане от ТКЗС, от които 9273 изтеглени до края на май“

Години по късно, Станко Тодоров, който тогава е земеделски министър, си спомня:

„Форсирането към коопериране на селското стопанство в планинските и полупланинските райони беше в периода 1957-1960 г. Това беше една грешка. Аз по това време отговарях за селското стопанство. А кой е решавал – то се знае. Инициативата беше на първия ръководител в страната Тодор Живков. А моята отговорност се състои в това, че не се противопоставих. Положението на страната не беше благоприятно.

Слабото развитие на промишлеността и кооперирането в селското стопанство макар и при слаба механизация освободиха много работна ръка и имаше безработица. А в самото селско стопанство поради ниските изкупни цени трудодеят се заплащаше ниско. Налице бяха

сериозни икономически трудности. От българския народ не можеше да се скрие изостаналостта на селското стопанство, тъй като тя беше очевидна за всички.”

Не е прав Станко Тодоров - от българския народ не можело да се скрие изостаналостта на селското стопанство - тя била очевидна за всички. Но не и за днешните апологети на Соца.

А след промените, [същият Тодор Живков ще признае](#):

„Самият ни опит показваше колко погрешни са били представите, които се насаждаха тогава за българското село. На думи никой не подценяваше селското стопанство, но на практика то се третираше едва ли не като отрасъл второ качество. Това обаче бе по-малкото зло. Дълбоките причини за печалното състояние на селото се кореняха главно в подхода и политиката, които копираха по същество практиката на съветската колективизация. Просто така: без отчитане на националните особености и традиции.”¹⁶³

Знаете ли, ще си призная нещо – това е сигурно единственият път, когато вярвам на Тодор Живков! А Вие?

И да попитам, между другото - ако днес „Демокрацията“ реши да провежда „колективизация“, вие как бихте реагирали?

¹⁶³ <https://desebg.com/-a-/1544--1->

Лагерите в НРБ – част 1 (18+)

По-добре не четете тази част!

А ако все пак имате кураж и здрави нерви, ще поговорим за лагерите в „народната република“. Но не за пионерските, за които с умиление си спомнят някои соцносталгици. Ходил съм на един пионерски лагер – в с. Говедарци веднага след 6-ти клас. Трудно изкарах двете седмици и втори път не пожелах да си причиня подобно „щастие“. Но за това, някои друг път. Сега – за концентрационните лагери.

„Що за институция е концентрационният лагер?“

Концлагерите имат много малко общо със затворите. И по време най-тъпия сталинизъм затворите запазваха общите си характеристики — места за принудително пребиваване, при крайно ограничение на всички свободи. Но какъвто и да бе затворническият режим, на нас в концлагерите той ни се струваше ако не рай, то поне санаториум — място за отдих. Концлагерите не са затвори. Охраната в концлагерите — нашата инквизиция — не е обвързана от никакви законни правила, дори от такива, които тя сама си е създала. Ние виждахме как хора от охраната убиват наши другари почти без повод, виждахме как техните лица са непрекъснато озъбени в гримасата на омразата и непрестанно слушахме техните заплахи със смърт или мъчения.

Затворникът поне знае на колко е осъден. Ако той е дълготърпелив и не предизвиква охраната, ако работи до пълно изтощение, ако здравето не му изневери, той може да очаква

някой ден да се измъкне от затвора и да живее в името на този ден, който за него е една светлина. **В концлагера никой не знае за колко време е „въдворен“.** Освобождението идва като по чудо, най-неочаквано. Никакъв вид „добро държане“ не играе роля за намаляване на присъдата. **Лагеристите са предоставени на чистата случайност** и изглежда нашите инквизитори най-много се забавляваха с това, че **наказанията ни в никакъв случай не отговарят на „провиненията“.** В нарушаването на старото правило, че наказанията трябва да отговарят на престъпленията, инквизиторите ни намираха особено удоволствие.

Концлагерът е една дебела книга, в която са записани не само нашите страдания, а и **особеностите на инквизитора: той е властта.** В очите на нашите инквизитори думпени концлагерът е символ на Възмездието, което носи Властта“ (Свинтила, 2009)

Започвам с цитат от „Кладенецът на мълчанието“ на писателя Владимир Свинтила, самият той лежал в лагер, защото това е може би най-мекото описание на този вид „институция“. Някои от вас се изненадват от наличието на [концентрационни лагери](#)¹⁶⁴, за каквито сме чували в нацистка Германия, тук, по времето на „народната република“! Но щом ги има [в Съветския съюз \(ГУЛАг\)](#)¹⁶⁵, ще ги има и у нас – даже повече от немските! Само дето ще носят името „**Трудово възпитателно общежитие**“. Както и да ги наречем, те били част от репресивния апарат на комунистическия режим, използвани за изолиране и наказание на хора, смятани за „врагове на народа“, при това - без съд и присъда.

164

https://bg.wikipedia.org/wiki/Лагери_за_принудителен_труд_в_комунистическа_България

¹⁶⁵ <https://ru.wikipedia.org/wiki/ГУЛАГ>

Първият лагер е създаден на [гара Свети Врач](#) (до гр. Сандански) още през януари 1945 г., където са прибрани около 800 човека. В следващите години местата за насилствено въдворяване се разпростират по територията на цялата страната, като по-известни са лагерите „Росица“, „Куциян“ (през който са [преминали 3298 човека](#))¹⁶⁶, и в който [едва не загива Димитър Талев](#)¹⁶⁷, „[Богданов дол](#)“¹⁶⁸, „Николаево“, „Ножарево“, „Босна“, „Бобов дол“, „[Най-известния от всички](#)“¹⁶⁹ – „[Белене](#)“¹⁷⁰, неколнократно откриван и закриван, до днес чака завършването на мемориала, в памет на жертвите!

Със секретно постановление на Министерския съвет, ръководен от вицепремиера Васил Коларов (премиерът [Георги Димитров се „лекува“ в Москва](#)), на 27 април 1949 г. комунистическото правителство взема решение да бъде създадено трудово-възпитателно общежитие (ТВО) край Белене. Лагерът е изграден на остров Персин, като мястото става известно като „Втори обект“. Първата група от около 300 лагеристи е прехвърлена от лагера „Богданов дол“.

През лагера преминават десетки хиляди души, като след смъртта на Сталин през 1953 г. политическото въдворяване в НРБ за кратко бива преустановено. През 1956 г. след Унгарското народно въстание обаче, то е възобновено отново с пълна сила. В периода 1953-1956 г. в „Белене“ на Първи обект, намиращ се в югозападната част на острова, са изолирани противници на режима от цялата страна с присъди, получени на монтирани съдебни процеси.

През август 1959 г. Политбюро на ЦК на БКП взема решение за закриване на лагера „Белене“. Но не от някакво

¹⁶⁶ <https://perniknews.com/na-fokus/3298-choveka-sa-vlezli-v-lagera-na-smartta-kutsian-izlizat-mnogo-po-malko/>

¹⁶⁷ <https://bulgarianhistory.org/spasiavane-dimitur-talev/>

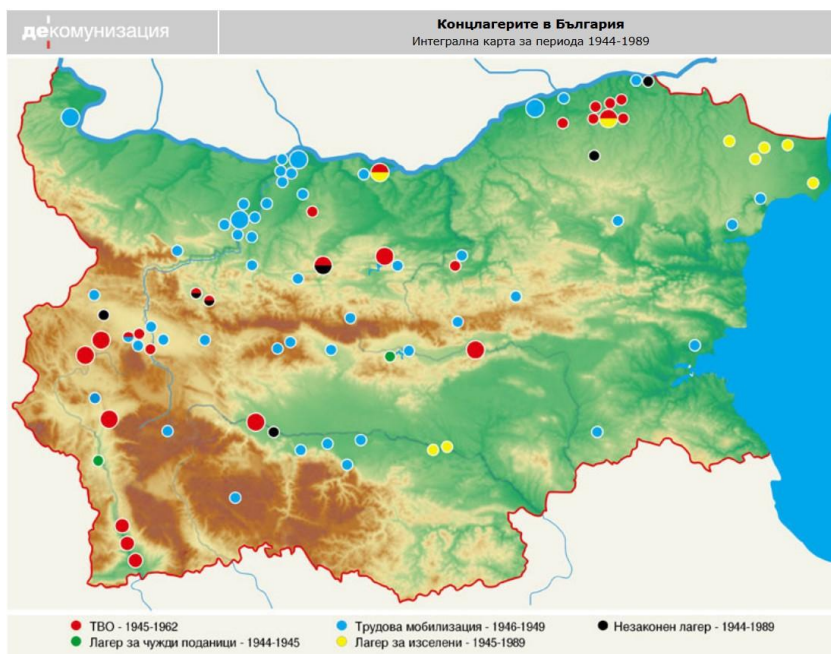
¹⁶⁸ <https://www.decommunization.org/Testimonies/Bogdanovdol.htm>

¹⁶⁹ <https://belene.camp/>

¹⁷⁰ [https://bg.wikipedia.org/wiki/Белене_\(лагер\)](https://bg.wikipedia.org/wiki/Белене_(лагер))

разказание, а защото на Запад се публикуват информации, че в България все още има лагери. И въпреки че „Белене“ е уж закрит, в него продължават да бъдат държани въдворени по политически причини лица, предимно земеделци.

Не сме забравили за „Скравена“¹⁷¹ и „Слънчев бряг“¹⁷² край Ловеч. Последния, по-новото поколение свързва единствено със „Слънчака“ на морето, което предполага да отделим по-голямо внимание на тази част от българската история.

[Карта на концлагерите в България за периода 1944-1989 г.](http://decommunization.org)
(decommunization.org)

¹⁷¹ <https://www.decommunization.org/Articles/Hristov.htm>

¹⁷² [https://bg.wikipedia.org/wiki/Слънчев_бряг_\(лагер\)](https://bg.wikipedia.org/wiki/Слънчев_бряг_(лагер))

Според архивите на МВР между 1945 г. и 1962 г. в 86-те трудови лагери (правилно прочетохте – 86!) на комунистическа България са въдворени 28 530 „врагове на народа“¹⁷³. Тук е мястото да направим паралел с годините на Втората световна война през трудовите лагери на Царство България, защото Пропагандата винаги е твърдяла, че същото било и при „монархофашизма“¹⁷⁴ ! И едва ли не, ставало дума за реципрочност. Всъщност, през „фашистките“ лагери са преминавали около 2000 комунисти, анархисти и леви земеделци. Само 2000! И много от тях, както видяхме в другите части, са били амнистирани предсрочно. И то по няколко пъти! Да припомним ли за Цола Драгойчева¹⁷⁵?

Трудово възпитателно общежитие

Българските болшевики са добри ученици. Многобройни паралели могат да бъдат направени между съветския ГУЛаг и лагерите в НРБ, което демонстрира колко последователно българската тоталитарна система е възприела и адаптирала съветския модел на репресия. И това не е евтина имитация. Дори и днес, уж българска, уж „възрожденска“ партия, дори още не подписала споразумение за сътрудничество с партията на кремълския фюрер¹⁷⁶, вече се заканваше отново да открива лагера „Белене“¹⁷⁷ ! А в Русия, лагерите никога не са били закривани. И днес, инакомислещите биват изпращани в

¹⁷³ <https://www.dw.com/bg/българският-гулаг/a-16061298>

¹⁷⁴ <https://bg.wikipedia.org/wiki/Монархофашизъм>

¹⁷⁵ <https://www.osvobojdenie.net/1919-1925-Въстание-атентат-и-още-нещо/>

¹⁷⁶ <https://www.mediapool.bg/vazrazhdane-se-vreche-na-partiyata-na-putin-shte-raboti-za-vrashtaneto-na-mocha-news370752.html>

¹⁷⁷ <https://www.mediapool.bg/vazrazhdane-prashta-v-trudovi-lageri-vsichki-protivnitsi-na-aets-belene-news329338.html>

„наказателни колонии“. За да загиват като Алексей Навални от „естествена смърт“ – от „тромбоза“¹⁷⁸. Но за тромбозата – след малко.

Продължаваме с приликите, а те наистина са много! Също и преследваните с „въдворяването“ цели, които могат да бъдат разгледани в няколко групи:

1. Идеология

Всъщност основен момент в двете системи е потискане на политическото и идеологическо инакомислие. В СССР враговете на революцията са били „врагове на народа“ и „кулаци“, а българските комунисти допълват терминологията с „бивши хора“, „вражески елементи“ и дори „врагове с партиен билет“.

2. Изолация без съд и присъда

В ГУЛаг, както и в лагерите на НРБ, инакомислещите са били „въдворявани“ административно – т.е. без съдебен процес, а по решение на някой чиновник, най-често по донос. В България ГУЛаг е заменен с т.нар. ТВО (трудова-възпитателни общежития), където хора са били изпращани само по решение на МВР, без всякаква възможност за адвокатска защита.

3. Принудителен труд

„*Arbeit macht frei*“ – пишело на входа на нацистките лагери. Цинизъм! Но не по-малко циничен е надписът на входа на „Обект 2“ в лагера на смъртта „Белене“ - вместо клишетата „Трудът прави човека свободен“ или „Всекиму своето“, нашите комунисти изписали мисълта на Максим Горки „Да, Човек звучи гордо!“. А за да бъде гаврата с жертвите пълна, на гърба била изписана крилатата фраза на демиурга на болшевишкия терор Феликс Дзержински - „Ако врага не се предаде се унищожават!“

¹⁷⁸ <https://www.svobodnaevropa.bg/a/navalni-rusiya-opozitsioner-zatvor-smart/32845168.html>

Входът на „Обект 2“, лагера „Белене“ – изт. drumivdumi.com

И в двете системи трудът е бил представян като средство за „превъзпитание“. Лагерниците работили в каменни кариери и въглищни мини, в земеделието и в строителството, обикновено с непосилни норми и с първобитни инструменти - подобно на съветските затворници, които били изпращани да изграждат канали, пътища и индустриални обекти.

А условията в лагерите били нечовешки: глад, студ, болести, физически и психически тормоз. Особено в лагера край Ловеч (цинично наречен „Слънчев бряг“), оцелели свидетели описват систематични побои, убийства и унижения, напомнящи за най-мрачните страници от ГУЛag.

И в двете системи - нацистка и комунистическа, целта на лагерите не била икономическа – за добив на камъни или въглища, не е и само за наказание, а за внушаване на страх в обществото. И разбира се – бавна и мъчителна, но почти сигурна екзекуция чрез убийствен труд. Или просто по прищявка на някой надзирател!

В лагерите били въдворявани политически противници, интелектуалци, етнически малцинства и дори членове на БКП, заподозрени в нелоялност. Условието били тежки, а насилието - постоянно. През 1952 г. **в лагера Белене е имало над 2300 души**, повечето от които задържани за „контрареволуционна дейност“. Само за сравнение ще добавя, че капацитета на Централния софийски затвор, заедно със ЗО „Казичене“ и ЗО „Кремиковци“, днес е около 1600 затворници (по [данни на ГД „Изпълнение на наказанията“](#)¹⁷⁹ към Министерство на правосъдието).

След смъртта на Сталин през 1953 г. започва временно облекчение, но лагерите отново се активират след Унгарското въстание през 1956 г., когато режимът се страхува от подобни бунтове в България.

Но каквото и да си говорим, каквито и числа да цитираме, никой не може да разкаже за ония събития по-добре от техните съвременници. И не какви да е свидетели, а жертви.

Пет истории. Само пет (18+)

Историите, които ще прочетете (с червена точка 18+), са разказани лично от оцелелите. Това не са просто лични трагедии - те са част от колективната памет, която трябва да ни напомня защо свободата и човешките права не бива да се приемат за даденост.

Започнахме с Владимир Свинтила, нека продължим с него. За това, какви хора са „въдворени“, четем отново в „*Кладенецът на мълчанието*“ (Свинтила, 2009):

„Ние повече подхождаме за репресия. Този или онзи говори три езика, има голяма библиотека, притежава висока култура. Когато те се изправят пред него със своята

¹⁷⁹ <https://mjs.bg/home/index/0b45be96-36c6-4a03-b51c-0b8b2cc69de2>

сталинистка брошура за четирите корена, или как беше там, по неговото лице минава бързо неволна усмивка. Това е присъдата му. Всеки, който е осведомен и вижда наивностите на тяхната „пропаганда“, е враг — такъв човек е осъден в името на „мировата“. Такъв човек е най-зъл агент на буржоазията. (...)

В лагера често и продължително **се говори на френски език**. И аз самият тук почти не употребявам българския. Тук са **литератори, социолози, публицисти, писатели**, всички, които не са практически необходими, които лесно могат да бъдат заменени със свои. **Тук ние сме „на дъното“**. Нашите места в живота се заемат от разни пасмантеристи, ръкавичари, галантеристи, българския „демимонд“. Тия хора ходеха на театър. Докато си мериш ръкавиците, ръкавичарят пише театрални рецензии. Той е „народен интелегент“. И това също е един мистериален театър. Ето защо ние сме осъдени. За дълбока и плитка оран не можем да кажем нищо. Никой от нас не е годен за фелдшер. “

„**В отечественофронтовските квартални организации се съставят списъци на тези от квартала, които трябва да бъдат изселени или „въдворени“ в концлагери**. Тия списъци се съставят съвсем демократично — **всеки член на организацията може да направи своето предложение**. В ход е **хлевоустата клевета**. Ръководителите разчитат на тази клевета на лумпени. В ход бе лумпенската омраза против фаустианството...”

„Вечер махленките неодобрително гледаха пълната ми с книги чанта. Забелязах, че пред вратите на чуждите библиотеки почнаха да се въртят някакви неандерталски физиономии, които проявяваха интерес и към мен, но не обърнах внимание. Бяхме все още прекалено наивни. **Никой не би повярвал, че за четене на западни автори някой може да отиде в затвора**. Това и на мен ми се струваше абсурд. Кучетата се повлякоха подире ми, явно ме следяха. Но си казах:

толкова по-добре. Ако имат някакви съмнения, то те ще се разпръснат. Явно аз още нищо не знаех за селския лумпен. Впоследствие щях да разбера, че за тия скотове няма по-голямо престъпление от полиглотизма. Бяха ме приели за полиглот и съответно осъдили. За селските души полиглотизмът бе повече от черна магия.“ (Свинтила, 2009)

Преди малко говорехме за Навални. И за тромбозата. Владимир Свинтила дава „рецептата“, с която лично той за малко се е разминал:

„Най-накрая ми стегнаха ръцете с белезници отзад и така ме върнаха в ареста. Наредиха да не ми се дава храна и вода. На пода начертах един тебеширен кръг, извън който нямах право да излизам. Изляза ли — бой! След два часа разбрах за какво става дума. Бях стигнал до понятието. Инквизицията беше от типа на „китайския капчук“. Инквизицията се поставя под един капчук: капката пада през няколко секунди върху едно и също място на бръснатия му череп. След няколко часа ударът на всяка капка е като удар с чук. Никакво късане на мускули и чупене на кости! Но болката е равностойна. Така пестят усилията си и постигат същия резултат. Лекото впиване на зъбчетата на белезниците в кокалчетата на китката става страшно като зъбобол. Опънатите назад ръце почват да болят истерически в раменете. Почва да боли и цялото тяло — имаш чувството, че те пекаят жив върху жарава....

Стоях вече три деноноция в тебеширения кръг. Извеждаха ме веднъж на 24 часа до тоалетната. Прехвърлянето на ръцете отпред е бавна и мъчителна работа, свързана с невероятна болка. В старата полиция биеха — което е нищо. Съветско-еврейският полицейски гений (ЧеКа!) е нещо друго. При „социалната“ човек се среща с образцовия садизъм...

На десетия ден ме изкараха отново горе. За първи път не ме ругаха...

- Свали му безеизниците! Свалиха ги. Много предпазливо извадих ръцете си отпред. Бяха станали като боксови ръкавици - тъмнолилави, огромни. Видях, че пунгаиите ме гледат с пунгаишко любопитство, с трепет и сякаш със страх. По-късно разбрах каква била работата. **При разнасянето на събралата се в ръцете кръв, като правило следва емболия. Някакъв съсирек тръгва в широката вена...** Тези безеизници са ми сложени в изпълнение на смъртна присъда, издадена преди още да ме попитат как се казвам. **Така умираха, без следа от насилие!** Отново едно съветско-еврейско изобретение. Те остават с „чисти ръце“ (Дзержински) и най-важното, не полагат усилия. ...“ (ibidem)

Ето как се напуска този грешен свят от „естествена смърт“. Е, с малко „естествена“ помощ, от едни „естествени“ хуманоиди!

„Умря Георги Димитров. Натъпкаха кауша с хора, които се били радвали на смъртта му. Напредваха нещата около Трайчо Костов. По повод на събитията растеше анекдотиката. Трима братя се събрали да си пийнат — тихо и кротко. Пийнали си и легнали да спят. През нощта полицията нахълтала. Арестувала ги за това, че се били „радвали“. — Пили сте по повод смъртта на Димитров! — Ама чакайте, от смъртта му мина една седмица. През това време и вие сте пили. — Хитри сте. Не сте пили веднага, почакали сте да мине време. — Сега и тримата бяха при мене. Изтрезняваха...“ (ibidem)

И за да не останат читатели, „неизтрезнели“ от носталгията по Соца и по „кат Русия няма втора“, ще продължим с цитати на още свидетели. Не, не свидетели, а жертви! Оцелели, по чудо! Може би за да разкажат онова, което не е за слушане! Или което не искаме да чуем...

[Никола Дафинов, оцелял от лагера в Ловеч описва](#) как е бил изпратен там през 1960 г., заради контакти с чужденци.

Спомените му включват ежедневен физически тормоз, бой, убийства с тояги, трупове складирани в чували в тоалетните и нечовешки условия на труд в каменни кариери. Дафинов разказва, че телата на убитите често били давани на прасетата, за да се прикрият следите.

„- Г-н Дафинов, защо ви пратиha в лагера?

- През 1960 г. бях на 18 години и учех в езикова гимназия. Говорех 3 езика - френски, английски и италиански. **Държавна сигурност ме подгони, защото съм се срещал с чужденци. (...)** Обявиха ме за **идеологически враг** и въпреки че бях последна година във Френската гимназия, не можах да я завърша.

През декември 1960 г. **без съд и присъда ме пратиha в поделение 0789 в Ловеч** - това е лагерът. Взеха ме от въщи по етапен ред. Двама милиционери ме водеха с белезници 5 км пеша от гарата в Ловеч до кариерата. Там заварих около 200 души от лагера в Белене, който е закрит през 1958 г. Изкарах 14 месеца, от които повече от 6 на „**кариерата на смъртта**“.

- Какви бяха условията, храната?

- Имаше 3 каменни кариери и работата беше убийствена - от 7 до 22,30 часа. Помещенията бяха с нарове на 4 етажа, пълни с грамадни дървеници. Спиш с „кофража“. Бяхме подложени на непрекъснат страхотен тормоз. Особено от тези, които бяха от ДС. **През цялото време бой с тояги. От тях ставаха гнойни рани.** След толкова години още имам белези по гърба. Всеки ден ставаха по няколко убийства. **Даваха ни помия, разбира се, която и свине не биха яли. (...)** Млади момчета си отиваха през ден. Някои още на втория ден ги пребиваха от бой и слагаха телата в чувал, който оставаше вързан по няколко дена в една тоалетна. Отначало бяхме 200 души, но броят на лагерниците нарасна на 2000 и повече, а тоалетната си беше същата. **Трупове в чували, завързани с тел, ги складираха в нея.** Една от най-отвратителните гледки, запечатани в паметта ми, е точно тази тоалетна. Тя беше със 7 клекала и труповете по 6, по 7,

бяха наредени между тях. По няколко дена чакаха да дойде една Молотовка (камион ГАЗ-51 – бел. съст.) от Белене и да ги откара. Там **отначало ги хвърляха в Дунава, но те започнаха да изплуват и вече ги даваха на прасетата**. Заравяха ги на плитко, за да могат прасетата да ги изровят и да няма следи след време. (...) Официално причина за смъртта най-често бе „слънчев удар“ дори посред зима. (...) Нямаше никакви лекарства или медицинска помощ. **За дезинфекция уринирахме на ръцете си и по гърбовете, които бяха целите в рани от камъните**. Освен убийствената работа трябваше да изпълняваме и разни прищевки на началствата. Спомням си как веднъж Газдов ни накара да носим грамадни блокове с лед от замръзналата река Осъм, за да си направи „хладилник“. Това ставаше, като в голяма яма се подреждаха блоковете с леда и слама, а между тях се слагаше месо. Ледът се изрязва с брадви от Осъма на късове по 50-60 кг. Като носихме на бегом леда, от притискането тялото направо замръзва. Помещенията не се отопляваха и няма да забравя тази нощ, в която спях с ледена кора по гърдите. (...) На връщане от кариерата сме се хванали под мишница по 4-ма души със скъсани шинели, без цървули - почти боси и зиме, и лете и винаги един кордон с милиционери около нас. **От 22 до 23 часа имаше побой: „Ти защо не си изкарал нормата!“** Забоите бяха от по 5 души и много рядко някои успяваха да изкарат нормата. (...)“¹⁸⁰

Разказът на Никола Дафинов определено не е за хора със слаби нерви! А посрещането в лагерите – и със слаба физика. Лагеристът продължава:

„Като пристигнах, ме предадоха на Газдов. С влизането в канцеларията му **започна нечовешки бой с тояга**. Учудваше се: „Как може да си толкова малък и да си такъв мръсник?! Ти си враг!“ Гогов, който беше шеф на лагерите и в Белене, беше невероятен простак и мъчител. Юлия Ръжгева ме е пребивала

¹⁸⁰ <https://www.168chasa.bg/Article/1664127>

също. Викаше: „Мръсник!, Враг! Жив няма да излезнеш от тука!

... в Ловеч имаше 200 жени и тя отговаряше за тях, но вечерно време участваше в боя и на мъжете, които не са изкарвали нормата. (...) Тя беше професионален убиец и **изпитваше зверско садистично удоволствие**. Убила е лично поне 40 души. А имаше и бригадири, избрани от криминалния контингент. (...) Но най-големият убиец беше един сакат циганин от Коньовица - Шахо. Беше толкова жесток, че пребиваше и брат си, който също беше в лагера. ...“

Никола Дафинов е прибран от ученическата скамейка. Защото е полиглот и „се срещал с чужденци“. Но не е най-младия:

„След мен дойдоха още 7-8 момчета. (...) След това дойде един, който го убиха на втория ден и не помня името му. После едно момче с прякор Бриджитката - също на моята възраст. По-късно докараха и няколко ученици от Варна и Бургас. Имаше един, Петела му викаха, от много аристократична варненска фамилия, но и него го ликвидираха на първия месец. **Убиваха наред и възрастта нямаше значение**. От младите оцеляхме само 3 - 4-ма души. Другите ги убиха. Най-важното е писмото, с което те докарват. От него зависеше, като те вкарат в мелницата, дали ще **оживееш**.“

Още един „гост“ на лагера край Ловеч – Кольо Колев, прекарал повече от година в лагера на смъртта „Слънчев бряг“. Той е един от малкото оцелели страдалци, пратени в кариерата единствено за да бъдат ликвидирани. На много от **техните досиета е написано „ЗН“ – „завръщането нежелателно“**. Ето част от неговия разказ:

„Жените живееха в другото крило на лагера. Работеха заедно с нас същата работа. **И тях ги биеха постоянно**. Гавреха се, завираха им неща, където не трябва. Вечер някои

ги водеха до бъчвите с вода, Ръжгева или Куна им поливаха да се измият от кръста надолу и ги вкарваха в канцелариите. **Изнасилваха ги постоянно, те не смееха да протестираат. Защото иначе ги чакаше смърт. (...)**

Имаше много опити за бягство, но все неуспешни. **Бегълците ги убиваха или на място, или пред нас за назидание.** Ако циганинът, който ни броеше, сбърка, първата редица ляга и бият да кажат къде са избягали. Той **бъркаше нарочно.** Понякога отделяха група от 20-30 души за работа на вилата на БКП на хълма. Носехме камък, желязо, вода, цимент – палат, построен с робски труд. Благо или някой от циганите слагаше пръчка на пътеката и трябва да я прескочиш с камъка. **Който закачи пръчката, беше пребиван веднага. Ако стане, продължава, ако не може-доубиваха го. Убийствата ставаха по всевъзможни начини – с тояги, с инструменти, с ножове, с душене.** В деня, когато убиха бай Иван Карадочев, оцелях по чудо. Работих с него в една група два или три месеца. Шахо го удари лошо с тоягата и той падна. Извиках, взех го в скута си. Бай Иван умря в ръцете ми. Тогава чух вик и в последния миг видях Шахо да замахва с прибора си за убиване. Това беше вързана за ръката му палка, за която със синджир бе окачена тънка стоманена лента около 20 см, изключително остра. Често ни показваше върху ръката си, че може да бръсне. С едно движение я хващаше и убиваше с нея. Ако стигне врат, човекът умираше на място, ако пък докачи нечий гръб, раната е до костта. Хората умираха от загуба на кръв или раните гноясваха и се пълнеха с червеи. И в онзи ден, когато сълзи течаха от очите ми, Божидар извика силно „Бате-е!“ Погледнах – лентата свисти към главата ми. Отдръпнах се инстинктивно назад и както бях приклепнал, ножът направи две дълбоки рани - на ръката и крака ми. Белезите и сега стоят. Шахо щеше да ме довърши, но в тоя момент Газдов го извика долу при бараките за „нещо важно“. Това означаваше, че са дошли нови хора и има работа за него. Бяха две момичета

и едно момче от Бургас. Обвинили ги, че чакат с къси поли на кея да дойдат американските моряци с кораби. Цяла нощ се гавриха с тримата. Цяла нощ се чуваха страшни викове, макар че им запушваха устата. Колко са били изнасилванията, никой не знае. Сутринта момчето беше мъртво, а момичета с разкъсани дрехи, разчорлени и окървавени, ги изкараха от помещението на началниците.

Гноясалите и червясали рани бай Георги – фелдшерът, лекуваше по два начина. Или караше някой помлад да уринира върху раната, или с обелени клечки човъркаше и изкарваше червеите. Всеки болен беше обречен. Веднъж един човек скочи от силовите. Искеше да избяга с тръгващия влак, но падна на релсите и вагонът мина през краката му. Закараха го в болницата, след два часа го докараха с ампутирани крака. Хвърлиха го в „моргата“ зад тоалетната и той умря в страшни мъки. Беше жив между трупове, молеше за вода, стенеше. Спомням си и Данчо от Пловдивско. Остана му две банкноти по 25 лева – тогава имаше такива – и той решил на 19 януари, Йордановден, да почерпи за рожден и имен ден, правеше 24 години. Помолил един старишина да купи с парите лукчета, но милиционерът го предаде. Газдов го извика пред строя. Вързаха го за кол с вдигнати ръце. Беше в ученическа гимнастюрка, дрехата се вдигна една педя нагоре и оголи тялото му. Беше много студено, 15° под нулата. Газдов нареди на всеки два часа да го заливат с вода. При всяка кофа му казваха: „Знаеш ли, че за имен и рожден ден се полива за здраве?“ Два дена остана на кола и не спряха да го поливат. На третия Газдов дойде като рицар на кон в кариерата и влачеше Данчо, завързан с въжес за седлото. Беше още жив, покрит с лед. Събраха ни да го видим. „Има ли други желаещи да празнуват?“ Данчо изстена само: „Братя... аз ...си... отивааам...“. И издъхна. (...) Ние не знаехме тогава, че телата, откарвани в Белене, са заравяни плитко и разкъсвани от настървените на мърша прасета.

Ние не говорехме помежду си – нямахме право. Имаше заповед да говорим високо. Когато говориш с някого, трябва да се чува поне на 25-30 м. Ако поискаш нещо – чук, инструмент – и охраната прецени, че не е чула, това означава, че след секунди говорещият и тези, които слушат, ще са мъртви. Това е закон. Научавахме само по едно име и откъде е – Стефан от Враца, Сашио Сладура. Помня го, не видях как го убиха. Казаха, че бил голям музикант. Там имаше само високообразовани и културни хора – заплахата за „мирния комунизъм“. Имаше адвокати, народни представители и др. Никола от София го изпратили, защото говорил с чужденци в хотел „България“. ...

В съзнанието ми се е запечатала датата 19 юли. Бяха сложили взривове и накараха двайсетина души да палят фитилите. Фитилите били много къси. В един момент цялата група се взриви. Тела, глави, крака и скали се разхвърчаха навсякъде. Две-три минути след това се издаде заповед „да се събере мършата в газката“. И ни накараха да „почистим“. Касапница. Хващаш ръка, тя още трепери, вземаш крак, той топъл. На друго място – черва. Лошо ми става и сега, като се сетя за 19 юли 1959 г. Някои тръгнаха да бягат, но милиционерите стреляха от скалите. Застреляха няколко души. Средно в лагера имаше по 240-250 души. Много новопристигнали не издържаха първия побой, припадаха или пък ги убиваха на място. Полуживи ги захвърляха в „моргата“ и като издъхнат – с другите убити към Белене с газката. Дажбата за 24 часа беше 260 грама стар черен хляб. Чер като рингова тухла. Даваха някакво подобие на чай сутрин и вечер. Организмът има нужда от течности. Понякога даваха супа от рибени глави, но вече почнали да се разлагат, смърдяха. Виждаш съм хора да късат трева и листа и казваха: „Аз колкото да си разквася устата.“ (...) Ходехме по нужда в дървена тоалетна, но никой не смееше да се заседи много. Застреляха или заклаха няколко, както са клекнали.

Вагонетките се бутаха по релси на 150-200 м. Гледаш да свършиш нито първи, нито последен. Защото група, която три пъти стане първа, се разформирова. Включваха в нея болен или осакатен. Ще го кажа открито – той не е полезен. Той е в тежест на другите, които карат нормата, а при неизпълнение – следва смърт. Докато бях там, убиха може би 1000 души. Не съм ги броил, но не са по-малко от 800. И това е само за една година.

Един път Мирчо Спасов държа реч. Тогава Васко от Струмяни се обади: „Другарю полковник (той беше полковник тогава), защо сме тук без съд и присъда, защо нямаме право да пишем и получаваме писма?“ Мирчо Спасов каза: „Вие сте събрани не за да изтърпявате наказание, не да оцелявате, а за физическо и стерилно унищожаване, защото сте зародишът на гнилия американски капитализъм.“ (...) Но това бяха изроди, жадни за власт, да колят и да бесят.

Днес ми тежи, че няколко души загинаха заради мен. Преди да вляза, тренирах борба. Когато Ловеч стана окръг, нямало състезател в категорията ми и ме потърсили за състезание. Надзирателите разбрали, че ще вземат някакъв борец, и убиха няколко по-едри и здрави мъже. Не знаели кой е, аз бях 40 кила. Една сутрин видях, че идват за мен, и се разтреперах. Казах на Божидар, че се свърши, днес ще ме убият. Той прошепна да не се боя. После Газдов ме извика. Отидох, той замахна с тоягата. Като паднах, стъпи на главата ми и ухото ми се разпра в камъните. И тогава чух вик: „Стигааа!“ Той отпусна тоягата и ми каза: „Ако се върнеш, няма да осъмнеи, ако осъмнеи, няма да замръкнеи.“ Излязох, паднах на шосето, взех две шепи пръст и я целунах. Пазя я и сега.“¹⁸¹

Нямам коментар. Не защото нямам какво да кажа, а защото речникът ми е беден, за да изкажа всичко, което мисля за тези изверги! Но дори и на тези, които си мечтаят за Сталин и за „народната република“, не бих пожелал тези им „екстри“, за които разказва оцелелия Кольо Колев!

Защото съм Човек!...

Друг лагерист, [Божидар Витанов разказва за патилата си](#) още преди да бъде изпратен в ТВО. И за панталоните си. Защото, ако те са толкова тесни, че не можеш да ги свалиш, без да си събуеш обувките, значи си народен враг:

„Първо арестуваха брат ми, през 1957 г. По това време той беше на 19 години, а аз на 14. Една сутрин чувам да се звъни и да се тропна на вратата. След малко нахлуха няколко униформени и цивилни с насочени пистолети:

„Музика империалистическа ще слушате, откъде я взехте, къде е магнетофонът? Всичко ще си кажете!“

Майка ми плачеше, а баща ми обясняваше, че съм музикант, че свиря на цигулка, акордеон и китара и обичам музиката. „Ти не ни обяснявай! Ние знаем коя музика е разрешена и коя не!“ Взеха магнетофона заедно с единствената ролка, която имахме и повече не ги видяхме. Полошото беше, че арестуваха брат ми да даде обяснения в милицията.

Върна се чак след две години - закарали го в Белене. Не ни даваха никакви свиждания, а писмо получихме чак след 6 месеца.“ (...)

„В периода 1959-1960 г. имах нещастieto да бъда каран седем пъти в Столичното управление на МВР на ул. „Московска“ 5. Причините бяха, че съм носел тесни панталони, слушал съм западна музика, танцували сме

американски танци и т. н. За първи път ме арестуваха една съботна вечер, около 20,00 ч. в клуба на ул. „Гочо Гопин“. Нахлуха много цивилни и униформени и ни **накараха да си свалим панталоните, без да си сваляме обувките.** (...) Тогава ни натовариха на една закрыта кола и ни закараха на „Московска“ 5. (...) Там имаше двама униформени висши офицери от МВР. „Сваляй бързо панталоните бе, копеле!“ извика единият, дойде до мене и ме удари по лицето. Казвам: „Чакайте, не ме бийте, нищо не съм направил, панталоните са си мои.“ „Я го карай долу тоя!“, каза другият офицер. (...) Мина доста време, сигурно беше след полунощ, когато се чу някакъв глас: „Всички да си свалят горните дрехи, да си свалят обувките и чорапите и да си навият ръкавите и панталоните до коленете“. После изцрака ключ: „Излизай!“, извика някой. Изкараха и други „Лягай! Вдигай краката!“ Страшни писъци огласиха тъмницата. „Не викай, твойта мама, брой до 50!“ Нещо плющеше. Викове и ругатни. Това продължи повече от час, докато дойде и моят ред. Накараха ме да легна. Над мене се беше изправил цивилен мъж, с навити ръкави: „Ще броиш до 50 на глас и ако не викаш силно ще се спасиш и ще те пуснем.“ **Един дълъг гумен бич свистеше и нанасяше удари по ходилата - неописуеми болки.** Преброих до 50, като виках, но слабо, защото като се обадох по-силно, виждах погледа му на убиец. „Ставай!“ изкомандва палачът, целият облян в пот, но като се надигнах, силна болка прониза ходилата ми и паднах на колене. „Дай ръцете!“ Не можех да стъпя и както си бях на колене, опънах ръцете си събрани напред. „До 20 ще броиш!“, нареди той. **И започна да ме удря по ръцете.** Боли много, но какво е това пред ударите по табаните.¹⁸²

Боят и издевателствата са обичайното средство за разговор на ватенките с каскети – за тях винаги е било трудно да приемат по-интелигентните от себе си. И изразяват омразата

¹⁸² <https://www.168chasa.bg/article/1721316>

си с единственото средство, което владеят – боя! А Партията (която според Христо Радевски „винаги е права“¹⁸³), ще намери причини – дали тесните крачоли, дали „упадъчната“ музика...

Цели седем пъти Божидар Витанов бил прибиран и пребиван в мазетата на ул. „Московска“ №5¹⁸⁴. Днес в тази сграда се помещава ДА „Архиви“, но в онези години там се намирала „Държавна сигурност“. Като „редовен клиент“, в началото на 1961 г. той бива изпратен в лагера край Ловеч.

*„... Пътувах цели три дни и накрая пристигнах в Ловеч. Оттам в закрита кола ни закараха в лагера. Накараха ни да се строим в една редица пред някакви ниски помещения. (...) После дойдоха трима офицери и четяха имената ни от някакви папки и след всяко коментираха нещо тихичко помежду си. Един от тях започна да ни обяснява, че трябва да изпълняваме всички заповеди, защото в противен случай **нямало друго наказание освен смърт**. Трябвало да заслужим нашето освобождение с работа, да изкупим греховете си пред родината и така нататък... После единият от офицерите отиде някъде и донесе няколко дървени бастуна. След това каза на един от нас, мъж около петдесетте, че **не е трябвало да го докарват тук, а още на място да го ликвидират**. Той мълчеше (спомням си само, че беше от Пловдив). **Накараха го да легне на снега по очи и започнаха да го удрят с бастуните**. Жертвата им крещеше и молеше за милост, но те го удряха по целия гръб и краката, докато в един момент престана да вика.*

*Видях по врата му кръв. **Донесоха един чувал, палачите го сложиха вътре, натиснаха краката му и когато се скри целият, вързаха чувала с тел**. Един милиционер доведе двама души с дрехи на райета, които взеха чувала и го понесоха нанякъде.*“

¹⁸³ <https://chitanka.info/text/12604>

¹⁸⁴ <https://www.svobodnaevropa.bg/a/30142377.html>

Веднага след „посрещането“, лагерниците са изпратени по „работните си места“.

„След около километър стигнахме до една кариера, която наричаха Силозите. Там прекарах повечето време в лагера, макар че съм работил и на Голямата кариера, както я наричаха.

Тя беше широка около 100 м и висока около 50-60 м. Цивилни бомбаджии гърмяха скалите, а ние трябваше да трошим огромните късове на „по-дребни“ парчета от по 40-60 кг.

Товарехме ги на вагонетки и ги карахме на около 150-200 м до каменотрошачката. (...) Нормата беше 15 вагонетки на човек. На забой бяхме по двама до пет човека, но това се изменяше често в зависимост от текучеството в лагера. Инструментите бяха огромни чукове, вили, лопати и лостове. От каменотрошачката камъните отиваха в бункери и оттам по улеи се товареха на вагони. Товаренето изостряше обстановката.

*Охраната с огромни кучета се засилваше и, ако, не дай Боже, някой камък паднеше на релсите, това се считаше за саботаж и **по тази причина десетки намериха смъртта си под ударите на тоягите.***

Някои от товарачите падаха от преумора или неопитност и това беше причина да загинат. Най-малкото забавяне предизвикваше задръстване, а това означаваше забавяне на маневрата - провинение, което също се заплащаше с живота. Камъкът се трупаше на големи рампи, а кап. Газдов казваше: „Трупайте, таван няма!“ Камъните се товареха на 20-тонни вагони във вид на късове от 30 до 70 кг. “...

„Дрехите ни бяха скъсани, целите се бяхме увили в дрипи и парцали. Нямаше чорапи, а цървулите на повечето от нас се бяха скъсали. През студентите зими на 1961 и 1962 г. имаше много боси, а тези, които намираха парцали, си увиваха краката, връзваха ги с конци и така ходеха.“

„Сутрин в 5,00 ч., когато ставахме, веднага се чуваха виковете на бригадирите: „По-бързо! До три! Има ли още някой вътре?!“ По 500 души се струпваха на вратата. Падаха и биваха сгазени от другите. **Бригадирите стояха около вратата и удряха с дървета, който им падне.** Излизахме и с ръце пазехме главите си, но в тези мелета винаги имаше по някоя жертва. **Сутрешина доза бой за разсънване - така го наричаха.**

Охраната гледаше и се смееше, а ние умирахме. После измиване, „тоалет“ и закуска до 6,00 ч., кратка проверка, строяване по бригади и указания за работата. Отиване на работа, а от 12 до 13 ч. обедна почивка. И пак работа, докато се стъмни, в зависимост от сезона. Вечеря на плаца - прави или седнали по земята.

След това започва **страшната вечерна проверка, която понякога траеше до 2,00 часа след полунощ.** В дъжд и сняг всички лагеристи стояхме прави за да чакаме „представлението“ изнасяно от Газдов, Горанов и Гогов. **Най-често поредното убийство на някой от нас. Избираха си някого по указание от някъде другаде или по тяхно желание.** Обикновено за това, че не е работил достатъчно и не трябвало да живее, както казваха те. (...) Всеки инквизитор би им завидял на квалификацията и особената жестокост. Между убийците бригадири и палачите офицери имаше и някои паролни.

Например Газдов посочваше жертвата и когато лично не се занимаваше с нея, казваше: „Този много да работи!“ По-нататм вече бригадирите започваха да го бият „на почивки“ през целия ден и обикновено до вечерта, когато вече се прибирахме, го носехме в чувал. ...

Слаботелесните, болните и по-възрастните хора загиваха първи. От ударите по гърба, задника и ръцете **много бяха получили натъртвания и от раните им излизаха червеи.** Болките бяха непоносими, а телата ни миришеха на

мърша. Такива обикновено не издържаха, защото всеки нов удар по болното място ги обездвижваше, което значеше, че не могат да работят, а това е **равностойно на сигурна смърт**.

Виждал съм чувалите с жертвите, понякога над 15 за ден, оставени в тоалетната или зад нея. Години след това съм чел и препрочитал литература, свързана с репресии и инквизиции - за Френска Гвиана, за концлагерите на Хитлер и Сталин, но според мене те не бяха постигнали това, в което успяха много от служителите на ДС от онова време. Те бяха и съдии, и палачи. Жестоките убийства бяха ежедневие. ...“

Ще оставя разказа на мъченика Божидар Витанов също без коментар. За кратка пауза. Не за реклама, а за почивка от прочетеното...

Всички сме учили, чели или най-малко чували класическите романи „Железният светилник“, „Преспанските камбани“, „Илинден“ и „Гласовете ви чувам“. А те можеше и да не се случат! Защото техният автор за малко не губи живота си в комунистическите концентрационни лагери.

През октомври 1944 големият български белетрист и журналист [Димитър Талев](https://bg.wikipedia.org/wiki/Димитър_Талев)¹⁸⁵ е прибран в Дирекция на народната милиция. Причината – сътрудничеството му с ВМРО и публикациите му в обявления от „народната власт“ за фашистки в-к. „Зора“. Вестникът, чийто главен редактор бил Данаил Крапчев и до днес е смятан за едно от най-интелектуалните издания, съществували някога в България.

Коменданта на Народната милиция Лев Главинчев поръчва смъртта му, но по погрешка убиват друг арестант. По-късно [Димитър Талев ще разкаже](#):

„Един ден някой тропна на килията, в която се намирах сам. Насреща ми Лев Главинчев. Нали знаеш, той бе озлобен още като студент срещу всички вардарци – членове на

¹⁸⁵ https://bg.wikipedia.org/wiki/Димитър_Талев

Македонското студентско дружество „Вардар“, защото бе изключен за поразенско държане. По-късно конспирираше с тъй наречените протогеровисти против нас. И ето ни един срещу друг. Аз – безсилен затворник в килията, той – с пистолет и сабя, в чин полковник, би ме убил на място... Гледа свирепо и клати глава. Какво можех да направя срещу тази национална отрепка? Виждах си как един вълк в зоологическа градина се върти в железния кафез. И мене не ми остана нищо друго: демонстративно започнах да обикалям килията си, без да поглеждам своя палач. Невероятно напрежение: всеки миг би могъл да ме разстреля... Но моите обиколки из килията очевидно го изкараха от търпение, той тръшна вратата, както я бе отворил и изчезна.“¹⁸⁶

Въпреки срещата с Лев Главинчев, известен комунистически главорез¹⁸⁷, Талев оцелява. Без съд и присъда е изпратен в Централния софийски затвор, последван от година в „трудово-изправително селище“ в Бобов дол. Освободен в края на 1945. Арестуван е отново през октомври 1947 и е изпратен в концлагера „Куциян“ като „враг на народа“. А причината е друга - през есента на 1947 година, югославският лидер Йосип Броз - Тито решава да посети България, като в навечерието на пристигането му започват поголовни арести на набелязани хора, свързани с Македония.

Въпреки здравословното си състояние, Димитър Талев, заедно с още над 50 души македонски дейци, е тикнат в зловещия рудник „Куциян“:

„Сутринта всички биват остригани и приемани един по един, като ги разпитват поотделно. Построени за работа, пред строя застава капитан Гершанов и започва да ги оглежда. Изведнъж той се вторачва в Талев, познава го и възкликва:

¹⁸⁶ <https://kultura.bg/web/спомени-за-димитър-талев/>

¹⁸⁷ www.osvobojudenie.net/второто-освобождение-или-падане/

– О, мой човек, ти пак ли си тука? Какъв беше ти?

– **Белетрист!** – отвърща Талев. Но **капитанът** – бивш **келнер** във Варна, не разбира какво означава белетрист, мисли, че е някаква форма на фашизма: „**Белетрист...Фашист**“. Храната е още по-оскъдна. Позволено е да се пишат до близките само пощенски картички с максимум седем реда текст.“¹⁸⁸

„Белетрист... фашист...“ - за българските болшевики, много от които без образование, разлика няма! Храната на въдворените е оскъдна – чорба от няколко зърна фасул или остатъци от зеле, придружени от 300 грама хляб! Дървеници и въшки! Работа от тъмно до тъмно!

За преживяното от Димитър Талев (Димче) разбираме от негов съвременник - [Христо Огнянов, който разказва](https://bulgarianhistory.org/spasiavane-dimitur-talev/):

„Знаеш колко слаб е бил винаги Димче. Стомах го боли, през многодиопротрови очила трябва да гледа. Слава Богу, че попадна в нашата група, начело с Георги Димчев. Ние намирахме по-потулено място за Талев. Георги Димчев си затваряше очите за нормите. Нарядът на Талев се разпределяше между нас, така Димче можеше да получи оскъдната всекидневна храна. Ако нормата не се изпълняваше, за него всеки отделяше част от своята храна. Бояхме се да не го загубим. За Димче бащински се грижеше бащата на поета Серафим Григоров. Той не можеше да прежали сина си, покосен от „жълтата гостенка“. Правехме всичко възможно, за да улесним и спасим живота на Талев.“¹⁸⁹

За оцеляването на писателя помага и съпругата му Ирина, която карамелизира няколко бучки захар, слага ги в буркани с етикети от близката аптека. Така, под предлог, че е лекарство, тя успява да вкара бурканите в лагера. Благодарение и на тези 39 бучки захар, днес можем да прочетем романите на

¹⁸⁸ <https://bulgarianhistory.org/spasiavane-dimitur-talev/>

¹⁸⁹ <https://kultura.bg/web/спомени-за-димитър-талев/>

Талев, защото те се оказват жизненоважни, спасявайки от гладна смърт и изтощение големия писател.

Не се разминава и без инциденти. Физически слаб и болен, Талев не може да изпълнява трудовата норма – това вместо него правят останалите „въдворени“. Но не само това. Веднъж писателят бива затрупан при свличане на въглищни пластове. Въпреки минималния шанс да е жив, затворниците Йордан Вълчев и Христо Колев – Големия успяват да изровят с голи ръце полумъртвия Талев от въглищата, и да го спасят.

*„Един ден – продължи Талев – бях крайно изненадан, когато ми съобщиха да се приготвя и да се върна в София. Бил съм освободен. Придружаваше ме човек от милицията. При всичката си немощ с последни сили закретах... **Бях повече сянка, отколкото човек.** Минахме по една улица. Зави ми се свят, прилоша ми, щях да падна, ако не бях се опрял на една врата, която неочаквано се отвори... Отвътре изтича една жена. **Когато ме видя, изпиця** като ухапана от змия и изчезна в къщата. Толкова съм я изплашил с окаяния си вид. Не бях се оглеждал в огледало и не знаех как изглеждам. Когато се огледах, едва не изписах като жената. Лицето ми бе обрасло като че ли със зелен мъх. Слаб, кожа и кости. Съпровождащият ме милиционер ме отведе в Дирекцията на „народната“ милиция. (...) В дъното на стаята голяма маса, зад нея мъжага. Седи с наведена глава, тъй че му се вижда вратът, дебел като на пехливанин. Повдига бавно главата си, поглежда ме, потръква очите си, пак се навежда над масата и започва да се смее или по-добре да се кикоти. Отново вдига глава, сякаш не вярва на очите си, пак се навежда, но този път издава гръмлив смях. А аз стоя безпомощен, мъча се да не падна. Пак вдига главата си, но вече не се смее, а гръмко извика: „За тебе се застъпва другарят Георги Караславов! Махай се!“ Излязох унизен, съкрушен. Не си спомням как съм стигнал, или по-точно как съм бил заведен в къщи. Тогава именно видях лицето си и разбрах защо изписва жената в*

Дупница. Разбрах, че тоя бикоглав чиновник не е могъл да си обясни защо Георги Караславов се застъпил за подобно човече.“ (ibidem)

В края на тази първа част на паноптикума, посветена на лагерите (и която ще бъде последвана и от други, поради значимостта на темата), ще завърша с цитат именно от Димитър Талев. Цитат, който може би обяснява отношението на „народната власт“ към писателя. Но и цитат, който звучи като трагично пророчество, валидно за нашата действителност и до днес. Цитат от едно малко известно произведение на автора – „На завой“ (Талев, 2023)

Зареях се по следите на някогашните си блянове. Знаеш ли, Милке, последният правоверен комунист ще умре в България. И тогава, когато никъде по света няма да има правоверни комунисти, нито дори в болшевишка Русия, тук, у нас, все ще се намери някой. Ах, какъв народ сме ние!...

Факсимиле от „На завой“ (Талев, 2023)

Ах, какъв народ сме ние! ...

P.S. Точно тук е мястото на един друг български писател, който слава Богу не е лежал в лагер (но ако беше техен съвременник – знаеш ли?). За Георги Господинов става дума. И за неговото „Времеубежище“. С онзи цитат, който няма да се уморя да повтарям:

„Докато помниш, държиш миналото настрана. Като да си запалил огън наред нощна гора. Наоколо са наклекали демони и вълци, зверовете на миналото стесняват кръга, но още не смеят да прекрачат. Alegорията е проста. Докато огънят на паметта гори, ти си господарят. Почне ли да

загасва, воят ще се усилва и зверовете ще идват все по-близо.
Глутницата на миналото.

Колкото по-малко памет, толкова повече минало.

Помня, за да държа миналото в миналото“
(Господинов, 2020)

АБпФК

АБпФК. Няколко букви в странна комбинация, за която повечето от родените след 1989 г. нямат ни най-малка представа, какво може да означава. Колкото и да гадаят, едва ли ще налучкат верния отговор. А всъщност зад тази абривиатура – А.Б.п.Ф.К., се крие една от най-мръсните тайни на българския комунизъм! За нея – след малко.

Егалитаризмът е сред най-значимите елементи на комунистическата идеология. „Всички са равни!“ - казват идеолозите на комунизма. Но май трябва да бъде „не гледай какво правя – слушай какво ти говоря!“ Както във „Фермата...“ на Оруел, където „някои са по-равни от другите!“, така и между дошлите на власт нови „елити“ и „масите“, много скоро се очертават сериозни разлики в социалния статус. И още нещо - дошлите на танковете на Червената армия управляващи, никога не са били комунисти, в смисъл на истински марксисти (къде ти – много от тях са даже неграмотни, че и 99 смъртни присъди са подписани в отпечатък от палец!¹⁹⁰) – те са организирана групировка, предимно от селски произход, управлявана от марксисти-ленинисти. Маши на Кремъл. Паралелно с жестоката разправа с набедените за „врагове на народа“, веднага след преврата на 9 септември 1944 г., започват преобразувания по съветски модел, като участвалите в съпротивителното движение у нас получават висок обществен статус, превърнал се по-късно в т. нар. номенклатура. „Новите“ започват формирането на „елит“ -

¹⁹⁰ <https://offnews.bg/obshtestvo/negramoten-ot-narodnia-sad-podpisal-227-prisadi-s-paletc-99-ot-ti-839023.html>

партийно-административна прослойка, като срочно въвеждат и системата от привилегии, обслужваща новите управляващи на всички равнища на властта.

Още на 9 септември 1944 г. е създадено ново Министерство на социалната политика (МСП), което събира под една шапка три съществуващи и преди това дирекции – на обществените грижи, на труда и на обществените осигуровки. Само за информация - в пенсионния фонд към 1944 г. е имало натрупани 2 млрд. долара, управлявани от брата на полицаия Никола Гешев – Емануил. И после – изчезнали! Но [това е друга тема](#).¹⁹¹ Задачите на новото министерство са набелязани в програмата на правителството на Отечествения фронт, като още там, освен всичко друго са дефинирани: защита на работниците от експлоатацията на работодателите, ефикасна помощ за бедните и **държавна помощ и пенсия за пострадалите в борбата с фашизма**. В следващите месеци и години, най-голямото перо в бюджета за социалната политика се оказва именно последното. Защото „пострадалите“ се оказали доста!

Първоначално МСП подпомагало със суми в брой и пълно изплащане на стойността за „възстановяването“ на къщи единствено на „доказалите се като бойци-партизани и някои членове на бойни групи“ в периода 1941–1944 г. С няколко допълнения на закона, категорията на „подпомаганите“ постепенно се разширила с „незаконните съпруги на бойците“; „тези, които са давали подслон на народните борци“ – ятаците; **кръвните роднини** на „героите антифашисти“ **до трета степен на родство и за роднините по сватовство до първа степен на родство** и пр. След 1946 г. статутът „бойци против фашизма“ се признава и на бившите политзатворници, „интербригадисти“ (от Испанската война), „септемврийци“ (от т.нар. „Септемврийско въстание“), а накрая и за доброволците в т. нар. „Отечествена война“ (1944–1945).

¹⁹¹ <https://www.168chasa.bg/article/7038702>

(Ангелова, Привилегии и „патронаж“ вместо обществено подпомагане: „Бойците против фашизма“ в социалните политики на комунистическа България, 1944–1951, 2023)

Само месец след установяването на новия политически режим, на 12 октомври 1944 г., Държавен вестник публикува *„Наредба-закон за подпомагане борците против фашизма и за народна свобода“*, която предвижда финансова помощ, възстановяване и ремонт на жилищата на „пострадалите“. На фона на следвоенната криза, това има огромен обществен ефект, диференцирайки по благосъстояние тези хора от всички останали. Помощите са обосновани като акт на социална справедливост по отношение на лица, които видиш ли, понесли лишения и вреди, надхвърлящи тези на обикновените граждани, заради активното си съдействие за установяването на действащия комунистически режим.

През следващите месеци обхватът на помощта се разширява все повече и повече, и включва последователно:

- *„незаконните съпруги на народните борци“*, т.е. лицата, с които те са съжителствали или съжителстват на съпругески начала, без да имат сключен законен брак (01.07.1945 г.); което е най-малкото странно, защото по-късно същите комунисти ще преследват съжителството без брак като неморално!

- помощниците-ятаци, които са давали подслон на „народните борци“ - основно техни роднини и приятели, някои леви интелектуалци и представители на преследваните етнически малцинства (цигани и евреи) в големите градове (12.08.1945 г.); И това звучи странно, защото думата *„ятак“*, по същество означава *„помагач, помощник“*, т.е. тук се включват „помощниците на помощниците“!

- роднините по права линия до трета степен и по сватовство до първа степен (13.05.1946 г.);

- непълнолетните братя и сестри (28.06.1946 г.), като започнем май от бебетата (Пушкарова, 2010)

Наредбата-закон от 1944 г. предвиждала на семействата на загиналите в периода от 1 януари 1940 до 9 септември 1944 г., и на семействата на осъдените и екзекутираните в „борбата против фашизма“ да се дават еднократни помощи – от 30 000 до 80 000 лв., с пояснението, че под „членове на семействата“, да се разбират: съпруг или съпруга, деца и внуци, родители, братя и сестри, като помощта за родителите, братята и сестрите и внуците, само ако те са били издържани от загиналия „боец“. Освен това, няколко пъти в първите месеци на „изпадналите в бедност“ живи партизани се отпускало „еднократно“ финансово подпомагане между 5 000 и 15 000 лв.

На 1 юни 1945 г. влиза в сила „Наредба-закон за подпомагане на народните борци против фашизма и техните семейства“, разбирай – за Народните пенсии! Целта ѝ била „да се уреди цялостното подпомагане на народните борци, да се определят начините и средствата за възстановяване на опожарените им жилища, както и за придобиване на най-необходимите вещи – опожарени, ограбени или унищожени“.

Помощите са определени от 50 000 до 80 000 лв. за всеки убит, изчезнал, екзекутиран или починал. За възстановяване на къщи сумите достигат до 350 000 – 450 000 лв. На живите „бойци“, доказали се с „удостоверение“ като такива, са отпуснати отново „еднократни помощи“ – по 10 000 лв. за несемейни по 20 000 лв. за семейни.

Ако питате, как са „подпомогнати“ семействата на избитите около 9-ти септември и на тези, осъдени от уж „народния съд“ – и на тях са им помогнали – като са ги освободили от собственост – да не се мъчат, горките! Близките им са „въдворени“ с по един куфар в дълбоката провинция, където е трябвало дори да се разписват в милиционерския участък!

А „нашите хора“ трябва да получат, да „захлебят“, за да са завинаги „наши“. Дай на простия пари, привилегии и някаква власт, макар и най-незначителна, и той ще ти бъде вечно

задължен! И ще те следва сяпа! За мащабите на „подпомагането“ на своите хора говорят отчетите за работата на Службата за подпомагане пострадалите в борбата срещу фашизма. За по-малко от две години,

„Службата е събрала сведения и уредила помощите на партизаните – борци против фашистката власт и на борците за свобода както следва:

а) Подпомогнати са 4 316 семейства на убити, изчезнали, екзекутирани и починали борци против фашизма със сумата 222 159 000 лв.;

б) Отпуснати са помощи на болели и инвалиди - 404 души – 4 556 000 лв.;

в) Подпомогнати са 7312 живи народни борци, които са били зачислени в партизански отряди или военни групи с обща сума 100 136 000 лв.;

г) Отпуснати са помощи на 473 стопани – борци против фашизма, на които са били опожарени и ограбени вещи, инвентар и пр. – 22 973 371 лв.;

д) За възстановяване на 676 стопански и жилищни сгради са отпуснати – 247 376 484 лв.;

е) За издръжка на потомци, настанени в сиропиталища – деца на убити борци са изразходвани – 9 868 404 лв.“ (Социалната политика на Отечествения фронт: От 9 септември 1944 г. до 9 септември 1946 г., 1946)

Пенсии

Уреждането на свои хора продължава по всички фронтове. Влязлата в сила през лятото на 1945 г., Наредба-закон за народните пенсии, дава право на специална пенсия на онези „бойци“, които в периода от 9 юни 1923 г. до 9 септември 1944 г. са „пострадали в борбата против фашизма“ и в резултат на

това са изгубили най-малко 30% работоспособност. Като всеки прост, но нагъл човек, „новите“ бързат да облагодетелстват роднините си до N-то коляно, затова освен лични пенсии, такива се отпускат и като наследствени - на съпругите, непълнолетните деца и дори на родителите на загиналите „антифашисти“. В изпълнение на директивите, „Главната дирекция на пенсиите“, до 15 август 1946 г. вече „е уредила 323 лични пенсии и 3 689 наследствени пенсии, като общо за двата вида пенсии са изплатени кръгло 150 000 000 лв.“

Тези суми казват много за т. нар. „народната власт“ – в години на мизерия, когато държавата е окупирана от Червената армия, когато злато, тютюн, храни - всичко, което не е здраво закрепено, заминава на изток като военна плячка, когато населението ни е в недоимък - 150 милиона лева биват похарчени за роднини на хора, решили да свалят законната власт, хора, тероризирали населението, грабили и убивали (спомнете си за [убитите от партизаните в Равногор!](#)¹⁹²).

Но не можеш да дадеш на някого, без да отнемеш нещо от друг. През 1948 г. влиза в сила „[Закон за лишаване от право на пенсия на лица, проявили фашистка дейност](#)“¹⁹³, въз основа на който са отнети пенсиите (вкл. и наследствените) на „безследно изчезналите“ в периода от 9 септември 1944 г. до 30 март 1945 г., както и на осъдените от Народния съд - всъщност на всички, за които новата власт реши, че имат „фашистки прояви“. В Закона са включени още редовните и мобилизирани военни чинове и полицаи, ако са извършили зверства, побоища и палежи в страната; служителите в политическия отдел на бившата дирекция на полицията и поделенията му, включително и секретните сътрудници; началниците на

¹⁹² www.osvobojdenie.net/1941-1944-Втората-световна-и-ние/

¹⁹³ <https://www.ciela.net/svobodna-zona-darjaven-vestnik/document/2121274368/issue/246/zakon-za-lishavane-ot-pravo-na-pensiya-litsa-proyavili-fashistka-deynost>

униформената полиция до началниците на участъци в градовете и коменданствата. А кой е *„извършил зверства“*, определя... уж народната власт!

Законите са променени, така че на „борците“ се зачита „прослужено време“ за пенсия, до 5 години, ако се е „наложило“, видиш ли, да напуснат работа заради участие в антифашистката борба. Пенсионното законодателство също облагодетелства все повече и повече *„правоимащи“*, както те самите наричаха хората с привилегии. Според чл. 27 от Закона за пенсиите от 1957 г., се определят пенсии за особени заслуги и народни пенсии, чийто размер надвишава многократно сумите на другите категории пенсии. Те се предоставят на привилегирована група, описана като *„изтъкнати борци за народна власт, на особено проявили се дейтели в областта на държавната, обществената, културната, научната, техническата и стопанската дейност, както и в областта на военното дело, които имат изключителни заслуги за страната“*. В зависимост от участието си в антифашистката борба пенсионерите се делят на три категории. Нали знаете – равни, равни, но някои „са по-равни от другите“!

В първата влизат членовете на антифашистките организации на всички нива, както и сътрудниците на централните ръководства. Тук са включени и командири, началник-щаб, политкомисари или интенданتي на бригади, дружини или отряди и заместниците им.

Към втората категория спадат членовете на ръководствата на околийските и районните политически и обществени антифашистки организации и сътрудниците на областните и окръжните ръководства и командири, политкомисари или интенданتي на чети и техните заместници.

Всички останали (нали помните онзи руски израз – *„вся остальная...“*) формират третата категория. Може днес да ви изглежда абсурдно, но пенсията на тези лица, ще се получава и от наследниците им - родители и преживели съпрузи,

независимо от възрастта и трудоспособността на последните, и независимо дали са били издържани от починалия. Само за тези категории пенсии не действа ограничението на размера, според което пенсията не може да надхвърля най-високото трудово възнаграждение, което лицето е получавало през последните десет години на трудовия си стаж (чл. 47).

Говорим за пенсии, но все пак, някой „борци“ са работили нещо преди това. И за „подобряване на материалното и социалното положение на революционните кадри“, на 25 август 1969 г. е прието Постановление на Министерски съвет №31, което допълнително разширява привилегиите им (не че дотогава са били малко, но както казва Мечо Пух – „колкото повече - толкова повече!“). Тук срещаме един интересен момент. При кандидатстване за работа, разбира се, че „борецът“ има предимство пред всички останали от „простолюдието“, но какво да се прави, ако за едно място кандидатстват двама АБпФК? ПМС-то дава просто решение на този иначе сложен казус - ако повече от един АБпФК кандидатства за едно място, всички могат да бъдат назначени, т.е. откриват се нови работни места със същия профил - да няма разочаровани! Освен, че „борците“ имали право да заемат с предимство работа, без да се спазват изискванията за образование, трудовият им стаж бил зачитан за първа категория, независимо къде са работили. А децата на АБпФК са приемани с предимство на работа в МВР и МНО. (Тацов, 2021)

През 1970 г., Законът за пенсиониране е отново е допълнен (нали се сещате в полза на кого – на тия, които винаги ги е мързяло да работят), като се намалява пенсионната възраст и прослужено време. Но „работническата власт“ не я е еня за другите – активните борци получават още привилегии: пенсионира се на 55 години за мъжете и 50 за жените, при 15 години минимален трудов стаж. За сведение, днес (2024 г.) за мъжете се изискват повече от 39 години стаж. Но пък и ние не сме „активни борци“!

Само за АБпФК е предвидено, пенсия за старост да им се отпуска независимо от възрастта и стажа, ако попадат в първа или втора група инвалидност и са работили дори един ден в ТКЗС (чл. 2 от закона за пенсиониране на земеделските стопани-кооператори).

А като говорим за „Активни борци“ и техните пенсии, нека разгледаме по-детайлно тази „елитна група“ на българското общество...

АБпФК

Само пенсии и помощ за ремонт на къщи не стигат, затова „и ний сме дали нещо на светът!“¹⁹⁴ Българските „комунисти“, единствени от всички комунисти в света, създадоха своя официална „каста“ – тази на Активните Борци против фашизма и Капитализма¹⁹⁵, един вид комунистическа аристокрация.

Както вече разбрахме, наричащите себе си „партизани“, бъдещите създатели на Аристокрацията, наречена „АБпФК“, били не повече от 5000 - 6000 души¹⁹⁶: шумкари, ятаци, нелегални, обикновени членове на БРП (к), плюс загиналите в борбата. Има твърдения, че към края на 70-те години на XX век, активните борци против фашизма и капитализма са наброявали 70 000 души, а в средата на 80-те години - били вече 240 000! (Тацов, 2021) **Близо четвърт милион!** Няма грешка – толкова са се изкарали „активни борци“!

¹⁹⁴

<https://www.slovo.bg/showwork.php3?AuID=14&WorkID=914&Level=2>

¹⁹⁵

https://bg.wikipedia.org/wiki/Активен_борец_против_фашизма_и_капитализма

¹⁹⁶ <https://www.osvobojudenie.net/1941-1944-Втората-световна-и-ние/>

Работата по създаване на нарочна организация започва веднага след Девети - дай власт на бедния и простия, па му гледай сеира! Лошото е, че сеира е на гърба на народа. Новите властимащи бързат да си осигурят „приход“ от държавата, за която уж са се борили. Плячката от грабежите през вартоломеевите нощи, следващи веднага след комунистическия преврат, вече е изхарчена и се търсят начини за постоянни доходи. Припомням казаното от един от сътрудниците на Лев Главинчев:

„Когато отивахме да арестуваме, правехме обиск намерехме ли ценни неща – злато, диаманти, украшения, пари, пълнехме първо джобовете; след това се правеше протокол за останалото, което не беше в нашите джобове.

Арестуваният обикновено не протестираше. Но ако протестира, го убивахме.

Имаше такъв случай – човекът беше много богат, живееше на площад „Славейков“ и улица „Солунска“. От касата извадихме над 20 килограма злато, диаманти, златни часовници, пръстени, пари. Жена му започна да вика: „Грабители, разбойници!“ Главинчев я застреля, а след като видя, че човекът мълчи, свалил глава над гърдите, написа протокол, в който отбеляза, че е намерил 10 милиона лева, е те бяха много повече, и не вписа нищо друго, накара човека да го подпише и го застреля.

После си напълнихме джобовете – кой колкото може да вземе...“ (Алтънков, 2020)

На 8 юли 1945 г., в София е свикана Първата национална конференция на бившите български партизани, с цел създаване на представителна структура на всички борци за народна власт. Не се изненадвайте – въпреки, че не е бил шумкар, председател на Учредителната конференция е набързо произведеният в чин „полковник“, Тодор Живков. Създава се „Съюз на народните партизани“, в който да членуват партизаните от периода 1941–1944 г. Разбирай тези от преди 7 септември 1944 г., защото

имало и доста, „излезли“ в Балкана и след това! Само през втората половина на 1946 г., в страната са учредени 3 472 околийски и местни дружества с **162 592 членове!** „Борци“ против фашизма! А днешната българска армия няма и 30 000! Чак да му стане притеснено на човек!

Веднага се организират пропагандни акции, обясняващи необходимостта от такава структура. В статия на вестник „Работническо дело“ от 7 юли 1946 г. директно се отбелязва, че съюзът ще *„защитава материалните интереси на борците против фашизма и капитализма“*. Ще защитава „материалните интереси“ пред кого – не става ясно, още повече, че точно те вече са завзели цялата политическа и икономическа власт. А и руският ботуш е зад тях!

Придобивки на партизаните и участниците в съпротивителното движение в България	
1. Отпуска се народна пенсия на всички партизани, получили инвалидност до 9 септември, 1944 г. и вследствие раните до 15 септември 1944 г.	телното движение безплатно лечение в държавни болници.
2. Отпуска се народна пенсия на наследниците на партизани, убити до 9 септември 1944 г. и починали от раните до 15 септември 1944 г.	4. Разрешава се на всички партизани, имащи най-малко три месеци софийско жителство, да получат безплатни трамвайни карти за цялата мрежа, с изключение на неделни дни.
3. Разрешава се на всички партизани и участници в съпротиви-	5. Освобождават се от държавна такса всички ученици партизани и децата им.

Вестник „Народна борба“, бр. 2, 31.08.1946,

Но желаещите да седнат на народната софра са много повече и затова се взима решение за „масовизирането“ на тази организация, която сменя и името си - вече ще се нарича „Съюз на бойците против фашизма“ (СБПФ). „Масовизирането“ означава приемането в организацията на *„всички участници в нелегалната дейност на комунистическата партия през периода 1923–1944 г., включително и на ятаци, и на участници*

в „Отечествената война“. Разрастването на Съюза идва и по инструкция от Георги Димитров, според когото, трябва да се покаже по-широка „социална база“ на революцията и да се превърне съюзът в „*моцна антифашистка организация – опора на народната власт*“. Ми то с толкова привилегии, как няма да са „опора“ на всяка власт!

На нарочно свикан конгрес през октомври 1947 г. се учредява „Съюз на борците против фашизма“ (СБПФ), като правоприемник на Съюза на народните партизани. Още във встъпителния доклад, представен от ген. Боян Българанов, се посочва, че по Наредбата-закон за подпомагане на бойците от ноември 1944 г. до август 1947 г. са изплатени **751 659 000 лв.** (ЦДА, ф. 359Б, оп. 1, а. е. 69, л. 60).

Според Българанов обаче, това не е достатъчно:

„Все още няма достатъчно грижа... За в бъдеще важна задача на Съюза и на неговото ръководство трябва да бъде, да осигури точно и бързо изпълнение на всички закони и постановления на народната власт за подпомагане на пострадалите бойци и техните семейства... и да може всеки активен борец против фашизма да бъде издигнат и направен годен да заеме туй място в нашия живот, което той напълно е заслужил със своята минала борба“. (ЦДА, ф. 359Б, оп. 1, а. е. 69, л. 66) (Ангелова, „Бойците против фашизма“ – власт и привилегии (1945-1951), 2019) .

Дефинира се и определението:

„активен борец против фашизма и капитализма“ е лице „участвало (или подпомагало) в дейността на Българската комунистическа партия до 1945 г. и в съпротивителното движение в България, главно през Втората световна война“.

За председател на Съюза, разбира се е избран „най-активният“ - Георги Димитров, макар че той не присъства на конгреса. Но пък от трибуната е прочетено приветственото му писмо, в което „антифашист №1 в България“ предупреждава

делегатите, че СБПФК трябва да бъде *„непоколебим борец против бюрократизма и безделието, против разточителството и престъпното отношение към народните средства, ресурси и богатства.“*

Сякаш е предвидил как ще се развият нещата с годините!

Само няколко години по-късно – между 1957 и 1959 г., ЦК на БКП отново официализира режима на привилегиите във вече отработен, но много по-машабен вариант, институционализирайки съществуването на групата на „активните борци против фашизма и капитализма“ със създаването на „Комитет на активните борци против фашизма и капитализма“ (КАБПФК).

През 1959 г., Тодор Живков внася в Политбюро докладна записка *„За уреждане на общественото, материалното и социално-битовото положение на активните борци против фашизма и капитализма“*, която коментира въпроса за *„общественото, материалното и социално-битовото положение на една част от нашите кадри, участвали в дългогодишната борба срещу фашизма“*. За да не стане грешка, отново се дефинира понятието „активен борец против фашизма и капитализма“: *„партизанин, политзатворник, концлагерист, ятак, член на бойна група, нелегален партиен и ремсов деятел, интербригадист“*. Политбюро, естествено, гласува записката единодушно и така на практика се институционализира новата привилегирирована каста в България.

Народът я кръщава **„червената буржоазия“!**

Активни, активни, но все пак „борците“ са разделени в четири групи, които да дефинират правата им (то задължения май нямат!) – разбирай пакети с различни привилегии! За да попадне човек в лелеяния списък е необходимо да намери трима до пет свидетели, други активни борци. Имайки предвид келепира, „кошаревски свидетели“ колкото щеш – на принципа „ти на мен, аз на теб“ започва безконтролно само-възпроизвеждане на „борци“!

Но тъй като и при тях – уж били равни, но някои били по-равни от другите, пък и бая се нароили, те били разделени на няколко степени: първоначално четири, а впоследствие е добавена още една - пета.

Най-високо в йерархията били поставени загиналите и тези със смъртни присъди, нищо, че масово били помилвани от царя – „монархо-фашист“! Злите езици говорят, че при някои, помилването се случвало не без помощта на Никола Гешев, директора на полицията – може би срещу последващи „дребни услуги“? Най-високо били и тези, които натрупали повече от една година „трудов стаж“ в Балкана. Разбирай - подредени според „пролятата кръв на враговете на народа“. Добавени били политическите затворници и политическите емигранти, прекарвали общо в затворите или в емиграция не по-малко от пет години. Тя, емиграцията, по принцип била в Съветския съюз (то какво да прави комунист в Западна Европа, във Виена или Париж), да не говорим, че да изкараш там повече от 5 години и да се отървеш от сталинския ГУЛаг, си е направо джакпот! Геройство, много по-голямо от това, да се биеш с българската жандармерия! Как да не ги направиш „много заслужили“!

Второ качество, пардон – категория, били онези, които са били натрупали „партизанлък“ повече от шест месеца (разбирай последното лято, малко преди Червената армия да обяви война на Родината ни), както и политическите затворници или емигранти, прекарвали „вътре“ или „навън“ повече от две години.

Третата категория включвала всички, които по някакъв начин помагали на партизаните, а четвърта категория - всички други участници в антифашисткото движение, каквото и да значи това.

Но без значение от категорията, всички „борци“ се уреждат с нечувани в историята на България привилегии: то не е Народна пенсия, то не е по-ниска пенсионна възраст, надбавки към заплатата, предимства при назначаване на работа! Но и

това, което за обикновения човек било химера, на новите аристократи не им стигнало – получили още предимство при кандидатстване в Университет, привилегии при придобиване на жилище, безплатни карти за градския транспорт, дори безплатна карта за ползване на обществена баня – сигурно за да „измият“ гузната си съвест! Въпреки, че очевидно май съвест нямат!

Не вярвате? Съгласно „Наредба за ползване на публичните бани“ (ДВ, бр.100/26.12.1969 г.), борците имат право на безплатно ползване на обществените къпални (както и децата до петгодишна възраст) и право на безплатен чаршаф и кабина, ако имат лекарско предписание! Не знам само, дали телякът е бил включен в авантата.

Карта на АБпФК - Активен борец против фашизма и капитализма в НРБ (сн. Интернет)

И здравето на активните борци било по-важно от здравето на обикновения българин. Пред лекарските кабинети (а и навсякъде, където се образували характерните за Соца опашки, висели табели: „Активните борци са с предимство, влизат без да чакат ред“.

Освен, че изпреварват всички останали, когато искат да си премерят кръвното, или да си лекуват простатата, пък и за всякакви други медицински грижи, „борците“ имат и достъп до специални аптеки, болнични заведения и балнеолечебници,

имат право на привилегирован достъп до курорти, право на достъп до специални магазини, които са по-добре снабдени ...

Обгрижването на тази новосъздадена аристокрация продължава и подобно на потомствените благородници - князе, графове, барони и т.н., привилегиите на бащите – „борци“ и майките – „боркини“, започват да се прехвърлят и върху техните деца.

Често споменаваме думата „борец“ - тя беше широко използвана и преди 89-та, и през 90-те. И в двата периода, тази дума беше символ на статус в обществото. И в двата случая, от днешна гледна точка – в негативна светлина!

За да се определят „заслугите“ на „борците“ и да се въведе ред в безконтролното издаване на документи, осигуряващи достъп до келепир, ЦК на БРП(к) възлага на специален Инициативен комитет създаването на организация на бившите партизани.

И един куриоз, на който попаднах изучавайки темата - през 1985 г. за активен борец бил признат 53-годишен човек, за това, че като 9 годишно момче веднъж занесъл на брат си - нелегален, храна край селото.“¹⁹⁷ Е как да не му дадеш право на безплатен чаршаф в градската баня! Че и някои други привилегии!

Около „борците“ има и градски легенди - напр., че на внуците на АБпФК също са предоставяни привилегии. Отричам категорично – проверих, не е вярно! Но като всеки селски хитрец, който не иска да изпусне келепира, много от тях ... осиновяват внуците си! Имало е куриозни случаи, при които вдовици на партизани осиновяват внуците си, а те пък, родени години след смъртта на дядо си, използват привилегиите, давани на децата на загинали!

¹⁹⁷ <https://faktor.bg/bg/articles/politika/hlyab-i-pasti/-kak-magdalena-tasheva-obarna-palachinka-stana-putinofilka-plashi-che-rusnatsite-idvat-40507>

Привилегиите на АБпФК са отменени официално от Министерски съвет през ноември 1990 г. Убеден съм, че ако не беше „Десети ноември“, щяха да си останат и до днес – за пра-пра-внуците...

За по-младите – едно уточнение: централата им се намираше на ул. „Позитано“ № 20, където и до днес, на входа се вижда огромна скулптурна композиция на борци против фашизма и капитализма!

Паметникът на ул. „Позитано“ 20 – автор Любомир Далчев с „довършителни работи“ от Асен Генов - изт. vesti.bg

Всъщност авторът ѝ, проф. [Любомир Далчев](#) „се отрича“ [от паметника](#)¹⁹⁸, твърдейки, че е правен под натиск! И през 1979

¹⁹⁸ <https://offnews.bg/obshtestvo/liubomir-dalchev-sam-se-otkazal-ot-boiadisania-pametnik-zashtoto-e-pr-264341.html>

г., емигрира от народната република! И по-късно ще напише откритото си писмо „[Жалоните на поробителя](https://www.mediapool.bg/zhalonite-na-porobitelya-news350430.html)“¹⁹⁹!

Та на „Позитано“ - скулптурата отвън, а наследниците на шумкарите - вътре! То не бяха партизани, то не бяха „герои“, и всичките – „АБПФК“. Освен маса привилегии до 1989 г., децата на тези станаха първи „капиталисти“ след промените, ама много от тях не прокопсаха, щото бяха чували за капитализма само от „Капитала“ на Маркс. Пък и едва ли са го прочели целия! Много от тях и до днес верни на Съветския съюз, пардон на Русия във всичките ѝ политически метаморфози! От монархия, през болшеvizъм и комунизъм, та до днешната ѝ уродлива форма на управление, покриваща почти напълно дефиницията на фашизма!

Каква ирония! Или идиотия? Спомнете си думите на митрополит Методи Кусев, изречени още през 1914 г. - „*Русофилството в България е стигнало до идиотство*“ (Кусевич, 1914)

И да не забравите – АБПФК имат право на „*безплатно ползване на баните в страната*“. Хубаво беше при Соца – имаме си градска или селска баня, която работеше в определен ден в седмицата, че и ние покрай „борците“ да се изкъпем. А сега - затвориха обществените бани и всеки трябва сам да се къпе в къщи! Разбира се, само ако има нужда!

Образование

Още с идването си, „народната власт“, освен за хигиената на „борците“, започва активно да се грижи и за образованието. Но не за обучението на децата и учениците, или на неграмотните сред членовете си. Тя започва да урежда на

¹⁹⁹ <https://www.mediapool.bg/zhalonite-na-porobitelya-news350430.html>

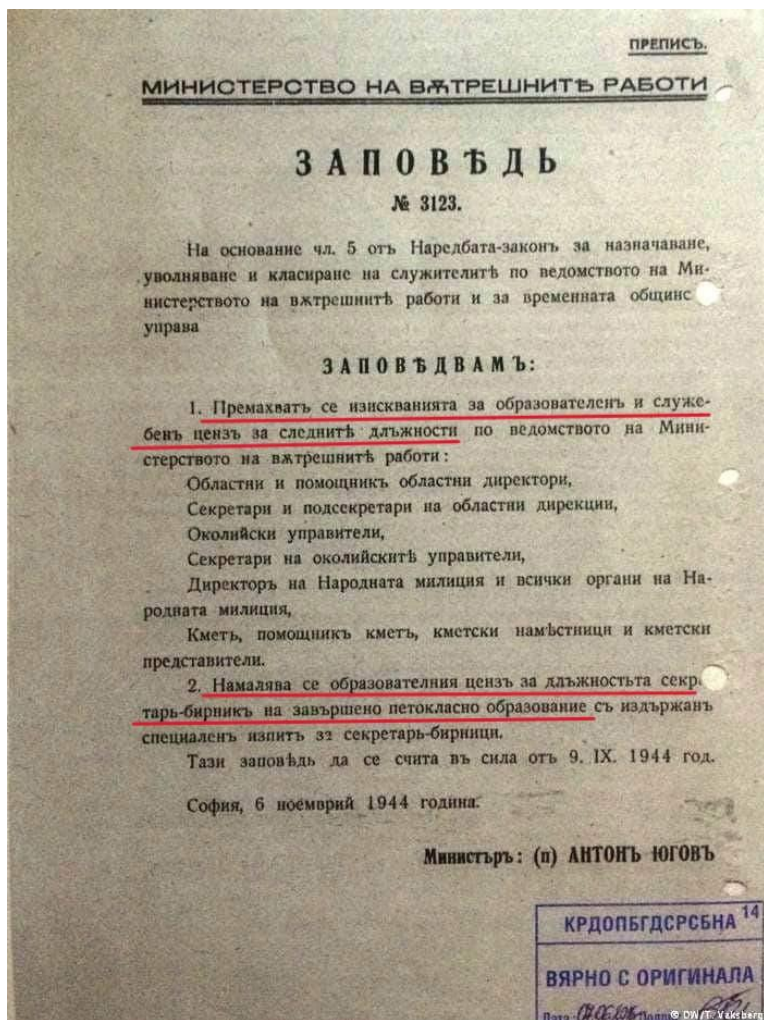
работа, разбирай на заплата, своите хора! Сигурно оттогава е оная приказка: „Дори и да работиш частно, гледай да се разписваш на ведомост!“.

Още на 28 октомври 1944 г. излиза Наредба за изменение и допълнение в правилника за назначаване, преместване, съкращаване, уволнение и за състезателен изпит на учителите в гимназиите и гимназиалните класове, която определя кой е с предимство при назначаване:

1. партизани и техни съпрузи; 2. съпрузи и деца на убити от фашистката диктатура; 3. политзатворници и техни съпрузи; 4. уволнени по закона за защита на държавата и закона за Народната Просвета; 5. активно подпомагалие партизанската борба; 6. останалите без работа поради обвинения в левичарство и антифашизъм и т.н. Едва на последното 11-то място са гражданите, които са съкратени от други селища учители и имат минимален успех много добър. (Тацов, 2021)

А дали изброените имат достатъчен ценз за заемане на длъжността е друга тема... Защото по същото време, Антон Югов, в качеството си на министър на вътрешните работи, издава Заповед №3123 / 6 ноември 1944, с която [премахва образователния ценз](#) за редица длъжности в системата на МВР!

Въпросът е реторичен, защото на 12 декември 1944 г. е приета Наредба-закон, която на практика деформира българското образование за години напред. Според нормативния документ, очевидно сътворен от хора, далеч от всякакво образование, за гимназиалните учители вече няма да е необходимо да покриват доскорошните строги изисквания. Те ще могат да преподават без да са положили държавния си изпит, без да са изкарали задължителния стаж, дори без изобщо да са гимназиални учители - достатъчно е да са преподавали в прогимназия (за което се изисква двегодишно обучение в учителски институт) и да са препоръчани от директора.

Заповед на министър Антон Югов за премахване на образователния ценз.²⁰⁰

²⁰⁰ www.dw.com/bg/българия-след-9-септември-възходът-на-необразованите/a-40470634

А по-късно, дори и препоръка няма да е необходима, стига да има политическо решение на партийните комитети. Качеството на обучението ще се влоши още повече, когато няколко месеца по-късно тригодишното обучение в чужбина започва да се признава за висше образование. Решението узаконява дипломи от СССР, където тригодишният курс на обучение е елемент от висшето образование. Нещо като „полуфабрикати“!

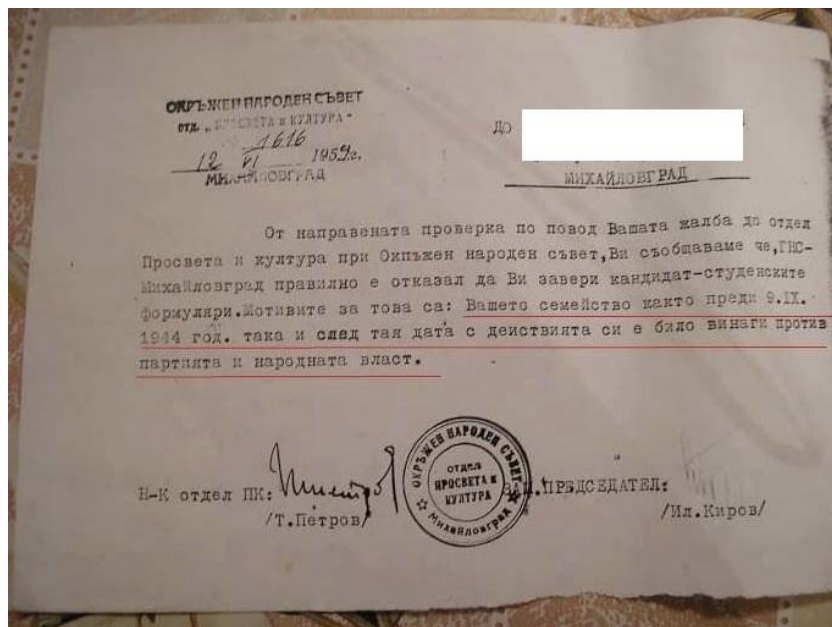
Както пише историкът Весела Чичовска, занижените изисквания произтичат от липсата на кадри, а липсата на кадри - от мобилизирането на учители за фронта и от политическата чистка, предприета веднага след 9 септември. Впрочем, Министерството на просветата е единствената правителствена институция, за която е гласувана специална Наредба-закон „за чистката“. В рамките на броени седмици са уволнени хиляди учители, чиято дейност е оценена като „фашистка“. Нека уточним: в случая кавичките са сложени не за да намекуват, че сред учителите не е имало пронацистки настроения, а за да подчертаят, че чистката е извършена в условията на произвол и при видима диспропорция между факт и реакция. (Ваксберг, 2017)

И няма как да бъде друго – през дните след 9-ти септември са избити между 27 000 и 30 000 българи, сред които и много учители и университетски преподаватели, част от които завършили елитни европейски университети. И не по онзи съветски тригодишен курс!

Законът за висшето образование, действал в България от 1947 г., дефинира привилегията за достъп, като създава ясна граница между лицата, които имат и тези, които нямат право на висше образование. Първите включват трудещи се или синове и дъщери на трудещи се със завършено средно образование (чл. 40, ал. 1), а вторите - лица с фашистки и други противонародни прояви (чл. 40, ал. 2).

За много хора днес, достъпът до образование, вкл. и висше, е гарантиран. Дори днешните младежи имат избора, дали да продължат образованието си у нас или по широкия свят. Но в онези години, някой „каскет“, едва изкласил основното си образование, имал право да ви забрани това право за „противонародни прояви“!

Звучи невероятно, нали? Ето документ, с печат от Михайловград. Не го търсете на картата – това днес е гр. Монтана. През 1891 г., с. Голяма Кутловица бива преименувана на Фердинанд и става град! Но през 1945 г., правителството на Отечествения фронт сменя името на града на Михайловград, кръщавайки го на името на загиналия през 1944 г. комунистически активист Христо Михайлов!

„Вашето семейство е против партията и народната власт“! Това е! Но и днес се леят дитирамби за това, „колко

хубаво било при социализма“ и как „имало безплатно образование за всички“!

И ако едни, нямат право на образование „по семейни причини“, други, пак по същите причини, като „по-равни от другите“, дори и с по-ниски интелектуални способности, ще получат не просто право на такова, а ще се сдобият със заветната диплома и без да си дават много зор!

През 1950 г., с Постановление за създаване на истинска народна интелигенция на АБпФК и техните помагачи и деца, получават привилегирован достъп до висше образование чрез системата на т. нар. „Работнически факултети“ – РабФак, направена по съветския образец. Това са общообразователни учебни заведения или подразделения на учебни заведения, които подготвят за влизане в университета без приемен изпит и по съкратени курсове, младежи, които не са завършили своевременно средното си образование. Уж временна мярка с оглед необходимостта на „народната република“ от подготвени кадри, кастата трудно се разделя с привилегиите си и системата на РабФак се запазва до 1989 г.

Подготвителният курс в РабФак е с продължителност между 6 и 12 месеца и включва три основни общообразователни предмета, сред които тези, по които се държи състезателният приемен изпит за съответната специалност, и предмет по идеологически науки (Основи на комунизма, История на БКП, Политикономия и др.). При успех от трите изпита не по-нисък от 4,50 (доста по-нисък от бала на приемните изпити за останалите студенти, където за елитните специалности почти винаги е необходим отличен среден успех от дипломата и приемните изпити и често, успех дори и 5,99 не е достатъчен!).

Сред основните характеристики на обучението в РабФак е липсата на реален контрол върху знанията. Консервативните изчисления показват, че поне 10% от местата в университетите се заемат от възпитаници на РабФак, като най-масово е присъствието им в специалностите журналистика, право и

икономика, които подготвят кадри за заемане на властови позиции. (Тацов, 2021) Те могат да следват в средни специални и висши училища без конкурсни изпити или при облекчения при вземане на изпити, ползване на общежития и заплащане на учебни такси. Гарантиран им е и неограничен достъп до задочна форма на обучение в университетите, осигуряваща стипендия на ниво получавана дотогава работна заплата.

По-късно, привилегиите на активните борци се прехвърлят и върху техните деца. В средните училища и в университетите първо са приемани всички деца на АБпФК, които са изкарали оценка 3, по параграф Ж от закона. При двойка се е искало специално разрешение от партийните органи, което обикновено, е давано и наследниците на „активните“, макар и със слаба оценка, също са били приемани!²⁰¹

През 1980-те години броят на децата на АБпФК намалява по естествени причини, пък и „качеството“ на завършващите ВУЗ-ове техни деца пада и тогава влиза в сила друга наредба, според която, само 30 % от местата във ВУЗ са за деца на АБпФК, но... практически пак се приемат всички, които желаят. За аспирантура са приемани всички желаещи, а при защитата официално е било съобщавано, че аспирантът е дете на АБпФК. И за стипендии и общежития, децата на АБпФК са били с предимство, както и при назначаване и на работа.

От края на 60-те привилегиите на активните борци започват да се предават и на техните деца. Но за това – в следващата част.

²⁰¹ <https://www.24chasa.bg/bulgaria/article/2290544>

За едни „правоимащи“ в повече

Уставът

*„Българската комунистическа партия е челен отряд на работническата класа и всепризнат ръководител на народа в борбата за социализъм и комунизъм в НРБ. В партията е организирана на доброволни начала **най-съзнателната част** от работническата класа, селскостопанските труженици и народната интелигенция. (...)*

*БКП е висша форма на политическа организация на обществото, (...) **ръководна и направляваща сила на социалистическото общество**. Партията придава организиран, планомерен и научнообоснован характер на борбата и творчеството на трудещите се за постигане на **крайната цел – победата на комунизма**. В процеса на изграждане на развитото социалистическо общество ръководната роля закономерно нараства и тя от партия на работническата класа постепенно **прераства в марксистко-ленински авангард на народа, става партия на целия народ**.“ (Устав на Българската комунистическа партия, 1986)*

За по-младото поколение, тези думи сигурно звучат странно, но точно това е записано в Устава на БКП. Думи, които предполагат множество добродетели и най-възвишени идеали у членовете, да не говорим за ръководството на Партията с главна буква. Предполага се, че „авангардът на комунистическата партия“ трябва да бъде пример за всички останали – на членове (дори и такива по принуда) и на симпатизанти. Защото пак в

онзи Устав в чл. 2 са изброени задължения като „да служи за пример“, „да се бори“, „да участвува“, „да дава пример“, „да възпитава“, „да спазва ленинските принципи и норми“. В подточка „2 е“ се казва:

„Да служи с личния си живот за пример на строго спазване нормите на комунистическия морал; активно да се бори... с потребителския подход, еснафщина, кариеризъм, корупция, морална разпуснатост...“ (ibidem)

Чета за „задълженията“ на комуниста, (или по-скоро член на БКП), и за „комунистическия морал“, и си мисля, че тези хора, и особено водачите им, сигурно са достойни да бъдат канонизирани – притежават черти, характерни за най-светлите фигури в християнството.

Но! (хайде пак това „но!“) Само няколко години след „социалистическата революция“, на довчерашните борци за „равенство и братство“, властта започва да им се услажда. Не само е „сладка“, а започват и да преяждат с нея!

За няколко привилегии...

През 1951 г. излиза Решение на Политбюро на ЦК на БКП, с което дейността на охранителната структура на Държавна сигурност (ДС) ще се ангажира и с обслужването на т. нар. „правоимащи“ лица. Което ще включва и обзавеждането, и поддържането не само на работните места на комунистическата върхушка, но и жилищата, вилите и почивните домове, които тя използва. Същата година отделът прераства във Второ управление, което през 1954 вече получава името Управление безопасност и охрана (УБО).

Отново през 1951 г., [министърът на вътрешните работи докладва](#), че в изпълнение на Решението на Политбюро на ЦК на БКП, в ДС има на щат 395 служители, назначени с цел

обслужването на комунистическата върхушка. В документа се посочва, че са взети мерки „по специалното снабдяване и обслужване“ на комунистическите управници.

ОТДЕЛЕНИЕ "СПЕЦИАЛНО СНАБДЯВАНЕ И ОБСЛУЖВАНЕ".

По специалното снабдяване и обслужване са взети и проведени конкретни мерки за подобряване работата на същото. Ликвидирани бяха всички изостанали и ненужни на специалното снабдяване стоки, а останалите са поставени в добър ред.

- 2 -

2

Взети са мерки и се доставят необходимите количества и в добър асортимент хранителни продукти, текстил, кинкалория и всичко друго, необходимо за задоволяване нуждите на обслужваните другари. Среца се трудност при набавянето на някои продукти и артикули, като чер пипер, чай, кафе, какао, шоколад и др. поради липса на валута.

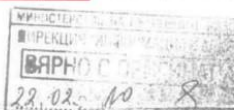
„Доставят се необходимите количества и в добър асортимент хранителни продукти, текстил, кинкалория и всичко друго, необходимо за задоволяване нуждите на обслужваните другари“. Но се жалва, че „сreца се трудност при набавянето на някои продукти и артикули, като чер пипер, чай, кафе, какао, шоколад и др. поради липса на валута.“²⁰²

За хора, които допреди 6-7 години са се борили с „монархо-фашистката власт“ и са спали по земянки, хранейки се с каквото намерят, но вече са станали висша комунистическа номенклатура, ДС трябва да организира дори химико-бактериологична лаборатория, „която прави анализ на всички постъпващи в магазините на отдела продукти, както и на ястията, сервиращи на различните обеда...“.

²⁰² <https://desebg.com/ubo/4717--400>

5. Да обезпечават чрез началника на отдел VIII-ми Д.Д.С., за нуждите на специалното снабдяване и обслужване в всички случаи достатъчни по количества асортименти и качества хранителни и други общо употребими продукти.

6. В срок от 15 дни да одобрят инструкция за оточване функциите и обектите на химико-бактериологичната лаборатория, като обезпечат что всички продукти, които са обект на химико-бактериологическо изследване да минат през централен продоволствен склад и да не се допуска нито един продукт да отиде за консумация без да бъде изследван. За целта да се изва следното:

- 2 -

13

а/ дълготрайните хранителни продукти, като сирене, кашкавал, олио, ориз, фиде и др. да се внасят в склада след като пробите са одобрени от лабораторията;

б/ хранителните продукти, като хляб, Месо, шунка, луканка и кремвирши да се донасят в определеното време в лабораторията, за да се извършва своевременно предварителна подготвителна работа за тяхното изследване;

из Протокол №44 от 5.02.1951- „Държавна сигурност – структура и основни документи“²⁰³

И не само:

„За приготвянето на първокачествени и разнообразни спиртни напитки, както и са подсигуряването количество, се отпочна разширяването на винарската изба в Евксиноград, капацитета на която се увеличава от 30 000 на 50 000 литра.“ (КРДОПБГДСРСБНА, 2015)

А за да може тези тонове вино да се бутилират в не какви да е бутилки, се разпорежда да се окаже съдействие на

²⁰³ [https://comdos.bg/Нашите издания/ds-struktura-i-osnovni-dokumenti](https://comdos.bg/Нашите_издания/ds-struktura-i-osnovni-dokumenti)

стопанството „Евксиноград-Сталин“ за доставката на годем винарски инвентар, като се организира и кампания за издирване на „специални черни бутилки за „Евксиноградско вино““. (КРДОПБГДСРСБНА, 2010)

19. Да укажат съдебните на ръководството на стопанството „Евксиноград-Сталин“ за доставката на годем винарски инвентар за издирването на същото.

- 4 -

20. Да наредят организиране на кампания по събиране от обектите на специалните черни бутилки за „евксиноградско вино“ – срок два месеца.

Да ме прощавате, дали случайно или не, но се сетих за прекрасния български израз: „Разбира ли ти свиня от кладенчова вода“. Еле пък от „Евксиноградско вино“ – бих добавил аз! Не за друг – за свинята говоря. Вие за какво си помислихте?

През 1952 г., Политбюро продължава да разпределя привилегии на т.нар. „правоимащи“, които в някои документи ще бъдат отбелязани като „правоимеющи“. Искам да обърна специално внимание, че цитираният по-долу Протокол е на [Политбюро на ЦК на БКП](#)²⁰⁴ – т.е. най-висшият колективен орган в Българската комунистическа партия. Върхушката на комунистическата партия (а не правителството), съставена от десетина души, която взема основните политически и кадрови решения в страната. И всички други чинно изпълняват.

²⁰⁴ https://bg.wikipedia.org/wiki/Политбюро_на_ЦК_на_БКП

АБпФК вече са започнали да придобиват привилегия след привилегия, но за членовете на партийната аристокрация, „келепирът“ никога не е достатъчен.

„Ех, да ти пипна аз тебе солунската митница и не ми трябва много: само две години, две годинки само да ме оставят управител или оценител на митницата, па ела хортувай ти сетне с мене...“

Не, това не е казано от виден партиен функционер, написал го е „Щастливецът“ в „[Разни хора, разни идеали III](#)“²⁰⁵. Отпечатано през 1897 г. сякаш точно за тези, направили най-големия скок в „социалната стълбица“ в българската история. От селата и горите, полуграмотни хора да застанат начело на Държавата..., аз поне не се сещам! Но ще бъда благодарен, ако ме „открехнете“! За миналото, защото за настоящето – знам. Довчера – голтаци, работещи нискоквалифициран труд в Царство България, или разчитачи на подаянията на Съветския съюз като емигранти в Москва, днес те са „политбюро“! И си разпределят „порциите“. Щедро! Може би Алеко е имал късмет, че си е отишъл по-рано – пак загинал от ръката на българин, защото с неговия език, едва ли щеше да отърве гаврата, наречена „народен съд“.

Солунската митница може и да е далеч, но „благоустройството“ на Бай Ганьовците не спира. В изпълнение на Решение на Политбюро от 5 юли 1952 г.,

„охраната, жилищното устройство, обзавеждането, снабдяването и обслужването на членовете на Политбюро на ЦК на БКП, кандидат-членовете на ПБ, секретарите на ЦК и членовете на Правителството... се възлага на Министерство на вътрешните работи – Управление Безопасност и Охрана / У.Б.О.“

²⁰⁵ <https://litclub.bg/library/bg/aleko/aleko34.html>

килимчета“. Не знам, дали довчерашните „санкюлоти“²⁰⁷ са поискали и копринени пижами, но в кухните им е трябвало да бъдат осигурени маса и столове за 12 човека! Да канят родата, да се облажи и тя на държавната софра. И разбира се - всякаква посуда – тенджери, тигани и хладилник. И забележете – разпореждат хладилникът да не е какъв да е, а „електрически“! Ти да видиш!

12

- 2 -

По устройването на жилищата и обезпечаването.

1. У.Б.О. – обезпечаваш пълно и подходящо обезпечаване на жилища, кабинети, почивни станции, вили и др. и обслужване с храна, облекло, обувки, транспорт и др. Председателя на Министерския съвет и семейството му –
безплатно.

2. У.Б.О. – обезпечаваш с основна мебелировка и поддържа квартирите и вилите на членовете на ПБ на ЦК на БКП.

Освен това, по поръчение на Председателя на Министерския съвет или по решение на ПБ обезпечаваш жилища и вили и устройваш – обслужваш и други лица – кандидат членовете на ПБ, секретарите на ЦК на БКП, подпредседателите на Министерския съвет и други.

Под основна мебелировка се разбира:

За спалните – за правоимещите по настоящия пункт и членовете на семействата им – легла с дъшци, нощни шкафчета, нощни лампички, тоалетка, гардероб, завеси и килимчета;

...

за салона – салонна гарнитура, масички, салонен бюфет, завеси и килими;

за столовата – маса и столове за 12 човека, бюфет, килими и завеси;

за стълбищата – централните и коридорчетата – пътеки;

за кухнята – необходимите кухненски съоръжения – печка, тенджери, тапи, тигани, електрически хладилник, маса и кухненски столове.

²⁰⁷ <https://bg.wikipedia.org/wiki/Санкюлоти>

Не знам колко са били общо „партизаните“ в България, но май пропуснах да спомена, че изброените „правоимащи“ длъжности обхващат над 100 човека? Отделно семействата им.

Десет години по-късно бива утвърден „Протокол № Б-13“ от 27 декември 1962 г. Не намерих оригинала на първоначалния Протокол, който препотвърждава привилегиите на „правоимащите“, но ще цитирам част от него по ген. Георги Милушев (последния началник на УБО):

„Извлечение от ПРОТОКОЛ Б-13 на ПБ на ЦК на БКП от 27. XII. 1962 г.

- За членовете на ПБ и секретаря на БЗНС УБО обезпечава жилище (апартамент, вила) напълно обзаведени, осигуряващи всички условия за работа и почивка.

Цялостното поддържане, ремонти, преустройства, обзавеждане и оборудване на тези жилища и принадлежащите към тях паркове и градини се организира и извършва от УБО и е за сметка на бюджета му.

- В случаите, когато те не ползват държавно, а собствено жилище (апартамент, вила), разходите за тяхното поддържане, хигиенизиране, за осветление, отопление, вода, телефонни услуги, за поддържане на парковете и градините към жилищата са за сметка на бюджета на УБО... (...)

Кандидат-членовете на ПБ на ЦК на БКП, Председателя на ЦКРК и секретарите на ЦК на БКП

- УБО обезпечава вила, подходящо обзаведена и оборудвана. Разходите за поддържането и обзавеждане на вилите, на парковете, за осветление, отопление, вода, телефонни услуги и др. разходи, за които има разпореждане на ЦК на БКП, са за сметка на бюджета на УБО.

За ползване на предоставените вили заплащат месечен наем в размер на 12 лв.

- Когато се ползват **собствени вили, разходите** за осветление, вода, телефонни услуги, текущ о поддържане на парковете и градините **е за сметка на бюджета на УБО.**

- Кандидат-членовете на ПБ на ЦК на БКП имат **по една хигиенна работничка**, а секретарите на ЦК на БКП - два дни в седмицата. (...)

Получават **храна и хранителни продукти за път от стола без заплащане.**

- **Ползват бюфетите**, предназначени за обслужване на членовете на ПБ и секр. на ПП на БЗНС **безплатно.**“ (Милушев, 1991)

Една от характеристиките на капитализма според Маркс е „експлоатацията на човек от човека“ - удобен лозунг, с който комунистите оправдават национализацията на частната собственост върху средствата за производство. И „освобождават“ по-заможните от част от имуществото им. Или от цялото! Зевзеците казваха, че „**това за експлоатацията е така при капитализма – при социализма е обратното**“. Е, „обратното“ беше само за върхушката. В цитирания документ – Решение на Политбюро от 1952 г. четем, че:

„Членовете на ПБ на ЦК на БКП **ползват квартирите и вилите безплатно, включително и прислугата**“. (ibidem)

Прислугата! И ако по-късно, тези длъжности се наричаха „обслужващ персонал“, то Политбюро в ония години си иска „прислугата“. Довчерашните „революционери“ вече се чувстват аристокрация! И се държат като такава!

13

- 3 -

3. Устройването на квартирите и вилите, обзавеждането и поддържането на мебелите, е за сметка на кредитите по бюджета на У.Б.О.

Също за сметка на кредитите по бюджета на У.Б.О. са разноските по отоплението, осветлението, водата, поддържането, наемите към собствениците на сградата, ползване за квартира или вила, и другите разходи, свързани с тях.

4. Членовете на ПБ на ЦК на БКП ползват квартирите и вилите безплатно, включително и прислугата.

5. На членове на ПБ по кредитите на У.Б.О. се предоставят по 5,000 лева годишно, с които те лично разпореждат за дообзавеждането на ползваните от тях квартири и вили.

За дообзавеждане извън рамките на тези лимити,

По-късно, [Главният счетоводител на УБО Георги Георгиев, ще опише:](#)

„Осигурявахме хигиенни работнички, камериерки за поддържане на вилите и домовете, перални услуги, химическо чистене, бръснаро-фризьорски услуги, предоставяне на наш жилищен и вилен фонд с обзавеждане за ползване заедно с принадлежащите паркове и градини. Поддържането им също се извършваше от УБО. Извършване на тапицерски услуги, шиене на пердета, обкантяване на килими, пердета и други.“²⁰⁸

За ползването на вилите Политбюро е определило „наем“ – 12 лева. Този наем „правоимащите“ заплащат чак до 1987 г., когато началникът на УБО – ген. Милушев внася предложение, наемът да се увеличи от 12 на 36 лева, с аргумента, че само електричеството, отоплението и телефонът на всяка една от вилите, струват на държавата не по-малко от 600-700 лв. (Да обърна внимание, че **средната годишна**

²⁰⁸ <https://agentibg.com/index.php/bg/2014-02-19-08-19-22/2014-02-20-15-13-45/2014-02-20-15-19-05>

заплата в НРБ по това време е **2812 лв.**, съгласно Статистически годишник за 1988 г.²⁰⁹ Или по **235 лв. на месец!**). Предлаганото увеличение е символично, на фона на разходите на „правоимащите“, но... предложението не е прието от червената аристокрация! (Милушев, 1991)

И като всяка една аристокрация, те имат нужда от дворци. Които за благозвучие ще се наричат „резиденции“. Или още по-благозвучното - „*правителствени почивни домове*“, за да не се дразни „плебса“. И пак като всяка аристокрация, до „почивните домове“ ще имат достъп ограничен кръг хора. „Наши хора“! То май борбата за „народна власт“, се свежда до битка за привилегии. И то, както казва Мечо Пух – „*колкото повече, толкова повече*“.

По ползуване на правителствени почивни домове.

1. Почивният дом „Звксиноград“ остава закрит. Същият може да се ползува само с разрешение на Председателя на Министерския съвет.

2. В правителствените почивни домове: Боровец, Кричим и Бая-Карловско, имат право на почивка членовете и кандидат членовете на ЦК на БКП, секретарите на ЦК, подпредседателите на Министерския съвет, членовете на Правителството, приравнените към тях и гостите на Правителството.

Освен правомимащите, право на ползуване почивните домове имат и членовете на семействата им, а при почиване, във връзка със служебни пътувания и придружаващите ги отговорни служебни лица.

²⁰⁹ www.nsi.bg/bg/content/21679/публикация/статистически-годишник-1988-година

3. В почивните домове може да се ходи и престо-
ява само след получено разрешение от Председателя на
Министерския съвет или от упълномощения от него подпред-
седател на Министерския съвет.

4. Членовете на ПБ на ЦК на БКП и семействата
им се ползват от почивните домове безплатно.

Безплатно от почивните домове се ползват гости-
те на Правителството и онези от почиващите посетители,
за които има решение на ПБ или нареждане на Председателя
на Министерския съвет, почивката им да е за сметка на
кредитите по бюджета на У.Б.О.

Като говорим за палати, трябва да споменем накратко, че идвайки на власт, българските „комунисти“ заварват само 4 царски дворци и резиденции – „Евксиноград“, „Царска Бистрица“, „Кричим“ и Царската къща в с. Баня, Карловско. Очевидно, битката с „монархо-фашистите“, бая е изтощила борците за светло бъдеще и те започват яко строителство на партийно-правителствените резиденции ²¹⁰ - за годините на народната власт са построени десетки! За „правоимащи“! За да си почиват!

Но дали ще ходят по резиденции или ще си седят по домовете на държавна издръжка, те носят белъо, което трябва да се пере. Колко често – не знам, защото се ходеше на баня един път седмично, а и препоръките в онези години бяха:

„Личното белъо не трябва да се преносва повече от една седмица, а при усилена работа повече от четири дни.“ ²¹¹

Преносени или не, но позацапаните кюлоти на „правоимащите“ се перат от Държавата (буквално, но и в преносен смисъл)! Безплатно!

²¹⁰ [https://bg.wikipedia.org/wiki/Партийно-
правителствени_резиденции_в_България_1944_-_1989](https://bg.wikipedia.org/wiki/Партийно-правителствени_резиденции_в_България_1944_-_1989)

²¹¹ [https://www.toest.bg/za-kupaneto-i-higienata-v-bulgaria-i-v-
zapadna-evropa-bez-kompleksi/](https://www.toest.bg/za-kupaneto-i-higienata-v-bulgaria-i-v-zapadna-evropa-bez-kompleksi/)

17

- 7 -

По пералнята

1. Пералнята обслужва нуждите на централната сграда на Министерския съвет и правителствените почивни домове.

2. От услугите на пералнята се ползват членовете на ПБ на ЦК на БКП и семействата им, което е безплатно.

По транспорта

1. На членовете на ПБ на ЦК на БКП да се зачислят и да се ползват от по две леки автомобили.

На останалите правоимекши - кандидат членовете на ПБ, секретарите на ЦК на БКП, подпредседателите на Министерския съвет, членовете на Правителството, приравнените към тях и други, да се зачислят и да ползват само по една автомобилна.

Правителствените лимузини...

В същия документ четем, че вече с безплатно изпращащи, членовете на Политбюро ще се возят. До вчера са ходили пеш из Балкана, или в най-добрия случай, натоварени в някоя каруца, днес те вече са взели властта. И ще ползват не по един, а по два автомобила! Не знам, дали за да ходят сред „трудовите колективи“ или да посещават почивните домове за „правоимеющи“.

И още:

„С разпореждане № 29 на Министерския съвет (от 6.1.1965 г.) се урежда статутът на шофьорите на членовете на Политбюро, кандидат-членовете на Политбюро, секретаря на БЗНС и секретарите на ЦК на БКП. В него се посочва, че те

са военизирани — офицери, с пределно звание „Капитан“. (Милушев, 1991)

Което преведено на прост език означава доста „подебела“ заплата и ... пенсиониране след 20 години шофьорлък, с по 20 брутни заплати! В „тежка“ служба на новите „величества“!

УБО извършва май всякакви транспортни услуги, защото автопаркът му се състои от четири сектора плюс автоработилница, която да го поддържа. Първият сектор обслужва членовете на Политбюро, секретарите, кандидат-членовете на Политбюро, председателя на Контролната ревизионна комисия и секретаря на БЗНС.

„На всеки един от тях бяха на разположение по два автомобила. Тези автомобили в много случаи се използваха и от членовете на семействата им. Не зная има ли нормативен документ за това, но в СССР например такава практика не съществува“,

обяснява ген. Бончо Бончев, зам.-началник на УБО в периода 1981-1990 г.²¹² Оказва се, че нашите болшевики даже надминали учителите си!

Вторият сектор в автопарка включвал колите, обслужващи министрите – те също били без лимит, но не се предвиждало ползването от семействата им. Третият сектор с автомобили „Чайка“ и „Волга“, бил предназначен за обслужване на гости, а четвъртият сектор включвал товарни автомобили и автобуси.

²¹² <https://agentibg.com/index.php/bg/2014-02-19-08-19-22/2014-02-20-15-13-45/2014-02-20-15-19-05>

... И САМОЛЕТИ

Ще минат няколко години и за „червената аристокрация“ дори и четирите сектора с автомобили няма да са достатъчни – ще искат да ползват правителствен самолет. Разбира се – безплатно.

През 1972 г. е създаден „Авиоотряд 28“. И ако се чудите защо точно „28“ - наречен е така във връзка с 28 годишнината от преврата на 9 септември 1944 г. (разбирай – отпразнува се вземането на властта). Това звено към БГА „Балкан“, състоящо се от 2 самолета ТУ-154 М и ТУ-154, 4 самолета „Як“ и два вертолета МИ-8. Уж трябва да обслужва само малък кръг от „правоимащи“ - най-отговорните партийни и държавни ръководители, но за пътувания в страната и в чужбина, ползващите авиоотряда ще набъбнат с доста различни служители от апарата на ЦК, от Държавния съвет, служители на ДС – всичко това за сметка „богатия“ български народ! А двата хеликоптера удобно (и безплатно) ще превозват „правоимащите“ към ловните им подвизи в множеството новосъздадени ловни стопанства из цяла България!

Говорим за лов –

„Така стана, че аз съм най-много трофеи убил, а това е обяснимо... Така че заслужава си специална книга да се напише за развитието на ловното стопанство през времето на Живков и живковистите“

ще каже малко преди смъртта си не друг, а ... [другарят Годор Живков](#)! И не се учудвайте - по времето на Соца за изградени десетки ловни стопанства и ловни резервати из цяла България. Може би защото ловуването става модерно сред партийната върхушка, а и поради личния интерес на „Първия“, през 60-те години започват да се създават ловни стопанства буквално във всички ъгълчета на България – „Кормисош“, „Воден“, „Мазалат“, „Правец“, „Витиня“, „Балчик“, „Ропотамо“, „Искър“. Разбира се, най-едрите елени, муфлони,

глигани се пазят за Тодор Живков, който става световен рекордьор - убитите от него животни са оценени с рекорден брой точки. Така в резиденция „Карамуш“ през 1986-а Живков е отстрелял глиган, оценен на 155 точки, с които подобрил 50 годишен рекорд на друг прочут ловец и нацистки деец - Херман Гьоринг.

И това не е поради „уникалните“ ловни умения на Тошката, а защото животните му се осигуряват като на тепсия – специално за него са изградени специални чакала с електрическо отопление, за да не мръзне, в очакване „на слуката“!²¹³

Аз лично не обичам лова – това е неравностойна, а оттам – и нечестна битка между човек и животно! Особено от добре затоплено „чакало“. Затова ще се върна на летенето. С оня „авиоотряд“.

„Най-доволни (и печеливши!) бяха тези, които се ползуваха от утвърдилата се практика — при всяко официално пътуване в чужбина към ръководителя на делегацията да се прикрепват цели групи придружаващи го. Разбира се, те нямаха нищо общо с неговата мисия, а бяха просто „екскурзианти“ до близки и далечни страни от Европа и света. При това пътуванията им бяха безплатни, добре организирани, освободени от всякакъв митнически контрол и при първокласно обслужване на борда на самолета. Те отскачаха за няколко дни до Париж или Виена да се разходят по познатите места, да направят покупки по последния „вик на модата“, да видят новите театрални или оперни постановки... Питам се какво ли са мислили за нас домакините от съответната страна, когато от предната стълба на самолета са слизали официалните лица, а от задната са се изсипвали групите „придружаващи“?(...)“

²¹³ <https://www.ploshtadslaveikov.com/naj-golemiyat-lovets-na-sotsializma-i-kulturnata-mu-druzhinka/>

*През август въздушните курсове между София и Варна зачестяваха и поради големия кръг „приближени“ самолетите винаги бяха пълни. Когато „правоимащият“ тръгваше на море, с него пътуваше и цялото му домочадие — жена, деца, внуци, правнуци, люлките и велосипедите на внуците и правнуците... Преди пътуване на Милко Балев например помощниците, сътрудниците и секретарките даваха сигнал и правителственият самолет се запълваше с неправителствени **безплатни пасажери**.*

*А тези, които не се понасяха, като Огнян Дойнов и Гриша Филипов, пътуваха с **два самолета, излитащи през половин час** — един след друг. И ако никой не ги придружаваше, **летяха съвсем сами като с частни самолети**.*“ (Милушев, 1991)

И още [спомени на ген. Милушев](#):

*„Извършени са стотици екскурзионни пътувания до Париж, Мадрид, Люксембург и други страни. Най-разточително се ползваше тази скъпоструваща на държавата техника“.*²¹⁴

Многократно цитирах ген. Георги Милушев, който – напомням, е последния шеф, управлявал УБО преди 1989 г., така че трябва да му вярваме. Пък и документите го доказват...

„Хляб наш насущний“... и едни пари в плик?

Четем за жилища и вили, за резиденции и за лов, за автомобили и за самолети, но не казахме нищо за „Хляб наш насущний“. Чрез същото това УБО, „правоимаещите“ и за софрата са се погрижили. Не за народната, а за своята - ако довчера са обирали мандри, или поне така твърдят в спомените

²¹⁴ <https://agentibg.com/index.php/bg/2014-02-19-08-19-22/2014-02-20-15-13-45/2014-02-20-15-19-05>

си, днес вече искат специално обслужване, от „специален магазин“, в който да се „контролира качеството“. Чудя се – защо им е „специален магазин“? Нали апологетите постоянно повтарят, че при Соца имаше всичко? Нямахме опашки, нямахме дефицит, а и всичко беше и много качествено, и евтино?

По снабдяването.

1. У.Б.О. – пряко обезпечава снабдяването на членовете и кандидат членовете на ЦК на ЦК на ГПК.

Снабдяването на членовете на Правителството и секретарите на ЦК да се върши чрез Министерството на вътрешната търговия, посредством специалния магазин за Правителството. Ръководството на съдия се задължава да работи при по-тясно координиране дейността си с У.Б.О., което се задължава, предвид особения характер на задачите на магазина, да контролира за качеството и асортиментите и своевременното, проверено доставяне продукти и стоки на правоимеющите – членове на Правителството.

И още:

15

- 5 -

4. Обезпечаването на членовете на ЦК, кандидат членовете на ЦК и семействата им с храна е за сметка на кредитите по бюджета на У.Б.О.

5. За секретарите на ЦК, подпредседателите на Министерския съвет и членовете на Правителството и други отговорни партийни и правителствени ръководители, за които има решение или нареждане да се обезпечават с храна, за тях и семействата им, У.Б.О. да организира отделен стол.

А на всичкото отгоре, „обезпечаването“ на семействата на „правоимеющите“ с храна се извършва за сметка на УБО.

Цитирах част от Протокол Б-13. Не намерих оригинала със сумите за храна, с които „правоимащите“ разполагат, визирани в него през 1961 г., но само пет години по-късно, през 1966 г., за членовете на Политбюро - Цола Драгойчева, Тодор

Павлов и Иван Попов сумата нараства на 400 лв. месечно. За останалото Политбюро сумата е 700 лв., за първия секретар - 1000 лв., докато кандидат-членовете ще трябва да се хранят „само“ с 300 лв. месечен лимит. Храната се е приготвяла в стола на партийния хотел „Рила“ и се е разнасяла със специален автомобил до жилищата им. През 1974 г. лимитът вече скача на 1300 лв. за Живков, и по 1000 лв. за останалите членове на ПБ месечно, 500 за кандидат-членовете, и по 400 за секретарите на ЦК.

През 1981 г., **средната годишна заплата в НРБ е 2303 лв.** Повтарям – годишна! Или по **192 лева месечно**. Толкова е записано в [Статистически годишник 1981 година](#) на НСИ²¹⁵. Това няма да попречи, през същата 1981 г. да се внесе „поправка“ към същият онзи Протокол „Б-13“ на Политбюро от 1962 г., [в който се разпорежда](#):

„1. Считано от 1 май 1981 г. разходите за храната на генералния секретар на Централния комитет на Българската комунистическа партия и председател на Държавния съвет на НРБ др. Тодор Живков и семейството му да бъдат за сметка на бюджета на УБО при държавния съвет.

2. Считано от 1 януари 1981 г. лимита за храната да бъде, както следва:

а/ За членовете на Политбюро на ЦК на БКП 1200 /хиляда и двеста/ лева месечно

б/ За члена на Политбюро на ЦК на БКП др. Цола Драгойчева 800 /осемстотин/ лева месечно.

в/ За кандидат членовете на Политбюро на ЦК на БКП 600 /шестстотин/ лева месечно.

г/ За председателя на ЦКРК на ЦК на БКП 500 /петстотин/ лева месечно.

²¹⁵ www.nsi.bg/bg/content/21503/публикация/статистически-годишник-1981-година

д/ За секретарите на ЦК на БКП 500 /петстотин/ лева месечно.

е/ За секретаря на БЗНС др. Петър Танчев 600 /шестстотин/ лева месечно. ²¹⁶

Прилагам копие на Протокола, утвърден с подписа лично на Тодор Живков:

Строго секретно!
Копиляр единствен!

към протокол "Б" 13 на ЦК на БКП от 27.12.1962 год.

1. Считано от 1 май 1981 год. – разходите за храната на генералния секретар на Централния комитет на Българската комунистическа партия и председател на държавния съвет на НРБ др. Тодор Живков и семейството и да бъдат за сметка на бюджета на УСО при държавния съвет.

2. Считано от 1 януари 1981 год. зиснта за храната да бъде, както следва:

а/ За членовете на Политбюро на ЦК на БКП 1200 /хиляда и двеста лева месечно.

б/ За члена на Политбюро на ЦК на БКП др. Деля Драгойчева 800 /осемстотин/ лева месечно.

в/ За каплицат членовете на Политбюро на ЦК на БКП 600 /шестстотин/ лева месечно.

г/ За председателя на ЦК на БКП на ЦК на БКП 500 /петстотин/ лева месечно.

д/ За секретарите на ЦК на БКП 500 /петстотин/ лева месечно.

е/ За секретаря на БЗНС др. Петър Танчев 600 /шестстотин/ лева месечно.

Исполнител: Илия Камев
написал : Илия Камев

Цитирам документа (заедно с правописните му грешки). И без да разбирате от счетоводство ще забележите, че при средна заплата за страната под 200 лева на месец, „правоимащите“ получават **само за храна** суми, равняващи се на **3-4 пъти над заплата на трудещите се!** А на другаря Живков даже няма лимит – да яде на воля! Не знам с какво са се

²¹⁶ <https://www.facebook.com/share/p/168mTf8CR5/>

хранили, но числата са категорични! Гладни, бе! Само на баба Цола, всеки път дават по-малко. Сигурно са я държали на диета. За да не се ... по заседанията на ЦК.

Споменахме комплекс „Рила“. Изграден специално за целта в центъра на столицата, максимално близо до основните партийни и правителствени институции. Със силно ограничен достъп, той беше известен сред софиянци с това, че в него може да бъде намерено всичко онова, за което обикновените българи дори не можеха и да мечтаят. В противовес на традиционните опашки пред магазините за хранителни или други дефицитни стоки, които не знам защо, апологетите на Соца забравиха. Странно „селективна“ е склерозата! Освен магазина, в „Рила“ за правоимащите на разположение са и два ресторанта. [Ген. Милушев споделя:](#)

„Особените функции на комплекса „Рила“ бяха публична тайна поне за София. Хората говореха със завист и негодувание за този малък остров на благоденствието, скрит от погледите на простосмъртните с плътни пердета. Но вероятно и най-жлъчните одумвания не са отгатвали мащаба на предприятието, не са подозирали какъв перфектен готвач и снабдител бе военизираният отряд, наречен УБО.“

И допълва:

„Задължение на УБО бе да храни, снабдява и обслужва не друг, а висшия ешелон, т. е. двадесетина души. Но на практика на яслата на специалното снабдяване беше целият номенклатурен апарат на ЦК на БКП, Държавния съвет, Министерският съвет с техните семейства и доста други, за които имаше специално разрешение на ЦК. Нека никой не се заблуждава, че „най-правоимащите“ ползваха услугите на комплекса „Рила“. За тях бе създаден отделен стол и снабдяване в комплекса на „Панорамен път“. Там

всичко преминаваше през предварителен лабораторен анализ.²¹⁷

В интерес на истината, не всички партийни функционери са получавали храна безплатно. Но и за втория ешелон на „правоимащите“ е помислено – те ще плащат, но с намаление. Отново Георги Георгиев, който като Главен счетоводител на УБО, споделя:

„Осигурявахме производство на хранителни продукти – меса и местни произведения, плодове и зеленчуци, произведения по традиционни технологии – с естествена тор, без никакви химикали и с провеждане на системен лабораторен контрол за наличие на вредности. Тези хранителни продукти се осигуряваха в прясно или преработено състояние по желание. Заплащането от правоимащите се извършваше на базата на определените единни държавни цени на дребно, независимо от тяхната себестойност. Разликата между цената на дребно и себестойността за някои продукти е значителна и тя оставаше за сметка на бюджета на управлението. Ежегодно тази дотация възлизаше на 500 000 до 700 000 лева. (...)

Храната се осигуряваше или от стола в Княжево, или в стол-ресторанта на хотел „Рила“, или се разнасяше по домовете. Най-фрапиращ случай с разликата между себестойност и цена беше по отношение на произведените ягоди с стопанство „Врана“. Фактическата себестойност на оранжерийните ягоди достигаше над 40 лева за килограм, докато ние ги продавахме съобразно бюлетините на „Булгарплод“ за цената на тези плодове, които достигаха до 2 – 2.50 лева за килограм. Подобни аномалии се получаваха с оранжерийните домати и други зеленчуци, с колбасите и с млечните произведения“ (ibidem)

²¹⁷ <https://agentibg.com/index.php/bg/2014-02-19-08-19-22/2014-02-20-15-13-45/2014-02-20-15-19-05>

Говорим за пари за храна. Ще кажете – и днес, много фирми предоставят пари за хранене на своите служители. Вярно е, въпреки че мащабите са несравними. Но ще поговорим и за едни други пари. Безотчетни! Пари в плик! Но не от „сивата икономика“, а от държавния бюджет! Една порочна система, въведена в действие не от кого да е, а от любимият на много апологети на Соца, Тодор Живков. Малко след идването му на власт, печатарят, стигнал до върховете на държавата, предлага с Решение на Секретариата на ЦК на БКП под номер „Б-12“ - да се създаде безотчетен фонд на правоимащите (може би се сетил за бакшишите, докато поработвал и като келнер). Прието през 1958 г., то на практика въвежда, всяка календарна година на Първия секретар на ЦК (длъжност, която „случайно“ той заема) да се отпуска сумата от 20 000 лева, а на секретарите по 5000 лева - т.нар. „персонални пари“, като през годините, тези суми значително нарастват.

Но сагата с парите за храна продължава в сериозни мащаби чак до падането на режима. За нея подробности научаваме от „Тодор Живков. Биография“ (Христов, Тодор Живков. Биография, 2009)

През 1986 г. ген. Георги Милушев оглавява УБО, като той бива „посветен“ в поредната мръсна тайна на Живковото управление, не заради нещо друго, а просто защото постът му изисква той да продължи „традицията“. И като във всички тайни общества, съществува „ритуал“. [Генерал Милушев разказва:](#)

„В началото на всяка година отивах при главния счетоводител и срещу разходен касов ордер получавах общия размер на сумата, в която се включват и парите за Тодор Живков, толкова, колкото е разходвал за храна за предходната година. След това разпределях сумата на всеки правоимащ, изплащах парите и той се подписваше в неговата партида. Накрая с главния счетоводител изготвяхме писмен протокол, в който отбелязвахме действително изплатените суми и тези

за храна на Тодор Живков. Сумата за храна на Живков варираше между 16 000 и 18 000 лв. Протоколът се подписваше от нас двамата и се **унищожаваше разходния ордер** и така се заверяваше сметката на УБО.²¹⁸

Един от „правоимащите“ – Милко Балев, Началник на кабинета на Тодор Живков разказва как са получавани парите:

„Някъде към 1969-1970 г. в качеството си на началник на кабинета на Тодор Живков започнах да получавам допълнителни възнаграждения (представителни пари) в размер на 4000 лв., които по-късно се увеличиха на 5000 лв. Те се изпращаха от ЦК и не знаех откъде са средствата. Когато аз бях избран за член на ЦК започнах да изплащам тези пари на членовете на Политбюро, както и на секретарите на ОК на БКП.

Тази дейност по-късно се пое от отдел деловодство на ЦК и Продан Стоянов. **На членовете на Политбюро се изплащаха по 12 000 лв., генералният секретар на ЦК получаваше 25 000 лв., председателят на Министерския съвет и водещият секретар на Секретариата на ЦК по 15 000 лв., кандидат-членовете на Политбюро по 9 или 10 000 лева заедно със секретарите на ЦК, завеждащ отделите в ЦК по 4-5000 лв., секретарите на ОК на БКП – 4-5000 лв. Председателят на Народното събрание получаваше по 15 000 лв. Членовете на правителството получаваха по 5-6000 лв.**

Председателите на окръжните народни съвети, председателят на БАН, председателите на творческите съюзи, първият секретар на ЦК на ДКМС получаваха суми в размер на 2-4000 лв. Такива пари се даваха и на председателя и заместниците на Централната ревизионна комисия на ЦК. Размерът на средствата се определяше от генералния секретар на ЦК. Те се раздаваха в началото на всяка година,

²¹⁸ <https://desebg.com/-a-/862--8>

еднократно и на ръка. **Те не се облагаха с данъци** и от тях не се изплащаше партиен членски внос. **Тези пари имаха секретен характер**, поради което не се отчитаха и не се заплащаше членски внос.(...)

Като член на Политбюро получавах лично от началника на УБО ген. Кашев, а впоследствие от ген. Милушев пак в началото на всяка година сумата от 14 400 лв. Началникът на УБО носеше със себе си специална тетрадка, в която имаше лист с означени моите инициали. На същия лист се вписваше сумата, която ми се изплаща, а аз се подписвах. Останал съм с впечатление, че такива суми са се изплащали само на членовете на Политбюро. **Парите получавах в плик и за тях също не се плащаше данък** и партиен членски внос. (...)“ (ibidem)

Чета признанието, че парите им не се облагали с данъци. Браво на тези „народни синове“. Не плащали данъци – нещо като „сивата икономика“ днес. Доколкото знам, единственият, който официално не плащал данъци още от 1934 г, е [Хитлер](#), когато става райхсканцлер.²¹⁹ Но нашите май го надминали!

И отново, за да не бъда голословен, ще покажа данни от „[Статистически годишник за 1970 г.](#)“ – вижте заплатите на трудещите се в НРБ. Обръщам внимание – числата в годишника са средните годишни заплати – всеки може да ги раздели на дванадесет месеца. И може да ги сравни с получаваните суми от „правоимащите“ в плик. Пък после да говорим за „най-справедливия строй в света“. И за една „Червена аристокрация“, дошла не по заслуги към Родината, а със щиковете на Червената армия.

²¹⁹ www.welt.de/print-welt/article359035/Hitler-zahlte-keine-Einkommensteuer.html

141

VII. ПРОМИШЛЕНОСТ

38 Средна годишна заплата на работниците и служещите в държавните и кооперативните промишлени предприятия по отрасли

Отрасли	1948	1952	1956	1957	1960	1965	1968	1969	1970
Левове									
На работниците и служещите									
Общо	459	666	815	850	962	1 143	1 360	1 407	1 484
Държавни предприятия	481	679	834	868	979	1 162	1 378	1 427	1 506

Факсимиле от Статистически годишник 1970 г. – изт. НСИ²²⁰

Друг „правоимащ“ - [Георги Атанасов допълва разказа](#), като пояснява какви били задълженията му като Завеждащ отдел „Деловодство“ на ЦК на БКП, преди да бъде назначен за Министър-председател:

„Ежегодно в началото на годината в края на януари или февруари ми се обаждаше лично Тодор Живков и ми казваше, че е време да се изпълни мероприятията по Б-13 от 1968 г. Нарезданията се даваха лично от Живков или от негово име от финансовия министър“. Задачата на Атанасов като завеждащ отдел на „Деловодство“ е да подготви за лицата, които имат право на сума, размерът и го предава общия размер на финансовия министър.

*Сумата му се донася след известно време от началника на отдел „Специален“ на Министерството на финансите полк. Васил Лилев и се предоставя срещу разписка. След това се раздава на правоимащите от комисия в състав – министъра на финансите, председателя на БНБ, полк. Лилев, Иван Шпатов, главен секретар на Министерския съвет по това време. Накрая комисията унищожават разписките за получени суми и изготвя общ протокол.“*²²¹

Атанасов не казва сумите, но за тях разбираме отново от УБО, в лицето на ген. Милушев:

²²⁰ www.nsi.bg/bg/content/21404/публикация/статистически-годишник-1970-година

²²¹ <https://desebg.com/-a/-862--8>

„В началото на 1989 г. бях започнал обичайните си **„коледарски посещения“ с парите за храна**. С добре издута си чанта още в началото реших да посетя Иван Панев като нов член на Политбюро. Но за моя голяма изненада, вместо да се зарадва както останалите, той стъписано ми каза: „Но вчера Продан ми даде парите!“ Беше мой ред да се учудя: „Какви пари?!“ Панев ми отговори, че **били 12 000 лв., но така и не разбрал за какво му се дават.** (...)

Намерих Продан Стоянов, който също остана неприятно изненадан. Започнахме да уточняваме кой, защо, колко и какви пари получава. Оказа се, че той не знае за раздаването на **„пари за храна“**, а аз не знаех за **„протоколните пари“**. Така изяснихме за себе си, че по двата независими канала, чрез началника на УБО и завеждащия отдел „Деловодство“ на ЦК на БКП, всеки член на Политбюро получава към заплатата си още по... **26 000 лв. годишно.**“ (Милушев, 1991)

Обърнахте ли внимание? По силата на различни партийни „решения“, „правоимащите“ получават безотчетни пари в плик. Даже в два плика, на обща стойност 26 000 лева годишно! **Черна каса!**

А какво правят с тези пари „богопомазаните“ ли? Отговаря ген. Милушев:

„Помня например, че един ден ме извика при себе си и ми подаде една молба. Беше на чавдареца Борис Тошков, изпратена до Живков, за да му разреши да закупи „Мерцедес-дизел“. За целта той искаше да му се отпусне валута **по 65 ст. доларът** (не знам откъде беше измислил този курс). „Виж там“ — беше цялата резолюция на Тодор Живков. Смисълът ѝ бе повече от ясен: „Да се изпълни.“ (Милушев, 1991)

И не се чудете на „скромността“ на бившия партизанин – не ще Лада или Волга – иска Мерцедес и то „дизел“. Отново за сведение, според БНБ, през 1987 г., 1 лв. се обменя за 1.50 щ. д., а през 1989 г. фиксираният курс на американската валута е

повишен на два пъти на 2.00 и 2.50 лв. за долар. (Тодорова, 2006). Да не говорим, че на черно, при чейнчаджиите пред „Магурата“, доларът стигаше и до 10 лева

Пак по същото време, с разрешение на Секретариата на БКП, правоимащи могат да закупят „Рено 5“ за 8420 лева, а за простолюдието, автомобил „Лада“ в „Мототехника“ струваше около 10 000 лв. и се чакаше 10-15 години. При средна заплата през 1989 г. 235 лева.

Толкова по темата „Колко хубаво беше при Тодор Живков!“ И за финал:

„Всички животни са равни. Но някои са по-равни от другите“

Sapienti sat!

1960 – 1989 - Трите фалита

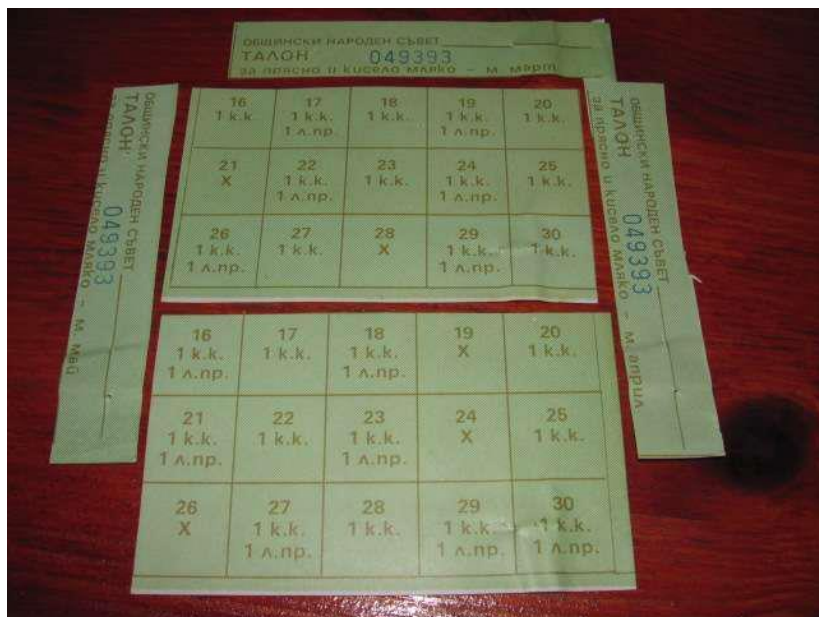
За „процфтяващата“ социалистическата икономика

Често в социалните мрежи попадам на коментари за „*доброто старо време*“, за това, „*колко хубаво било при социализма*“, колко евтино било всичко, колко напред била България по брутен вътрешен продукт на глава от населението! Как днес имаме банани, но сме загубили всичко останало! Да не забравя „*безплатното*“ образование и здравеопазване! И колко „*Демокрацията ни отне*“! Може би това е един от най-упоритите митове, насадени в публичното пространство!

Много от изказваните „експертни мнения“ са от хора на възраст, предполагаща по медицински причини известен дефицит на реални спомени (а може би и на интелект), но има и такива, родени в началото на XXI век, които „си спомнят“. Сигурно преразказват чутото от родителите си. Или от бабите си... Аз също съм чувал много от баби и дядовци, от родители, но имах и „щастieto“ да посрещна промените в студентските си години, което ми позволява да имам днес ясен и трезв спомен за времето „*преди*“ и „*след*“! А и информационното пространство във вид на книги и документи (а не социални мрежи и анонимни сайтове), ми даде достъп до факти, до които обикновения човек по време на Соца не само нямаше достъп, но дори не можеше и да подозира съществуването им. Затова отделям специално място на един от тях - на фалитите на НРБ.

Повечето по-възрастни знаем, а и помним добре фалита на България по времето на правителството на БСП с премиер

Андрей Луканов, през „[Гладната Лукановата зима](#)“²²² на 1990 г., когато не само бензинът, но и млякото, сиренето, олиото и други хранителни стоки бяха с купони.

Купони за кисело и прясно мляко – февруари 1991 г. – сн. socbg.com

След [мораториума върху плащанията по външния дълг](#)²²³ от края на март 1990 г., България е банкрутирала от гледна точка на световния пазар. И ако се чудите, какво е „мораториум“, ще обясня – взимате кредит от банка, плащате няколко вноски, след което им казвате, че повече няма да плащате, защото нямате пари. Т.е. – обявявате „мораториум“! Дори да не сте имали вземане-даване с банка, може да

²²²

https://bg.wikipedia.org/wiki/Правителство_на_Андрей_Луканов_2

²²³ [https://bg.wikipedia.org/wiki/Българска_дългова_криза_\(1987_–_1994\)](https://bg.wikipedia.org/wiki/Българска_дългова_криза_(1987_–_1994))

предположете, какво ви чака! А когато става дума за държава, това означава край на външната търговия – не може да се извършва нито внос, нито износ на стоки, защото банковите разплащания не функционират. Няма петрол или газ, няма храни, няма... И никой не иска и да чуе за вас! Но няма да забравят и ще си искат парите!

Но има и други държавни фалити, за които не бяхме и чували. Защото фалитите на управляваната от БКП „народна република“, са едни от малко известните, или по-скоро – бяха държани в пълна тайна, за сметка на прокламирането на „великите достижения“ на социализма и комунизма в България. А те, фалитите, казват всичко за това, „колко хубаво беше при Бай Тошо“! И чийто дългове изплащахме до 2015 г.²²⁴!

Христо Христов - разследващ журналист е основател на сайтовете desebg.com - разглеждащ архиви на Държавна сигурност, agentibg.com - регистър с досиетата на част от сътрудниците на ДС и pametbg.com - Проект, целящ съхранението на паметта за жертвите на тоталитарния комунистически режим в България в периода 1944-1989 г. През 2007 г. той издава книгата „Тайните фалити на комунизма“ (Христов, Тайните фалити на комунизма, 2007), с официалните документи по дело №4/1990 г. на Главна прокуратура за установяване на причините за икономическата катастрофа от управлението на БКП. Христов е може би единственият изследовател, който е работил с над 1300 тома по делото, в които е събраната голяма част от стопанската история на България в периода 1958-1991 г., с включени разпити на ключови функционери и ръководители от БКП, стопански ръководители, бивши управители на БНБ, както и бивши министри. Тази книга за първи път разкрива, че по време на управлението на БКП начело с Тодор Живков, освен фалита на Луканов, страната е доведена до фалит три пъти – през 1960,

²²⁴ www.dw.com/bg/дългото-сбогуване-с-нрб/а-18184071

1977 и 1987 г.! Една от многото мръсни тайни на Комунизма! Малка част от които ще осветлим. Укривани, за да може днес да блести ореола на „народната република“!

В онези 45 години, БКП държи монополно властта и контролира изцяло икономиката на страната, изграждайки „светлото бъдеще“, но фактите доказват, че в първите 15 години на „народната власт“, проблемите непрекъснато се задълбочават - постоянен дефицит на стоки, техническа изостаналост, ниско качеството на продукцията и силно ограничен асортимент. И разбира се редовните опашки пред магазините, които ще помним до рухването на системата! И уникалният български израз: „луснали са...“. А и последващата „Лукановата зима“ под вещото ръководство на пременената вече БСП!

...

„От Шчечин на Балтийско море до Триест в Адриатика „желязна завеса“ се спусна над континента. Зад тази линия се намират всички столици на древните държави от Централна и Източна Европа. Варшава, Берлин, Прага, Виена, Будапеща, Белград, Букурещ и София; всички тези известни градове и населението около тях лежат в това, което трябва да нарека съветска сфера, и всички са обект, под една или друга форма, не само на съветско влияние, но и на много висока и в някои случаи увеличаваща се степен на контрол от Москва“,

*заявява Уинстън Чърчил в реч на 5 март 1946 г.*²²⁵

Някои историци веднага ще кажат, че терминът „желязна завеса“ е откраднат от Чърчил, защото за пръв път е употребен от Гьоринг в началото на 1945 г.²²⁶ Вероятно е така, но това не променя нещата – нали ние живяхме зад нея - с кльона по границата, с лагерите, с „изходните визи“, с термина

²²⁵ www.wcmo.edu/about/history/iron-curtain-speech.html

²²⁶ <https://www.faz.net/aktuell/gesellschaft/nicht-churchill-praegete-eiserner-vorhang-13436186.html>

„невъзвращенец“! В онлайн речниците последната дума се превежда като „човек, напуснал Родината си и нежелаещ да се върне“. Ние, живелите в Соца знаем, че тези хора **не можеха да се върнат** дори да желясеха, защото бяха осъдени на минимум 6 години затвор! Например – [Георги Марков](#)!²²⁷ И техните присъди бяха отменени едва след 10 ноември!

Веднага след окупацията на България, съветското командване изисква от българското правителство да му представи пълна информация за предприятията с германски и унгарски капитали - около 170 германски предприятия с капитал близо 4 млрд. лв. и 25 унгарски - с капитал около 70 млн. лева. Всички те продължават стопанската си дейност под контрола на Службата по надзора, съгласно указанията на Съюзната Контролна Комисия - СКК (разбирай на СССР). На Потсдамската конференция между държавните ръководители на трите големи сили от антихитлеристката коалиция е решено, част от германските репарации да се издължат на СССР, като в негова собственост преминават германските активи и капитали в победените страни.

На 31 май 1946 г. е обнародван закон, съгласно който германската собственост се предава на Съветския съюз. Подписан е план за приемане и предаване на предприятия с преобладаващо германско участие. Документът обхваща 41 предприятия с общ акционерен капитал, определен след произчисляване на над 1,5 млрд. лева.

На 8 септември 1946 г., под дулата на окупационните съветски войски се провежда Референдум за обявяване на България за република - референдум разбира се изцяло контролиран от новата власт. Не знам защо се сещам за един друг референдум – този в Крим през 2013 г., когато с помощта

²²⁷ <https://faktor.bg/bg/articles/predi-51-godini-komunisticheskiyat-sad-osadi-za-shpionazh-pisatelya-georgi-markov-na-6-godini-i-polovina>

на едни „зелени човечета“²²⁸, тази част на Украйна, беше присъединена „законно“ към Русия (федерация или империя – преценете сами!).

При 92% избирателна активност, 95,63% от българите гласували „ЗА“ Републиката. Разбира се! На 14 септември Върховният съд обявява резултатите и въпреки че Референдумът бил за „Република“, още на следващия ден България е обявена за „Народна република“. Странно, защото думата „република“ идва от латински: *res publica* – „дело на народа“. Та обявяваме – „народно, народно дело“.

И ако някой смята, че няма разлика, обяснявам:

*„Народна република е често използвано име от марксистко-ленинските правителства за назоваване на техните държави. Причината за използването на изрза почива на твърдението, че марксистко-ленинското управление е в интерес на огромното мнозинство от хора и като такава, марксистко-ленинската република е народна република.“*²²⁹

След референдума, за временен председател на страната е избран Васил Коларов, една от ключовите комунистически фигури в състава на Отечествения фронт и да не забравяме – бивш Генерален секретар на Комунистически интернационал. Следват избори за Велико Народно събрание, които се провеждат на 27 октомври 1946 г., като дейността му продължава до 21 октомври 1949 г. Въпреки масовите фалсификации на изборните резултати, над 1 милион жители на селските райони гласуват за все още съществуващата обединена опозиция начело с лидера на БЗНС Никола Петков. С натиск и заплахи, с контролиран вот, над 53% от гласовете все пак отиват за БРП(к). От всички 465 мандата, комунистите, заедно с ОФ получават 366 мандата - около 2/3 от парламента. А за председател на VI ВНС е избран същият Васил Коларов.

²²⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=5IEJFLSCEDs>

²²⁹ https://bg.wikipedia.org/wiki/Народна_република

На 22 ноември 1946 г. се съставя третото правителство на Отечествения фронт и за министър-председател е избран съветския гражданин Георги Димитров, докаран за целта от СССР, който дори [пристига със собствена охрана](#)²³⁰ – съветска, разбира се! Лишен преди време от българско гражданство, живял десетилетия в СССР, той трудно се справя с българския език, и много от разговорите и кореспонденцията се водят ... на руски! В нарушение на Търновската конституция, ВНС разработва изцяло нова Конституция, по съветски образец, която по-късно ще бъде наречена „Димитровска“, като държавата се изгражда по модела на СССР. Така България започва промяната си към еднопартийна държава. А [член 1 в Конституцията казва](#):

*„България е Народна Република с представително управление, създадена и утвърдена в резултат на героичните борби на българския народ против монархо-фашистката диктатура и на победоносното народно въстание на 9 септември 1944 г.“*²³¹

Не знам, доколко „народната република“ е създадена „в резултат от героичните борби“ или на „победоносното народно въстание“ или май е вследствие на окупацията от страна на Червената армия! Но следва още една вълна на жестока разправа с опозицията (под благосклонния поглед на съветските окупационни власти) - в хода на заседанията на Народното събрание, 90 народни представители от опозицията са отстранени и арестувани. По-късно, по нареждане на Васил Коларов, един от основните водачи на опозицията, Никола Петков е не просто отстранен от ВНС и арестуван, но по-късно набързо е скалъпен процес и е осъден на смърт.

А България вече е платила доста по-висока цена при налагането на комунизма, в сравнение с останалите страни от

²³⁰ <https://desebg.com/knigi/2405-2015-08-16-09-20-06>

²³¹ <https://www.parliament.bg/bg/18>

съветската окупационна зона – над 20 000 (а според някои – 30 000) избити и безследно изчезнали, над 10 000 осъдени от „Народния съд“ на различни срокове затвор, 2730 – осъдени на смърт! И продължава да плаща! До днес!

Национализация

На 17 май 1947 г. Политбюро на ЦК на БРП(к) създава специална тайна комисия, със задачата да изработи предложение, кои предприятия да бъдат национализирани. Пак тайно се подготвят кадри, които да заемат ръководните длъжности в тях. Процесът се ускорява през есента на 1947 година, когато е създадено Коминформбюро - замислено от Сталин да координира действията между комунистическите партии под съветско ръководство. В резултат на това Коминформбюро се превръща в средство за прокарване на съветски интереси и налагане на сталинизъм, като Съветският съюз се ориентира към ускорено налагане на тоталитарния режим в Източна Европа.

На 23 декември 1947 г. рано сутринта, специално подготвени кадри за бъдещото управление на предприятията в списъка за национализиране, с помощта на милиционерски части, блокират достъпа на собствениците на редица предприятия до архива, касата и управлението им. Създаденият Закон за национализацията на частни индустриални и минни предприятия е приет от VI ВНС само няколко часа преди това. В 11 часа собствениците са изгонени от собствените предприятия, иззети са всички техни документи, ключовете на фабриките и са назначени коменданти, които да охраняват вече държавните фабрики. Пълното прилагане на закона обхваща период от две години и обхваща около 7 000 предприятия, главно малки и средни по размер.

На 18 февруари 1948 г. е приет Закон за изкупуване на едрия земеделски инвентар от частните собственици, с който е национализирана и селскостопанската техника. С този акт, икономиката почти изцяло отива в ръцете на държавата. Частната инициатива е унищожена!

По-късно, през 1948 г., по време на V конгрес на БРП (к), „народната демокрация“ се обявява за диктатура на пролетариата²³². Това се налага от Сталин при срещата му с Георги Димитров, Трайчо Костов и Вълко Червенков в Москва. Пак тогава, Сталин, в писмо до Димитров дефинира:

„Народната демокрация не изпълнява функциите на диктатура на пролетариата, а Е форма на диктатура на пролетариата. (...) След това Ленин откри съветската форма на диктатура на пролетариата като по-подходяща и целесъобразна при нашите условия (...) У вас, където завземането на властта от работническата класа се извърши не чрез вътрешно въстание, а чрез помощ отвън, от съветските войски, т. е. лесно, без особени усилия, може да се mine без съветската форма, като се върнете към оная форма, за която говореха Маркс и Енгелс, т.е. народно-демократичната парламентарна форма (...) Но този режим ще осъществи функциите на пролетарска диктатура.“ (Знеполски, 2008)

Та „Девети септември“ се оказва, че не е „въоръжено въстание“, нито „социалистическа революция“, а се дължи на „помощ отвън“! Да подчертая – военна помощ отвън - от съветските войски!!! **А как се нарича „военна помощ отвън“?** Без покана от законното правителство?

И това, според Сталин – „бащата на народите“! За сведение на някои ...

²³² https://bg.wikipedia.org/wiki/Диктатура_на_пролетариата

... и индустриализация

През декември 1948 г. се провежда Петия конгрес на БКП. Пиша „Пети“ с главна буква не от неграмотност, а защото в ония години, конгресите на партията с главна буква определяха житието и битието (а и съзнанието) на българите за следващите 5 години! Та този конгрес потвърждава създаването на Коминформбюро и предвижда ускорено изграждане на структурите на властта начело с компартията. Приема се и плана на [първата петилетка](https://bg.wikipedia.org/wiki/Първа_петилетка)²³³. Целта е ускорено създаване на тежка промишленост, разбира се по съветски образец, като се следва доктрината на Сталин за създаване на самозадоволяващо се стопанство - разбирай - избягване на всякакви зависимости от останалия свят. Защото Сталин винаги се е готвил за война и превземането на цяла Европа (Суворов, 1996). Но това е друга тема ...

Или може би същата? Защото и днес виждаме подобни мераци от страна на Русия.

Обявената цел е **делът селското стопанство да се ограничи** за сметка на промишлеността, като се привличат значителни инвестиции, основна част от които идва от емитирани в страната и принудително пласирани облигации, които впоследствие остават неизплатени. Средства идват и във вид на стокови кредити от Съветския съюз, главно с некачествено и морално остаряло оборудване. А нерядко и такова, по-рано прибрано от България като военен трофей! Тяхното изплащане ще стане при неизгодни за България валутни курсове и цени, като икономиката на страната ще бъде тотално обвързвана със Съветския съюз. Кредити, които само 10-тина години по-късно ще изплатим в злато!

Друг източник на финансиране е „ограбването“ на българското село, като се налагат реквизиции и непосилни

²³³ https://bg.wikipedia.org/wiki/Първа_петилетка

наряди – принудително изкупуване на земеделски продукти на силно занижени цени. Същевременно пропагандата се стреми да увеличи производителността и полагането на неплатен извънреден труд, а Бригадирското движение обхваща към 300 хиляди души, осигурявайки на режима изключително евтина работна ръка. Хиляди младежи строят за Родината. Безплатно! И биват аплодирани от днешните апологети на Соца. Браво! Но да попитам, колко от същите соцносталгии днес ще излязат да почистят тротоара пред дома си? Безплатно? Или коритото на реката, минаваща през селото - река, задръстена от собствените ни боклуци! Доброволно! Защото днес „Демокрацията“ не им го е забранила?

Масираната индустриализация през Първата петилетка довежда до големи промени в икономиката, като по официални данни през 1952 г. дялът на промишлеността в националния продукт достига 47%.

Но както много пъти в „плановата“ социалистическа икономика възникват недомислици - още в началото на 50-те години БНБ и Министерството на финансите предупреждават правителството за изключително тежкото финансово състояние на предприятията. То е причинено от натрупването на огромни запаси при търговските, производствените и други предприятия. Залагането на количествените показатели при изпълнението на плана води до производството на множество продукти, неотговарящи на необходимите изисквания или нямащи нужното приложение както в икономиката, така и в бита. Голяма част от запасите са главно нереализирани дефектни или демодирани стоки. Обмислят се различни варианти за ликвидиране на натрупалите се запаси. Предлага се преработване и поправяне на негодните стоки, но ако това се окаже много скъпо или абсолютно невъзможно, те да се пуснат в търговската мрежа с намалени цени.

За по-младите ще споделя нещо, което сигурно не са виждали – плочки за баня, II-ро, че и III-то качество. Цяло

щастие беше, ако в единствения магазин в по-малките градове, освен традиционните 4-5 вида плочки „пуснат“ такива второ качество – криви, деформирани, тук-там очукани! Но бяха първа радост за всеки, който ще си ремонтира банята – криво, криво, но пък по-евтино и все някак ще свърши работа! Още повече, всички бани изглеждаха почти еднакво. В цяла България!

Тежкото финансово състояние на предприятията създават сериозни опасности да блокира и банковата система. По данни на БНБ в държавния и кооперативния сектор са натрупани запаси на стойност 1,200 млрд. нови лева в стоки, които не могат в този си вид да бъдат продадени нито на външния, нито на вътрешния пазар.

Кое то ще наложи правителството и БНБ да вземат мерки
...

През 1956 г, пълномощният министър на Великобритания в София, Ричард Спейт ще напише:

„Постигженията вероятно се дължат повече на естествените качества на българите, отколкото на ефикасността на сегашната администрация: по природа българите са спретнати и обичат да поддържат добре градовете си; те са трудолюбиви и способни земеделци...

... България изостава зад другите сателити най-малкото във външните прояви на възвръщащо се благоденствие: тя е все още страна на сива униформеност и дори привилегированите класи, по моя преценка, имат малко от материалните придобивки, които сега стават достъпни за техните колеги в Полша, Чехословакия и дори в Румъния. Отчасти по тази причина може би ще е вярно заключение, ако се каже, че този сателитен режим държи по-здравео юздите, отколкото другите режими зад Желязната завеса ...“
(Димитров Д. , 1994)

За донесенията на британския посланик, разбира се научихме доста по-късно и 1956 г. остава в нашата история с пътеводния „Априлски пленум“. Изучавахме пленума, изучавахме „Априлската линия на Партията“, „Априлския вятър“, но така и не разбрахме друго, освен че „довя“ не особено известния по онова време Живков, който обещава, че за няколко години българското земеделие ще донесе благоденствие. Щял да развива и икономиката. Както много други пропагандни приказки - голи обещания! Тодор Живков, издигнал се на поста първи секретар на БКП, развенчавайки „култа към личността“²³⁴ на Вълко Червенков (разбира се с одобрението на поредния „бащица“ в Кремъл - в случая съветския ръководител Никита Хрушчов).

През март 1956 г., цялото Политбюро на ЦК на БКП заминава за инструктаж в Москва. След развенчаването на култа към личността на Сталин, новото ръководство там иска да стане същото и в „Задунайската губерния“, наречена България.

През 1997 г., излиза книгата „Мемоари“ с автор... самият Тодор Живков (забелязвате ли – не казвам „написана от...“, а по-витиеватото – „с автор“, защото май всичко останало не беше негово творение. Пък може на стари години и той да е прописал като мен!). Четем:

„... През 1956 г. обстановката у нас бе сложна и тежка. В страната и в самата партия се бяха натрупали сериозни проблеми. В такава обстановка срещите и разговорите с Хрушчов ни помогнаха да се ориентираме в извършващите се процеси.

... Срещата се състоя в Кремъл. От наша страна участваха членовете на Политбюро. От страна на КПСС присъстваха само 4-5 човека. На тази среща в продължение на 30 минути аз говорих за ситуацията в нашата страна в

²³⁴ https://bg.wikipedia.org/wiki/Култ_към_личността

навечерието на предстоящия (по-късно наречен Априлски) пленум и за проекторешенията. Изтъкнах, че обстановката е много тежка; че **в повечето райони на страната има бунтове, разграбване на инвентара и животните в ТКЗС; че безработицата вече надхвърля 250000 души; че бюджетните средства не достигат за изплащане на заплатите на работниците и служителите.** Отбелязах, че в резултат на тези събития вече се чувства **сериозно напрежение в партията.** ...

... Накрая говори Хрушчов. Той подчерта, че според информацията, с която разполага, смята нашата оценка за обстановката в България за правилна и обективна. ... Хрушчов много остро критикува Вълко Червенков за неговите позиции, за откъсването му от живота и работата в партията, за култа към него. ...“ (Живков, 1997)

В тези разговори, свалянето на Вълко Червенков е решено почти единодушно, като само маршал Климент Ворошилов съветва българите, като го свалят от поста, да го запазят – „он наш парень“. Че е техен, разбира се, го научихме доста по-късно – Червенков е съветски гражданин, завербуван е от НКВД като агент на съветските тайни служби с псевдоним „Спартак“!

В опит да се дистанцира от „Култа към личността“ в Кремъл (да не си помислите за днешния култ, там винаги ще има челобитие пред „Батюшката“! Имах предвид Сталин!), българското Политбюро стига до куриозни решения – например - всички славословия по адрес на Сталин едно по едно да се извадят от съчиненията на вече покойния, но усърдно печатан и препечатван Георги Димитров (Решение No 75 на Политбюро/23 март 1957 г.: ЦДА, ф. 1-6, оп. 6, а. е. 3198, л. 1-4.)!

Но в нашата „Народна република“ ще последва друго челобитие²³⁵ (колко точна е руската дума, описваща поведението на някои българи!):

236 „Е, другари, това е... Земаме власта, земаме власта!“

Така се шегува с близки народни представители Тодор Живков няколко години по-късно - на 19 ноември 1962 г. Малко преди това в зала „Георги Кирков“ на Партийния дом, втората редовна сесия на Народното събрание гласува освобождаването на Антон Югов като министър-председател на България и избира на премиерския пост Тодор Живков. Смяната на премиера трае няколко минути, но битката която Живков води последователно и упорито за това, да бъде еднолично начело на държавата, трае цели 6 години. (Кастелов, 2005) Пост, който той не изпусна до 1989 г.! А май искал да властва до 2006 г., защото през 1988 г. внася в Политбюро предложение:

*„занапред ръководните постове в партията – от генералния секретар на ЦК на БКП до секретаря на първичната партийна организация – да се заемат за два последователни мандата и по изключение по три мандата“.*²³⁷

...

И тъй като в главите на някои апологети (или просто лъжци) „при социализма беше много хубаво“, ще цитирам техния „другар“ - Тодор Живков:

„През 1956 г. наследих апокалиптична България. Разсипано селско стопанство. Парализирана промишленост, доколкото въобще съществуваше.“ (стр. 508-509)

„Ще се спра най-напред на разрухата в селското стопанство. И това съвсем не е въпрос на лични пристрастия.

²³⁵ <https://ru.wiktionary.org/wiki/челобитие>

²³⁶ www.168chasa.bg/article/8191870

²³⁷ https://retro.bg/spomeni-ot-sotsa/todor-zhivkov-vnasya-predlozhenienbspda-upravlyava-do-2006-g_30427.html

Самият ни опит показваше, колко погрешни са били представите, които се насаждаха тогава за българското село. На думи никой не подценяваше **селското стопанство**, но на практика то се третираше като **отрасъл второ качество**. Това бе обаче по-малкото зло. Дълбоките причини за печалното състояние на селото се кореняха главно в **подхода и политиката**, които копираха по същество **практиката на съветската колективизация**. Просто така: едно към едно, без отчитане на националните особености и традиции.

Необходими бяха години, за да се преодолеят нанесените поражения, изостаналостта и конфронтацията. **Страната бе изпаднала във финансова и икономическа разруха.**

Първите лястовици на недоволството и протеста бяха **селските бунтове още в началото на 50-те години**. Те пламнаха стихийно най-напред в Кулска околия, разпространиха се във видинско и постепенно **обхванаха почти всички райони на страната**. Какъв по-остър, потревожен сигнал, че политиката по отношение на селото сериозно куца, че нещо съществено следва да се промени. “

„През 1956 г. селската действителност беше, както казах вече, потискаща. Изправени бяхме пред реалната опасност от нови бунтове (с което признава, че хората вече сериозно недоволстват) **и този път щяха да подпалят чергата ни не само в селата, но и в градовете**, да разстроят всички сфери на живота ни. Връщам се в паметта си в онези години и виждам тежка картина: **провален стопански план; колкото щеш вътрешни и външни задължения, липса на средства за заплащане на държавната администрация. Немоощна промишленост** - доколкото я имаше. Намалена покупателна способност на населението. Получавахме оборудване на кредит, но няхахме средства за заплащане на труда на работниците, за да построят предприятията. Такава беше истината. “ (Живков, 1997)

В горните цитати правят впечатление изразите „селски бунтове“ и „опасност от нови бунтове“! В историята на Народната република, която изучавахме, всичко беше цветя и рози (червени разбира се) и безкрайна любов между партията и народа. И изведнъж - бунтове?

„Кратко прекъсване на реклама“ на Соца - за сведение на апологетите на социализма, а и на всички други.

През 1947 г. у нас бива приет Закон за учредяване на държавен тютюнев монопол и всички складове, съоръжения, машини, инвентар и авоари на над 80 чуждестранни и български тютюневи фирми в Пловдив, които стават „общонародна“ собственост, т.е. държавна, като от 1 юни 1947 г., те се вливат в пловдивския клон на Държавно предприятие „Тютюнева промишленост“. Само няколко години по-късно, под „мъдрото ръководство“, този сектор е съсипан.

В началото на април 1953 г. [пловдивските тютюноработници](#)²³⁸ решават да защитят трудовите си права - да стачкуват със синдикални искания, както и да се възстановят бонусите, които са ползвали преди национализацията (забележете - при „лошите капиталисти“!) Издигат се и искания за 5 дневна работна седмица – не се изненадвайте – в онези години се работи и в събота!

Властта изпраща министъра на промишлеността Антон Югов (бивш тютюноработник, който по-късно ще стане министър-председател), министъра на вътрешните работи Георги Цанков, секретаря на Окръжния комитет на БКП в Пловдив Иван Пръмов В центъра на Пловдив се разиграват сблъсъци, сравними с тези от романа „Тютюн“ на Димитър Димов, като срещу партийните величия се излива „любовта на народа“ под форма на викове и доста нецензурни изрази, с

238

https://bg.wikipedia.org/wiki/Пловдивска_стачка_и_работнически_бунт_1953_г.

които няма да натоварвам нежната психика на читателите, но всички се сещат за какво става дума... Политат и немалко камъни!

Уплашен, другарят Иван Пръмов вика: *„Стреляйте! Стреляйте!“* и милицията ... стреля! Уж във въздуха, но най-малко 9 човека падат убити! Десетки са арестувани. и над 150 изпратени по лагери и изселени.²³⁹

Но проблемите не са само около тютюна – Хлябът липсва! Да видим още от „Мемоарите“ на вожда:

„... А около ТКЗС бе създадена направо психоза. Припомням си, на мегдана в село Чичил в краката ми се хвърли някакъв мъж. Търкаля се по земята и вика колкото му глас държи: „Долу ТКЗС!“ Казаха ми, че е измежду най-бедните в селото, влязъл в стопанството с 4 декара земя, а получил повече за лично ползване. Ще попитате, имаше ли обяснение за екзалтираното му поведение? Да, имаше! Хората нямаха хляб. Пък и не само хляб ...

В ТКЗС бяха влезли главно бедните. И те бяха принудени да молят за жито или брашно средните и заможни селяни, които не бяха в кооператива. Те от своя страна целенасочено настройваха и подклаждаха бедняците. А те хич не бяха малко и изпитваха остра нужда от хляб. ... Позвъних на Вълко Червенков: „Другарю Червенков - казах, - обстановката в селата е неописуемо тежка. Вярвам, че ще я овладеем, но има един много важен въпрос. Хората гладуват. Нямам сили да ги погледна в очите. Необходимо е да се изпратят поне шест тона брашно.“

Той ме прекъсна :„Живков, ти си се поддад на агитацията на кулаците. Тук става дума не за хляб, а за най-обикновен кулашки бунт. Друго искат те, но...“ И не разреши да се изпратят тези шест тона брашно ...

²³⁹ www.168chasa.bg/Article/2307824

... Все по това време отидох и в моето родно село. Първият свой съселанин, когото срещнах, беше бай Иван. Той беше беден човек. Ореше нивата си. Отидох при него. Поздравих го. Поздрави ме и той и почти изпъшка: „Ей, Тошка, Тошка! - каза ми той. - **И ония преди вас лажеха воврамуго но и вие не падате по-долу, и вие лажете воврамуго**“ Заболя ме от тези думи-присъда. И ми стана страшно. Защото моят познайник бай Иван изразяваше не само своето отчаяние, но и нарастващото обезверяване на българския селянин. ...“ (Живков, 1997)

Видяхте, нали? Селяните от кооператива, трябвало да молят за жито или брашно, онези, които останали извън него, за да не умрат от глад! А и „новите“ лъжат не по-малко от „старите“. Това е! Няма да добавям нищо, защото техния „другар“ Живков, го е казал по-добре от всички!... Това е „процфтяващото социалистическо село“!

Парични реформи

След войната, главоломно започва да расте паричната маса в обръщение, което се оказва крайно опасно за стабилността на лева - маса, която достига до 43,7 млрд. лв. през 1945 г. От средата й, печатането на български банкноти се извършва в Москва от Госбанк, без да се упражнява никакъв надзор от БНБ. Най-голямата поръчка е за 30 млрд. номинални лева. Но дали не са отпечатани повече и колко точно, никой не може да каже. (Ангелов, Третата национална катастрофа, 2005)

Всички тези парични процеси неминуемо предизвикват появата на инфлация. Във финансовата история на България, [1947 г. е свързана с провеждането на важна парична реформа.](#) Тя е част от промените, довели до установяване на сталински икономически и обществено-политически модел:

национализация на промишлеността, приемане на нова конституция, премахване на парламентарната опозиция, колективизация на селското стопанство и др.

Безпокойството на населението е предизвикано от общата несигурност и известната враждебност на комунистите към частната собственост. Хората започват да теглят спестяванията си - изтеглянето на пари добива такива размери, че на пазара **започват да липсват достатъчно банкноти**, което затруднява стопанската дейност и търговията. Междувременно обезценяването на лева продължава. Паричното обращение нараства от около 57 милиарда лева до 73,8 милиарда за малко повече от година: септември 1944 – ноември 1945 г. Дефицитите на стоки се задълбочават, а оттам – черната борса процъфтява.

На 6 март 1947 г. Управителният съвет на БНБ одобрява, а Министерският съвет издава специална Наредба за изтегляне от обращение и обмяна на банкноти и 3% държавни съкровищни бонове. Изтеглянето на старите банкноти и замяната им с нови е предвидено да се осъществи изключително бързо – за по-малко от седмица, от 10-ти до 16-ти март, като старите банкноти престават да бъдат законно платежно средство от 12 март. Пореден удар върху все още съществуващите частни предприятия станало „правото“ им да обменят сума, не по-голяма от 50% от фонд „Работна заплата“ за предишния месец, но не повече от 35 хил. лева. Държавните предприятия и организации са могли да обменят паричната си наличност напълно. Физическите лица могат да занесат за обмяна неограничено количество стари банкноти и съкровищни бонове, но... могат да получат най-много до 2 000 лева в нови банкноти (сума, разна на около 4 долара), а останалите над 2 000 лева, остават като блокиран банков влог на всяко лице, т.е. това са пари, които не могат да се изтеглят и с тях не може да се прави нищо. Защо - става ясно няколко седмици по-късно. На 8 април 1947 г. влиза в сила Закон за еднократен данък върху

имуществата. Съгласно чл. 23 от този нормативен акт блокираните средства се облагат с прогресивен данък, който започва от 5% за влогове от 5 000 до 15 000 лева и достига до 70% за по-големите влогове. (Пенчев, 2022) В резултат от Закона, от предприятията са били иззети 2 млрд. лева! Разбирай национализация (или конфискация) на голяма част от спестяванията на българите! Без значение произхода им! Това води до рязко намаление на количеството пари в обращение - от 76 млрд. лева в началото на реформата до 21 млрд. лева в края. Тежестта на обмяната пада основно върху обикновените хора, като само от тях са събрани принудително над 49,5 млрд. лева.

Според вестник „Свободен народ“, орган на опозицията, животът в София „добе напълно американски темп“. Хората изкупуват всичко, което може да бъде купено. Най-големи опашки се оформят пред мебелните магазини, където и „най-очуканата стока се продаваше“. За да се противопостави на опита на хората под някаква форма да спасят част от спестяванията си, властта затваря всички магазини, без част от хранителните.

Страховете от подобни действия на комунистите остават трайни, защото години след 1947 г., писателят Чудомир отбелязва в дневника си, че само слуховете за предстояща парична реформа карат хората да хукнат по магазините и купуват каквото могат. (ibidem)

Само 5 години по-късно, на 10 май 1952 г. в България скоростно се провежда нова парична реформа, в рамките на 3 дни, съчетаваща деноминация и конфискация на парични средства.

Тя се осъществява с Постановление № 405 на Министерския съвет от 10 май 1952 г. (което в рамките на 10 дни претърпява две изменения), на Указ за преценка на задълженията между частни лица във връзка с паричната реформа и на препоръките на ЦК на БКП „за провеждане на парична реформа, премахване на купоните на хранителните

продукти...“. Причина за нея са инвестициите в тежката промишленост през Първата петилетка, които изправят страната на ръба на поредна инфлационна криза. За да се предотврати тя, левът е деноминиран в съотношение 100:4. Обмяната на личните пари става в съотношение 100 стари лева за 1 нов, като същевременно се променя мащабът на цените 25 към 1. Влоговете до 50 000 лева в спестовните каси се преоценяват в съотношение 100:3, от 50 000 лева до 200 000 лева - 100:2 и над 200 000 лева - 100:1. Парите на държавни и кооперативни предприятия се заменят при съотношение 100:4, а средствата на частните предприятия по сметки в банките - 200:1. По този начин от гражданите са иззети 857 милиона нови лева – пореден еднократен данък, определян от пропагандата на комунистическия режим като „сериозен удар върху материалната база на капиталистическите елементи“. В тази връзка се определя и златното съдържание на лева в размер на 0.130687 г. чисто злато. На теория!

На този ден се пускат в обращение нови банкноти и монети. Старите пари, които не са обменени в срок, се анулират. Заедно с това, в нарочна Инструкция е записано, че:

*„17. Сметките на бившите капиталисти, намиращи се в кредитните учреждения и блокирани в периода на национализацията, се **преоценяват в съотношение 200 лева стари пари за 1 лев нови пари** и се **зачисляват в приход на държавния бюджет**. ...*

19. Премахват се от 12 май 1952 г. разпределителните карти за хляба и брашното, фидето и макароните, ориза, растителните и животински мазнини, месото, рибата, млякото, млечните произведения - сиренето и кашкавала, бисквитите, а също така и сапуна за пране тоалетния сапун. Същите стоки се пускат в продажба по единни държавни цени на дребно, с което напълно се отменя купонната система и се преминава към разгърната търговия с всички стоки.“

Е, след като са прибрали парите на хората, вече могат да премахнат и купоните. Защото и за малкото стоки по магазините, пари у хората няма. В бюлетина на БТА „Вътрешна информация“ от 12 май 1952 г., четем:

„Първият ден на обмяната на парите в столицата...

Това се казва сега лев - говори майсторът шивач Илия Бакалов, който току-що е обменил своите пари. – Най-после ликвидирахме остатъците от омразния монархофашизъм. Това е наш, голям успех в заздравяването на българския лев.“

240

Българският лев се „заздравява“, както „експертно“ преценява бай Иван – шивача, като курсът на новия лев се фиксира към еврото... а, грешка! Моля да ме извините – то било към съветската рубла разбира се, при съотношение 1,70 лв. за 1 рубла. Което ще благоприятства Съветска Русия при двустранната търговия. И ще доведе до натрупването на дълг! А какво ще стане с него, ще разберем малко по-късно! Но преди това...

През 1961 г., в СССР се извършва обмяна на старите пари, наричани „сталинки“ с нови - т.нар. „хрущовки“, в съотношение 10:1. Това води до изоставане на заплатите, пенсиите от цените в магазина, покупателната способност на населението намалява (за кой ли път), а в малките населени места има дефицит на храни и стоки от първа необходимост, защото колхозите задържат продажбата на продукцията си. Курсът на рублата е изкуствено завишен, а този на долара изкуствено занижен. Недостатъчното златно покритие на рублата на практика драстично намалява покупателната ѝ възможност спрямо чуждата валута. Вносните стоки стават лукс.

И тъй като българската икономика в ония години е изцяло зависима от съветската, подобна парична реформа през

²⁴⁰ <https://clubz.bg/136564>

1962 г. следва и у нас - левовите се обменят в съотношение 10:1, като във същото съотношение са преизчислени и заплатите, пенсиите и влоговете. Реформата е скрита девалвация на лева - златното му съдържание се увеличава не 10 пъти, а само 5.8 пъти. Въведените курсове са следните: една рубла се разменя за 1,30 лв., а един долар - за 1,17 лв. (съответно на златното съдържание на тези валути - съответно 0.987412 и 0.888671 грама). Ако забелязвате – рублата е по-скъпа от долара! Разбира се това е официалният, държавен курс. Свободно с валута разполага само държавата и единици работили зад „желязната завеса“. Живелите в годините на социализма, помнят обаче, че съществуваше черна борса (най-известната беше „Магурата“), където курсът на долара на „черно“ беше няколко пъти по-висок от официалния.

Но да се върнем към паричната реформа. Цените на всички стоки са преизчислени. Преизчислени са и заплатите и пенсиите, но съотношението цени – покупателни възможности не е в полза на гражданите. Покупателната способност на населението намалява, левът се обезценява и на практика реформата се оказва скрита девалвация на лева.

Антъни Линкън, по това време пълномощен министър на Великобритания в София ще напише в доклада си след влизането на новите пари в обръщение:

„Златното съдържание на стария лев определено при паричната реформа от 1952 г. беше 0.130687 грама. Тъй като новият лев се равнява на 10 стари, на теория златното му съдържание би трябвало да е 1.30687 грама. Но на практика то е фиксирано на 0.759548 грама, т. е. намаление от приблизително 38%. Разменният курс на лева беше еквивалентно девалвиран. Новият курс спрямо лирата стерлинг е 3.29 лева, докато старият беше 26.75 за нетърговски плащания и 19.86 за търговски транзакции, което представлява девалвация от приблизително 23% и 65% съответно. „Туристическият“ разменен курс беше

премахнат, с изключение за страните от комунистическия „блок“. (Димитров Д. , 1994)

Златния резерв на България заминава за Москва

Борбата с инакомислещите в „Народната република“ не приключва с потушаването на бунта на тютюноробниците през 1953 и продължава под една или друга форма чак до преврата през 1989 г. Но пък това не пречи държавата да се развива икономически, за да претвори с дела, обещанията за „светло бъдеще“! А докато „мъдрото държавно ръководство“ не спи, мислейки как да изпълни повелята на партията, част от ръководството на държавата, крои странни планове относно златото ѝ, скрито в трезорите на БНБ. Със странни аргументи, на 28 август 1958 г., министърът на финансите Кирил Лазаров, пише до министър-председателя Антон Югов *„Доклад за евакуация на ценностите на БНБ“*, с гриф *„поверително от особена важност“*! Поверително, защото ще последва поредно предателство спрямо българския народ, но защо пък толкова „особено важно“? Да видим:

„Другарю Председател (не се смейте, всички тогава бяхме „другари“!),

*... Във връзка с усложненията в международното положение възникна с особена острота въпросът за **опазването на ценностите** (злато и налични пари), които се пазят в трезора на банката.*

При решаването на този въпрос се имаше пред вид заключението на специалисти от министерството на вътрешните работи относно сградата на Централното управление на Българската народна банка, че тя не може да издържи „пряко попадение на фугасна авиобомба от 250

килограма, а така също и срещу ударна вълна на **въздушен атомен взрив** близо до сградата“.

Ние считаме, че по отношение на златото и наличните пари трябва да се вземат мерки не в момента, когато започне общата евакуация, а много по-рано, за да може да се осигури спокойното им транспортиране, настаняване и опазване на новите места.

По отношение на златото, което е един от елементите осигуряващи нашата национална валута и с което по тази причина не се правят текущи операции, **най-целесъобразно е извозването му на депо в Госбанк. ...**“ (Държавна агенция „Архиви“, Българска народна банка, 2009)

В онези години, постоянно се насаждаше страха от това, че „врагът не спи, той дебне!“; че ще ни нападат, за да унищожат „великите достижения на социализма“, за параноята от „империализма“! (Помните ли лозунга: „Рейгън – главен враг на Тютраканската селищна система!“). Звучи логично – да спасим златото си при евентуална „агресия“! Но защо пък ще крием новината от народа си – той трябва да е най-доволен и щастлив, още повече, че пазител ще бъде „великия“ и то, „братски Съветски съюз“? Сякаш там „въздушен атомен взрив“ гарантирано няма да има. Въпреки, че според мен – там с най-голяма вероятност би имало!

А пък за „специалистите“ от тогавашното МВР ме напушва смях – същият този Антон Югов, с нарочно писмо няколко години по-рано премахва образователния ценз, при заемаването на редица длъжности, а редиците на милицията се изпълват с довчерашни полуграмотни партизани.

Вярно е, че в онези години усилено се „печатат дипломи“! И то не само за МВР. Не знам, как е било при инженерите, но в медицината се създават т. нар. „cursus magnus“ и „cursus intermedius“. Приемат се стотици студенти, разбира се „заслужили“ и одобрени от „народната власт“, които по ускорена процедура стават лекари, зъболекари, фармацевти...

(Боже, пази пациентите!) Та подобни специалисти в МВР дали оценка, че сградата няма да издържи на бомба 250 кг. Сградата на Народното събрание е ударена от бомба през 1944 и оцелява. А и трезора на БНБ не е ли дълбоко под земята ...?

А колкото до „въздушен атомен взрив“ съм убеден, че нищо нямаше да се случи! Защото вярвам на учените в Съветския съюз! Помните ли „Точките учения“²⁴¹ ? Ще припомня – през 1954 г., маршал Жуков заповядва да бъде възпроизведен ядрен взрив на метри над главите на съветски войничета и на мирни руски селяни! Като официалната информация твърди, че след експеримента няма жертви!²⁴² Че какво ще му стане тогава на златото?!?

Има - няма жертви, следва писмо от Председателя на Министерски съвет, до Никита Хрушчов, председател на МС на СССР в което четем:

„Уважаеми Другарю Председател,

*От името на Правителството на Народна Република България се обръщам към Вас с молба Правителството на Съюза на Съветските Социалистически Републики да даде съгласието си **Държавната банка на СССР да приеме на депо около 24 тона злато и златни монети** ... “*

Братската Съветска страна разбира се, не отказва и с Постановление на Министерски съвет No 187 от 6 септември 1958 г., българското злато заминава за Москва! (Държавна агенция „Архиви“, Българска народна банка, 2009) Това е!

Но това май не е първото „освобождаване“ на България от златните ѝ резерви! Забравено свидетелство за изнасянето на ценности от БНБ е останало от писателя Йордан Вълчев в книгата му „Куциян“ (Вълчев, 1990). В един от първите комунистически лагери, авторът лежал заедно с един от

²⁴¹ <https://life.ru/p/1043609>

²⁴² <https://youtu.be/5KDhYz0N9FU?si=SuHk19jkJfJa3FFi>

бившите вицегубернъори на Българската народна банка. По неговия разказ още в първите дни след 9 септември 1944 г., съветски генерал, придружен от войници, дошъл да иска ключовете от помещенията, където се съхранявало националното съкровище. Разтревоженото ръководство на банката се обадило незабавно на финансовия министър, а той пък от своя страна, паникьосан, на минутата осведомил министър-председателя. Премиерът Кимон Георгиев само безпомощно вдигнал рамене: *„Няма какво да се направи - тя ние сме окупирана страна.“* Руснаците нахлули в подземията, опразнили до шушка трезорите и ги натоварили на 8 вагона за Москва.²⁴³ Осем вагона! Не ще да е било с жълти стотинки за сувенир!

Без да е изненадващо за някого, положението с финансите на страната става критично и без ядрена война, особено през 1958 г., когато НРБ изплаща задължения в размер на 1,5 млрд. долара към Госбанк на СССР, приблизително равни на 15,5 млрд. долара днес (за справка - [1 долар през 1958 г. се равнява на 11,11 долара през 2025 г.](#))²⁴⁴

По това време партийната цензура прикрива негативните тенденции в икономическото развитие и не дава гласност сред обществото на задлъжнялостта, вследствие на управлението на БКП. Темата за външния дълг до края на комунизма остава една от най-големите държавни тайни, известни на тесен кръг партийни ръководители и висши банкови служители от БНБ. През 1960 г. външният дълг на страната достига до непосилните за това време почти 3 млрд. лева, като най-големите кредитори на НРБ са „Banque Commerciale pour l'Europe du Nord S.A.“ - Eurobank, Paris; към Лондонската Moscow Narodny Bank Limited и разбира се към Държавната банка в Москва. И ако си мислите, че френски и английски банки са помогнали на младата

²⁴³ www.24chasa.bg/bulgaria/article/5483861

²⁴⁴ www.dollartimes.com/inflation/inflation.php?amount=1&year=1958

„народна република“ - заблуждават се: и двете „[западни банки](#)“²⁴⁵ всъщност са собственост на Съветския съюз! Но ни кредитират не в рубли, а забележете - в щатски долари!

Няколко години по-късно, през декември 1963 г., на пленум на ЦК на БКП, от същия Тодор Живков ще последва първото предложение за „сливане“ на Народната република със СССР! Но дотогава Живков управлява! Как? За няколко години, поради системното неизпълнение на годишните планове и некомпетентно управление, Живков и ко., успяват да доведат страната до неплатежоспособност.

В резултат на взетите кредити, се натрупват множество задължения, като най-голям дял във външния ни дълг имат задълженията към СССР – дългове, които се обслужват трудно и поради малкия износ за СССР, и най-вече – поради нереално ниските цени, по които се изплаща изнесеното за Москва. Този дълг се обслужва трудно, като задълженията се рефинансират от „Госбанк“ – централната банка на СССР. Немалка част са натрупани по време на съветската окупация. Която някои наричат „освобождение“! С различни аргументи. Ето един от тях, който дава представа за размерите на разграбването:

„Разпореждане №922 от 22.XI.1950 г.

За удовлетворяване на искането на Управлението на съветските имущества в България да бъдат преведени в СССР 577 711 000 лева, произходящи от печалби на съветските предприятия в България и реализирани техни активи.“

А „съветските предприятия“ всъщност са били българска и германска собственост, прибрана от братушките – „освободители“ като военен трофей! С една дума – „освободили“ са ни от „тежкото бreme“ тази собственост!

Ще отворя малка скоба – преди 9-ти септември, в България са произвеждани [автобуси](#)²⁴⁶!

²⁴⁵ <https://ru.wikipedia.org/wiki/Совзагранбанк>

²⁴⁶ <https://sandacite.bg/1936-български-автобуси-херкулес/>

Реклама на български автобуси "Херкулес" - изт. sadacite.bg

Имало е и няколко самолетни фабрики²⁴⁷, като са **построени над 1000 (!!!) самолета!** Да сте чули, както става с тях след 9-ти? Ще дам пример само с една от тях, в Ловеч - Държавна самолетна фабрика²⁴⁸, която макар и национализирана е единствената, която остава да работи, като с цел засекретяване на производството получава името „Завод 14“. Но само за кратко – под давление на съветската страна, тя прекратява работа, като по-късно започва да работи отново, произвеждайки ... велосипеди!

Но и това не стига на „братята - освободители“. На 10 януари 1948 г. в Москва са подписани два протокола, с които

²⁴⁷ <https://bg.wikipedia.org/wiki/Самолетостроене>

²⁴⁸

[https://bg.wikipedia.org/wiki/Държавна_самолетна_фабрика_\(Ловеч\)](https://bg.wikipedia.org/wiki/Държавна_самолетна_фабрика_(Ловеч))

България се задължава „да обезщети“ Съветския съюз с 9 млн. долара (не левове, не рубли, а щатски долари). Като няма за какво друго, заради, както се изразяват в Москва, „неуточнени и несъбрани кредитни задължения на бившите германски предприятия в България“. ²⁴⁹

Тайната продажба на българските златни резерви

България се опитва безуспешно да получи кредитиране от западно или източно европейски банки, като до март 1960 г., външният дълг нараства до около 134 млн. щатски долара!

Да прескочим няколко десетилетия до 1990 г., когато Главна прокуратура образува Дело № 4/1990 за установяване на причините и виновниците на икономическата катастрофа от управлението на БКП.

*„Не зная по какви причини, вероятно от съображения за сигурност, но преди мен златният резерв на страната ни беше изпратен за съхранение в съветски банки. **Ние върнахме златото у нас и забранихме износа.**“* ще каже Тодор Живков в своите „Мемоари“. Ще кажете – „действал като държавник!“. Аз пък ще кажа – „**ЛЪЖА!**“. И за да не бъда голословен, ще цитирам „Българска народна банка. Сборник документи. Т. V. 1948–1990 г. Част четвърта.“ (Държавна агенция „Архиви“, Българска народна банка, 2009) от поредицата на Държавна Агенция Архиви – „Архивите говорят“.

Там под No 766 фигурира строго поверителен Доклад от Председателя на БНБ Кирил Несторов до Политбюро на ЦК на БКП към 31 март 1960 г., с предложение да се разреши на Държавната банка на СССР да продаде намиращото се при нея

²⁴⁹ www.24chasa.bg/bulgaria/article/5483861

на съхранение българско злато. А по това време, Първи секретар на ЦК на БКП е именно Тодор Живков:

„Ейробанк, Париж, и Московската народна банка, Лондон, ни уведомиха, че не са в състояние да ни предоставят нови търговски кредити, докато не намалим сумата по ползваните досега такива. Те отложиха за кратко време само една част от падежите и настояват срочно погасяване на останалите наши задължения. Всяко неплащане може да изложи на риск двете приятелски банки, както и Държавната банка на СССР...“

Въпреки предложените рестриктивни мерки, като съкращения и икономии на валута, следва заключението, че

„те не са в състояние да решат цялостно въпроса за плащанията ни с капиталистическите страни през тази година. Поради това БНБ не намира друг изход от положението освен използването на златните резерви, които се намират [от 1959 г.] на съхранение в Държавната банка на СССР.“

От продажбата на намиращото се в Държавната банка на СССР злато ние ще реализираме около 24,0 милиона долара. Освен това от продажба на сребро през 1960 г. могат да бъдат реализирани около 1.0 милион долара.

Тези средства не са достатъчни за да погасят нашите задължения. Затова е необходимо да се направят постъпки пред Съветското правителство за отсрочване на част от нашите задължения към Ейробанк – Париж и Московска народна банка – Лондон, поне за две години...“ (Държавна агенция „Архиви“, Българска народна банка, 2009)

За малко, малка България, с неплащането си да катурне великия СССР, разбирай централната му банка! Може би, щеше да бъде за добро!

Хрущов отказва да рефинансира българския дълг и Живков изпада в безизходица. Тогава той решава да предложи на съветското правителство да купи българския златен резерв,

като по този начин погаси част от дълговете. „Първият партиен и държавен ръководител“ не си спомня, но документите помнят всичко. Пак в Сборника документи на БНБ, под No. 767 намираме *„Писмо от Първия секретар на БКП Тодор Живков до Първия секретар на ЦК на КПСС и председател на МС на СССР Никита Хрушчов с молба Държавната банка на СССР да продаде за сметка на БНБ намиращото се на съхранение в СССР около 22 тона злато...“*

В него, в типичен соц. стил се започва със:

„Скъпи другарю Хрушчов,

През 1959 година нашата страна постигна значителни икономически успехи. Промисленото производство нарасна в сравнение с 1958 година с 24,9%, а селскостопанското с около 18%. Националният доход се увеличи с 20%. Тези успехи бяха постигнати благодарение усилията на нашия народ и братската помощ оказана преди всичко от Съветския съюз.“ (Държавна агенция „Архиви“, Българска народна банка, 2009)

След което разбираме, че реколтата от домати била виновна за трагичното състояние на финансите ни! Не се смеете! Цитирам отново същото писмо:

*„... поради неблагоприятни климатически условия през 1959 година бе снижено качеството на някои експортни селскостопански продукти. Така например **износа на ранни домати се забави с 10–20 дни**, което доведе до силно понижаване на тяхната цена в западните страни. В началото на месец октомври се получи непознато от десетилетия измръзване на гроздето, което понижи качеството и осуети износа на големи количества. Планът за износа в капиталистическите страни през 1959 година беше изпълнен само 54,6%. Това доведе до сериозен разрыв в платежния ни баланс с капиталистическите страни. В края на 1959 година общата сума на нашите задължения в капиталистическа валута достигна 115 милиона долара. ...“*

Писмото трогателно продължава с факти за кризисното финансово състояние, които старателно са крити от българското общество, а именно, че

*„**планът за износ в капиталистическите страни през 1959 г. беше изпълнен само 54,6 процента.** Това доведе до сериозен разрыв в платежния баланс с капиталистическите страни. В края на 1959 г. общата сума на нашите задължения достигна 115 млн. долара. Поради липса на валутен резерв нашите задължения в края на първото тримесечие на 1960 г. достигнаха 129 млн. долара, от които 44 млн. подлежат на погасяване през второто тримесечие, а 35 млн. долара – през третото тримесечие на тази година (1960 г.) ...*

Ние си даваме пълна сметка за сериозното положение на нашите плащания, възникнало не само в резултат на обективни причини, но и поради съществени слабости на нашата търговия, и особено поради грешките, допуснати в търговията ни със страните, с които плащанията се извършват в конвертируема валута, където вносьт на стоки не е бил строго обвързан с гарантиран износ на български стоки. ...

*С цел да се осигури погасяването на предстоящите падеж през второто и третото тримесечия на 1960 година, **Политбюро на ЦК на БКП и Правителството на Н. Р. България се обръщат с молба до Президиума на ЦК на КПСС и Правителството на СССР за следното:***

*1. Да разрешат на Държавната банка на СССР да **продаде за сметка на Българска народна банка намиращото се при нея на съхранение българско злато в размер на около 22 тона** срещу капиталистическа валута, която да послужи за погасяване на част от задълженията ни ...*

С дълбоко уважение:

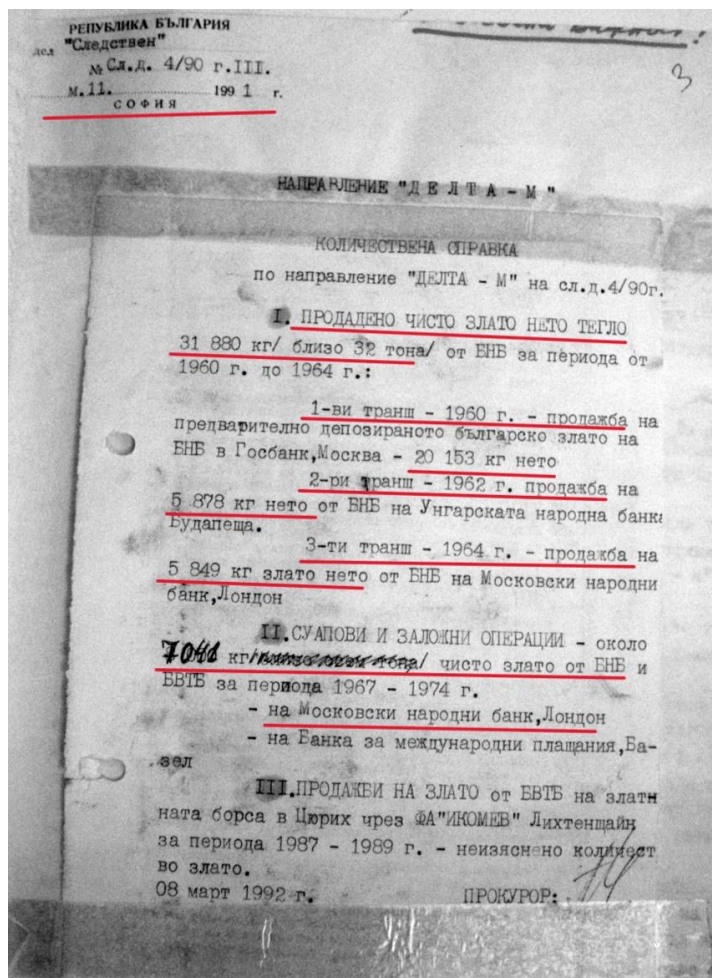
ПЪРВИ СЕКРЕТАР НА ЦК на БКП: /Тодор Живков/

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ на Н. Р. БЪЛГАРИЯ: /Антон Югов/“ (ibidem, стр.328)

Абе всичко добре, но пàри нèма! Тодор Живков прави неуспешен опит да изпроси от съветския ръководител Никита Хрущов отсрочка за връщането на старите кредити и получаването на нови. Заедно с министър-председателя по това време Антон Югов, се обръщат с писмо до съветския ръководител Хрущов, в което признават, че въпреки взетите мерки *„ние не сме в състояние да посрещнем срочните погашения в капиталистическа валута през второто и третото тримесечие на тази година.“* Но „Москва не вярва на сълзи!“ Или по-скоро на полуграмотни каскети!

Над 20 тона злато е продадено от руската страна на четири партии на 11 юли 1960 г., две от които в Цюрих и две в Лондон, при цена за тройунция (31.1035 гр.) от 35.10 щатски долара. Общо за него са платени 22 738 255 долара. От тях, България не вижда нито цент, защото всичко отива в Москва за погасяване на просрочените задължения на Живковото управление. А това злато е останало още от Царство България, да не си помислите, че комунягите са го спестили или получили даром отнякъде! Това злато е оцеляло и през двете национални катастрофи през 1913 и 1918 – никой дотогава не си е позволил да посегне на него!

Тайната сделка на Тодор Живков е осчетоводена от БНБ едва 4 години по-късно – през март 1964 г., когато първия секретар на БКП вече заема и поста министър-председател. БНБ изготвя доклад до Живков, с който е предлага на Бюрото на Министерския съвет да одобри продажбата на продаденото порано злато, като средствата бъдат използвани за погасяване на задълженията към съветската страна. Първият екземпляр на доклада с резолюцията на Живков, одобряваща продажбата, не е заведен нито в правителствения архив, нито в архива на БНБ.

Справка на Главна прокуратура за българските златни резерви, които
[Тодор Живков харизва на СССР](#)²⁵⁰

Така еднолично решение на Живков за продажбата на златния резерв през 1960 г., остава запазено в дълбока тайна

²⁵⁰ <http://pametbg.com/index.php/bg/komunizmut/faliti/273-2016-01-22-16-52-19>

десетилетия наред, докато през 1991 г. продажбата е установена от прокуратурата по Дело №4/1990 г. за причините за икономическата катастрофа от управлението на БКП, също секретно, под кодовото название направление „Делта-М“.

Въпреки продажбата на тонове злато, финансовото състояние остава критично – по-рано взетите кредити изискват погасяване и то в твърда, конвертируема валута.

През май 1962 г. Бюрото на Министерския съвет разрешава на БНБ да депозира 5 878 кг злато в Унгарската банка срещу кредит в размер на 10 млн. долара, по-късно също продадени за погасяване на кредити.

И още – през БНБ и Българска външнотърговска банка, две години по-късно, през 1964 г., е депозирано още злато в залог срещу кредит в Московската народна банка в Лондон в кюлчета и в златни монети, с общо тегло 5 849 кг. Три месеца по-късно то също е продадено, а операцията се случва отново по нареждане на Живков.

Или само за 4 години, през които Той е на върха на държавата, са продадени общо 31 880 кг злато, а сумите, получен от продажбата му, отиват за погасяване на задължения към съветски банки.

Днес разбираме, че приказките за прекрасния социализъм са мит - НРБ е **първата страна от социалистическия лагер, която фалира още през 1960 г.**

Зам.-председателят на БНБ (1959-1964) проф. Нешо Царевски обобщава:

„Общо за трите продажби на злато от българския златен резерв България не е получила повече от 30 млн. долара, което очевидно не можеше да реши валутните проблеми на страната. Можеше да се вземат мерки за икономии, но е предпочетено да се продаде наличното злато. Съветският съюз тогава не ни отпусна кредит, защото в България се водеше една неразумна валутна политика и с нея сме поставили в тежко положение съветските банки в Париж

*и Лондон. Ако се има предвид, че след 8-10 години международните цени на златото рязко скочиха над 10 пъти, то щетата за България е огромна, дори и да се има предвид инфлацията.*²⁵¹

От продаденото злато България не вижда и стотинка. Икономиката на Народната република продължава да изнемогва и през 60-те години, като кризата с валутния баланс се задълбочава. Липсва необходимата валута за плащанията по чуждестранни кредити, които очевидно са използвани нецелесъобразно, без насрещна продукция, която да бъде изнесена по „второ направление“, разбирай срещу твърда валута. БНБ е „освободена“ и от златото. Факт, който признава Кирил Зарев, следващият председател на БНБ в периода 1969-1974 г. Когато приема поста от тогавашния председател Несторов, последният му обяснява колко затруднено е плащането на дълговете. Зарев си спомня:

„Дори той спомена, че БНБ не е изплатила 50 млн. долара с изтекъл погасителен срок на Московската народна банка в Лондон. Това е било може би през 1967 г. или 1968 г. и на практика означава, че тогава БНБ е фалирала.“ (ibidem).

Или казано на прост език – фалирала Централна банка, означава фалирала Държава!

Вторият фалит

Както първият, така и вторият фалит на НРБ в края на 70-те години на миналия век неизменно е свързан с тоталната зависимост от колоса на глинени крака, наречен СССР. Основна роля в поредното „пропадане“ играят стопанският

²⁵¹ <http://pametbg.com/index.php/bg/komunizmut/faliti/273-2016-01-22-16-52-19>

авантюризм, гигантските разхищения и кражбите в изградената върху абсурди и дефицити „планова“ икономика.

Държавата, благодарение на „вещото ръководство“ на БКП, започва да изпада в неплатежоспособност още в началото на 60-те години (въпреки продажбата на българското злато), но това бива частично туширано с няколко поредни кредита от СССР. Не подаръци – кредити! Председателят на БНБ [Кирил Зарев по-късно ще каже](#):

*„Рязко покачване на дълга настъпи през 1974, когато той беше увеличен с 900 млн. долара. През 1975 дългът нарасна с 800 млн. долара. Аз постъпих през 1975 в плановия комитет и през същата година вече решителни мерки не можеха да се предприемат. Общият дълг през 1975 беше над 3.5 млрд. долара.“*²⁵²

[Инфлационният калкулатор показва](#), че онези 3,5 милиарда, днес се равняват на **над 21 милиарда**²⁵³! Долара! Още в началото на 70-те години външният дълг започва отново да се покачва, а след 1974 г. – и стремително да се увеличава – **за 7 години, над 3 пъти!** От 1,3 млрд. валутни лева през 1970 г., през 1974 г. вече е 2,6 млрд. валутни лева, а през 1977 г. – 4,6 милиарда!

Некадърната политика на Живковото правителство, както и неспособността на икономиката ни, биват компенсирани частично, но не с икономически мерки, а с чисто политически – Тодор Живков прави Леонид Брежнев няколко пъти герой на НРБ, връчва му и „Димитровска награда“, а при посещенията на съветския лидер в България се опитва да договори нови отстъпки на четири очи по време на лов.

252

https://www.dnevnik.bg/bulgaria/2007/11/13/397268_razsledvane_ikonomiche_koto_dosie_na_komunizma_-_chast/

²⁵³ <https://www.dollartimes.com/inflation/>

Икономическото състояние на най-верния съюзник на СССР и горещите молби за помощ не трогват особено съветското ръководство, което нарежда да се създаде валутна комисия, начело с Живков, която трябва да следи изкъсо валутните разходи.

„Благодаря за помощта, която Политбюро на ЦК на КПСС и съветското правителство ни оказаха с отпуснатия кредит. Без тази помощ България от тази година нямаше да бъде платежоспособна“

ще каже Тодор Живков на Леонид Брежнев по време на срещата им в Крим през лятото на 1978 г. Живков де факто признава пред генералния секретар на КПСС втория фалит, до който България е докарана през 70-те в резултат на неговото некомпетентно управление. Брежнев лично предупреждава Живков за критичното нарастване на външния дълг на НРБ:

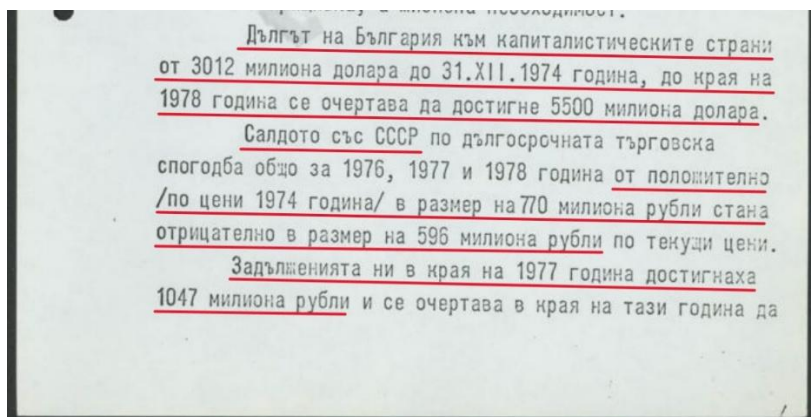
*„За задълженията на България към Запада ние сме говорили с теб неведнъж. Вниманието към този проблем не бива да отслабва, защото от икономически той може да прерасне в политически проблем.“*²⁵⁴

Въпреки раздадените ордени, положението в страната става трагично. Управляващите вече нямат друг изход, освен да го ударят на хленчене за спасение пред съветското ръководство. На 23 ноември 1978 г, Тодор Живков и Станко Тодоров пишат писмо до Дядо Иван. Не, май беше до дядо Леонид! Изпълнено с уничително раболепни фрази като „Скъпи другарю Брежнев...“, „...искаме още един път от името на Политбюро на ЦК на БКП и от наше име да изразим дълбока братска благодарност за голямото внимание, с което бяхме изслушани...“, „Ние изключително високо ценим разбирането и отзивчивостта, които Вие лично, другарю Брежнев, и Политбюро на ЦК на КПСС проявихте...“, „Искаме да

²⁵⁴ <https://pametbg.com/index.php/bg/komunizmut/faliti/273-2016-01-22-16-52-19>

изкажем специална благодарност на Вас и Политбюро...“, и така нататък. Това са само част от изразите, които могат да бъдат прочетени още на първите две страници на Писмото – „Лично. Строго поверително! Подлежи на връщане в Отдел „Деловодство“.

Но унижението и раболепието е неизбежно, защото „развитата и проспериращата НРБ“ (според някои днешни апологети), всъщност не просто е ударила дъното, а вече копае и под него! Не без помощта на много от загробващите договори от страна на СССР. Вижте някои пасажии от писмото на Тодор Живков:

Лично другарят Живков потвърждава че за 3 години, дългът на НРБ е нараснал почти двойно – до 5,5 милиарда долара (близо 28 милиарда днес). Като обяснява и защо:

Второ. Неблагоприятното отражение на новия начин на образуване на цените в СИВ върху българската икономика. Отрицателният резултат за нашата страна до края на петилетката ще бъде над 3 милиарда рубли, без да се отчита влиянието от изменението на цените през 1979 и 1980 година, които още не са ни известни.

Докато цените на стоките, които внасяме от СССР през 1977 година са увеличени спрямо 1974 година на 151,7 на сто, то цените на стоките, които изнасяме за СССР, са се увеличили на 124 на сто.

При тази обстановка нашата икономика се оказва в най-тежко положение в сравнение с икономиката на другите братски социалистически страни. Ежегодната корекция на цените, преминаването към пълзящи цени в нашите икономически взаимоотношения доведе и продължава да води до

Обръщам внимание на горния пасаж: лично Живков признава, че Народната република е натрупала сериозно отрицателно салдо в търговията със Съветския съюз поради несъразмерното нарастване на цените на стоките в търговския стокообмен. А кой определя тези цени? По-големия „брат“! И ако поиска може да фалира България по всяко време, защото вече е прибрал златния ѝ резерв! А единствено Москва определя правилата на играта! И подхвърля от време на време „благодения“.

Една от любимите опорки на защитниците на миналото (с което работят срещу бъдещето – своето и на децата си) е, че селският хитрец Живков водел за носа Брежнев, с което, видиш ли, осигурявал евтин петрол, който сме изнасяли за твърда валута.

„През най-добрите години от „подаръците на Брежнев“, НРБ годишно е експортирала не повече от 200 хил. тона преработен в Бургас съветски нефт – главно мазут. В същото време по-голямата част от производството на търсени на международните пазари български суровини като

цинк, олово и мед, с които НРБ е можела да си осигурява част от необходимата ѝ твърда валута, е била прибирана от СССР срещу рубли“,

коментира политологът Антон Тодоров.²⁵⁵ Ще обърна внимание на още някои интересни факти около „евтиния нефт“ – не само, но все пак част от обяснението за фалитите в НРБ.

През 1963 г. в България започва да функционира Нефтохимическият комбинат в Бургас. Разбира се - със съветски нефт. Българската страна веднага започва да търси варианти за доставка на по-евтин нефт, защото наложените ни цени на доставяния от Съветския съюз са доста по-високи от тези на международния пазар. И тъй като вече чувам „Как така?“ – ще обясня, цитирайки поверителни (тогава) документи от 1963 г. от секретното деловодство на Министерството на външната търговия:

„ПРЕДЛОЖЕНИЕ

Относно: Перспективата за доставка на нефт от Алжир.

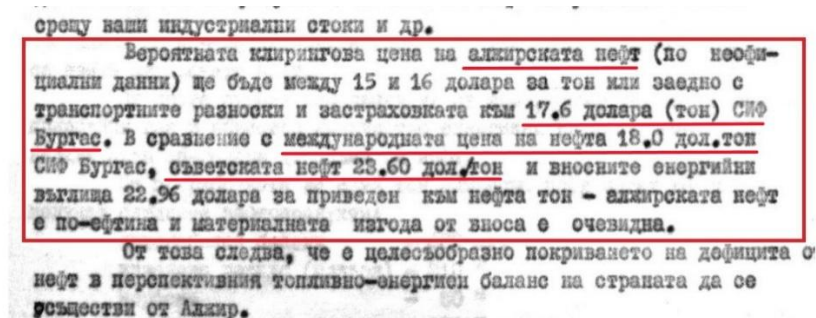
*Вероятната клирингова цена на алжирската нефт (по неофициални данни) ще бъде между 15 и 16 долара на тон или заедно с транспортните разноски и застраховката към 17,6 долара (тон) СИФ Бургас. В сравнение с международната цена на нефта 18.0 дол. тон СИФ Бургас, съветската нефт 23,60 дол./тон и вносните енергийни въглища 22,96 долара за приведен към нефта тон, алжирската нефт е по-евтин и материалната изгода от нефта е очевидна“.*²⁵⁶

Край на цитата! Запазил съм оригиналния правопис с думата „нефт“ в женски род! И „братската“ цена на нефта в долари. Щатски, а не съветски! Но не това е проблема - всеки

²⁵⁵ www.dw.com/bg/как-брежнев-надари-нрб/a-18651845

²⁵⁶ <https://zonanews.bg/mnenia-i-analizi/komunisticheski-otrocheta-falshifitsirat-istoriyata-na-bolshevishkoto-robstvo-v-balgariya>

сам може да си направи извода как ще купуваме скъпо, пък ще продаваме евтино! И ще печелим ???

факсимиле от документа – изт. [Антон Тодоров / zonanews.bg](http://zonanews.bg)

И тъй като този документ е от времето на „първия фалит“, ще цитирам и други документи – от времето на „втория фалит“. Пак на тема – „евтиният съветски петрол, който реекспортирахме скъпо“! През 1971 г. се провежда съвещание на Постоянната комисия на Съвета за икономическа взаимопомощ (СИВ) по нефтената и газова промишленост и Секретариата на СИВ по въпросите на импорта и транспорта на нефт от трети страни. [В протокола четем:](#)

„НРБ в момента има сключени договори за доставка на нефт с Алжир, Сирия и Египет за 700 хил. тона всяка година“. Но още през същата 1971 г. България внася от тези страни два пъти повече нефт от договореното и предвиджданото. Ето, описано е в документ на СИВ от следващата, 1972 г.:

„Фактическият импорт на нефт от трети страни в страните-членки на СИВ през 1971 г. достигна 12 млн. т нефт, в т.ч. (в млн. т.): НРБ – 1,745; (...) СССР – 5,07...“ (ibidem)

От написаното става ясно, че **само около 40% от нефта е внос от СССР**, а повече от половината идва от трети страни! Е как тогава да изнасяме „евтин съветски нефт“, като той и без

това не ни стига? Е, може и да сме изнесли някоя и друга туба бензин – „на далавера“! Колкото за оправдаем днешните опорки. Между редовете става ясно и още нещо – че СССР всъщност сам внася близо три пъти повече, отколкото продава на нас!

И не само, че не реекспортираме съветски нефт, но няма и 10 години по-късно, през 1973 г., отново имаме проблем с нефта - Съветски съюз не изпълнява договореното с междуправителствени спогодби, количество. България страда от сериозен дефицит на доставки, което налага да плащаме и с над 11% по-скъпо на Либия, която е основен доставчик на НР България от несоциалистическите страни. Това разбираме от друг документ, отново от поверителния архив на Министерството на външната търговия до Българска външнотърговска банка с гриф „Само за служебно ползване!“:

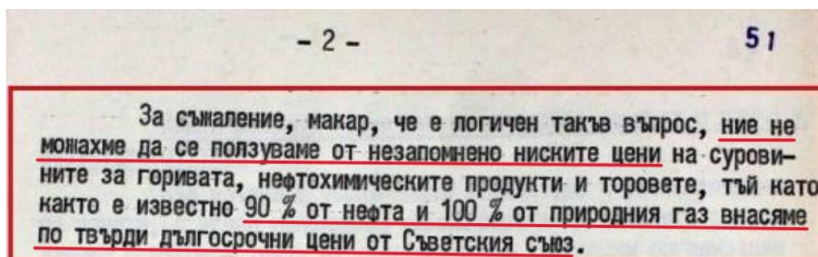
„Изхождайки от външнотърговските интереси на страната, с цел да се осигури либийския пазар и за в бъдеще, който е основен доставчик на петрол за НРБългария от несоциалистическите страни, Министерството на външната търговия не възразява да се завишат цените на доставения от Либия нефт с 11,11 % предвид големите нужди на нашата страна и сериозните трудности за обезпечаването от тази суровина през настоящата и следваща година.“ (ibidem).

Как ще стане тая работа с реекспорта срещу валута, при условие, че купуваме нефта с долари от Либия, пък да го продадем и то на по-високи цени на друг – нещо не ми е ясно – сигурно щото не съм икономис. (пропускам буквата „т“ в последната дума, както нерядко правят дори някои завършили подобна специалност! Сякаш са от РабФак.).

Като сме казали „А“, да кажем и „Б“ по темата за „евтиния петрол“ (то май и до „Я“ ще стигнем! Че и до „трети фалит“!).

Минаваме още 10-тина години по-късно, през 1986 г. когато на 23 юли се провежда заседание на Комисията по валутни въпроси към Министерския съвет на НРБ. На него прави изказване Кирил Петков (да не се бърка с днешния политик – става дума за случайно съвпадение на имена), председател на СО „Химическа промишленост“:

„За съжаление, макар че е логичен такъв въпрос, ние не можахме да се ползуваме от незапомнено ниските цени на суровините за горивата, нефтохимическите продукти и торовете, тъй като както е известно 90 % от нефта и 100 % от природния газ внасяме по твърди дългосрочни цени от Съветския съюз.“ (ibidem)

Факсимиле от документа - изт. zonanews.bg

Забелязвате ли: „**незапомнено ниските цени, от които не можахме да се възползваме**“, защото работим по твърди дългосрочни цени от СССР! Излиза, че не само са ни прецакали, не само че по братски, не са ни направили никаква отстъпка, а са ни „драли“ по дългосрочните договори, докато на другите вероятно са продавали по борсовите цени, които тогава са били доста по-ниски! Излиза, че ние сме ги финансирали, в подобни кризисни времена!

Ще цитирам и Заключителното изказване на министър-председателят по онова време Георги Атанасов, пред Комисията по валутните въпроси. На 23 юли 1986 г. той докладва:

*„Ние, като Комисия по валутните въпроси, трябва да дадем оценка, че **положението е неблагоприятно**. Аз бих*

казал – **положението става опасно с непредвидими последици...**

... Фактически вече сме формирали едно **отрицателно валутно салдо от 870 милиона валутни лева**. Този факт трябва да ни разтревожи. Как да си обясним този неблагоприятен, нежелан, но вече консумиран резултат?

Създадена е неблагоприятна обстановка, която **предопределя редица реални загуби за нашия износ**. Искам определено да кажа, че от ценови разлики по линията на продажба на нефтопродукти, а годината се очертава **да загубим повече от 200 милиона валутни лева!**“ (Тодоров, 2020)

Преди да обърнем малко внимание на онзи период ще уточня, че „един валутен лев“ беше приблизително равен на един американски долар. Та да попитам ония с опорките – какво обяснение биха дали на думите на техния другар Георги Атанасов за загубите от ценови разлики от нефтопродукти? А, и да уточня, че става дума за доста над 200 милиона долара! През 1986 г., а по днешни пари, според [инфлационния калкулатор](#)²⁵⁷ равни на доста **над ½ милиард долара! На година!**

А по онова време, президент на САЩ е Роналд Рейгън, същият който ще нарече СССР „*Империя на злото*“ и който през 1987 г. точно пред Бранденбургската врата, ще произнесе думите: „*Mr. Gorbachev, tear down this wall!*“ („Г-н Горбачов, разрушете тази стена!“). Но преди това, през 1983 г., Рейгън започва да води последователна политика за промяна на петролните цени със Саудитска Арабия и през август 1985 г., тя отваря крана, като залива световния пазар с нефт – в пъти повече от преди, с което цената му спада драстично. И ако за САЩ падането на цените е същинска благодат, означаваща 10 млрд.

²⁵⁷ www.minneapolisfed.org/about-us/monetary-policy/inflation-calculator

долара за американските потребители, за Кремъл, винаги всяко понижаване на цените е било удар по съветската икономика, основана и до днес в огромната си част на експорт на енергоизточници! Енергетиката осигурявала почти 80 процента от постъпленията на твърда валута! Този катаклизъм принуждава Москва да продава златните си резерви, за да бъдат осигурени валутни постъпления. Защото ако през ноември 1985 г., суровият петрол се е продавала за 30 долара на барел, а само пет месеца по-късно, цената спада на 12 долара. Москва губи над 10 млрд. долара, т.е. почти половината приходи.²⁵⁸ Но пък ние купуваме петрола от СССР по фиксирани цени...

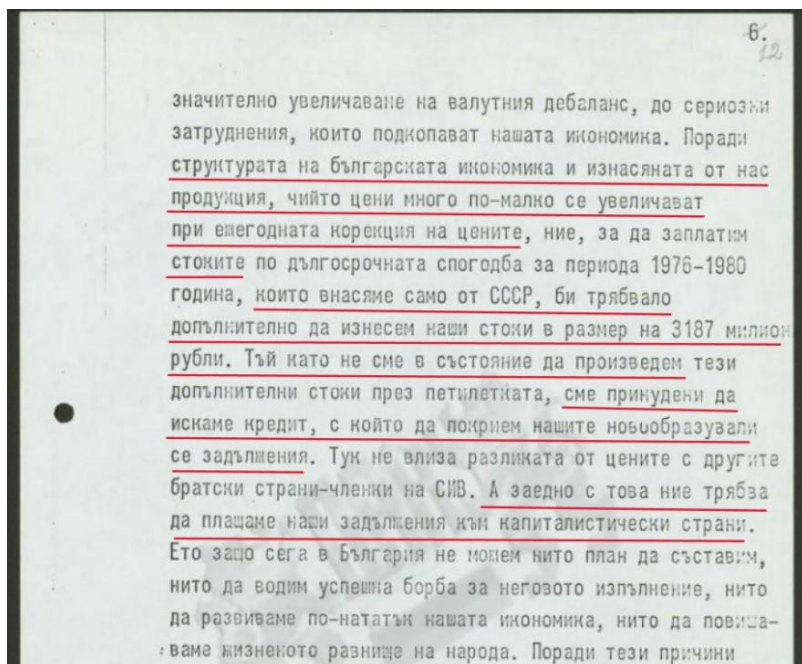
След всички тези факти, се сещам за реакцията на един днешен български финансов министър, в [интервю за Sky News](#)²⁵⁹, когато Русия спря за втори път (след 2009 г.), едностранно доставките на газ за България с измислени аргументи! Прекратяваме руските доставки - „*forever*”!

От толкова много петрол, „евтин петрол“, забравихме темата – говорехме за фалитите. И то за „втория“, защото има и „трети“.

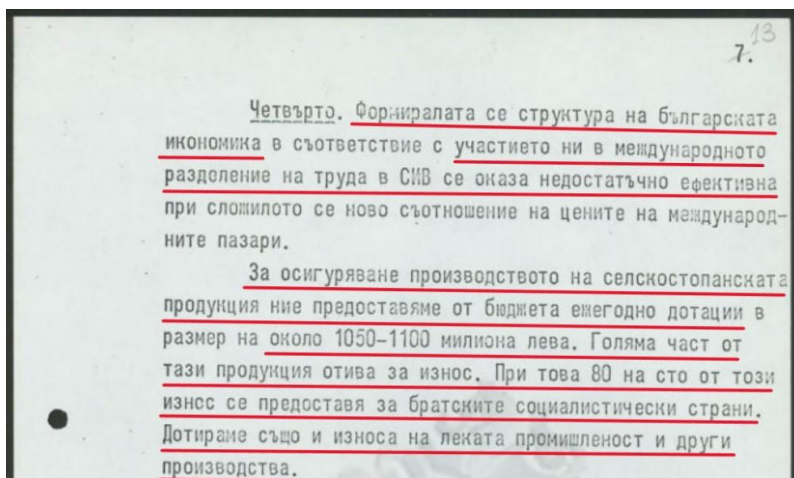
В онова унижително писмо от 23 ноември 1978 г. до Брежнев, Тодор Живков допълва:

²⁵⁸ <https://desebg.com/knigi/825-2012-07-29-10-47-40>

²⁵⁹ <https://youtu.be/iBuLMt4qZow>

Разбираме, че балансът ни със СССР е отрицателен. И се замислям – защо? Дали цените, на които Москва ни продава стоките си са прекалено високи, дали цените по които купува нашите са нереално ниски? Или просто произвеждаме боклуци, които и гладния съветски пазар не ще? Или всичко това накуп? Питам соцносталгиците и пропагандатори – какво пише в техните опорки – за митовите за „братската помощ“, или за това „колко качествено беше при Живков“? защото фактите казват друго...

Самият Тодор Живков признава пред Брежнев за ежегодните дотации само за селското стопанство в размер над 1 милиард лева!

Малко статистика – [Статистически годишник 1978 година](#)²⁶⁰, издание на НСИ, от който разбираме, че средната брутна заплата за страната е 1887 лева годишно, или 157,25 лв. на месец! В същия справочник се казва, че всички работници и служещи са 3 895 642. Ако разделим онзи 1,1 милиард, за който Живков твърди, че е наливан годишно в селското стопанство под формата на дотации излиза, че на всеки „работник и служител“ се падат по 282 лева, с които сме дотирали селското си стопанство, за да изнасяме „болгарският перец“ за Съюза. Не Европейския, а Съветския съюз! И въпреки, че сме получавали само по 157 лева на месец, затъвахме във външни дългове!

²⁶⁰ www.nsi.bg/bg/content/21492/публикация/статистически-годишник-1978-година

76

IV. ЖИЗНЕНО РАВНИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО
5. Средна годишна заплата на работниците и служителите по отрасли

Отрасли	1960	1965	1970	1974	1975	1976	1977	1978
Л е в о в е								
Работници и служещи								
Общо	939	1 109	1 486	1 704	1 757	1 777	1 817	1 887
Промисленост	961	1 142	1 484	1 726	1 804	1 813	1 856	1 937
Строителство	1 154	1 346	1 803	1 999	2 058	2 092	1) 2 132	2) 2 166
Селско стопанство	893	987	1 289	1 579	1 655	1 720	1 748	1 861

изт. НСИ - Статистически годишник 1978 година

Или друго сравнение - пак според онзи справочник към 31.12.1978 г. са изплатени 1 968 000 броя пенсии с обща сума 1 291 100 000 лева (при средна годишна пенсия 660 лева – или 55 лева на месец!). И пак една проста сметка показва, че **цитираните дотации само в селското стопанство са почти колкото всички пенсии, на всички пенсионери, изплатени през годината в Народната република!**

23. Пенсии

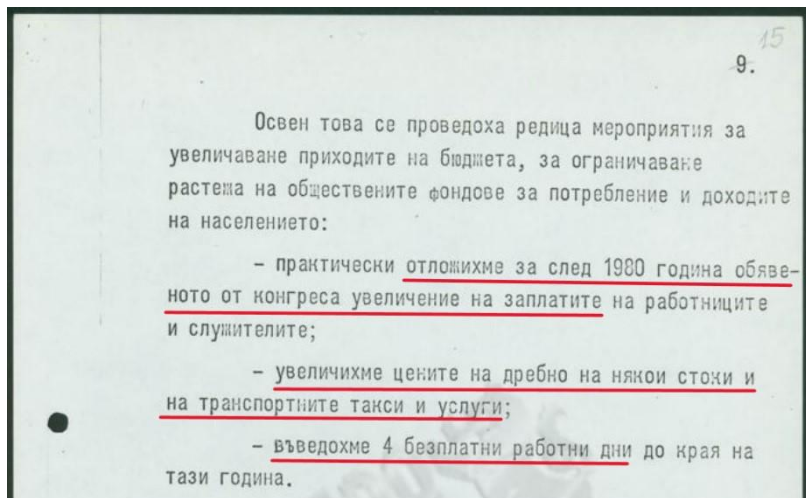
Вид на пенсията	1960	1965	1970	1974	1975	1976	1977	1978
Пенсии на 31.12. – хил. броеве	1 184	1 538	1 720	1 822	1 868	1 919	1 948	1 968
Среден годишен размер на една пенсия – левове	180	253	423	529	566	592	624	660

изт. НСИ - Статистически годишник 1978 година

Но пък хранехме евтино по-големия руски брат в Москва. И бурятски, ингушетски, калмикски братя и т.н. в Сибир! Самият Живков обяснява, че именно по тези причини, няма как в близките години да се увеличат заплатите. Но то сигурно не е имало и нужда, сигурно са били много големи, защото носталгиците по социализма възхвалявайки какво ли не, нито един път не споменаха, че сме били бедни! Или че не им стигаха парите!

Те може и да не се сещат, но Тодор Живков припомня – работехме 4 работни дни безплатно – в полза на държавата - „извънредно“! И преди някой да е възразил, че не е вярно, ще

припомня „ленинските съботници“²⁶¹, когато трябваше да се работи в полза на „народното стопанство“. Безплатно!

След което с раболепен хленч е готов да доведе цялото Политбюро на БКП „на килимчето“ в Кремъл! А там обикновено следва челобитие! И нови клетви и обещания!

²⁶¹ <https://desebg.com/2011-01-13-09-25-08/3092-2017-03-07-18-46-06>

писмо въпроси. Ако Политбюро на ЦК на КПСС сметне за необходимо, то Политбюро на ЦК на БКП е готово да се яви в пълен състав в Москва, в удобно за вас време, за съвместно обсъждане на поставените от нас проблеми.

Решаването на тези проблеми ще ни даде възможност, другарю Брежнев, да съставим план, да внесем известно успокоение сред партийните и държавни кадри, тъй като, истина е, че от година и половина напрежението сред тях е изключително голямо. И нещо друго. Решаването на тези въпроси би довело до повдигането и на националното самочувствие на нашето ръководство. Няма да крием от Вас – сега, притискати от тези проблеми, такова ние нямаме.

Уверяваме Ви, че още до края на следващата година ще излезем пред Вас с конкретно разработена програма за преждевременно погасяване на образувалия се към СССР дълг.

Москва, 23 ноември 1978 година

След крокодилските сълзи и умилкването, в крайна сметка, Брежнев дава съгласието си СССР да дотира с 400 милиона рубли годишно (360 милиона лева) производството на храни в България за нуждите на Съветската империя. Не са 1 милиард, но все пак... Но не от братска солидарност, а защото добре разбира, че рухването на една от неговите марионетки, може да доведе до „ефект на доминото“²⁶² в целия Соц. Лагер.

Защото положението в СССР също не е розово - трупат се разходите за агресията в Афганистан, наливат на милиарди за спасяването на режима в Полша! И разбира се за „витрината на Соца“ – ГДР! Москва предвижда и намаление на доставките на енергоизточници в периода 1981-1985 г. За България,

²⁶² https://bg.wikipedia.org/wiki/Ефект_на_доминото

енергийните доставки намаляват на 2,6 млн. тона. Съветското правителство категорично заявява, че други възможности няма!

Антон Тодоров с ирония сравнява приказките за всенародното добруване на НРБ под крилото на СССР с ефектен, но скалъпен от сапунени мехури виц.

*„Няма по-упорит мит в пропитото от съзлививи лъжи и полуистини за „хубавия“ живот в НРБ публично пространство от легендата как селският хитрец Живков водел за носа съветските лидери, за да осигури небивало в соцагера благоденствие за българите. Няма и грам истина в притчата как към България течели реки от долари, спечелени от препродажбата на съветски нефт.“*²⁶³

Както първият, така и вторият фалит на НРБ в края на 70-те години на миналия век неизменно е свързан с тоталната зависимост на икономиката ни от пропукващата се вече Съветска империя. Основна роля в новото пропадане играят стопанският авантюризъм, гигантските разхищения и кражбите в изградената върху абсурди и дефицити „планова“ икономика. И разбира се – тоталното обвързване на икономиките. Според договореностите ни със СИВ, България е принудена да продава на огромна загуба селскостопанските си продукти и храни срещу неконвертируеми рубли, като се опитва да запълва дефицитите си в западна валута с развитие на туризма, с изпращане на специалисти в Третия свят. Немалко перо е и нелегалния износ на оръжие, синтетични наркотици и други забранени от международни конвенции стоки, но и то не стига.

Допълнителен воденичен камък е и солидната за размерите на нашата страна „братска помощ“ за прокомунистически режими (или просто тарикати) в Азия, Африка и Латинска Америка (главно Куба и Никарагуа), която върви в комплект с щедро раздаваните и несъбираеми впоследствие финансови, оръжейни и стокови кредити.

²⁶³ <https://www.dw.com/bg/как-брежнев-надари-нрб/a-18651845>

(Помните ли – „Експорт революции“ - „Експорт на революция“?)

В началото на 1990 г., вече бившият генерален секретар на БКП Тодор Живков е арестуван по Дело №1 с обвинение за злоупотреба с власт и корупция на т.нар. правоимащи – висшата комунистическа номенклатура. В показанията си, [той разказва за още една от тайните на Соца](#) - за финансовото участие на България в специален фонд за подпомагане на революционните комунистически движения в света. Не знам какво можехме да изнесем на Запад, но това с експорта на революция, разбирай – раздаването на пари на „братски режими“, го умеехме.

За целта Кремъл създава специален Фонд, който контролира средствата и определя техните получатели. Съществуването на фонда е засекретено не само от простолудиято - кръгът на висшите партийни лица в страните от социалистическия лагер, които са посветени в него, е стеснен до възможния минимум. Интересно, защо тази „благотворителност“ спрямо „братски“ режими трябва да бъде укрита от българския народ?

„Когато заех поста генерален секретар на ЦК ми беше казано, че всяка година България трябва да дава по 300 000 долара годишно. Началото беше по времето на Хрушчов. Веднъж при мен дойде съветският посланик у нас и ми каза, че в Москва в ЦК на КПСС е създаден секретен фонд с участието на всички социалистически страни за подпомагане на комунистическите партии и революционни партии в западните капиталистически страни и в развиващите се страни.

Сумата, която беше определена за нас, беше 300 000 – 350 000 долара. Трябваше да се превежда в конвертируема валута. Доларите от банката ми се носеха при мен. Носеше ги касиерът на ЦК. След това аз извиквах съветския посланик, мисля, че беше Леонид Греков, с него започна, и му

ги предавах. Той не ги броеше, защото парите бяха опаковани от банката.

*Така беше няколко години, след което реших да не се занимавам повече с тази работа и възложих това на Димитър Станишев, който беше секретар на ЦК и отговаряше за връзките с братските компартии. След известно време той ми докладва, че нашата вноска е увеличена не си спомням колко точно – на **400 000 – 500 000 долара**.*

Няма решение нито на Политбюро, нито на ЦК. Така ми предаде съветския посланик – да не се разпространява този въпрос. Съветските другари държаха съществуването на фонда в голяма секретност. Освен мен и Димитър Станишев никой в ЦК не знаеше. Суми от фонда са давани на Никарагуа, Салвадор и други страни. “²⁶⁴

И не само. Игор Бунич в „Златото на партията“ разкрива, че от фонда Москва е подкрепяла и десетки комунистически партии по света: по 2 милиона долара годишно за американската и френската компартии, 1 800 000 долара за финландската, 1 000 000 – за португалската, по стотици хиляди за гръцката, италианската, испанската, австрийската.

„Подставени лица милиардери като Хамър, Максвел, Симада. Мафиозни групировки, които с удоволствие сътрудничат срещу голям дял. Цифри, цифри, цифри. Милиарди и милиарди долари. Тонове злато и брилянти“ (Бунич, 1996).

Поне един от получените подобно финансиране, по късно стана и Президент на своята държава. Не знам вие за кого си помислихте, но аз говоря за Димитрис Христофияс, който през 80-те е член на ЦК на Компартията си АКЕЛ (а тя – на издръжка на КПСС), а от 2008 до 2013 г. беше избран за Президент в Кипър. Който пък вече беше член на Европейския

²⁶⁴ <https://desebg.com/razsledvanee/5112-2022-04-07-20-35-13>

съюз и Еврозоната! Убеден съм, че е бил независим от предходните си спонсори! А сигурно има и други „независими“.

Асоциативно е човешкото мислене! Говорим за „тайно финансиране“ на проводници на руски интереси по света и веднага правя асоциация с поне три истории. Едната – за Драган Цанков – български политик, получил десетки хиляди златни франкове от Азиатския департамент. Второ - изказаното наскоро от един Началник на кабинет на български премиер, който беше споменал за едни „четири хилядници“²⁶⁵. И трето - за една „българска“ партия със странно антибългарско поведение²⁶⁶!

И пак да напомня: „Експорт революции“ - „Експорт на революция“! Още от Ленин, през Сталин, та до..., до... Вие преценете – докога!

Обратно към българските задължения. Арестуваният по Дело №1 Тодор Живков, любимецът на някои днешни соцносталгици и „университет“²⁶⁷ за най-дълго управлявалия български премиер в последните години, бърка – през 1956 г., когато превзема властта в България все още не е „генерален секретар“, а само „първи“. Но със сигурност не бърка, когато разказва как са му били донасяни едни пари в брой (долари, разбира се, а не социалистически левчета), които той пък, по изцяло мафиотски образец предавал на съветския посланик! А онзи даже не ги броил! Само не става ясно, дали са били в чували или в сакове (както чуваме, че се случва днес – къде от хазарт, къде от магистрала)! А сумата, цитирана в показанията,

²⁶⁵ [https://clubz.bg/129576-](https://clubz.bg/129576-lena_borislavova_po_4000_lv_mesечно_vzemat_govoriteli_na_moskva_v_bal_gariya_video)

[lena_borislavova_po_4000_lv_mesечно_vzemat_govoriteli_na_moskva_v_bal_gariya_video](https://clubz.bg/129576-lena_borislavova_po_4000_lv_mesечно_vzemat_govoriteli_na_moskva_v_bal_gariya_video)

²⁶⁶ https://youtu.be/RXhH_CECj8o

²⁶⁷ <https://www.mediapool.bg/dvata-universiteta-na-borisov-todor-zhivkov-i-tsarya-news278298.html>

днес се равнява на над 5 700 000 долара.²⁶⁸ За което знаели само Живков и Димитър Станишев (ако ви прави впечатление фамилията да знаете – приликата с някой днешни политици НЕ Е случайна“.

А Живков, който бил много загрижен за държавата споделя:

*„Ако не внесем до края на годината дела си, съветските другари ти стоят над главата. **Не може да им се откаже.** Такива бяха времената. **Без Москва не можеше да се издигне първият секретар на БКП, не можеше да се назначи и смени министъра на народната отбрана.** Ние без тях не можехме.*

Имахме културни, търговски взаимоотношения, пък и ако щете това ако аз се опъна и откажа, друг ще сложат на мое място и пак ще се дава валута. Те са много чувствителни на тази тема и още са така чувствителни.

Всичко това поред мен беше неизбежно за онзи етап. Вижда се, че много долари са отивала така, но не можеше по друг начин тази валута ЦК я е използвало от банката, тя е от републиканския бюджет. Разбирал съм, че тази валута изтича от страната, но по друг начин не можеше.“²⁶⁹

Май „Тато“ бил повече загрижен за собственото си добруване! Но в думите му се чете и още един ноторно известен, но прикриван и забравян факт за „народната република“:

„Без Москва не можеше да се издигне първият секретар на БКП, не можеше да се назначи и смени министъра на народната отбрана.“

Не знам, какъв би бил коментара на днешните носталгици или „патриоти“! Сигурно ще почнат да повтарят опорките за „Посолството“! Но в онези години, „ключовете“ от

268

<https://www.dollartimes.com/inflation/inflation.php?amount=500000&year=1956>

269 <https://desebg.com/razsledvanee/5112-2022-04-07-20-35-13>

нашата държава за били на съхранение в Кремъл! И като финанси, и като сигурност! Тотални марионетки! Но ние сме били „горда и независима държава“, което Демокрацията, видиш ли, съсипала!

Всички тези, а и много други факти, водят логично до

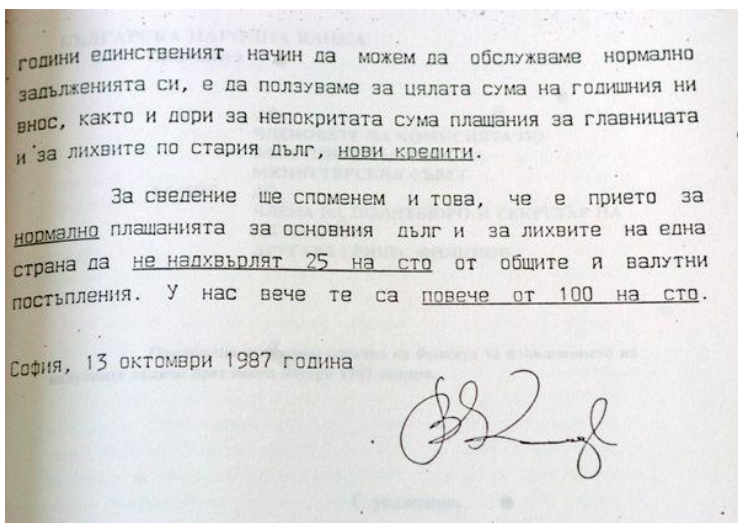
Третият фалит през 1987 г.

В средата на 80-те, Народната република отново влиза в спиралата на външния дълг. Лоши икономически показатели във всички отрасли, неадекватна икономическа и финансова политика – всички те неизбежно водят до взимането на все повече заеми от западни банки и до все по-голямо нарастване на външния ни дълг. В същото време Тодор Живков отказва да прави каквито е икономически реформи.

На 13 октомври 1987 г., тогавашния председател на БНБ Васил Коларов, [предупреждава Живков](#), че само по главницата, дългът е близо 6 млрд. валутни лева (над 7,5 млрд. долара), а към това се прибавят и лихви над 1,5 млрд. долара, т.е. реално управлението се намира в състояние на фалит. Пише писмо, като за дебили подчертава:

*„За сведение ще споменем и това, че е прието за нормално плащанията за основния дълг и за лихвите на една страна да не надхвърлят 25 на сто от общите ѝ валутни постъпления. У нас вече те са повече от 100 на сто.“*²⁷⁰

²⁷⁰ <https://desebg.com/-a-/1391--1987>

Какъв е бил, преценете сами, но Живков, лишен от друг избор, с тотално неработеща икономика, както разбрахме от доклада на Петър Младенов, няма друг избор освен взимането на нови кредити, като при падането му от власт, външните задължения на страната са близо **10,9 млрд. долара!** И тъй като числото не изглежда толкова голямо, стойността в днешни пари се равнява на **над 28 милиарда долара**, и то по данни на Инфлационния калкулатор на Федералния резерв на САЩ – можете да сметнете сами!²⁷¹ На фона на почти липсваща икономика!

Само през 1989 г. са били нужни 3 млрд. и 100 млн. долара за падеж на вноски от 1988 г. и още около 700 млн. долара за лихви (равни на над 9,7 млрд. долара през 2025 г.)

Не трябва да забравяме и вътрешния дълг на „народната република“ към БНБ и ДСК, който възлиза по това време на още **26,5 млрд. лева!** Този дълг пък е формиран в течение на години

²⁷¹ www.minneapolisfed.org/about-us/monetary-policy/inflation-calculator

– чрез ежегодни скрити бюджетни дефицити, прикривани чрез „вземане назаем“ на спестените от населението пари в ДСК, както и чрез принудително налагане от страна на правителството, ДСК да отпуска заеми на стопански организации, за които предварително е било ясно, че няма как да бъдат върнати! (Сега ясно ли е, защо вашите внесени 1500 лева вноска за лек автомобил, са седели по 10-15 години, без лихва, докато ви излезе реда – ВИЕ сте финансирали безвъзмездно авантюрите на бай Тошо! С вашите пари! Внесени на влог, като вноска за автомобил или просто са били изработени от вас, но неплатени!). Което пък е тема за един от най-любимите [вицове, разказвани от Роналд Рейгън](#)²⁷²!

Печатаха се и пари – ние, по-младите се радвахме на новите, чисти банкноти, но по-възрастните мълчаливо се мръщеа. И с основание - само за първите седем месеца на 1989 г. са били емитирани нови пари на сума 1 млрд. и 360 млн. лева! Напечатани без реално покритие. На последната си студентска бригада, получих заплата от 140 лв. – или точно 4 (четири) монети! Да – две по 50 и две по 20 лева! Помните ли ги? Защото бяха започнали да ги правят метални! За да не ги изнасят изгонените насила български турци при т.нар. от агитпропите на БКП „голяма екскурзия“!

Емисия 1989 г.
Номинална стойност – 50 лева
Метал – Cu-Ni-сплав
Качество – гланц
Тегло – 16.45 г
Диаметър – 34.2 мм
Гурт – назъбен
Тираж – 300 000
Отсечена в София, България
Художествен проект – Димитър Тосhev

Year of issue 1989
Nominal value – 50 levs
Type of metal – CuNi alloy
Quality – BU
Weight – 16.45 g
Diameter – 34.2 mm
Edge – serrated
Mintage – 300,000
Minted in Sofia, Bulgaria
Artistic design – Dimitar Toshev

²⁷² <https://fb.watch/paxSdfMJL3/>

Да припомним монета от 50 лева, отсечена през 1989 г – (Факсимиле от БНБ – Каталог монети, част 1.)²⁷³

На 10 ноември 1989 г., диктаторът е свален с вътрешно партиен преврат, разбира се след съгласието на Москва. А може би и по поръчка?

През февруари 1990 г. със строго секретно от особена важност писмо, председателят на БНБ Иван Драгневски и председателят на Българската външнотърговска банка Веселин Ранков информират новия председател на Министерския съвет Андрей Луканов относно: *„Състояние на плащанията по ползваните кредити от чужбина“*. От него става ясно критичното ниво на външната задлъжнялост на комунистическото управление, което към 31 декември 1989 г. възлиза на 10,6 млрд. долара. Посочено е, че през 1990 г. предстоят плащания по различни кредити и лихви в размер на 3,9 млрд. долара. А в наличност са останали само 528 млн. долара в т. нар. стратегически резерв!²⁷⁴

Банкерите изтъкват, че *„на международните кредитни пазари банката среща изключително сериозни и почти непреодолими трудности по договарянето на нови кредити“*. От ноември 1989 г. не е договорен нито един такъв. *„Като мотиви за тази въздържаност се изтъкват високата задлъжнялост на страната, сумата на която е надхвърлила критичната граница“*. Като решение се предлага да бъдат прекратени плащанията по външния дълг, като банката уведоми кредиторите за това.

Луканов се опитва да изпроси 1 млрд. долара от СССР, за което пътува лично до Москва, но Горбачов му отказва, тъй като и самото съветско управление е в тежка финансова криза.

273

https://www.bnb.bg/bnbweb/groups/public/documents/bnb_publication/pub_np_catalogues_coins_pl_bg.pdf

²⁷⁴ <https://desebg.com/-a-/2519-2015-11-11-15-35-43>

И Русия, по това време още съветска, за пореден път получава помощи във вид на храна за гладувашото население от „лошата Америка“. С едни „американски бутчета“²⁷⁵! Но за това – някой друг път.

На 31 март 1990 г. Луканов прекратява едностранно плащанията по външния дълг, като обявява мораториум без да предупреди кредиторите, което допълнително утежнява положението на България. И се стигна до онези купони, които ви показвах в началото.

Така става ясно истината за фалиралото комунистическо управление, което завещава най-лошия икономически старт от всички страни в разпадналия се съветски блок, опитващи се да се отърсят от тоталитарните комунистически режими.

Но колко хубаво беше при Бай Тошо...

²⁷⁵ <https://www.dw.com/bg/kak-amerikancite-mnogokratno-spasavatusia-ot-svirep-glad/a-67981712>

1963 – Предателства без аналог в световната история

„За мен най-големият ни пропуск и най-голямата ни грешка беше, че не осъдихме Тодор Живков и ЦК на БКП за това, че те тръгнаха да харизват България на Съветския съюз като 16-та република. След тяхното осъждане щяхме да забраним БКП и БСП като партии престъпници.... Това е най-голямата грешка на нашата демокрация според мен. България щеше да бъде много по-напред от редица балкански страни.“

Жельо Желев, Президент на Република България (1990-1997 г.)²⁷⁶

16-та съветска република?

Започваме с герба на СССР от периода 1946-1956 г. На по-наблюдателните сигурно прави впечатление, че лентичките - всяка с надпис на съответната Съветска социалистическа република са 16, а не 15, както знаехме. Не, 16-тата лентичка не е за нас. И слава Богу! Апропо, както много пъти съм констатирал – случайно или не, върху България е чукът! Или поне – дръжката му! (помните ли онази песен от 90-те – „*как влезе мъжката, на т'слата дръжката?*“) Разбирайте го както искате. На третата лентичка на герба в ляво (както и на всички други) пише „*Пролетарии от всички страни, обединявайте*

²⁷⁶ <https://istoriograph.bg/istoriq/nai-nova-istoriq/Скритото-минало-на-Народна-република>

се!“ на... финландски! Тя е за една позабравена „съветска република“ - Карело-финската, със столица Петрозаводск.

Герб на СССР 1946-1956 г. (изт. [Wikipedia](https://en.wikipedia.org/wiki/Coat_of_Arms_of_the_Soviet_Union))

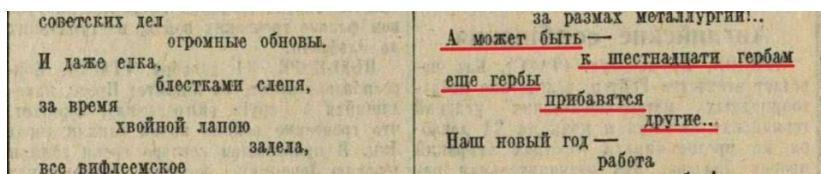
Замислена като такава още през 1939 г., след сключването на пакта Рибентроп – Молотов, Сталин планирал след анексирането на Финландия, Карело-финската ССР да стане пълноценна 16-а република на СССР на териториите на Карелия и Финландия.

На 1 декември 1939 г. е провъзгласено новото промосковско народно правителство на Финландия от емигрирали в Съветска Русия финландски комунисти, начело с Ото Куусинен. Идеята била то да влезе във Финландия „на щикове“ на Червената армия и, следвайки прибалтийския сценарий, да обяви присъединяването ѝ към СССР. Но Червената армия губи Финската война и планове пропадат, не

без помощта на хора като Симо Хаюха²⁷⁷. Шестнадесетата лентичка стои на герба още три години след смъртта на Сталин, след което бива безславено премахната.

А Сталин е планирал и още „републики“, защото в новогодишния брой на в-к „Правда“ е публикувано стихотворение, в което се казва:

*„А може би - към шестнайсетте герба
и други гербове ще се прибавят...“*

Факсимиле от в-к „Правда“ от 1 януари 1941 г., стр. 6

Добре, че си остана онова „може би“. Чии щяха да бъдат следващите гербове, можем да предполагаме, но искам да напомня за искането на Сталин за създаване на съветски военни бази във Варна и Бургас през 1940 г., за да се „гарантирала българската сигурност“!

Малко балканска история. И не само ...

И тази глава, уважаеми Читателю, не е за хора с по-слаби нерви. Така че, затвори книгата, ако вече е станало късно, за да не си развалиш съня, пий един чай от мента, глог и валериан, или в краен случай подложи едно питие предварително (виж Михаил Булгаков – „За ползата от алкохолизма“). Ние пък, като убедени трезвеници и любители на историческата правда, ще продължим разходката из полето на фактите!

²⁷⁷ <https://offnews.bg/litca/snajperistat-kogoto-rusnatcite-narichat-bialata-smart-finlandetc-h-798581.html>

Част от събитията, които ще разгледаме в тази глава се случват в „народната република“ през далечната 1963 г., но идеята за тях е заложена няколко десетилетия по-рано. Още през 1919 г., става ясно, че:

„По-късно пред доклада си пред VIII конгрес (1919 г.) по програмата на РКП (б) Ленин доказва, че всички нововъзникващи комунистически държави ще се присъединят към Съветска Русия и ще образуват с нея обща, без каквито и да било граници „Всемирна съветска република“. Ленин добавя: „Може би ще имаме обща програма, когато бъде създадена Всемирна съветска република“²⁷⁸. (Авторханов, 1991).

Да добавя за незнаещите руски език - думата „всемирна“, няма връзка с мира, а означава „на целия свят“.

Заложена през 1919 г., тази идея стои на [герба на СССР](#)²⁷⁹, по смъртта на който, още ронят сълзи някои полковници от КГБ, добрали се до кремълското кресло, цели 70 години! А странно или не, гербът със сърп и чук върху целия свят и днес си стои на фасадата на Държавната дума (разбирай парламента) ... и на Външното министерство в Москва, и на Военното – може би ще потрябва отново, в очакване на целия „Русский мир“! Да не пропусна отново да напомня – в руския език, думата „мир“ означава и „свят“!

²⁷⁸ VIII съезд РКП (б). Протоколы, с. 101.

²⁷⁹ https://ru.wikipedia.org/wiki/Герб_СССР

Фасадата на Министерство на външните работи (МИД) в Москва

След провала на т.нар. „септемврийско въстание“, а и на конспирациите в други държави, идеята за известно време е изоставена, но никога не е забравяна, като тезата се доразвива от Сталин, възприемайки възможността за поетапно „изграждане на социализма в една отделно взета държава“. Замисълът на „вожда на световния пролетариат“ е да погълне „поетапно“, източноевропейските държави от т. нар. „съветска сфера на влияние“ и да ги направи част от новата съветска империя. Да ви напомня за нещо днес?

Анатолий П. Сальков, завеждащ Катедра по най-нова история на южните и западните славяни към Белоруския държавен университет коментира, че за Съветска Русия, единственият механизъм за влияние върху Балканите до края на 1944 г. са били само структурите на Коминтерна. За предателската политика с главен герой - марионетното правителство на Георги Димитров, по отношение на доброволното предаване на Пиринския край на Югославия, за гнусния покер, разигран между Сталин и Тито непосредствено след 9 септември 1944 г., за съдбата на изконния български Пирински край, а и на цяла България, ще разкажа в отделен материал. Но не може да не спомена, че още по време на първата си среща с британския пратеник Антъни Идън в Москва в края на 1941 г., Сталин изразява позиция, заемайки страната на Белград - **българо-югославската граница след войната „трябва да пострада“ в ущърб на България**. А през 1943 г. създадената в Москва специална комисия „Литвинов“ за ревизия на следвоенните граници в Европа предлага създаването на „единна македонска държава“.²⁸⁰ Може би неочаквано, но първата отрицателна реакция срещу безцеремонната намеса идва не от българска страна, а от... посланика на Кралство Югославия в Москва

²⁸⁰ www.dw.com/bg/една-от-най-срамните-страници-в-българската-история/a-39101888

Станое Симич, който заявява, че самостоятелен македонски народ не съществува, а хората, които населяват Вардарска Македония, са основно българи и сърби. Забележете – по същото време, у нас „пролетарският поет“ Никола Вапцаров се бори да бъде „македонец“! Но това не го учехме в училище! А после го заметохме под килима. „Червения“!

Опитите, България да бъде унищожена изцяло (като „Балканска федерация“), или частично (като бъдат предадени територии за бъдеща „македонска държава“), се провалят. Но мерациите на руските, а и на българските болшевики, България да стане част от Съветската империя, която за благозвучие бива наричана Съюз на социалистическите републики, не секват. Използвам неслучайно термина „Съветска империя“. Търсейки дефиниция на това понятие, попадам на [дефиницията на термина в Университетския речник на Нов Български Университет](https://nbu-rechnik.nbu.bg/bg/obsht-spisyk-na-ponqtiq/imperiq) (НБУ):

„Империята е тип политическо тяло/формация, разгърнато в значително пространство, с централизирана върховна власт, упражнявана за контрол върху агрегат от разнородни общности.“²⁸¹

По нататък в определението четем:

„Империята предполага централизиране на върховна власт... преди всичко с цел съхраняване на целостта на имперското пространство...“

Не знам дали забелязвате приликите със Съветския съюз? Или с днешната „Руска федерация“. Но проследявайки определението за „империя“, [още няколко реда по-долу чета](https://nbu-rechnik.nbu.bg/bg/obsht-spisyk-na-ponqtiq/imperiq):

„Друг характерен казус от 20 век е Съветският съюз, който в първа фаза се разпростира върху страни, присъединени като републики на самия СССР. Но в една втора фаза, след 1945 година СССР прави успешен опит да обхване под върховната си власт и страните от Източна

²⁸¹ <https://nbu-rechnik.nbu.bg/bg/obsht-spisyk-na-ponqtiq/imperiq>

Европа. В едно трето измерение съветската утопия минава всички граници, напуска териториалните параметри на разширението си и се насочва към овладяване и реконструкции на природата (обръщането на реките, създаване на нова флора и пр.), завладяване на космоса, преместване на общности по цялата си територия, в по-късен период войната в Афганистан, **изобщо една многомерна експанзия.** Тя няма само властови, а широки социални измерения. **Този тип имперско тяло има екстатична природа. То не може да се успокои в определени граници и живее в непрекъснато преминаване на съществуващите към даден момент граници.**“

Ако думата „екстатично“ ви звучи непонятно, обяснявам значението ѝ: „Възторжено възбуден, намиращ се в екстаз.“²⁸² Не забелязахте ли възбудата и много руснаци, а не малки и българи, при „референдума“ в Крим или в началото на т.нар. „специална военна операция“ в Украйна? И лозунгите „Киев за три дни“ или „Можем повторить“²⁸³? Или „На Берлин!“

²⁸² www.onlinerechnik.com/duma/екстатичен

²⁸³ <https://meduza.io/feature/2022/05/09/kto-i-zachem-pridumal-lozung-mozhem-povtorit>

Та да ме прощават някои историци, но ще използвам термина „империя“ и за Съветския съюз“ и за „Руската федерация“ днес! А като гледам, май и утре... И пак се сещам за Монголската орда, чийто васал е бил оня Александър „Неврюй“!

1963 – пленум след пленум

Опитите, България да бъде предадена, както и Пленумите на Партията с главна буква, ваят един след друг. Стигаме до 1963 година, когато друг „вожд и учител“ (колко томовете имаше изписани уж от него, които никоой, никога не прочете!), по една или по друга причина решава отново да повдигне старата тема!

Може би по идеологически причини, а може и по-чисто финансови – състоянието на икономиката ни е плачевно заради пълната зависимост от СССР, който купува българските храни, тютюн, полезни изкопаеми в пъти по-евтино (това започва още през 1945 г., с износа на уран от мини Бухово). Същевременно златният резерв на България, останал още от царско време е изнесен за погасяване на кредитите от СССР, уж за съхранение в Москва, защото трезорите на БНБ нямало да издържат на ядрено нападение! След разбиването на частното селско стопанство и последвалата [колективизация](https://bg.wikipedia.org/wiki/Колективизация)²⁸⁴, в страната цари недостиг на храни и основни продукти. Официалните статистики сочат, че в началото на 1960-те години дори гражданите на СССР, които постоянно живеят в краен недоимък, са консумирали средно два пъти повече месо от българите. А знаем, какво беше уж „изобилието“ в СССР.

От друга страна това е добре премислена и планирана във времето стратегия на Живков и върхушката в БКП за

²⁸⁴ https://bg.wikipedia.org/wiki/Колективизация_в_България

ликвидиране на формалната независимост на страната срещу получаването на политически и икономически гаранции за запазване на властта и привилегиите на управляващата в София комунистическа каста! И днес някои го определят като „велик държавник“, че и „университет“, от който са се учили! Добър пример са взели – аз да се окопая, да оцелея, а след мен потоп!

Като легенда се носи една раболепна фраза на Тодор „Правешки“, от посещение на наша делегация в Москва, че целта е БКП „да си свери часовника“ с КПСС. На Хрущов тази фраза толкова му харесала, че постоянно призовавал „братските партии“ към „сверяване на часовниците“. При едно такова посещение в Москва през август 1962 г. Тодор Живков излага пред Никита Хрущов идеята си за присъединяване на България към СССР като 16-та съветска република. Тезата му е, че това ще послужи като пример за бъдещата интеграция и на други съветски сателити към Съветския съюз. Първоначално Хрущов одобрява самоинициативата на Живков и повдига само един въпрос: дали сливането ще стане под формата на федерация или конфедерация. Реакция, която окуражава българския лидер и неговите приближени.

За първи път Живков повдига същия този проблем малко по-късно - на пленума на ЦК на БКП от 31 юли 1963 г.²⁸⁵. Подобна точка изобщо не фигурира в дневния ред. Но в заключителните си думи по повод обсъждането на информация на Станко Тодоров за поредното съвещание на СИВ, „мислителят“ Живков споделя, че „от няколко години“ го била осенила „една идея.“ (Прилагам факсимиле за невярващите. Щото то наистина не е за вярване!)

„Тук трябва да кажа, че тази идея не е моя, това е идея фактически на другаря Димитров“, добавя скромно той. А „идеята“ е проста – „да се обърнем с едно писмо към ЦК на КПСС и към правителството на Съветския съюз, в което да

²⁸⁵ ЦДА, ф. 1, оп. 5, а.е. 583, л. 35

поставим въпроса, да аргументираме необходимостта от създаването на по-тясна връзка между съветската и нашата икономика в перспектива с нейното сливане. И по-нататък политическо сливане (Ръкопляскания.)...

Искам да мина на последната бележка, другари.
У мене има една идея от няколко години. Тук аз трябва да кажа, че тази идея не е моя идея, това е идея фактически на др. Димитров. Като вземем предвид какво представлява Народна република България, тя е малка страна, в икономическо отношение изостанала в сравнение с другите страни,

36

като вземем предвид връзките на нашата партия с Болшевишката партия, как са се развивали в постоянна близост с Болшевишката партия, ръка за ръка, рамо до рамо с КПСС при всички условия, дружбата, която се е съзидала между двете партии и страни – няма такава дружба и сътрудничество между комунистическите партии, верността на българския народ и между двете партии; като вземем исторически сложилата се дружба на нашите народи на основата на това, че руският народ ни освободи на два пъти, на това че цялото наше развитие, борбата за национално освобождение, борбата против фашизма, всичко прогресивно в НРБ е свързано с руския, със съветския народ, че се е сложила такава велика дружба между нашите народи, очевидно навярл въпросът, ние го обсъждахме в Политбюро, възражения няма и аз искам да занимая пленума сега: да се обърнем с едно писмо към Централния комитет на Комунистическата партия на Съветския съюз и към правителството на СССР, в което да поставим въпроса, да аргументираме необходимостта от създаването на по-тясна връзка между съветската и нашата икономика – в перспектива с нейното сливане. И по-нататък политическо сливане /Ръкопляскания/. Румънските другари, както и китайските другари говорят да се уважава суверенитета. Суверенитетът народът го разбира да има за ядене, да живее. Ето това е суверенитетът – щастие и благоденствие на народа. Ние работим за народа, а не за формата. А щастие и благоденствие как ние ще го създадем. Другари, за нас това е

Румънските другари, както и китайските другари, говорят да се уважава суверенитетът. Суверенитета народът го разбира да има за ядене, да живее. Ето това е суверенитетът – щастие и благоденствие на народа. Ние работим за народа, а не за формата. А щастие и благоденствие как ние ще ги създадем.”. (Държавна Агенция Архиви, 1963)

„Вие сте прости и аз съм прост – затова се разбираме!“²⁸⁶ беше казал с гордост един съвременен политик! Не, не сме прости и затова не се разбираме! Нито с Бойко, нито с Тошката! Нито с каквато и да е форма на простотия!

Но е трудно след оня социален инженеринг през 1944-1945 г., когато каскети и алитерати избиха голяма част от цвета на нацията! Ей това Читателю е новия „цвят“ на народа – не цвят, а трън - бодил! Отровен бодил, за който философският въпрос - вечният избор между Свободата и Хляба, се свежда до: суверенитетът бил да има за ядене! Ами като беше толкоз много и евтино яденето, защото сложихте кльон по границите и стреляхте на месо? Давахте по 10 дни отпуск на всеки граничар, убил диверсант! Но не на влизане, а на излизане на „рая“! Че и купонна система²⁸⁷ имаше! Да не избягаме от софрата ли? Или онази градска легенда (или евтина пропаганда), че България е хранила целия Соцлагер? Какво падение – „да има за ядене – щастие и благоденствие за народа“! Да, то му стига на простия народ! Па и няколко ракии да има ... !

Темата за 16-тата република на СССР дълго беше крита, а и до днес бива отричана от група прокремълски историци.

Често канена по телевизионните студия политоложка, (вж. коментара на Антон Тодоров), и която в годините на прехода обслужваше различни политически партии, но винаги с ясно преклонение пред Кремъл твърди, че по времето на

²⁸⁶ <https://youtu.be/tqB0KLUZet0>

²⁸⁷ <https://desebg.com/2011-01-13-09-25-08/5046-2022-02-04-11-40-16>

Тодор Живков никога не е коментиран въпросът България да стане 16-та република на СССР. [Според доверената на БСП политоложка](#), която е и преподавател в Софийския университет, тези твърдения за 16 република били пълна лъжа. Нейните студенти изследвали архивите, но никъде не открили подобно нещо. Така въпросната политоложка се опита да замаже едно от най-страшните предателства на комунистическия режим, но и да манипулира обществото, че едва ли не става дума за фалшива новина, измислена от някакви соросоиди и европейски либерали.²⁸⁸ Други пък използват витиевати аргументи – че нямамо такива документи, или пък съдържанието им не било правилно разбрано! Точно затова нека разгледаме оригиналите на документите от онова време, пък всеки, който носи глава на раменете си да преценява, кой прав, кой...

Та специално за студентите на другарката П. (вероятно вече дипломирани), предлагам [стенографския протокол](#)²⁸⁹ (и то директно от Държавния архив), който със сигурност най-точно отразява дебатите (ако изобщо говорим за такива). Едва ли има по-достоверен източник от този. Моля прочетете сами:

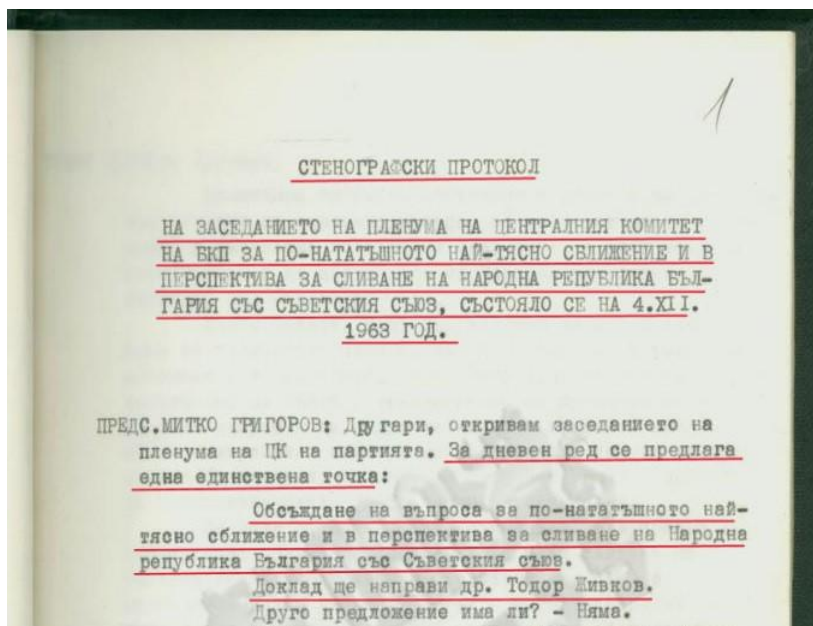
„Стенографски протокол

На заседанието на Пленума на Централния комитет на БКП за по-нататъшното най-тясно сближение и в перспектива за сливане на Народна Република България със Съветския съюз, състояло се на 4.XII.1963 год.

Предс. Митко Григоров: Другари, откривам заседанието на пленума на ЦК на партията. За дневен ред се предлага една единствена точка:

²⁸⁸ www.faktor.bg/bg/articles/petak-13/mariya-pirgova-izlaga-balgarite-stenograma-dokazva-che-zhivkov-podaryava-balgariya-na-sssr

²⁸⁹ <https://politburo.archives.bg/bg/2013-04-24-11-09-24/1960-1969/3090-----4--1963->

Обсъждане на въпроса за по-нататъшното най-тясно сближение и в перспектива за сливане на Народна република България със Съветския съюз

Доклад ще направи др. Тодор Живков.

Друго предложение има ли? - Няма.

Който е съгласен с така предложения дневен ред, моля да гласува! Приема се...

Факт, постоянно отричан, замитан, „забравян“, но в темата на заседанието, проведено на 4 декември 1963 г. ясно е казано: „**СЛИВАНЕ НА НАРОДНА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ СЪС СЪВЕТСКИЯ СЪЮЗ**“.

Специално свиканият разширен пленум на ЦК на БКП на 4 декември 1963 г. решава, НРБ да поеме курс към пълен отказ от националния си суверенитет, като си поставя за крайна цел сливането със Съветския съюз. Дори без референдум - настояват участници в дискусията.

„Пленумът оценява като забележителна проява на патриотизъм и интернационализъм инициативата на другаря Тодор Живков да се издигне на качествено нова степен братската дружба и всестранното сътрудничество между нашата страна и Съветския съюз и да се създадат предпоставки за пълно обединяване на двете наши братски страни“, пише в крайното решение, прието единодушно и с бурни овации от всичките близо 200 членове и кандидат-членове на ЦК на БКП. (Държавна Агенция Архиви, 1963)

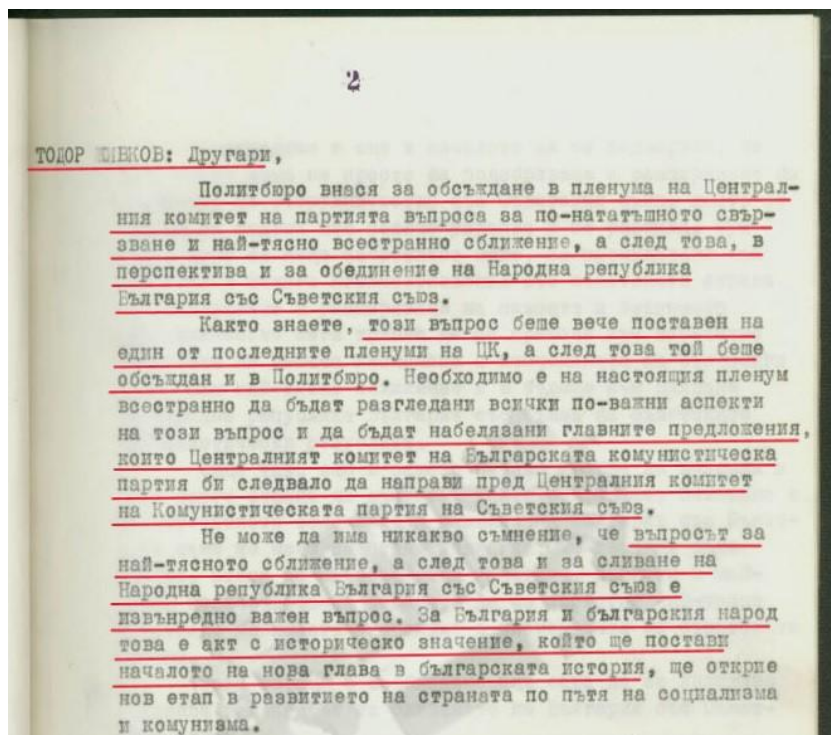
Лъчезар Стоянов, историк от Нов български университет и дългогодишният анализатор на комунизма Алекс Алексиев смятат, че тези планове са били акт на върховно национално предателство, без аналог в световната история. Според двамата експерти, 1963 г. е само началото на поредица от опити българската независимост и суверенитет да се подарят на Москва. Опити, чрез които Живков и цялото ръководство на БКП искат да бетонират властта на управляващата партия и династия. Това изключително тежко престъпление (дори според текстовете на Наказателния кодекс на НРБ) не само остава ненаказано, но дори не беше разследвано от прокуратурата след 1989 година.

Да се върнем на Протокола - прочетохте ли кой е председател – Митко Григоров, който е дядо на една друга професорка от Софийския университет, пак видна русофилка и евразийка!

Но, по същество. Аз не съм професор, не съм и историк. Сигурно съм по-глупавичък от гореспоменатите апологети на миналото, но нещо не разбирам: и в заглавието и в текста на единствената точка в дневния ред ясно е казано: *„СЛИВАНЕ НА НАРОДНА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ СЪС СЪВЕТСКИЯ СЪЮЗ“*. Мисля си, какво ли ще е това „сливане“ (курсивът по-горе е мой)? Сигурно е нещо много добро за България, щото толкоз народ на нарочен пленум да го искат? Но пък Пиргова, Баева и ко., и те са прави – ми то, като се „слеят“ мъж и жена,

16-та република не става! Става дума просто за ... Вие си знаете за какво!

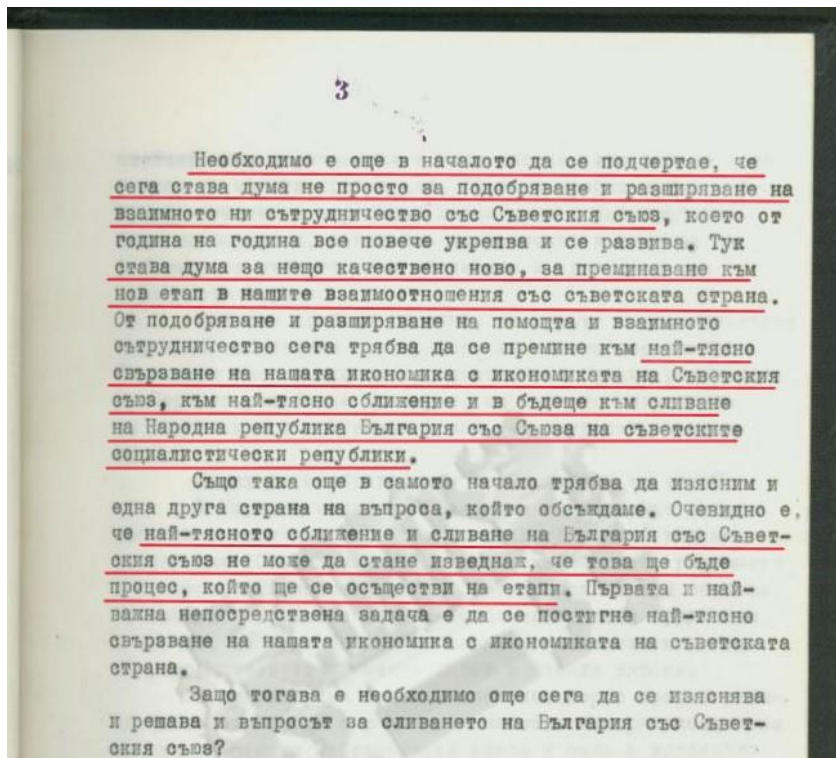
Нека да видим пак стенограмата. Той, другаря Живков е мъдър, сигурно е имал нещо друго в предвид, а пък протоколчикът се е заплеснал и не разбрал! Четем:

„Политбюро внася за обсъждане в пленума на Централния комитет на партията въпроса за по-нататъшното свързване и най-тясно всестранично сближение, а след това, в перспектива и за обединение на Народна република България със Съветския съюз ...

Не може да има никакво съмнение, че въпросът за най-тясно сближение, а след това и за сливане на Народна

република България със Съветския съюз е извънредно важен въпрос. За България и българския народ това е акт с историческо значение, който ще постави началото на нова глава в българската история, ще открие нов етап в развитието на страната по пътя на социализма и комунизма...“.

„Необходимо е още в началото да се подчертае, че сега става дума не просто за подобряване и разширяване на взаимното ни сътрудничество със Съветския съюз, което от година на година все повече укрепва и се развива. Тук става дума за нещо качествено ново, за преминаване към нов етап в нашите взаимоотношения със съветската страна. От подобряване и разширяване на помощта и взаимното

*сътрудничество, сега трябва да се премине към най-тясно свързване на нашата икономика с икономиката на Съветския съюз, към **най-тясно сближение и в бъдеще към сливане на Народна република България със Съюза на съветските социалистически републики.***“

Край на цитата...

Цитат, труден за обяснение! И за осмисляне! Но лесен за анализиране! Цитат, който ясно демонстрира не просто някакви договори за обща икономическа политика, както се опитват да интерпретират някои. Любимецът на някои носталгии, чийто паметник и днес стърчи грозно в родното му село, станало град по случай 1300-годишнината на Българската държава с указ на Държавния съвет на НРБ от 1981, чийто председател е самият Той (каква ли е връзката с тази годишнина не проумявам!), ясно предлага **СЛИВАНЕ** с по-големия брат. Обикновено в природата, а и в живота по-големия изяжда по-малкия, освен ако втория не е вирус или паразит, който да унищожи и двамата!

Да разгледаме още някои пасажки от стенограмата (напомням – директно от Държавния архив). Пропаганда, самозаблуда или просто глупост!

*„Ние сме дълбоко убедени, че курсът на по-нататъшно **най-тясно сближение и свързване на нашата страна със Съветския съюз е единствено правилният път** за развитието на Народна република България, за пълното изграждане на социализма и комунизма у нас, че **друг път за това няма.***

Какви са съображенията на Политбюро за това? В Народна република България **социализмът победи напълно и окончателно.** ... Равносметката на 20-годишния период показва, че изминатият досега път бе изпълнен с много трудности и пречки, но това бе **път на велики завоевания и победи**, на утвърждаването на новия живот в нашата страна... осъществена социалистическата индустриализация на страната и социалистическото преустройство на

българското село. Извършена бе дълбока социалистическа културна революция. ...“

Следват десетки страници празнословия, които всеки, живял в ония години е чувал и чувал. Присъства и анализ за „нациите“, естествено отрупан с цитати от съчиненията на Ленин. Интересен е един от тях, на стр. 27 от Стенограмата, а именно:

„Целта на социализма, пише Ленин, е не само да се унищожи раздробеността на човечеството на малки държави и всяко обособяване на нациите, не само да се сближат нациите, но и да се слейт“./В. И. Ленин, Съч.т.22, стр.148/

Излиза, че и според другаря Ленин, пътят на Европа е към обединение на нациите, към сливането им в един общ проект! Не става ясно обаче дали той не трябва да е под едноличното управление на Кремъл, или както е в Европейския съюз – решенията да се взимат с консенсус!

„Обединението на нашата страна със Съветския съюз напълно съответства с разбиранията на Българската комунистическа партия от нейното основаване до наши дни.“

А такаа... Видя ли, уважаеми читателю каква стана тя! Не го казвам аз, казва го „Първият ни държавния ни ръководител“, който наричахме Бай Тошо, прост печатар и келнер, управлявал страната ни от 1962-1989 г. – цели 37 години (май не САЩ, а ние сме Страната на неограничените възможности!)*! Казва го в Доклад пред Пленум на ЦК на БКП, а не на селска сватба, след няколко ракии!

Някои нещо да не е разбрал ??!

Тук Пленумът прави почивка, така че, уважаеми Читателю, почини и ти, защото темата е трудна за осмисляне – държавен ръководител подарява НАШАТА България на друга държава! А патрЕотите и до днес мълчат...!

След почивката взима думата академик Тодор Павлов - да, да, същият онзи от „[Института за червена професура](#)“²⁹⁰ в Москва! (Странно, но не съм чувал да има толкова „академици“ в Европа или в САЩ – сигурно не са толкоз учени!) Та той коментира някои изказвания, че „референдум по този въпрос няма смисъл, но ние трябва да проведем такава кампания, че да няма никакво колебание сред народните маси и решението да бъде прието единодушно, както ще бъде прието с единодушието от ЦК на партията.“

Аз лично съм убеден, че решението щеше да бъде „единодушно“! Вярвам в Партията! Също като Христо Радевски:

*„Води ме, Партийо, води ме,
под своите бойки знамена!
Свети с червеното си име
чрез хилядите имена!
... аз знам, аз вярвам, че си права
когато съгрешиш дори!“*

Щото тия, дето не са „единодушни“ ... Кеф ти „Белене“, кеф ти „Слънчев бряг“!

Тодор Павлов продължава:

„... когато в недалечно бъдеще и границите се махнат, тогава е ясно като бял ден...“

Те ти булка Спасов ден, или Съветски „Шенген“. Без граници между НРБ и СССР!

Думата взимат и:

Димо Дичев, завеждащ външната политика и международните връзки на ЦК на БКП:

„Никога българските комунисти не са били възпитавани по друг начин, освен да приемат Съветския съюз за наше отечество, за наше завоевание“. (стр. 72)

²⁹⁰ https://ru.wikipedia.org/wiki/Институт_красной_профессуры

Раденко Видински:

„Аз 45 години съм член на нашата партия, 45 години съм мечтал за този ден нашият народ да влезе в едно такова велико семейство. **Ние сме мечтали за световна съветска социалистическа република**, но съвършено ясно историята ни доказва, че не ще може из един път целият свят да стане социалистически, да се създаде световна съветска система. Създаде се първата съветска социалистическа република – Съветският съюз и ние можем да протегнем ръка на братските съветски народи да ни приемат в тяхното прекрасно велико семейство... Аз не зная защо, другари, но съм убеден, че българският народ ще посрещне това с голям ентузиазъм и радост ... Нямам намерение на приказвам. Искам да изкажа своята голяма радост. Може би **едва ли ще имам по-голяма радост от това да видя своя народ във великото семейство н съветските народи**. Поради това не с една, не с две, а с пет ръце, ако имам, ще подкрепя и писмото, и предложението **час по-скоро да се влеем във великото семейство на съветските народи**.“

Лъчезар Аврамов:

„Искам да заявя, че съм извънредно щастлив, че имам възможност да участвам в обсъждането и решаването на **въпроса за по-нататъшното сближаване и обединяване на Народна Република България със Съветския съюз**. Считам, че **др. Тодор Живков трябва да бъде поздравен за инициативата да постави този исторически за нас въпрос за практическо разрешение**. (бурни ръкопляскания).“

Начо Папазов:

„Мисля, че трудно могат да се дадат допълнително никакви , особено нови моменти към постановките и изводите в доклада, които др. Тодор Живков направи и които аз **напълно подкрепям**. Касае се в случая за **генералната стратегия на комунистическите партии в страните, където е победила социалистическата революция**.“

Към края думата взема Димитър Димов:

„...Нашите ръкопляскания, с които посрещнахме доклада на др. Живков показаха, че ЦК одобрява идеята и изводите, които са направени в доклада. Това е израз не само на любовта към Съветския съюз, не само на осъществяване възжеланията на всички поколения в нашата партия, но това е израз на едно дълбоко убеждение, че само по този път пред нашия народ наистина се разкриват такива свети перспективи, каквито още не можем да си представим... Така сме възпитавани в партията. В миналото аз, и много други тук, когато сме ставали членове на партията мечтаехме, че нашия народ, нашата страна ще бъде един ден член на великото съветско семейство.

Младен Стоянов: Особено в затворите...

Димитър Димов: ... и като партизани. Когато през Септемврийското въстание се изграждаше работническо-селска власт, ние казвахме, че отиваме към Съветския съюз, не мечтаехме за отделна република. При един разговор с Георги Димитров във Врана, Георги Димитров се изрази, че неговият идеал е България да стане член на семейството на великия Съветски съюз.“

Край на цитата. Това е – голямата радост на една камара комунаги – да се влеят в семейството на туркмени, башкирци, ингушети, чукчи, калмики, дагестанци... Пропуснах чеченци, чуваша и още десетки народи в СССР. Не е като да си едно с германци, французи, италианци... И днес има „патриоти“ страдащи за евразийски съюз с „голямото семейство на руските народи“, начело със „Sol Invictus“ – разбирай „непобедимото слънце“ на трона в Кремъл!

Прелиствайки и цитирайки ДОСЛОВНО стенограмата си мисля – дали в термина „Народна република **българия**“ името не трябва да бъде изписвано с малка буква? Да, всяко дете знае, че имената на държавите се изписват с главни букви, но държава ли е територия, чийто управници ДОБРОВОЛНО я

предоставят за чуждо управление? И това се подкрепя от няколко десетки човека (разбирай целия пленум на така нареченото ЦК на БКП), нарочени за неин „елит“?

Пак да попитам днешните ръководители, а и редови членове на БСП – тяхната партия наследник ли е на БКП, на тези хора, цитирани в протокол от над 100 страници, или пък е съвсем различна, БЪЛГАРСКА партия, която ще заклеими тези събития подобаващо? Мълчание ... на агнетата... или по-скоро – на овцете!

Следват още доста продължителни изказвания, с които няма да ви губя времето. В края отново взима думата Тодор Живков:

„По поръчение на Политбюро с др. Станко Тодоров, бяхме при др. Хрущов в началото на октомври, за да се посъветваме по въпроса със сливането... Трябва откровено да ви кажа, че аз много се притеснявах и вълнувах. Не зная, защо у мен беше залегнало убеждението, че др. Хрущов и съветските другари няма да приемат такава постановка и затова се бях приготвил да ги убеждавам в правилността на тази постановка и перспектива. Обаче след като изложих накратко въпроса, др. Хрущов започна с това“ „Аз съм съгласен с Вашето предложение.“ /продължителни ръкопляскания/...

„Политбюро смята, че след този пленум не следва под никаква форма да се говори на когото и да било и където и да било. ... Защо? Ако ние започнем да говорим, ще плъзнат слухове. Ние не можем да говорим, тъй като този въпрос не е само наш. Този въпрос е и на Съветския съюз...“ (стр. 42)

*Ние, Политбюро, смятаме, че не с такъв ентусиазъм цялата наша партия и народът ще възприеме това. Ще има среди, които няма да го възприемат. Да не забравяме, че великобългарският шовинизъм е много дълбоко вкоренен в някои среди и хора в нашата страна. Аз не говоря за бившите хора***. Имам предвид членове на партията, особено в*

средите на интелигенцията и в някои среди на младежта. Ние трябва да държим сметка за това... **Ние няма да правим сливане от ден до пладне, а навеки, което ще бъде образец за всички страни. Ето защо трябва да се подготвим.**” (стр. 129)

Забележете: сливане не от ден до пладне, а НАВЕКИ!!!

А и народът няма да приеме с „такъв ентузиазъм“ идеята и затова ще я прокараме зад гърба му! А бе – мислят за народа! Да не се притеснява предварително, да не дига кръвно – ще го поставим пред свършен факт!

Борис Велчев продължава:

„Пленумът на ЦК на БКП одобрява единодушно и с въодушевление доклада на първия секретар на ЦК на БКП за по-нататъшното най-тясно сближение и сливане в перспектива на Народна република България със Съветския съюз.

Пленумът оценява като забележителна проява на патриотизъм и интернационализъм инициативата на др. **Тодор Живков** да се издигне на качествено нова степен братската дружба между нашата страна и Съветския съюз, да се създадат предпоставки за **пълно обединение на двете наши братски страни...** /продължителни ръкопляскания? “

Фердинанд Козовски: Аз искам да помислим върху формулировките и по-специално по понятията „сливане“ и „обединение“. Вярно е, че Съветския съюз е временна, не вечна историческа категория. Тя ще премине в обществото на Съветските социалистически републики. Съюзът на съветските социалистически републики се образува при друга историческа епоха, на друга териториална и географска форма, на съществуващата вече стара Руска империя. ...Следователно другари, **нашата стъпка е историческа...** Аз смятам, че ще бъде правилно да се каже **обединение на България със Съветския съюз.**

Тодор Живков: В тези две понятия „сливане“ и „обединяване“ не влагаме различно съдържание“.

Сливане, Обединяване, а бе ставаме ЕДНО!

Когато водещият на заседанието дава думата за бележки по прочетеният текст, учудващо за мен, такива има! Свикнали с мълчаливото и единодушно приемане и одобрение на спуснатите „отгоре“ директиви, изненадващо един от присъстващите все пак има забележка! Предлага:

„Предлагам думите „патриотизъм“ и „интернационализъм“ да си сменят местата.“

То съветския интернационализъм със сигурност трябва да е преди българския патриотизъм! **Всички са „за“, няма „против“, няма „въздържал се“!** Заседанието е закрито в бурни и продължителни ръкопляскания!

За по-младите, които не помнят или не могат да повярват – вижте в мрежата някои филм за северно-корейския диктаторски клан днес – при нас беше същото! И да не се чудите защо до ден днешен, част от българите безропотно мълчат, следвайки препоръката на Тошката: „*Да се снишим другари, докато премине...*“. И се снишават, и се снишават, докато изведнъж разберат, че животът им е минал в лазене по земята! Но то, червеите, какво друго да правят...

Това е уважаеми Читателю! Омерзен съм, четейки този стенографски протокол! Не знам как го четат ония, които твърдят, че такова нещо няма и не се е случвало, или пък не било добре разбрано! В името на някакви тясно партийни, а може би и лични интереси да подарят цялата своя Държава. Нечувано!

И знаете ли, кой ни спасява от това първо предложение за 16-та република?

Няма да повярвате - Хрушчов!

„*На онези хитреци в София им се ще да седнат на нашата трапеза*“, жлъчно отбелязва приемникът на Сталин. Той е наясно, че след „сливането“ Москва ще трябва да поеме и изплащането на българските следвоенни репарации към Гърция и Югославия. Така в крайна сметка София и Москва решават на

първо време да засекретят подготвяното обединение. През октомври 1964 обаче Никита Хрущов е свален, а това осуетява по-нататъшното разглеждане на въпроса.

Загубено време би било четенето ѝ, но все пак прилагам [цялата стенограма](#)²⁹¹ (Държавна Агенция Архиви, 1963) за любопитните. И то от Държавна агенция архиви!

И още повече – за невярващите!

1973 – още пленум, още предателства

Хрущов отказва, но мерациите за „закриване“ на самостоятелната българска държава продължават. А дали не става дума за добре премислена и планирана във времето стратегия на Живков и върхушката в БКП за ликвидиране на формалната независимост на страната срещу получаването на някакви политически и икономически гаранции за запазване на властта и привилегиите на управляващата в София комунистическа диктатура?

В подкрепа на това съмнение е и **вторият опит** за вкарване на НРБ в състава на СССР.

През 1973 г. на власт в Кремъл е Леонид Брежнев. На 17-19 юли 1973 г., се провежда пореден Пленум на ЦК на БКП, който за втори път след 1963 г. обсъжда „сливането“ със СССР, вече под формата на „всестранно сътрудничество“.

На него е обсъден документ от 20 страници, който описва какво цели София с подновяването на офертата към Москва за поглъщане на НРБ. Членовете на ЦК на БКП разбира се бурно аплодират идеята за присъединяването към Съветския съюз и възхваляват Тодор Живков за предложения документ „Основни насоки за развитието на всестранното

²⁹¹ <https://politburo.archives.bg/bg/2013-04-24-11-09-24/1960-1969/3090-----4--1963>

сътрудничество със СССР в етапа на изграждането на развито социалистическо общество в НРБ". Прилагам [линк към целия документ](#) публикуван на desebg.com ²⁹².

20 страници соц. пропаганда трудно се издържат дори и от мъже, ходили в родната казарма, затова нека да прелистим набързо архивите – „Основните насоки...“ започват със:

„I. За качествено ново съдържание на сътрудничеството на НРБ със СССР...

БКП винаги се е ръководила от разбирането, че КПСС и СССР стоят начело на съвременния революционен процес, че опитът на КПСС и СССР в революционната борба и в строителството на социализма и комунизма има световно историческо значение. След победата на социалистическата революция нашата партия и правителството на НРБ последователно провеждат политика на укрепване, разширяване и задълбочаване на дружбата и сътрудничеството със СССР. ... през годините на социалистическото строителство **българо-съветската дружба стана съдба и душевност на българския народ. За нейното развитие благоприятстват редица специфични условия и фактори: дълбоките и трайни връзки и пълно взаимно доверие между БКП и КПСС, тяхната вярогност към марксизма-ленинизма... засилващо се свързване на нашата икономика и обществен живот със съветската икономика и обществен живот...**

В резултат на правилната марксистко-ленинска политика на БКП, на героичния труд на нашия народ и на тесните връзки и братско сътрудничество със Съветския съюз, социалистическият строй в България победи напълно и се укрепил в кратък исторически период.“

Съгласен съм с другаря Живков! (моля службите да отбележат това като смекчаващо вината ми, обстоятелство!) А

²⁹² <https://desebg.com/2011-01-13-09-24-01/749>

и социалистическият строй – как няма да не победи! С 30 000 избити или безследно изчезнали „врагове на народа“ около 9 септември, става още по-лесно! Пък и за героичния труд няма да споря – с голи ръце построиха Хаинбоаз! Че и Димитровград, и го кръстиха на Гошо Тарабата! Димитровград, с пролетарския поет Пеньо Пенев, прославил бригадирския труд, но и написал няколко позабравени стихотворения („*Когато цъфнат теменугите...*“ и „*Дори и да умра, не ще загина, не ще увехне мойта кожа...*“ - доста цинични са, затова си ги потърсете сами!).

Разбира се и с „героичния труд и на милицията“ – колко лагери построиха, колко инакомислещи прибраха без съд и присъда, що народ от бой пребиха – не е лека работа! Помните, нали: „[Народната милиция - биещото сърце на Партията!](#)“²⁹³. Биещото... Туп, туп, туп - и хайде в участъка, или в по-добрия случай - в травматологията! Повярявайте – в травматологията е било по-добре!

А за братското сътрудничество със Съветския съюз съм сигурен – ето малка част от документите, свързани с дейността на КГБ в България, подготвени от [desehistory.com](#)²⁹⁴.

Или по-голяма част - в документалния сборник „[КГБ и ДС – връзки и зависимости](#)“²⁹⁵ от поредицата „Из архивите на ДС“, подготвен от Комисията по досиетата, известна с дългото съкращение КРДОПБГДСРСБНА! Чийто печат виждате върху много от разсекретените документи. Което пък гарантира истинността им!

Още от „Насоките...“:

„Сега задачата е да се влее качествено ново съдържание в процесите на сближаването на НРБ със

293

<https://decommunization.org/Communism/Bulgaria/Documents/Lozungi.htm>

²⁹⁴ http://www.desehistory.com/p/blog-page_637.html

²⁹⁵ [https://comdos.bg/Нашите издания/ds-i-kgb/](https://comdos.bg/Нашите_издания/ds-i-kgb/)

СССР, така че нашето развитие да има единен със Съветския съюз ритъм, единни критерии ... с други думи: да бъдем като един организъм, който се оросява от единна кръвоносна система. ...”

А по-нататък:

„Постепенно се подготвят условията за формиране в недалечна историческа перспектива на съвместна социалистическа собственост, в рамките на цялата световна социалистическа система...“

В трета част:

„III. Сътрудничество в областта на общественно-политическите и между държавните отношения.

... Ръководна и направляваща сила в осъществяването на политическия съюз със СССР са БКП и КПСС. Тяхното единство и братство е гръбнакът на политическия съюз, сърцевината на всестранный взаимоотношения между нашите два народа, между нашите две държави.

Наша неизменна задача е непрекъснато да се въоръжаваме с опита, стила и метода на КПСС в издигане ръководната роля на партията във всички област на живота.

...

Следва да се сближава все повече основното законодателство на нашата страна ... със съветското законодателство. ...

... Министерство на вътрешните работи да развива своята дейност по въпросите за защитата на социалистическите завоевания от посегателства на враговете на социализма в тясно сътрудничество с Комитета за държавна сигурност (КГБ) и МВР на СССР. ...

V. Задачи на БКП за възпитаване на трудещите се и младежта в дух на по-нататъшно всестранно сътрудничество на НРБ със СССР.

За решаване на задачите, свързано с новия етап на още по-тясно сближаване и интеграция на НРБ със СССР,

голяма роля ще играе идейно възпитателната роля на партията. Тя е призвана страстно и дълбоко обосновано да разкрива и пропагандира жизнената за нашата страна важност и обективния характер на този нов етап, все повече да укрепва **любовта на българския народ към Съветския съюз, КПСС и съветския народ като вродена и дълбоко осъзната черта** в личността на всеки социалистически труженик, на всеки младеж и девойка. “

След този предълъг цитат разбирам, защо и днес, голям част от носталгиците, а и останалите русофили, са дълбоко влюбени в Съветския съюз, в КПСС, в съветския народ! **Партията си е свършила добре работата! Закърмила ги е с тази любов**, разбирай – промила им е мозъците! И ще наричат „русофоб“ всеки, който се опита да се еманципира от „братска Русия“! Но имам и критика, градивна критика – като обичат толкова руснаците, защо са пропуснали в любовта си народите на останалите съветски републики – не чувам днес такива сълзливи слова по отношение на чуваши, чеченци, ингушети, буряти, и така нататък, и така нататък! Крайно време е да ги заобичат! Вкл. и украинците! И те бяха част от великия Съветски съюз. Освен ако включването им в рамките на СССР не е било грешка! Но Партията, особено КПСС и др. Ленин, не може да грешат! ...

Но да видим още малко от „Насоките...“:

„... **Както интернационализмът, така и социалистическият патриотизъм в наше време органически съдържат отношението на любов и вяност към КПСС и СССР**—авангарда на световните революционни сили в борбата за социализъм и комунизъм....

... **Владеенето на руския език е условие за обогатяването на личната култура, за приобщаването към неизмеримия духовен потенциал на съветската страна.** ...“

За пореден път слушаме за любов и вяност, първо към КПСС, после и към всичко друго! Ще взема на стари години да

се влюбя! В КПСС де! Вие за какво си помислихте! Тя съществува още, макар и маргинална. Както и у нас...

А пък руския език наистина ме е обогатил – четях много западни автори на руски – щото не ги издаваха на български! Или ако ги печатаха, трябваше да имаш връзки в някоя книжарница, за да я купиш „под тезгяха“! Е, понякога можеше и без връзки, но задължително в комплект с някоя друга книга – я нечии партизански спомени, добре напудрени, я съчинения на някое партийно величие!

А руската книжарница имаше по-голям избор! И без връзки!

Колкото до „неизмеримия духовен потенциал на съветската страна“, така и не прочетох нито Максим Горки, нито Михаил Шолохов (нито Разораната му целина) в оригинал – то сигурно и много други не са ги чели! А сигурно не са ги и чували! Но духовен потенциал имаше – по задължителните ученически и студентски бригади, вечер се усещаше духът на „блатните песни“ на Висоцки и Окуджава! Но най-вече се усещаше добрия дух на алкохола! То „Столичная“ имаше и по рибарските магазини! Ама за кратко! После Андропов се зае да превъзпитава руснаците, че и нас, като преследваше седящите по кафенетата в работно време!

Ох, отплеснах се - това е една друга тема, за друг разказ! Разказа за носталгията по „доброто старо време“ – но не за нещо друго, а за младостта, за спомените, за хората, които вече не са между нас! И в никакъв случай – за Соца и порядките му!

Да видим още от ония „Основни насоки...“, дето не е трябвало да ги вижда обикновения българин, че и част от партийците, че Западът щял да приказва „две години“. Та и ние да поприказваме малко:

„Процесът на сближаване и интегриране на нашата страна със Съветския съюз изисква да се направи резултатна дейността за комунистическото възпитание на младите поколения. Наш дълг е да създаваме все по-

благоприятни условия, при които те да се възпитават в любов и преданост към СССР, в синовна признателност и вярност към съветския народ ...“

*Партийната пропаганда и агитация и средствата за масова информация трябва да създават у всеки трудец се дълбоко вътрешно убеждение, че единственият верен път за отстояване на националните ни интереси, за изграждане на материално-техническата база на социалистическото, а по-късно и на комунистическото общество, е пътят на **най-тясно сближаване и интегриране със СССР...***

*... Дълг на партийните комитети и организации е да поставят в центъра на целия идейно възпитателен фронт линията на партията за **все по-тясно сближаване със СССР**, като се ръководят от изискванията, които постави Програмата, приета от Десетия конгрес на БКП – **любовта и доверието към Съветския съюз** да станат една от най-съществените черти, характеризиращи личността на българина. ...“*

Ако очаквате да ви кажа за Програмата на Десетия конгрес – няма! Това не мога да си го причиня! Нито на вас!

Но пък съм абсолютно убеден, че партийната агитация и пропаганда си е свършила работата – вижте българските патриоти – размахват руски, че и съветски флагове и скандират „Русия“, „по дълбоко вътрешно убеждение“, чак докато им излезе пяна на устата! Абе обичат си я, дори май и повече от България! Дори и тия, дето са отишли да търсят нов дом в Европа. Оная Европа, срещу която СССР, че и ние, се борихме – с лошия им капитализъм, че и империализъм! И децата си пратиха там, но скандират „Русия“! Спестяват в евро, но си искат рублата, пардон лева! Абе шизофрения някаква...

*„... Защото България наистина може успешно да се развива ... **само като свърже своята кръвоносна система, с кръвоносната система на могъщия, с неизчерпаеми жизнени***

сили и възможности, с грандиозни перспективи на развитие
Съюз на съветските социалистически републики.

*Векове нашият народ се е стремял към тясно сплотяване със своя по-голям брат – руския народ. ... “.*²⁹⁶

От страниците на „Основните насоки ...“, разбрах, че сигурно са писани от някой недоучил ангиолог²⁹⁷ – ми то, все за кръвоносна система ни приказват. Преброих и над 10 пъти за „любов и признателност към СССР, към съветския народ“, че и към КПСС! Колко любвеобилно!

Но не прочетох за любов към България, към сънародника, към съседа отсреща! Към обикновения българин!

И още няколко пъти за „синовна признателност“. Но аз не се чувствам син, да не говорим за дъщеря на съветския народ – как и за какво да им бъде признателен – не знам! Поне докато не ме приберат в участъка ония, дето искат връщането на „Белене“!

В заключителното слово на вожда Тодор Живков отново слушаме как:

„Другари, ...

Единодушното одобрение и горещата подкрепа, които пленумът даде на „Основните насоки“, потвърждават големия истинския патриотизъм на нашата партия, нейната синовна обич към героичния трудов български народ, нейната грижа за бъдещето на България. Защото наистина България може да се развива и процъфтява само когато свърже своята кръвоносна система с кръвоносната система на великата страна на Ленин – могъщия и с неизчерпаеми жизнени сили и възможности, с грандиозни перспективи на развитие Съюз на съветските социалистически републики!

Векове нашият народ се е стремил към своя по-голям брат – руския народ; в Русия и в Съветския съюз той е видял

²⁹⁶ <https://desebg.com/2011-01-13-09-24-01/749>

²⁹⁷ <https://bg.wikipedia.org/wiki/Ангиология>

своята надежда и опора, и руските хора, съветските хора са споделяли неговата любов, отговорили са на неговите чувства братски чувства, каквито няма други във взаимоотношенията между народите. И няма никакво съмнение, че **нашият народ не само ще го разбере, не само горещо ще одобри „Основните насоки“**, но ще се сплоти още по-тясно около своята **Комунистическа партия** и ще се вдигне за тяхното **осъществяване** - така, като се е вдигал да се бори за свободата си, да брани своята национална независимост... “ (стр.549)

„Очевидно, не е целесъобразно да се публикува докладът, който бе изнесен пред настоящия пленум на ЦК. Не е целесъобразно да се предостави в този вид и на цялата партия. ... Не бива такъв документ да попадне в западните вражески центрове, защото ще има да го навиват две години“. (стр. 551) ...

Засега няма да публикуваме и „Основните насоки за развитието на всестранното сътрудничество със СССР...“, също по понятни съображения. ...²⁹⁸

Спирам, защото този порой от празнословия трудно се издържа! За по-любопитните и по-търпеливите, прилагам линк към [протоколите на Пленума](https://desebg.com/2011-01-13-09-24-01/746)²⁹⁹

Но разсъждавайки върху прочетеното, се няколко налагат извода:

1. Че „**единодушното одобрение и горещата подкрепа**“ не обясняват, защо документите от пленума трябва да бъдат скрити от българския народ, въпреки любовта му към руския;

2. Че „**патриотизмът**“ на партията нещо все я влече на изток, към Съветска Русия, често предавайки националните интереси; Влече я към „**свързване на**

²⁹⁸ <https://desebg.com/2011-01-13-09-24-01/746>

²⁹⁹ <https://politburo.archives.bg/bg/2013-04-24-11-09-24/1970-1979/3249>

кръвоносните системи“ с великата страна на [сифилистика Ленин](#)³⁰⁰;

3. Че българският народ се е борил за свободата и бранил националната си независимост, но ще плесне с ръце и ще се прегърне с братския СССР (както знаем в задушаваща прегръдка);

Малко смуцаващо, нали! И шизофренично! ...

Най-интересна е петата глава в документа наречен „Основни насоки...“: как БКП трябва да възпитава българския народ с оглед на предстоящото му включване в редовете на изграждащата се единна съветска нация. Там се посочва, че **влaдeенeтo нa руски език става вече направо задължително** за гражданите на НРБ. Превъзпитанието им трябва да протича в **„дух на любов и преданост към СССР и в синовна признателност и вяност към съветския народ“**, пише в строго секретната стратегия от лятото на 1973 г.

Тодор Живков предупреждава документът да не бъде публикуван и дори да не бъде съобщаван на партийните членове в пълния си вид. (Алтънков, 2020)

„Очевидно не е целесъобразно да се публикува документът, който беше изнесен пред настоящия пленум на ЦК. Не е целесъобразно също така да се представи в този вид на цялата партия. Не бива такъв документ да попада в западните вражески централи, защото ще има да го навиват две години.“

Почти същата процедура, същите аргументи – неизтощима любов и вяност към Съветския съюз и КПСС – пак всички гласували „За“!

По това време в СССР се ражда подигравателният израз: **„Курица не птица, България — не заграница“**.

Пример за това е срещата между Брежнев и източноевропейските комунистически лидери, състояла се в Крим през август 1978 г., на която Тодор Живков открито настоява България да бъде третирана от Москва като обикновена съветска република. А при посещението на Брежнев в България през септември същата година е договорено да не се съобщава за споразумението между БКП и КПСС за присъединяването на България към СССР, по всички направления и всички сфери от общественно-политическия живот, то да се запази в тайна:

„Ние се споразумяхме със съветските другари да не разгласяваме широко нито документа, приет от юлския пленум, нито нашата съвместна договореност с КПСС да действаме в това направление.“

Тодор Живков още веднъж се доказва пред Кремъл, че на България не ѝ е необходим друг „съветски“ наместник. Той вече е усвоил правилото, че собственото му политическо дълголетие зависи от близостта и раболепието пред Москва. Така цяла България става заложник на връзката между него и Съветския съюз, която му гарантира властта.

Челобитието пред СССР е първостепенна политика на Живков и след смъртта на Брежнев (на когото издигнахме паметник в Княжеската градина още приживе!) през 1982 г. До степен, че в деня на смъртта му, 15 ноември 1982 г, сирените призовават цялото население за мълчание, продължаващо цели три минути! За сравнение - всяка година, на 2 юни, отдаването на почит на всички, повтарям – на всички загинали за България продължава само ... 2 минути! (Помните ли Димитър Талев: „Какъв народ сме Минке, какъв народ!...“). Но през 1985 г. начело на Съветския съюз на власт идва Михаил Горбачов, а той не бил така доброжелателно настроен към българския комунистически ръководител, като предшествениците си в Кремъл. Кое то пък помогна да стигнем и до 10 ноември!

Срамувам се...! Много...! А вие?

P.S. Трябваше да изминат 60 години, документалното кино да обърне внимание на това национално предателство и то да стане публично достояние – през май 2023 г, в София се състоя премиерата на филма [„16 република. Предателството на БКП“](#)³⁰¹, с режисьор Димитър Коцев – Шошо. И поради огромния зрителски интерес, поради опашките, извиващи се пред киното, след прожекцията, се наложи втора такава, отново безплатно. Защото познаването на историята не трябва да струва пари. А две години и половина по-късно, нито една телевизия, вкл. и обществената, не посмя да го излъчи! Защо? Всеки сам може да си направи изводите...

Е, този Паноптикум не е „национална телевизия“, но пък що да не Ви предложи да го видите. Моля!

[„16-та република. Предателството на БКП“](#)

301

1985 - Заплати и пенсии при Соца. И храни. И един Москвич...

Малко социология

Много сме слушали приказката „*каквото и да ти говорят знай, че става дума за пари*“, затова нека поговорим и ние. За пари!

Една от мантрите, повтаряна до самозабрава от соцносталгичите (а вече и от по-млади хора, които без да са били съвременници, вече са „добре информирани“ от [Пропагандата](#)³⁰²) е, колко добре се живеело при социализма. Цитират се „източници“, много от които никога не са съществували или такива, измислени специално за целта.

И аз ще цитирам изследване, този път на [Чавдар Кюранов](#)³⁰³. И ако ние от по-възрастното поколение помним това име, като депутат от VII-то ВНС, за по-младите ще цитирам кратка биографична справка. Член на БКП още от 1948 г. Научен сътрудник в Икономическия институт при Българската академия на науките, а по-късно ръководи секция „Социология на труда“ в Института по социология. Професор, доктор на философските науки, представител на България в Икономическата комисия на Европа към ООН. С една дума – „*политически правилно ориентиран*“, както се казваше в ония години.

Но защо преразказвам биографията на този известен наш учен? Защото очевидно може да му се има доверие! Социолог,

³⁰² <https://clubz.bg/159707>

³⁰³ https://bg.wikipedia.org/wiki/Чавдар_Кюранов

доверен член на управляваща по онова време Българска комунистическа партия. Та този бележит наш учен, през 1977 г., по време на „Развитото социалистическо общество“ публикува изследване, в което се налага изводът, че „равенството“ в онези години е просто химера.

„В групата на най-бедните жители на тогавашна България влизат между 80 000 и 100 000 души. Дори според социалистическата наука животът на тези хора е бил повече от мизерен. Нямали са нито канализация, нито течаща вода. Осветявали са домовете си с газена лампа или в най-добрия случай с една крушка. Не са притежавали мебели, да не говорим за електроуреди. Обитавали са къщи с пръстен под.

Малко по-добре са живеели хората от по-горната група, която обхваща около 400 000 души. Те вече имали тухлени къщи, макар и без водопровод, канализация, баня и тоалетна. Отоплявали се с въглища и дърва, но пък притежавали радиоточка, електрически котлон, ютия и дори гардероб. Хората, принадлежащи към още по-горната група, са притежавали такива „екстри“ като диван, фотьойли и тапицирани столове. А в най-горната група влизат хората, които освен всичко това са притежавали и автомобил.“³⁰⁴

Това, което изследването не казва, че за тоя автомобил са чакали над 10 години.

И статистика

И ако не искаме да повярваме на комунистическата социология, която в случая не венцеслави, а обратното – описва една бедна и тъжна картина на социалистическия ни дом, нека

³⁰⁴ <https://dariknews.bg/novini/komentar/mityt-za-hubaviq-zhivot-pri-socializma-1357402>

видим едни други числа. Защото „*пред фактите, и (червените) богове, мълчат!*“. Или поне би трябвало! Ще цитираме Националната статистика. Защото ако не вярвате на държавната статистика по време на соца, тогава излиза, че оная Държава яко ни е лъгала! А ако статистиката е вярна...?

Според данните на Националния статистически институт, които са общодостъпни, минималната работна заплата³⁰⁵ през 1984 г. е **110.00 лв.** (определена с ПМС № 16/1984г.), а средната работна заплата³⁰⁶ - **207,33 лв.**, през 1985 г. – минималната е **120.00** (с ПМС 56/1985 г. и тя ще остане толкова до 1989 г.), средната - **213,67 лв.**, а през 1986 – **средната вече е 224,75 на месец.** Български лева!

Да видим пенсиите: средна годишна пенсия за прослужено време – 1237.00; земеделски пенсии – 729.00 лв.; социални пенсии – 726.00 лв. Подчертавам: това е **среден размер за една година** - всеки може да раздели числата на 12 и да види колко беше средната месечна пенсия при „най-справедливото общество“! Но ... нека помогна: за месец това прави - **средна пенсия 103.08 лв.**, **средна земеделска пенсия - 60,75 лв.**, **средна социална пенсия - 60,50 лв.** Sapienti sat!

За невярващите, ще погледнем отново в Националната статистика, където официално е публикуван „Статистически годишник на република България 1990“³⁰⁷

³⁰⁵ <https://kik-info.com/spravochnik/mrz.php>

³⁰⁶ <https://nssi.bg/wp-content/uploads/SMRZ.pdf>

³⁰⁷ <https://statlib.nsi.bg/bg/v/>

80 РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
IV. ЖИЗНЕНО РАВНИЩЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО

5. Средна годишна заплата на персонала, зает в народното стопанство, по отрасли

(Левове)

Отрасли	1980	1984	1985	1986	1987	1988	1989
Общо							
Общо.....	2185	2488	2564	2697	2812	3025	3292
Промисленост	2288	2605	2724	2879	3031	3256	3475
Строителство.....	2516	2846	2927	3053	3172	3352	3670
Селско стопанство.....	1970	2321	2286	2444	2513	2815	3232
Горско стопанство.....	1808	2053	2077	2302	2426	2598	2833
Транспорт	2494	2822	2871	3011	3083	3261	3580
Съобщения.....	1968	2313	2369	2442	2588	2739	3039
Търговия, материално-							

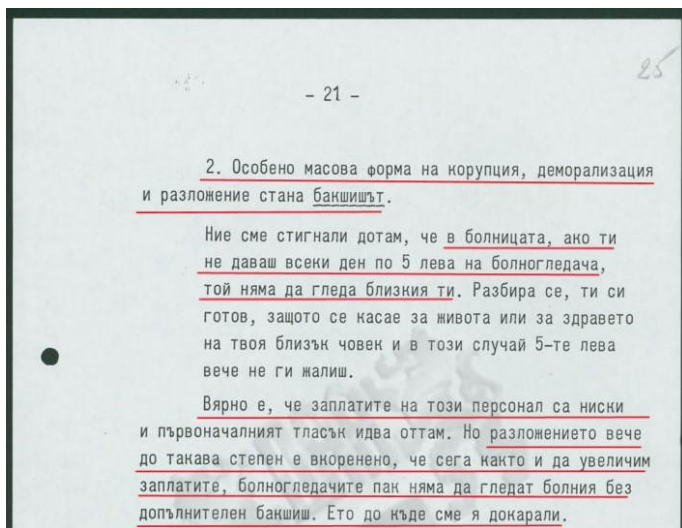
Факсимиле от стр. 80 на Статистически годишник на Република България, 1990 – сн. автора

Таблицата казва достатъчно много за последното десетилетие на „Развитото социалистическо общество“, но нека видим, колко е развито? Пояснявам - средната годишна, подчертавам - **годишна заплата** в последната година на „Народната република“ под вещото ръководство на бай Тошо достига **3292** лв.! Достатъчно е третокласно образование за да сметнем, че това прави малко под **275 лв. на месец!** И обърнете внимание – тогава „сива икономика“ няма! Това е всичко и ти го плаща Държавата (не знам дали да напиша последната дума с малка или с главна буква). И го отчита. Че и данъци удържа върху тези суми! И като говорим за образование, ще споменем и за здравеопазването. В същата таблица виждаме нещо любопитно - годишните заплати в секторите „Образование“ и „Здравеопазване“ са най-ниските, в сравнение с всички останали.

Други отрасли на материалното производство.....	2255	2583	2659	2827	2964	3258	3545
Жилищнокомунално стопанство и битово обслужване.....	1990	2175	2299	2397	2555	2731	2955
Наука и научно обслужване.....	2433	2877	3013	3137	3302	3535	3720
Образование.....	2075	2230	2396	2500	2590	2650	2770
Култура и изкуство.....	2081	2260	2348	2419	2480	2646	2944
Здравеопазване, социално осигуряване, физкултура, спорт и туризъм.....	2001	2240	2387	2446	2519	2595	2702
Финанси, кредит и застраховка.....	1996	2381	2513	2592	2720	2949	3219
Управление.....	2569	2854	2984	2977	3143	3384	3550
Други отрасли на непроизводствената сфера.....	2483	2671	2664	2862	3040	3019	3084

Но „Държавата се грижеше“, и образованието, и здравеопазването бяха „безплатни“!

Тук ще цитирам лично... другаря Тодор Живков от Доклад от 1985 г. - „[Съображения по някои актуални проблеми на нашето развитие](#)“³⁰⁸, от Пленум на ЦК на БКП:

Протокол № 790 от 13 август 1985 г. заседание на ПБ на ЦК на БКП

³⁰⁸ <https://politburo.archives.bg/bg/2013-04-24-11-12-48/dokumenti/1980-1989/1633---790--13--1985>

„Безплатното здравеопазване“ - основна опорна точка на днешната пропаганда на Соца. Но и то май е било достъпно за малцина „правоимащи“. А 5 лева за болногледача (на ден!) не бяха малко пари - килограм месо или 1,5 килограма сирене! На фона на 99 лева средна месечна пенсия! И то казано от другаря Живков! На този свят май единственото безплатно нещо е Слънцето, и то защото не го управляват комунисти. Нали помните онзи виц:

„Дайте на комунистите да управляват Сахара и до 5 години там ще възникне остър дефицит на пясък!“

Приписва се на Милтън Фридман – май е имал предвид всяко правителство, но за социалистическото допълнителни доказателства не са необходими!

Не мога да се стърпя, говорейки за Слънце и за Образование, да не обединя двата термина в една анкета от 2022 г. – тази на базираният в Москва „Общоруски център за изследване на общественото мнение“ – ВЦИОМ³⁰⁹, според която **35% от руснаците са убедени, че Слънцето се върти около Земята!** И „само“ 12 % смятат, че Земята обикаля около Слънцето за 1 месец! Напомням, че анкетата е с руски източник.

Знаете ли, че подобна анкета е правена и у нас, през 2019 г. – 81% от запитаните българи нямат колебания по въпроса плоска или кълбовидна е планетата Земя. Но останалите 19% от пълнолетните българи имат колебания по въпроса за формата на земята или не могат добре да схванат въпроса за нейната форма. То и аз понякога се чудя, на някои хора как им стига акъла да дишат? Но пък съм абсолютно сигурен, тези 19% за кого са гласували на последните избори. И на предпоследните.

³⁰⁹ <https://wciom.ru/analytical-reviews/analiticheskii-obzor/pochemu-neobkhodimo-prosveshchenie-ili-snova-o-rasprostranennykh-zabluzhdeniyakh>

Колко хора вярват в плоската Земя и всичко останало

📅 13 март 2019 | 📍 Култура и образование | # На фокус

81% от запитаните в провокативно изследване нямат колебания по въпроса плоска или кълбовидна е планетата Земя.

Оказва се обаче, че 8% от интервюираните се съгласяват с твърдението „Планетата Земя е плоска и не е верно това, което пише навсякъде: че е с форма, близка до кълбо“. Останалите се затрудняват да отговорят. 74% са съгласни, че хора са стъпвали на Луната, 9% – не, а останалите се колебаят. 15% се съгласяват с мнението, че ваксините най-често са вредни за хората. 58% са на противоположното становище, а 27% не могат да формират мнение.

Скриншот от сайта на Gallup International (архив)

Адептите на Соца веднага ще кажат – „Демокрацията е виновна!“¹. Абе четете бе хора! Четете книги – Демокрацията не ви ги е забранила, дори обратно – напълнила е книжарниците с такива! Или поне четете каквото и да е различно от фейсбук!

Всъщност обяснение за „МОЗЪЧНОТО ГНИЕНЕ“² дава Айн Ранд:

„Хората не искат да мислят. И колкото повече закъсват, толкова по-малко искат да мислят. Инстинктивно те чувстват, че трябва да го правят и това ги кара да се чувстват виновни. Така че ще благославят и следват всеки, който им даде оправдание да не мислят.“
(Ранд, 2009)

Та оправдания за хората, които не искат (или не могат) да мислят - колкото щещ, но темата беше за „безплатното“. Ще отворя една скоба - за да е нещо „безплатно“, го плаща някой друг. А „безплатното“ образование и здравеопазване - тях винаги ги плаща населението - пряко или със своите данъци. В каква пропорция да са единият и другият вид - това е въпрос на

политически програми, за които хората днес могат гласуват за различни партии по време на избори (които при социализма Партията винаги печелеше „скромно“ - с около 99% от гласовете). Но за да получиш по-добра медицинска грижа, трябваше да дойдеш в София, да имаш сериозни връзки или да си платиш под масата. Понякога с пари, но по-често с прасета, агнета, дамаджани и какво ли още не! (С какво са били пълни дамаджаните – не знам, но едва ли са били празни.) И да не забравяме - 5 лева на ден за болногледача!

И още статистика. Според Националния център по обществено здраве и анализи към Министерство на здравеопазването, средната продължителност на живота³¹⁰ през последните 15 години на Соца е била около 71,3 години, а през 2019 (преди Ковид, дето според някои го нямаше) – близо 75 години!

Споменахме пенсиите? Моля – да видим данни от същия Статистически годишник! Много хора се оплакват от ниските си пенсии днес, но и тогава пенсиите не стигаха. Повъзрастните помнят обичайната гледка през есента, когато в провинцията, но и в новопостроените градски комплекси, пред панелния блок се палеше огън и в тенекени кутии от сирене се варяха компоти или се стерилизираха домати! Дали защото нямаше, или защото беше скъпо? Сега много ще кажат, че са предпочитали домашното. Не знам. Но знам, че във всеки селски двор се гледаше прасе, а понякога и повече от едно. Заради „домашното“ ли? Или от любов към животните, една стена делеше кочината от спалнята? Или просто, защото 5 лева за килограм свинско си бяха много за обикновения джоб!

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Национален статистически център

IV. ЖИЗНЕНО РАВНИЩЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО 83

11. Обществени фондове за потребление на човек от населението¹⁾

	1980	1984	1985	1986	1987	1988	1989
Левове	597	738	802	883	925	954	1001
Индекс при база 1980 = 100	100,0	120,0	128,2	136,0	142,3	145,0	144,3

1) Без възнагражденията през време на редовен и допълнителен годишен отпуск.

12. Пенсии

	1980	1984	1985	1986	1987	1988	1989
--	------	------	------	------	------	------	------

Среден годишен размер на една пенсия — лв.

Изслужено време, инвалидност поради общо заболяване и трудова злополука.....	834	1026	1090	1188	1236	1294	1401
Старост — поборнически и опълченски.....	783	912	872	885	954	1054	1095
Военноинвалидния.....	655	593	622	753	821	810	808
Народни и за особени заслуги.....	721	711	716	798	873	874	905
Грижовноинвалидния.....	588	536	555	635	653	653	663
Земелски.....	521	674	729	775	780	805	1026
На замятчини (кооперирани и некооперирани), търговци и лица със свободни професии.....	871	984	1036	1135	1173	1220	1282
Социални.....	380	474	726	844	843	849	977

Статистически данни за средния размер на пенсиите по години – за цяла година!

И ако ви е трудно да разберете числата – обяснявам. „Средния годишен размер на една пенсия“ през 1980 г е **834 лв.** (или **69,50 лв. на месец**), а през 1989 г. вече достига „значителната сума“ от **1401 лв.** (или **116,75 лв. – на месец!**). А какво да кажем за работещите в селското стопанство? Ето данните на „зеделските“ пенсионери. През 1980 г., годишната им пенсия е била **521 лв.** (**43,40 лв. на месец**), като същата нараства през 1989 г. до „умопомрачителните“ **1026 лв.** (или **85,50 лв. на месец!**) И пак да кажа, че Държавата е и работодател, и счетоводител, и статистик! И пенсиите изплаща!

Цените! И качеството...

Замислям се, че ако последния абзац с данни от Статистическия годишник влезе в учебниците по история, „няма да мине номера“ с никакви други възхвали на социализма!

Но колко струваше килограм свинско, и колко можеше да си купи един „социалистически“ пенсионер с тези пари, които ни плащаха? И „колко евтино“ беше всичко? В онези години имаше държавно регулиране на цените. Разбирай, държавата, в лицето „партийното и държавно ръководство“ определяха цените – т.е. – кое колко трябва да струва. Затова ще разгледаме *„Протокол от заседание на Политбюро от 13 септември 1985 г.“*³¹¹

В „Приложение 1“, Политбюро на ЦК на БКП определя цените на стоки и услуги, които влизат в сила от 18 септември 1985 г. Прилагам факсимилета за някои от цените – за любителите на кафето и на шоколада. И разбира се – на биричката:

Килограм кафе – 24 лева. Или с една заплата можеш да си купиш 9 килограма! Скъпо беше, не като днес. Затова у нас бабите масово си правеха „кафе“ от ръж и леблебия. На джезве. Забравено днес дори и от adeptите на бай Тошо.

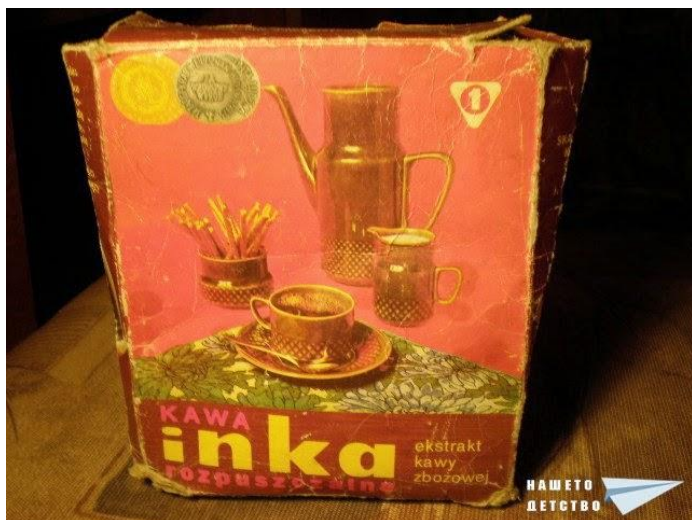
³¹¹ <https://politburo.archives.bg/bg/2013-04-24-11-12-48/dokumenti/1980-1989/1632---890--13--1985-->

- 4 -

	1	2	3	4	5
VII. Пиво			35%		
В това число:					
1. Оригинално	в бут. 0,500 л			0,36	0,45
2. Специално	в бут. 0,500 л			0,40	0,60
3. Лукозено	в бут. 0,500 л			0,60	0,60
VIII. Кафе					
1. На зърна – печено				16,00	24,00
2. Виетнамско – без изменение					
3. Гореща напитка – увеличение с 50%					
ЗАБЕЛЕЖЕНИЕ: За общественото хранене всички видове кафе се отпускат по цена на кафе I кач., а Виетнамското по цена 10 па/кг.					
IX. Захарни изделия					
1. Шоколад на блок местно производ- ство – за кг			36,5%	13,00	18,00
2. Шоколад от внос – за кг			36,5%	22,00	30,00

За сведение – 4-та колонка показва старата цена, а 5-та - новата

Да не забравя „кафето“ ИНКА, което странно защо беше от цикория;

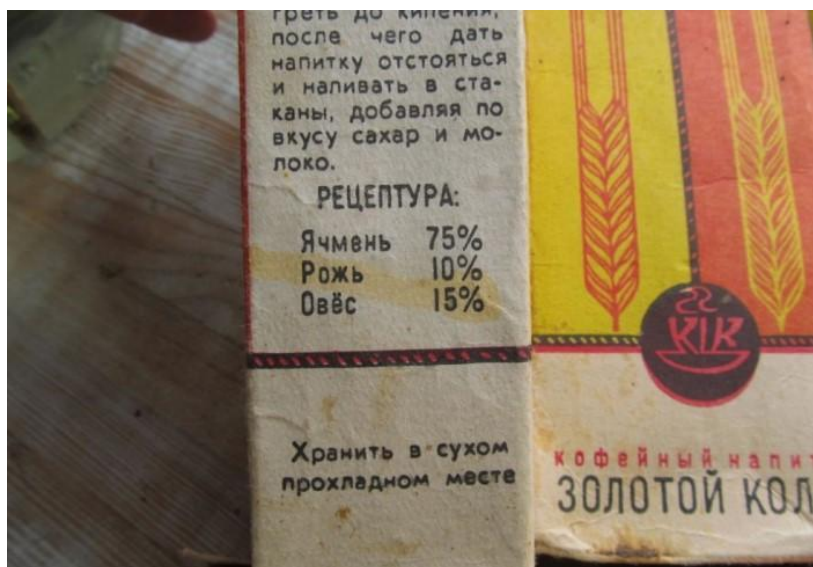
Още по-зле беше във „великата Съветска страна“, където обикновените руснаци се задоволяваха с „Арктика“. Не, не водка, а кафе. Или по-скоро – нещо като кафе.

Пиша „нещо“, защото напитката съдържа най-вече ечемик, соя и жълъди! Е, заедно с жълъдите, които събрахме за храна на прасетата, има и малко кафе. Между другото, имаше много подобни кафе напитки с различен състав. Например „Кубан“ и „Балтика“:

И всичко това естествено е според съветския Държавен стандарт - ГОСТ. Но най-уникалното „кафе“ беше „Золотой колос“. Защото се оказва, че е кафе-напитка без кафе – от ечемик, ръж и овес! Ти да видиш!

Кафе-напитка „Золотой колос“ от ечемик, ръж и овес

Обратно у нас, с чашка истинско италианско еспreso в ръка (а не – „еКспресo“), защото искам да цитирам някои от цените през 1985 г., сравнени с **покупателната способност на една минимална или средна заплата:**

	Цена	Покупателна способност на минимална заплата от 120,00 лв.	Покупателна способност на средна заплата от 213,67 лв.
Краве мляко – 1л.	0,36 лв.	333 л.	602 л.
Краве сирене – 1 кг.	2,60 лв.	46 кг	82 кг
Овче сирене – 1 кг.	3,20 лв.	33 кг	66 кг.
Яйца – 1 бр.	0,12 лв.	1000 бр.	1775 бр.
Свинско месо – 1 кг.	5,00 лв.	24 кг.	43 кг.
Хляб – „Стара Загора“ (бял)	0,48 лв.	250 бр.	444 бр.
Олио – 1 л.	1,50 лв.	80 л.	142 л.
Захар – 1 кг.	1,00 лв.	120 кг	213 кг.
Електричество 1 kW/h- дневна тарифа	0,045 лв.	2666 kW/h	4730 kW/h
Бензин А-96	1,20 лв.	100 л.	177 л.
Водка – 0,500 л.	8,00 лв.	15 л.	27 л.
Цигари - вносни	4,00 лв.	30 кут.	53 кут.
Бира – оригинална, в бут. 0,500 л	0,45 лв.	267 бут.	474 бут.
Бира – специално, в бут. 0,500 л	0,60 лв.	200 бут.	355 бут.
Бира – луксозно, в бут. 0,500 л.	0,80 лв.	150 бут.	266 бут.
Кафе на зърна за кг.	24,00 лв.	5 кг.	9 кг.
Шоколад – български, за кг.	18,00 лв.	6,7 кг	12 кг.
Шоколад – внос, за кг.	30,00 лв.	4 кг.	7 кг.

Видяхте цената на млякото – 0,36 лв. за 3,6% и 0,30 лв. – за 2% масленост. Ще кажеш – „без пари“! Сигурно е така, защото дотирахме производството му през нашите данъци. Или

по-скоро, с парите, които изобщо не стигаха до нас. И хлябът наистина беше стотинки, защото държавата го субсидираше (поради което, хората хранеха прасетата и кокошките си с него. Субсидирано!). Но терминът „цена“, винаги е обвързан и с думата „качество“! Прилагам снимка на опаковка от литър мляко – вижте трайността на „пастьоризираното“ мляко и помислете какъв „бульон“ от бактерии сме пили!

Да не пропусна да спомена и таксата за прекарване на мечтания телефонен пост - 120,00 лв., за да се обадиш на Кулишева, с новината [къде са пуснали чушки](#)³¹². Щото „всичко имаше при Соца“, но чушките свършваха до обяд. Дори и през лятото! Не гледайте, че днес има целогодишно - кеф ти червени, кеф ти зелени! И то не само в „показния магазин“! Апологетите

³¹² <https://youtu.be/NVr7NzGqsS8>

на онзи строй веднага ще кажат, че не са вкусни. Но съм забелязал, че много от тях честичко си купуват подобни чушки – нищо че „не са вкусни“!

То затова и да ти прекарат телефон с кабел в ония години (на цена 120 лева и още много... връзки), си беше празник, защото мобилни нямаше. Но пък можеше да излезеш и да се обадиш от улицата само срещу 2 стотинки. Разбира се, ако намериш работещ уличен телефон!

Уличен телефон от 80-те – изт. sandacite.com

Говоря за 2 стотинки, говоря за годишна заплата, затова трябва да уточня, че през 2025 г, минималната работна заплата (МРЗ) е 1077,00, а средната – в страната е над 2300,00 лева, а в [София достига дори 3388 лв.](https://bnr.bg/sofia/post/102115798/srednata-zaplata-pak-nai-visoka-v-sofia-3388-leva)³¹³ На месец! Всеки сам може да пресметне, колко хляб, сирене или месо може да бъде закупено

³¹³ <https://bnr.bg/sofia/post/102115798/srednata-zaplata-pak-nai-visoka-v-sofia-3388-leva>

днес с една минимална заплата. Или пък със средна. Аз ще им помогна със сметката за тока – ако през 1985 г. с МРЗ е можело да се закупят 2666 kW/h, то през 2025 г., когато цената в София е 0.288 лв./кВтч, може да бъдат заплатени 3740 кВтч.

А ако не вярвате колко е струвало електричеството – моля:

Приложение № 1 *109*

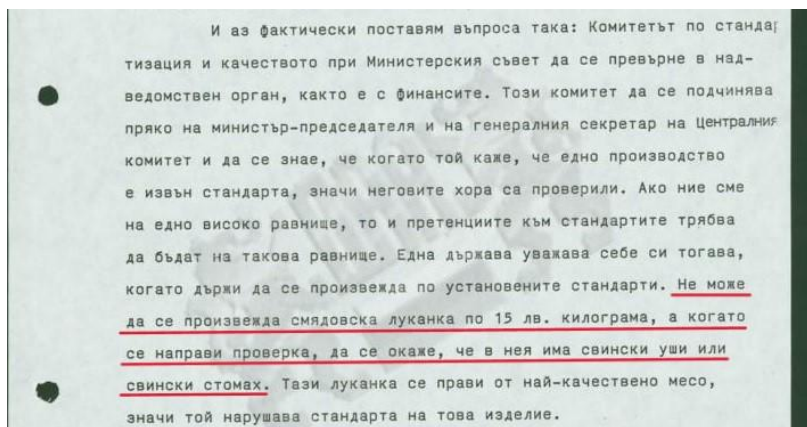
№ по ред	Наименование	Среден процент на изме- нение	Цени – лева	
			било	става
1	2	3	4	5
1.	<u>Ел. енергия</u>			
1.	За производствено потребление			
3.	За населението /за 10 кВтч/	40%		
	– дневна		0,32	0,45
	– нощна		0,10	0,20

„Средният месечен размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст на един пенсионер за юли 2024 г. е 1 030,84 лв.“ съобщава НОИ през август 2024 г. Простата сметка показва, че днес с една пенсия, може да се закупят над 400 л олио (което не знам защо първо изчезва от магазините по време на криза) или на 80 кг. месо, чиято консумация винаги се определя като форма на статут в обществото.

Е, и за да се поглезим, нека сравним някои „луksозни“ за пенсионера, стоки, които днес могат да бъдат закупени с една пенсия – кафе на килограм – около 40 кг.; бензин – около 400 л.; цигари – около 400 кутии (напомням – „Пушенето е опасно за вашето здраве!“). Да не забравя водка „Столичная“, която

навремето се произвеждаше в братския СССР – днес, средния пенсионер може да си купи 50 литра! За да може някои да страдат от носталгия по „доброто старо време“, поливайки „мъката“. Но носталгията, май при много хора идва и със склерозата. Която пък е благоприятна почва за Пропагандата!

Говорим за водката, но тя вървеше заедно с друг „деликатес“. И ако днес я има във всяка бакалия, то по време на Соца, луканката беше луксозна стока, символ на статус в обществото, която по-обикновените хора си позволяваха само по празници, защото беше скъпа – струваше 15 лева килограма (при средна годишна пенсия, както видяхме по-горе 1188 лева. Годишна - разбирай 99 лева на месец). Много от възрастните ще ви кажат „Ех, каква луканка имахме!“ Вярно – имахме, но каква е била, разбираме от архивите – от изказване на Пенчо Кубадински на заседание на Политбюро през 1986 г.

Колкото до цената – виждате я в протокола на Политбюро! И качеството също! Мисля, че коментарите са излишни!

И още един знаков продукт - любимия на мнозина салам „Сервилат“, на който искам да покажа етикета:

По-наблюдателните може би забелязаха някой детайли. Това, че е произведен от „Комбинат „Родопа“ е ясно. То друг нямаше! Но вижте цената – 6,50 лв. за килограм (по ценоразпис за 1979 г.). Да напомня – 10 години по-късно, през 89-та, средната заплата беше 275 лв. – сами сметнете покупателната способност на една заплата (в килограми Сервилат).

А забелязахте ли, колко е съдържанието на месо в салама? Че и 42% вода! Много хора май имат къса памет – по времето на социализма имаше 4-5 вида колбаси и те изобщо не бяха хубави, носеха се легенди как слагали в тях тоалетна хартия, соя. И тогава също имаше недоволство от цените. Но ето [разказ от първо лице на журналиста Иван Бакалов](#) от в-к „Стършел“³¹⁴:

„В кренвиришите, които тогава мнозина мислеха за телешки, по рецепта се съдържаше сланина. Имаше няколко вида кренвириши по БДС, всичките със сланина и свинско, освен телешко. Единият от видовете съдържаше 70% сланина по рецепта. Телешкият салам беше същият, с по-малък процент сланина. А какво имаше в т. нар. телешки салам? Месо от бракувани крави. Тоест от крави, които вече не дават мляко и ли са заклани поради старост. Това го призна тогава черно на

³¹⁴ <https://e-vestnik.bg/7889/reklami-s-kolbasite-ot-sotsializma-a-slagaha-v-tyah-toaletna-hartiya/>

бяло в писмо до редакцията и СО „Родопи“. А тогава с телешки салам снабдяваха болниците, като диетична храна, без свинско.“

И какво – излиза, че Държавата ни е лъгала!?! Иван Бакалов продължава:

„Тогава ходихме и в софийския месокомбинат, разvejдаха ни. По начало колбасите се правят от остатъци от другото производство. Една машина изсмуква неизрязаното месо от кокалите, един барабан мели тая каша – сланина, изрезки, жили и др. остатъци. Седяхме пред един такъв барабан за мелене и ни достраша – човек с шинел да хвърлиш вътре, няма да се разбере. И става колбас. (...) Но тогава, при соца, имахме разговор с директора на СО „Родопи“ Никола Спасов, лека му пръст. Упрегнахме го за колбасите, а той призна, че експериментално само веднъж слагали соя в едни колбаси на някакъв месокомбинат и като се разчуло, не могли да убедят хората, че повече не слагат. И за наша изненада взе да се шегува, как го викал предишният министър председател Гриша Филипов да му се кара, че слагал карангия в колбасите. Филипов беше известен с това, че говореше с руски акцент. А Спасов пред нас го имитираше как говори, с което малко ни стресна, защото шегу с член на политбюро тогава не бяха позволени, поне не на всеки: „Вика ме той и – Спасав, защо нйяма шкембйе на пазар? А аз си мисля – защото няма говедо в обор. Той – ти слагаи него в колбас!“

Та какво ли не слагаха в колбасите тогава. Месото не достигаше и имаше постоянен дефицит. Дори легендите за тоалетната хартия, които се разказваха, си имат някаква причина. Някой някъде е бутнал нещо в някакви салами и е тръгнала приказката.“

Много читатели, особено на възраст, вече са забравили за тоалетната хартия в колбасите (не се притеснявайте - не е била употребявана) и ще възразят, че саламите тогава са били по-вкусни. Има причина:

„Спасов разказа още нещо интересно – и тогава постоянно го атакували, че хубавите стари колбаси ги нямало вече, станали по-лоши. А той твърдеше, че няма промяна в производството. Дори разказа случка как ходил веднъж с Пенчо Кубадински в един месокомбинат, в който правят прочутата Смядовска луканка. И там Кубадински опитал луканката и изразил недоволство пред един стар майстор – „Абе, едно време беше по-хубава“. А старият майстор, който не се стряскал от големи началства, отговорил: „Ами, по-хубава. Бил си по-гладен.“ Изглежда има феномен на вкуса – човек си помня емоционално миналото време, и то придава преувеличени вкусови качества на храната, която е ял.“ (ibidem)

„Абе поне бяха по-чисти“ ще отговорят някои. Иван Бакалов дава отговор:

„Тогава при соца не слагали консерванти и Е-добавки? Това пък е най-голямата заблуда. ... при социализма слагаха консерванти без никъде да пише. Например за колбасите задължителни бяха нитритите. Без този консервант месото става сиво, лош цвят, прилича на мърша. А с него е свежо, розово. (...) В големи дози нитритите са отрова и тогава, по времето на соца, ние установихме, че често в колбасите превишаваха съдържанието на нитрити. И нямаше сериозен контрол. Някой там в месокомбината лиснал повече с кофата. Тогава хора от Центъра по хигиена и ХЕИ ни насочиха към тази тема, защото засекли превишение на нитрити и високо съдържание на мазнини в колбасите.“ (ibidem)

Не можах да открия БДС – държавния стандарт за производството на салама, нито за Е-добавките, но намерих какво е било [съдържанието на подобни колбаси в Съветския съюз](#):

„Знаете ли, че в „Чаения“ колбас, който никои не ядеше, според ГОСТ слагаха 70% говеждо второ качество, 20% полумазно свинско и 10% странична мазнина. Този колбас обаче

явно имаше вкус на картон. Защо ли? Защото ГОСТ съдържаше обширни забележки, които щателно описваха какво и с какво може да се замени в производството: месна маса със смес от варени кости, нишесте и хранителна плазма, емулгирани растителни мазнини в маргарин и масло „за сандвичи“ с минерално масло (помните ли как маслото избухва в тиган, оставяйки след себе си черно петно и празнота, миришеца на катран?). ГОСТ бяха постоянно редактирани, за някои продукти - всеки сезон, в зависимост от стандартите за клане, нивата на млечност, реколта, внос...³¹⁵

Да поясня, че ГОСТ означава „Государственный стандарт“ – Държавен стандарт. Разказът продължава:

„Качеството на съветските продукти е мит. Държавата беше бедна, имаше недостиг навсякъде - откъде ще дойде качеството? Според Държавния стандарт колбасите съдържат 5% месо (останалото може да бъде заменено), а колбасите се овкусяват със селитра, за да запазят цвета си. Между другото, тогава също се внасяше палмово масло. Консервантите, стабилизаторите и оцветителите бяха допотопни и напълно официални. При производството на картофен чипс (дълги ленти, наречени „За дебели“) маслото за пържене се сменя веднъж на 8 месеца. Сметанов сладолед се срещаше само в мегаполисите - останалите се задоволяваха с млечен сладолед с растителна мазнина, в най-добрия случай той беше два вида - в чаши и на клечка, понякога шоколадов или горски цвят (или половин и половина, наречен „Забава“). В някои градове - о, боже! — имаше само сладолед „Доматен“. Задавяха се със сладкиши „Картоф“ и торта „Дънник“, а ги правеха от оставените на конвейера бисквитени трохи, смесени с маргарин и кондензирано мляко. Имайте предвид, че съставките не бяха посочени на опаковката. И всичките тези боклуци бяха ужасно скъпи по тези стандарти. Заплатата на

³¹⁵ <https://rufabula.com/author/mironova/682>

учителя по техническо училище е 120 рубли, а килограм първокласно масло е 3 рубли. 40 копейки, първокласен колбас - също 3 рубли. 40 копейки и шоколадови бонбони „Пилот“, „Ласточка“, „Буревестник“ 3 рубли. 40 копейки Шоколадовите бонбони струват до 15 рубли за килограм и се появяваха само няколко пъти в годината. Страната имаше три ценови зони и специални коефициенти за всеки вид продукт: грубо казано, колкото по-навътре в гората, толкова по-високи бяха цените и толкова по-малко продукти имаше...

Така че, не дрънкайте за ГОСТ и качество. ... по времето на Сталин и Хрущов, по времето на „Книгата за вкусна и здравословна храна“, все още имаше продукти в магазините, но нямаше кой да ги яде: всички тези риби, масло и хайвер бяха недостъпни за хората. Според свидетелствата на продавачи от онова време маслото се купувало по 30-50 грама, бонбони по 100 грама, наденица най-много 300 грама. И то не всеки ден. Старици идваха за „масълце“. „Да се полакомят“... Когато майка ми, по време на стаж в магазин за хранителни стоки, попита на някаква среща защо купуват по 30 грама масло, ѝ беше казано: „Много уместен въпрос, другарю стажант! Нашите хора искат да ядат пресни продукти всеки ден, затова всеки ден идват в магазина за нова порция масло и наденица.“ (ibidem)

Чета тези редове с автор – Анастасия Миронова, дъщеря на съветски стоковед и се чудя, дали не го е писал някой амбициозен радетел на здравословното хранене. Но пък ние, Соцът сме го живели, и помним. Оттогава е останал терминът „салам кучешка радост“. Защо ли? Нали беше за хора? Имам познати, които в младежките си години са били на бригада в „Родопа“ и оттогава не са опитвали колбас! Защо ли? Нали беше вкусно? И чисто?

И тъй като спомените бледнеят, си направих труда да проверя лично [ГОСТ 23670-79](#),³¹⁶ който определя техническите параметри в производството на колбаси. В този съветски Държавен стандарт от 1979 г. се допуска замяна на говеждо, свинско, агнешко месо с протеинов стабилизатор, говеждо или свинско или агнешко месо, хранителна плазма (серум) от кръв, нишесте или пшенично брашно. Допуска се прилагане на хранителни фосфати; натриев аскорбат или аскорбинова киселина; тримирано биволско месо, при производството на първокласни колбаси до 50%, и до 100% за другите; варени колбаси, кренвирши, кренвирши с производствени дефекти (счупени, деформирани, с преляла кайма върху обвивката); хемоглобин, плазма или кръв от убитите животни;

„Допуска се вместо говеждо, свинско, агнешко, да се използва протеинов стабилизатор, говежда, свинска или агнешка маса, хранителна плазма (серум) от кръв, нишесте или пшенично брашно.“ (ГОСТ 23670-79 Колбасы вареные, сосиски и сардельки, хлебы мясные. Технические условия, М.И. Максимова)

Прилагам т.2.6 от ГОСТ, в частта какво е допустимо да се прилага в колбасите, пък всеки сам си пре...ценява. А ако не разбирате руски - по-добре, ще си спестите доста нерви:

³¹⁶ <https://meganorm.ru/Data/455/45580.pdf>

2.6. Допускается при выработке вареных колбас, сосисок, сарделек и мясных хлебов применять:

пищевые фосфаты в количестве 0,3 % к массе сырья (в пересчете на безводный);
 аскорбинат натрия или аскорбиновую кислоту в количестве 50 г на 100 кг сырья;
 коптильные препараты, разрешенные Министерством здравоохранения СССР;
 коровье пастеризованное молоко с массовой долей жира 2,5 и 3,2 % в количестве 8 кг взамен 1 кг сухого цельного молока с уменьшением массы добавляемой влаги на 7 кг;
 коровье пастеризованное нежирное молоко в количестве 11,5 кг взамен 1 кг сухого обезжиренного молока с уменьшением массы добавляемой влаги на 10,5 кг;
 сухие сливки с содержанием жира 42 % в количестве 1 кг взамен 2,1 кг сливок из коровьего молока 20 %-ной жирности;
 коровье сухое цельное молоко с содержанием жира 25 % в количестве 1 кг взамен 610 г сухих сливок с содержанием жира 42 % или 1281 г сливок из коровьего молока 20 %-ной жирности;
 яичный порошок в количестве 274 г взамен 1 кг меланжа или 1 кг (24 шт.) куриных яиц;
 жилованные буйволитину, мясо яков взамен жилованного мяса говядины соответствующего сорта при производстве колбасных изделий высшего сорта до 50 %, первого и второго сортов до 100 %;

варенные колбасы, сосиски, сардельки и мясные хлебы высшего и первого сорта с производственными дефектами (лом, деформированные батоны, с наплывами фарша над оболочкой, бульонно-жировыми отеками и др.) на выработку вареных колбас, сосисок, сарделек и мясных хлебов первого сорта; второго сорта — на выработку колбас и мясных хлебов второго сорта в количестве до 3 % к массе сырья сверх рецептуры;

препарат гемоглобина или кровь пищевую в количестве 0,5—1 % к массе сырья;
 экстракты пряностей и чеснока взамен натуральных;
 обрез мясную говяжью жилованную в количестве до 10 % — для сарделек говяжьих и сарделек первого сорта и до 30 % — для колбасы чайной, мясного хлеба чайного к массе жилованной говядины второго сорта, предусмотренной рецептурами, взамен соответствующего ее количества;

обрез мясную свиную жилованную в количестве до 10 % — для вареных колбас, мясных хлебов, сарделек первого сорта и до 20 % — для вареных колбас, мясных хлебов второго сорта к массе жилованной свинины полужирной, предусмотренной рецептурами, взамен соответствующего ее количества. Не допускается совместное использование обрез мясной говяжьей жилованной и обрез мясной свиной жилованной;

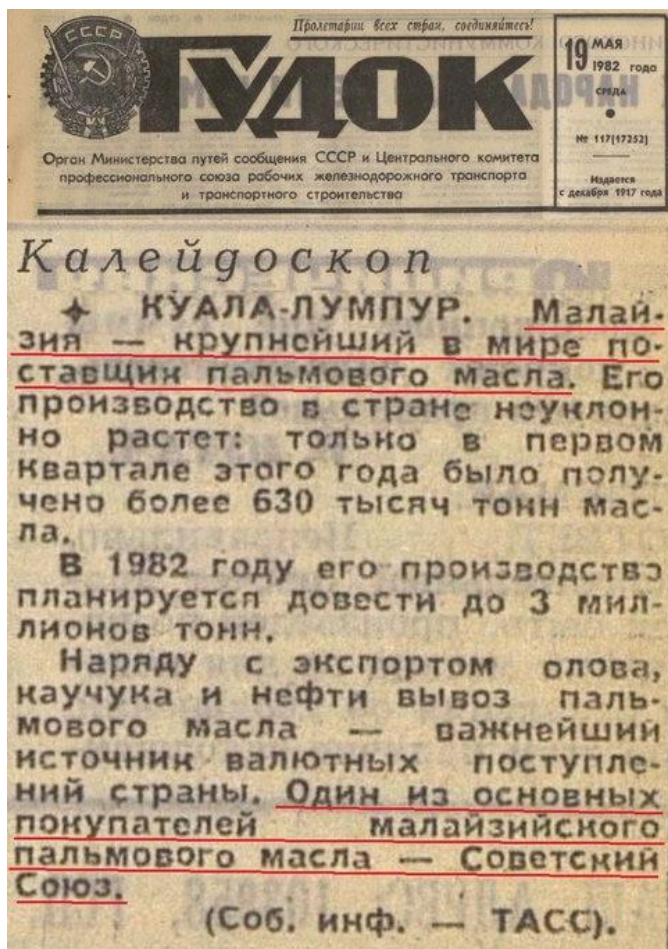
стабилизатор белковый к массе сырья в количестве до 5 % — для вареных колбас, сарделек и мясных хлебов первого сорта и до 6 % — для вареных колбас и мясных хлебов второго сорта;

ГОСТ 23670-79 Колбасы вареные, сосиски и сардельки, хлебы мясные. Технические условия

За качеството на салама нямa повече да коментирам, но тъй като стана дума за палмово масло, ето материал съветския вестник „Гудок“ от 1982 г., по информация на ТАСС:

За неразбиращите руски, превеждам:

„Малайзия — най-големият износител на палмово масло в света — само за първите три месеца — над 630 хиляди тона. (...) Един от най-големите купувачи на малайзийско палмово масло е Съветският съюз.“

Но носталгиците ще ви кажат „какво качество имаше“!

Да не забравим за Москвич!

От качеството – отново към цената на стоките и покупателната способност - сравнете посочените по-горе числа, с покупателната способност на заплатата (за пенсията да не говорим!) по време на Соца (било за салам или за кафе), пък после лейте горчиви сълзи по миналото!

Пак с онова Постановление се определят и нови цени на автомобилите:

„Москвич“ – 1500, сглобен в Ловеч – 6400,00 лв.

„Трабант комби 601 - 1985 г. - 6220,00 лв.

„ВАЗ-21013“ - 7200,00 лв.

„ВАЗ-2105“ - 8300,00 лв.

XIII.	<u>Лени автомобили</u>	12%
	В това число:	
	"Волга" ГАЗ-24-10	10400 11860
	"Волга" ГАЗ-31-06	12350 14100
	"Москвич" – 1500 – местен монтаж	5700 6400
	"ФИАТ" 126 р	5100 5700
	"Трабант" комби мод. 601-1985 г.	5550 6220
	"ВАЗ-21013" – 1200 Ес	6400 7200
	"ВАЗ-2105" – 1300 Ес	7400 8300
XIV.	<u>Автомобилна, антифриз и почистващи препарати за паркет</u>	40%

Изт. Държавна Агенция „Архиви“

Евтинийка! Да напомня, че през 1985 г. средната работна заплата е 2564 лева годишно (или **213 лв. месечно!**) Или за най-евтините – Трабант или Москвич, трябва да се работи 2,5 години! Без ядене и пиене, което пък ще ви спести тоалетна хартия, защото и тя беше дефицитна.

Опашка пред „Магазин 1001 стоки“ на бул. „Витоша в София – не за Москвичи, а за друга дефицитна стока – тоалетна хартия

У нас, тоалетната хартия се разпродава като топъл хляб, че понякога се получавахе само срещу предадени вторични суровини. А в любимия СССР производството ѝ започва през 1969 г, но не среща особен интерес (ползвали са в-к Правда), което налага издаването на специални инструкции за ползването ѝ³¹⁷! Сигурно е виц, защото в последната точка се препоръчва:

„Проверете качеството на почистване с чиста и суха ръка. Мястото трябва да е сухо на допир, леко грубо, краищата на ануса са добре изтрити, космената покривка пухкава и лесна за разресване. В случай на признаци на некачествено избърсване (мръсотия под ноктите, остра специфична миризма и др.), извършете манипулациите, описани в параграфи 11 и 12, от настоящата Инструкция.“

³¹⁷ https://pikabu.ru/story/instruktsii_v_sssr_9237902

Виц, виц, но не беше виц, че автомобил ще си купите, ако разбира се, сте си направили вноската преди поне 10 години. Днес има няколко различни марки, които могат да бъдат закупени веднага, на цена по-малко от една годишна заплата. И те не са Трабант или Москвич!

Да кажем няколко думи и за това, че се чакаше 10-15 години³¹⁸, за да ти дойде редът да си купиш автомобил, което днес за много хора звучи невъзможно. Давам личен пример: през 70-те години, родителите ми внесоха 1500 лева в ДСК – т.нар. „вноска за автомобил“ – сума, която в онези години се равняваше на 8-10 средни заплати! Но мечтата си струваше! Тези пари стояха на безлихвена сметка и през 1990 година ни „излезе вноската“ за автомобил!

Така изглеждаше „вноската“ за автомобил в ДСК. За „Лада“.

Е, излиза за „Москвич“, но купуваш каквото дойде, защото после няма! Поканиха ни в „Мототехника“ за да изберем между 5-6 бройки, произведени в Ловеч. Няма да ви описвам радостта на цялото семейство – радост, пред която многобройните последващи ремонти просто бледнеят. В

³¹⁸ <https://clubz.bg/136859>

инструкцията изрично ни предупреждаваха – до 3000 км, когато трябва да се смени маслото на двигателя (!), да не се включва пета предавка и да не се вдига скорост, по-висока от 90 км/ч! За да се „разработел“ двигателят. Но то пък тогава и магистрали нямаше – само една до Пловдив! После се оказа, че за „разработването“ трябвало време да се „напаснат“ частите на двигателя и със смяната на маслото да изхвърлим образувалите се в двигателя стружки! Не се смеете – това беше прехваленото родно производство. Че и съветско!

И тъй като този паноптикум не се движи по магистралите на Историята, а по кривите ѝ сокаци, не може да не кривнем по тях в посока, в която рядко някой ще ви заведе, с малък разказ за споменатия вече „Москвич“ (или „Космич“, както го наричаха някои), но и за други соц. автомобили.

Преди години представителството на „Лада“ в България закри своите магазини, защото нямаше търсене! Не вярвате, но в България днес се [продават повече „Ламборджини“](#), отколкото „Лада“³¹⁹ (това за русопоклонниците, дето много харесваха руските машини - искаха да си купят, ама нямаха желание!) Да не говорим, че руската машина [не отговаря на никакви стандарти](#)³²⁰. Същият Москвич, който по-рано в капиталистическа [Англия се продавал за 672 паунда](#)³²¹! Друг е въпросът, че в България струваше 2-3 пъти повече и се чакаше ред.

³¹⁹ <https://zonanews.bg/bulgaria/prez-2023-g-v-balgariya-sa-kupeni-poveche-lamborgini-otkolkoto-lada>

³²⁰ <https://automedia.investor.bg/a/2-novini/37871-avtovaz-spiraprodazhbite-na-lada-v-evropa>

³²¹ <https://voinaimir.info/2017/11/moskvitsch-uk-1968/>

so much extra for your money with MOSKVICH 4-door saloons and estate

No other car offers so many "extras" as standard equipment as the tough reliable Moskvich. Included in the **STANDARD MOSKVICH SALOON** are: reclining seats; twin headlamps; reversing lights; heater; radiator shutter; oil cooler; two-speed fan and windscreen wipers; mud flaps; starting handle; cigar lighter — and the most comprehensive tool kit of any popular car. **ALL included in the £672 15s* price!**

The **DE LUXE SALOON** additionally includes: hard wearing fitted carpets; radio and aerial; courtesy lights; wheel rim embellishers; vinyl-covered roof. **ALL for just £730 8s.***

*Rec. retail price inc. PT

A PRECISION MADE
... RUSSIAN
FED-3 35mm CAMERA

FREE with every **MOSKVICH**
SALOON OR ESTATE
BOUGHT FROM THE START
OF THE MOTOR SHOW TO
THE END OF 1968

Full details and literature — also Test Drives — from:

Russian Cars
CONCESSIONAIRES LIMITED

142 Holland Park Ave., London, W.V.11. Tel: 01-727 0611

ESTATE MODEL—(same specification as Standard Saloon)
£749 11s. 4d.*

Рекламен плакат от британско изложение на автомобили, Лондон, 1968 г.

А през 2001 г. Москвич затвори завода си в Москва, защото дори руснаците спряха да го купуват! Е сега го отвориха отново. И произвеждат „Москвич 3“. Ти да видиш! Само дето

„Московецът“, не е „Московец“, а китаец - [братче на китайския JAC JS4](#)³²².

Днес много наши „патриоти“ превъзнасят съветските времена и комунистическия строй, но странно (или напълно обяснимо) защо, шофират основно западни автомобили. Дори и на офроуд не взимат УАЗ или „Буханка“.

Чудите се какво е УАЗ? Това е съкращение от „Ульяновский автомобильный завод“, който [по едно време носи даже името](#) „Ульяновски автомобилен завод на името на В. И. Ленин, награждаван два пъти с ордена на Червеното знаме на труда“³²³. Намира се в гр. Симбирск, който след смъртта на Ленин през 1924 г. бива преименуван по неговата фамилия – Ульяновск.

Не знаете що е „Буханка“? И това ще обясня - модел на УАЗ, чийто прототип всъщност май е откраднат Jeep M769! Или поне поразително много прилича! Кой от кого е откраднал – не знам, но „Буханка“ се произвежда и до днес - [ето един от 2024 година](#)³²⁴! Вижте видеото и моля не се смейте! Защото друго видео показва, че това чудо на техниката струва близо [2 000 000 рубли](#)³²⁵!

Докато сме на тема автомобили, не може да пропуснем да хвърлим макар и бегъл поглед към витрината на Соц. лагера – ГДР, и да си спомним за една икона, произвеждана там – „Трабант“! За да разсеем поредния мит на Соца – „[какво качество имаше, какъв контрол имаше...](#)!“³²⁶ На цената на **2-3 годишни заплати!**

³²² <https://fakti.bg/avto/741133-obaviha-cenata-na-moskvich-3>

³²³ https://ru.wikipedia.org/wiki/Ульяновский_автомобильный_завод

³²⁴ <https://youtu.be/IB6XLNrnWhI>

³²⁵ https://youtu.be/hsL7MTW8_AU

³²⁶ <https://youtu.be/mIAYxWCXF8A>

Така изглеждаше малка част от „прекрасния комунистически рай“, пък „всеки сам си преце...нява“ (както е правилно да се каже)!

Носталгично. За цените и заплатите в НРБ

Днес ще поговорим за цени и заплати. Но ще започнем с телевизията. Не, няма да говорим за заплатите на водещите или не толкова водещите телевизионери, нито за цените на различните марки телевизори. Ще поговорим за едно обичайно, а напоследък и „задължително“ явление, дефилиращо по екраните на родните медии в последните 10-тина дни преди определени дати.

Та „броени дни“ (термин, който до болка за ухото на зрителя, навлезе в езика на българския репортер) преди Великден, за „броени минути“ всички медии започват масово да ни облъчват „колко ще ни струва великденската трапеза“ и с колко тя била поскъпнала. Забравяйки, че този ден е празник не на трапезата, а повод за смирение пред саможертвата на Богочовека в името на човешкия род (чиято единствена задача май остана да препълни същата онази трапеза)!

И задължително ще се появи някои Соцносталгик, който ще каже

„Едно време всичко беше без пари! А сега...“.

„Броени дни“ преди Гергьовден, същите репортери ще се втурнат да ни занимават с това „с колко по-скъпо ще ни струва гергьовското агне“, пропускайки отново смисъла на този празник, а именно, че св. Георги Победоносец всъщност е християнски великомъченик, символ на храбростта и вярата. Легендата разказва как той убива змея, за да спаси царската дъщеря - една метафора за победата на доброто над злото, и на лятото над зимата. В атеистичната „Народна република“ този

празник беше заменен с „Ден на животновъда“, но днешния българин много „милее“ за родното животновъдство, много иска да яде българско агне, но ако може без пари, и затова си купува замразено ланшно новозеландско месо, щото е с 1 лев по-евтино.

И задължително ще се появи някои Соцносталгик, който ще каже

„Едно време агнешкото беше без пари! А сега...“.

6-ти май е и Ден на храбростта и Българската армия – св. Георги е покровител на войската, а българинът много уважава армията. И неминуемо ще се появи някои Соцносталгик ще каже:

„Каква армия имаме едно време! С над 300 самолета! И с ракети да изпелим съседите си за няколко минути. А сега...“ (доколко това е вярно, ще разгледаме специално в друг материал). Но същият няма да ви каже, как едно време „правоимащите“ всячески се опитваха да изкарат синчетата си болни, за да ги „скатаят“ от армията. Няма да ви давам примера с наш съвременен премиер, с баща – кандидат-член на Политбюро, който пропусна казармата, щото бил съветски гражданин. Ама той, и Съветската армия пропусна! А репортерите няма и да попитат „момченцата“, с татуировки на Сталин, развяващи чужди знамена, защо не са се записали днес в Българската армия, която толкова много уважават!

Няма и месец по-късно, същите онези пламенни репортери, започват следващата офанзива – *„колко ще ни струва морето през лятото?“*. И колко то е поскъпнало! И как държавата е виновна, че ги няма „руските туристи“, без които, видиш ли, не можем! (Да не пропуснем Урсула, и тя е виновна!)

Дежурните оплаквачи на Соца ще разказват, как са почивали на морето с карта за 45 лева, и как всичко им било уредено. Но няма да ви кажат, че в повечето случай, ако успееш да се пребориш за карта за почивка с партийните и профсъюзните дейци в предприятието, [„морето“ беше](#)

[бунгало](#)³²⁷, в което от жега и комари не можеше да се спи, че в стола на почивната станция храната често не струваше и трябваше да се дояжда някъде навън. И че първият въпрос към сервитьора в ресторанта или на плажа беше: [„Имате ли студена бира?“](#)³²⁸

Няма да ви кажат [как почиваше партийната аристокрация](#).³²⁹ Няма да ви цитират и Георги Марков с неговите „Задочни репортажи...“. Но пък, що аз да не го направя?

„...всеки ден ще ни се припомня, че най-лошото за един посетител на Слънчев бряг е да бъде българин. Няколко дни по-късно ние ще видим ръката на възмездие, написала върху един картон, закачен на алеята зад казиното „За българи и за кучета — забранено“. Моят приятел, който в миналото бе прекарал тежки години из чужбина, тъжно забелязва:

„Никой никъде не ме е унижавал като българин повече, отколкото тия типове тук, в България.“ (Марков, 1990)

Няма да ви кажат, че днес морето за българи не само е разрешено и можеш да си вземеш и кучето в повечето хотели, но и хотелските комплекси пращат по шевовете и е невъзможно да си направите резервация от днес за утре. Няма да ви кажат, че на места, [цените надхвърлят тези в Монако](#), но ресторантите не стоят празни!

Няма да ви кажат и че, [близо 3 милиона българи са били в Гърция през 2024 г.](#)³³⁰ А през 2025 г, българските туристи в южната ни съседка ще надхвърлят 4 милиона! И голямата

³²⁷ <https://www.flagman.bg/article/191713>

³²⁸ <https://youtu.be/5LHYOCFKXq4>

³²⁹ <https://clubz.bg/139253>

³³⁰ <https://www.bgonair.bg/a/4-world/383822-gartsiya-sa-posetili-29-mln-balgapi-prez-2024-g-tazi-godina-shte-sa-poveche>

„дилема“ на родния турист е дали да посети Халкидики или Аспровалта.

Още не измита морската сол по телата на отпускарите, родните медии започват следващата „офанзива“ – *„с колко е поскъпнала ученическата чанта за 15-ти септември“*. Особено – тази на първокласника! Моля да ме извините – с чанти, ходехме ние, сега се носят раници. А много от днешните родителите ще закупят на децата си маркови раници за трицифрени суми, обяснявайки, колко евтино е било при Соца (по разкази на бабите им). Да не говорим, че само няколко месеца по-късно, и раницата за 20 лева, и тази за 200 ще приличат на топките, които ритахме в училищния двор именно по времето на Соца. Които бяха гумени и които струваха 4,55 лв. Топката, не чантата. Чантите бяха 3-4 пъти по-скъпи, и още толкова пъти по-тежки от днешните раници. Дори и празни! И много от децата още в ранна възраст имаха сколиоза (гръбначно изкривяване), точно заради тези чанти.

Ще завършим прегледа на телевизионните програми 2-3 седмици преди Коледа, когато същите амбициозни репортери ще започнат да ни заливат с вопли *„колко ще поскъпне коледната трапеза!“*. Ще се цитират цени на свински пържоли, на парникови домати, ще ви обясняват колко е поскъпнало всичко, включително бананите (пък вие ще намерите същите продукти в най-близкия супермаркет на двойно по-ниска цена!)

Дежурните адепти на Соца ще ви обяснят как дèдо им всяка Коледа колел домашно прасенце, а понякога и две. Че и приготвял стотина буркана с домашно месо, което докарвали следпразнично с Москвича в София....

Но няма да ви кажат, че банани по времето на Соца виждахме само през декември (пиша виждахме, защото можеше и да не се доредиш за тях). От дете обичам бананите — онзи митичен плод, който по време на социализма в България беше не просто храна, а символ на дефицита, на мечтите и на

[празничния лукс](#).³³¹ И че дедо им гледал прасе, защото месото в магазина си беше скъпо и задължително – с голям кокал!

И със сигурност „страдащите“ ще пропуснат смисъла на празника, който наричаме Коледа. За Рождество Христово, за раждането на Божия син Иисус, който според християнската традиция (към която повечето от нас уж се причисляват) символизира надежда, спасение и ново начало, и ще донесе Светлина по света.

А, извинете! Щях да пропусна друг задължителен зимен „новинарски“, оттам - соцносталгичен момент – с колко се е повишила цената на картата за ски-лифта в Банско, и с колко повече ще ни струва „ол инклузивът“ в различните български ски курорти! И как едно време сме ходили да караме по цял ден ски на Боровец „без пари“!

Но същите онези ще пропуснат да ви кажат как хиляди българи от години си карат ските по пистите на австрийските или италиански Алпи и Доломити. Просто защото май излиза по-евтино, не се чака с часове за лифта или ски-влека, а и цените са съизмерими. Пък и Шенген...

Неизбежно, ако започнете дискусия за днешните цени с някои от adeptите на Соца ще чуете убедителните им твърдения, как по времето на Бай Тошо всичко било евтино и нямало бедни. Та затова, нека цитираме фактите.

Аз пък, като един adept на фактите и числата, а не на празните (често склеротични или просто пропагандни приказки), ще цитирам два официални документа от онова време, пък „всеки сам си прѐценя“!

³³¹ <https://socbg.com/2014/07/бананите-символи-на-демократичното.html>

Постановление №50 от ноември 1979 г.

Все още не е изbledнял споменът от първият фалит на НРБ в началото на 60-те и „Народната република“ е изправена пред втори. Българската икономика изпитва сериозни затруднения и през 70-те започва поредна дългова спирала. По-късно, ръководителят на Държавния планов комитет Кирил Зарев ще свидетелства:

„Рязко покачване на дълга настъпи през 1974, когато той беше увеличен с 900 млн. долара. През 1975 дългът нарасна с 800 млн. долара. Аз постъпих през 1975 в плановия комитет и през същата година вече решителни мерки не можеха да се предприемат. Общият дълг през 1975 беше над 3.5 млрд. долара.“³³²

Инфлационният калкулатор показва, че онези 3,5 милиарда, днес се равняват на **над 21 милиарда! Долара!** Още в началото на 70-те години външният дълг започва отново да се покачва, а след 1974 г. – и стремително да се увеличава – **за 7 години, над 3 пъти!** От 1,3 млрд. валутни лева през 1970 г., през 1974 г. вече е 2,6 млрд. валутни лева, а през 1977 г. – 4,6 милиарда!

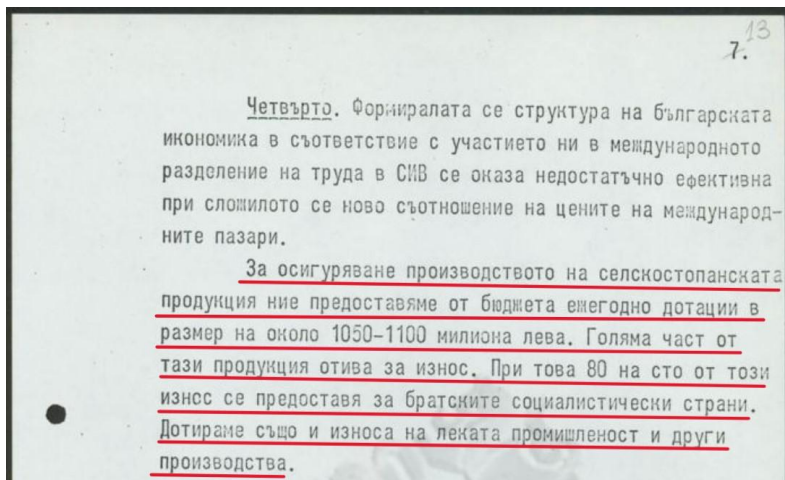
През лятото на 1978 г., Брежнев лично предупреждава Живков за критичното нарастване на българския външен дълг:

*„За задълженията на България към Запада ние сме говорили с теб неведнъж. Вниманието към този проблем не бива да отслабва, защото **от икономически той може да прерасне в политически проблем.**“* (ibidem)

Но не от братска солидарност Москва помага, а защото добре разбира, че рухването на една от нейните марионетки, може да доведе до „ефект на доминото“ в целия Соц. Лагер. Пък

332

и самият Тодор Живков признава пред Брежнев за **ежегодните дотации само за селското стопанство в размер над 1 милиард лева!**

Факсимиле от писмо на Тодор Живков и Станко Тодоров до Леонид Брежнев – изг. archives.bg

„...Показателен бе фактът, че много стоки, особено от животински произход, се продаваха по цени на дребно под действителните разходи за тяхното производство и реализация. През 1978 г. за всеки произведен и продаден литър краве мляко държавата даваше 15 стотинки дотация, за всеки килограм овче сирене — 1,05 лв., краве сирене — 1,52 лв., кашкавал „Витоша“ — 2,05 лв., телешко месо — 1,68 лв., свинско месо — 55 стотинки и т.н. Подобно бе положението и с някои други стоки на хранителната промишленост, зеленчукови консерви, месни консерви, риба и рибни продукти и т.н. В продължение на много години държавата отделяше от Държавния бюджет значителни суми, за да дотира потреблението на населението и туризма. Размерът на тези дотации бързо нарастваше и през 1978 година възлезе на над един милиард лева. Следователно, тази аномалия —

бюджетът да дотира консумацията на хранителните и някои нехранителни стоки, бе несъвместима със стопанската сметка, с нормалното функциониране на икономиката. Тя трябваше да бъде прекратена...“ (Бонев, 2001)

Това са думи на [Станиш Бонев](#)³³³, тогава зам-председател на Министерския съвет, разказани в неговите мемоари, озаглавени *„Времето, в което живях, и хората, с които работих“*. (Бонев, 2001) Някои читатели биха одобрили по-ниските цени, поддържани от държавата, очевидно със солидни инжекции от страна на държавния бюджет. Но хазната трябва да се пълни от някъде, а това става или със заплати, пониски от производителността, или с цената на външен дълг. Който нашите деца рано или късно ще трябва да плащат. И [платихме с цената на три фалита](#)³³⁴. Защото фалитите на управляваната от БКП „народна република“, са едни от малко известните, или по-скоро – бяха държани в пълна тайна, за сметка на прокламирането на „великите достижения“ на социализма и комунизма в България. А те, фалитите, казват всичко за това, „колко хубаво беше при Бай Тошо“! И чийто [дългове изплащахме до 2015 г.](#)³³⁵!

Или просто трябва да се увеличат цените...

И преди да е станал политически проблем (по Брежнев), Живков и неговото обкръжение решават, с аргумента за „повишаване благосъстоянието на трудещите се“, да се увеличат заплатите, ясно дефинирани в държавно определяната „Единна щатна таблица“. Но по-големите заплати са само оправдание за поредното сериозно увеличение на цените.

През есента на 1979 г., сред хората „на ухо“ започва да се говори за предстоящо поскъпване. Фиксирани и определяни

³³³ https://bg.wikipedia.org/wiki/Станиш_Бонев

³³⁴ www.osvobojdenie.net/1960-1989-трите-фалита/

³³⁵ <https://www.dw.com/bg/дългото-сбогуване-с-нрб/a-18184071>

от държавата, стоките бяха с еднакви цени във всички магазини. Но пък дефицитът беше част от социалистическата икономика. Основни стоки като месо, масло, кафе, банани и дори тоалетна хартия често липсваха. Хората чакаха с часове на опашки, когато се „пуснеше“ нещо. Да не говорим, че в този момент, когато много от магазините бяха затворени „за инвентаризация“, много стоки изчезнаха от рафтовете, за да се появят няколко дни по-късно вече с новите, доста по-високи цени.

В онези години се разказваше виц, горе-долу със следното съдържание.

В Политбюро решили да пълнят бюджета. Идеята била, за да не се възмутят хората, да се изтегли на сляпо една буква от азбуката, и да увеличи цената на стоките, започващи с нея. Слагат всички букви в една кутия, Тодор Живков, бърка и изважда буквата „Ф“.

Присъстващите започват да се споглеждат озадачено, недоумявайки кои стоки започват с тази буква, когато Живков за миг решава проблема:

„Другари, ще увеличим Фсичко!“

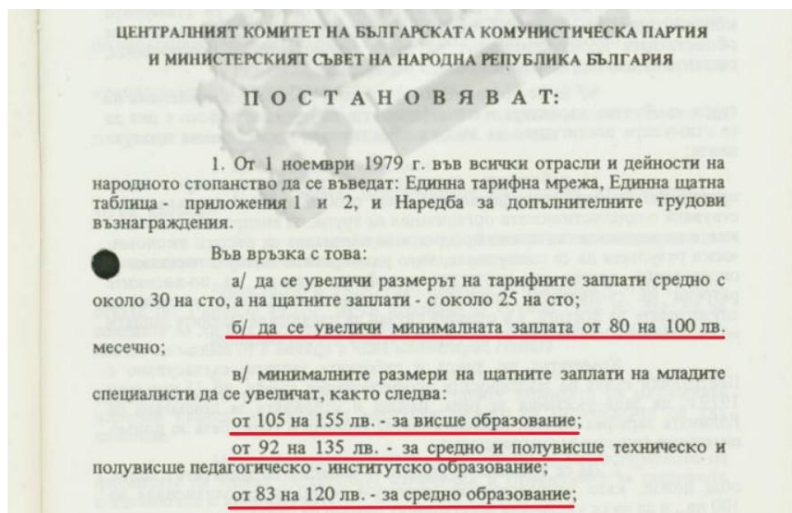
Не знам дали Тошката наистина го е казал (имайки предвид образованието му, може и да е истина), но факт беше, че след няколко дни поскъпна „*фсичко*“!

Бях в прогимназията, когато беше публикувано „Постановление № 50 на МС от 10.11.1979 г.“³³⁶ за увеличаване на заплатите и другите доходи на трудещите се и привеждане цените на едро и дребно в съответствие с обективните условия за развитие на икономиката и повишаване на нейната ефективност“. По телевизията и радиото започнаха да говорят за „корекция на цените и увеличение на заплатите“. Ясно беше на всички, че „корекцията“ беше в посока нагоре. Но пък как

³³⁶ <https://politburo.archives.bg/bg/2013-04-24-11-12-48/dokumenti/1970-1979/1043---516--9--1979>

звучеше – заплатите увеличени, а цените – „*приведени в съответствие с обективните условия*“.

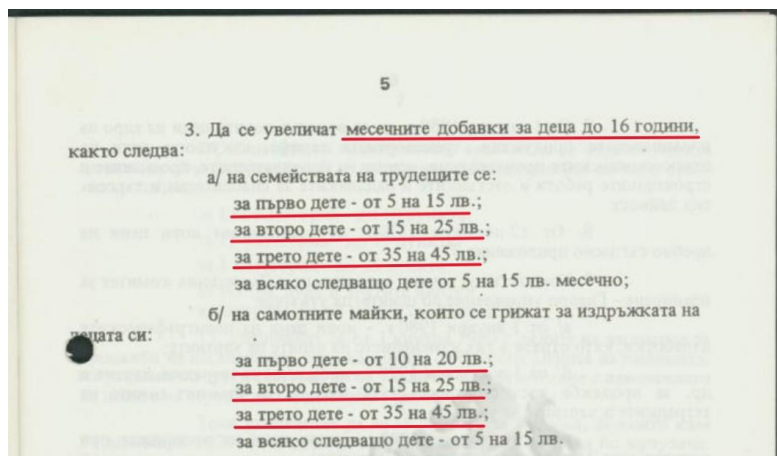
Още на първите страници на Постановлението виждаме загрижеността на Партията и правителството за хората с по-ниски доходи – минималната работна заплата се увеличава с цели 25 % - от 80,00 на 100,00 лева!

Факсимиле от Постановление № - изт. [ДАА – archives.bg](http://ДАА-archives.bg)

Партията е помислила и за младите специалисти, чиято заплата се увеличава на цели 155,00 лева (за радост на днешните адепти на онова време). Защото държавата „се грижеше“!

И детските добавки се увеличават – **на 15 лева! А за две деца – общо 40 лева!**

Факсимиле от Постановление № - изт. [ДАА – archives.bg](http://dAA-archives.bg)

Нека да видим и някои от другите „максимални месечни заплати“, странно защо обозначени с гриф „не подлежи на обнародване“. Явно за да избегне „всенародната радост“ – нали повечето заплати също са увеличени съгласно Единната щатна таблица. Представям си [тълпи от ликуващи по площадите](#):

А, сбърках видеото! Но от сигурно и у нас щеше да бъде същото.

От приложената таблица става ясно, че „особено ценните“ за трудещите се в социалистическата ни Родина кадри, като **лекари и медицински сестри, ще получават „до 210“, респ. „до 180“ лева. Бруто!** Е затова, „*какво здравеопазване имаме при Бай Тошо!*“. Точно толкова – „до 210“ лева ще получават и **учителите** (с висше), които ще се грижат за образованието на нашите деца. Които уж [се класирали между четвърто и седмо място в изследването PISA](#)³³⁷.

³³⁷ <https://factcheck.bg/ne-e-vyarno-che-sled-komunizma-balgariya-se-e-klasirala-mezhdu-chetvarto-i-sedmo-myasto-v-pisa/>

Приложение 2
Не подлежи на обнародване

ЕДИННА ЩАТНА ТАБЛИЦА

Наименование на длъжността и номер по ред	Максимална щатна месечна заплата лева	Минимално образование
1	2	3
2. Наука и образование		
106. Професор; 107. старши научен сътрудник I ст.	до 430	висше
108. Доцент; 109. старши научен сътрудник II ст.	до 350	висше
110. Асистент; 111. преподавател /във ВУЗ и полувисш институт/; 112. научен сътрудник	до 250	висше
125. Учител; 126. възпитател; 127. дружинен ръководител I-X /X1/ клас; 128. диригент; детска; 129. учителка; 130. възпитателка; 131. музикален ръководител	до 210	висше
333. Лекар-ординатор; 334. зъболекар; 335. фармацевт; 336. Инструктор по лечебна физкултура	до 210	висше
337. Медицинска сестра; 338. рехабилитатор; 339. помощник-фармацевт; 340. оптик; 341. зъботехник; 342. медицински или 343. рентгенов лаборант; 344. акушерка; 345. фелдшер; 346. санитарен инспектор; 347. инструктор по лечебно хранене и здравна просвета; 348. масажист	до 180	полувисше, ср. специал-

А професорите в университетите – цели „430“! Абе в България винаги са ценили науката, уважавали са учёните, особено онези по университетите! Щото, знаете ли вие, „*какво образование имаше едно време!*“ (с удивителен, а не с въпросителен знак накрая). Не като сега! Въпреки, че оттогава е онзи лаф – „*като знам какъв инженер съм, ме е страх да ида на доктор*“.

Простете – цитирал съм неправилно - не „цели“, а „до 430“ лева за професор. Можело е да получат и по-малко.

Това е Постановлението, но нека да видим какво всъщност са получавали българите. И не само трудещите се – в тая държава има и пенсионери. Ще цитирам „[Статистически годишник 1989 година](#)“³³⁸ – ежегодное издание на Националния статистически институт. Защото статистиката не лъже – там и държавата плаща, и държавата смята:

80 РЕСПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
IV. ЖИЗНЕНО РАВНИЩЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО

5. Средна годишна заплата на персонала, зает в народното стопанство, по отрасли

(Левове)

Отрасли	1980	1984	1985	1986	1987	1988	1989
Общо							
Общо.....	2185	2488	2564	2697	2812	3025	3292
Промисленост.....	2288	2605	2724	2879	3031	3256	3475
Строителство ¹⁾	2516	2846	2927	3053	3172	3352	3670
Селско стопанство.....	1970	2321	2286	2444	2513	2815	3232
Горско стопанство.....	1808	2053	2077	2302	2426	2598	2833
Транспорт.....	2494	2822	2871	3011	3083	3261	3580
Съобщения.....	1968	2313	2369	2442	2588	2739	3039
Търговия, материално-							

³³⁸ <https://www.nsi.bg/publications/statisticheski-godishnik-1989-godina-2256>

Други отрасли на материалното производство.....	2255	2583	2659	2827	2964	3258	3545
Жилищнокомунално стопанство и битово обслужване.....	1990	2175	2299	2397	2555	2731	2955
Наука и научно обслужване.....	2433	2877	3013	3137	3302	3535	3720
Образование.....	2075	2230	2396	2500	2590	2650	2770
Култура и изкуство.....	2081	2260	2348	2419	2480	2646	2944
Здравеопазване, социално осигуряване, физкултура, спорт и туризъм.....	2001	2240	2387	2446	2519	2595	2702
Финанси, кредит и застраховки.....	1996	2381	2513	2592	2720	2949	3219
Управление.....	2569	2854	2984	2977	3143	3384	3550
Други отрасли на непроизводствената сфера.....	2483	2671	2664	2862	3040	3019	3084

Факсимиле от Статистически годишник 1989 година – изт. nsi.bg

Забелязахте ли? Посочените от Националния статистически институт по-горе числа са **СРЕДНА ГОДИШНА ЗАПЛАТА**. Или за 1980 г., т.е. следващата Постановление №50, с вече увеличените заплати, българинът е получавал **средно по 182,08 лв. месечно**. В промишлеността – **190,00 лв.**, в строителството – **210,00**, а в селското стопанство – **164,00 лв. Месечно!** В образованието – **173,00 лв.**, а в здравеопазването – **167,00 лв. Напомням – месечно!**

Да видим и пенсиите. Отново според НСИ.

12. Пенсии

	1980	1984	1985	1986	1987	1988	1989
Среден годишен размер на една пенсия — лв.	834	1026	1090	1188	1236	1294	1401
Изслужено време, инвалидност поради общо заболяване и трудова злополука.....	1077	1190	1237	1335	1379	1432	1506
Старост — поборнически и опълченски.....	783	912	872	885	954	1054	1095
Военноинвалидни.....	655	593	622	753	821	810	878
Народни и за особени заслуги.....	721	711	716	798	873	874	905
Гражданински нагиги.....	588	536	555	635	653	653	663
Земеделски.....	521	674	729	775	780	805	1026
На знаятчин (кооперирани и некооперирани), търговци и лица със свободни професии.....	871	984	1036	1135	1175	1220	1282
Социални.....	380	474	726	844	843	849	977

Средната пенсия за 1980 г. – **834 лева. За цялата година!** Или по **69,50 лв. месечно!** Няма и 70 лева за хората, „построили Социалистическа България“! А земеделските

пенсии? По-добре не четете – само по **43 лева** на месец! Но пък „народните и за особени заслуги“ – **над 60 лева**. Ако се чудите какви са тия „народни пенсии“, че и „за особени заслуги“ – това са т.нар. АБпФК, които разгледахме в отделна част³³⁹. Така е в „народната република“ – тези, които крали кашкавала от мандрите взимали по-големи пенсии от онези, които са го произвеждали!

Отделихме доста време на заплатите и пенсиите. Но всеки икономист ще ви каже, че по-важна е тяхната покупателна способност. Та, нека да видим цените по онова време. Кой, колко и какво може да си купи с тези пари.

Ще разгледаме отново Постановление №50. В неговото „Приложение 3“ четем:

Приложение 3

ЦЕНИ НА ДРЕБНО

	мярка	цена на дребно
Хляб „Софийски“ - типов	кг	0,26 лв.
Хляб „Добруджа“	”	0,36 лв.
Хляб „Стара Загора“	”	0,48 лв.
Брашно пшенично тип 500	”	0,60 лв.
Фураж за стоков фонд	”	0,30 лв.
Трици	”	0,25 лв.
<u>Мляко прясно краве 3 %</u>		
масленост	литър	0,36 лв.
Мляко кисело краве	кг	0,46 лв.
<u>Сирене краве</u>	”	2,60 лв.
Сирене овче	”	3,60 лв.
<u>Кашкавал „Витоша“</u>	”	4,00 лв.
Кашкавал „Балкански“	”	5,40 лв.
Масло краве	”	5,40 лв.
<u>Захар кристал</u>	”	1,00 лв.
Ориз	”	1,00 лв.

³³⁹ www.osvobojdenie.net/абпфк/

Олио слънчогледово рафинирано	литър	1,50 лв.
Макарони, филе и юфка с яйца	кг	0,82 лв.
Месо птиче	кг	2,40 лв.
Месо свинско с кости	кг	3,40 лв.
Месо говеждо с кости	кг	3,40 лв.
Месо телешко с кости	кг	5,40 лв.
Месо агнешко	кг	6,40 лв.
Кренвирши	кг	3,60 лв.
Салам „Сервилат“	кг	6,50 лв.
Салам „Мусала“	кг	8,40 лв.

Факсимиле от Постановление № - изт. ДАА – archives.bg

Сигурно сте забелязали в документа, че държавата определя цената на месото с кости. Цена за шол или филе – няма. Така е, не е пропуск. Просто месото задължително се продаваше с кокал. Е, „с връзки“ в месарницата, можеше да се уредиш с по-малък кокал. И това дори е [документирано във филм](#).

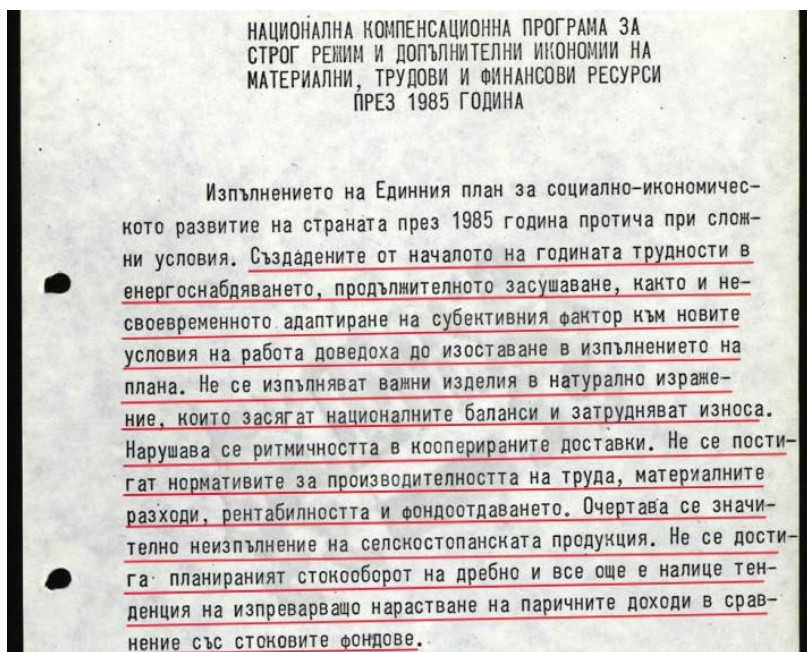
Стига документалистика – малко математика. През 1980 г., със средна заплата от **180 лева** (колкото отчита статистиката), може да си купите **375 кг** бял хляб, или **69 кг** краве сирене (не овче), или **180 кг** захар, или **120 л** олио, или **53 кг** свинско. Разбира се – с кокал! Запомнете тези числа. Пък и да не ги запомните, ще ви ги припомня накрая отново.

1985-та. Нови цени

Въпреки приетото през 1979 г. „[Постановление № 50 на МС от 10.11.1979 г.](#)³⁴⁰ за увеличаване на заплатите и другите доходи на трудещите се и привеждане цените на едро и дребно в съответствие с обективните условия...“ и избягването на втори фалит на НРБ, икономическата ситуация в страната не се подобрява. Дори обратно – все повече стоки изчезват от пазара,

³⁴⁰ <https://politburo.archives.bg/bg/2013-04-24-11-12-48/dokumenti/1970-1979/1043---516--9--1979>

външният дълг расте. След три бързи погребения на партийни вождове в Москва, в началото на 1985 г., начело на КПСС е избран Михаил Горбачов. Тази смяна на властта бележи началото на една от най-драматичните трансформации в съветската, а и в световната история. Когато поема поста генерален секретар на ЦК на КПСС през март 1985 г., Горбачов започва да прокара реформи, които целят да модернизират страната и да я изведат от икономическата и политическа стагнация. Освен политиката на „гласност“ и сближаване със Запада, той намалява доставките на енергоизточници за България, както и ограничава различни „помощи“, които са договорени между Живков и Брежнев.

Факсимиле от Протокол № 570 от 11 юни 1985 г. от заседание на Политбюро – изт. archives.bg

Икономическата ситуация се усложнява все повече, което налага Политбюро да признае създалите се трудности и да приеме „[Национална компенсационна програма за строг режим на икономии на материални, трудови и финансови ресурси през 1985 г.](#)“, която регламентира строг режим за икономии на енергоресурси, замразява капиталовата програма, силно ограничава валутните харчове

В цитирания протокол се признават затрудненията в икономиката, недостига на електроенергия. Но последното изречение е черешката на тортата:

„ ...все още е налице тенденция на изпреварващо нарастване на паричните доходи в сравнение със стоковите фондове.“

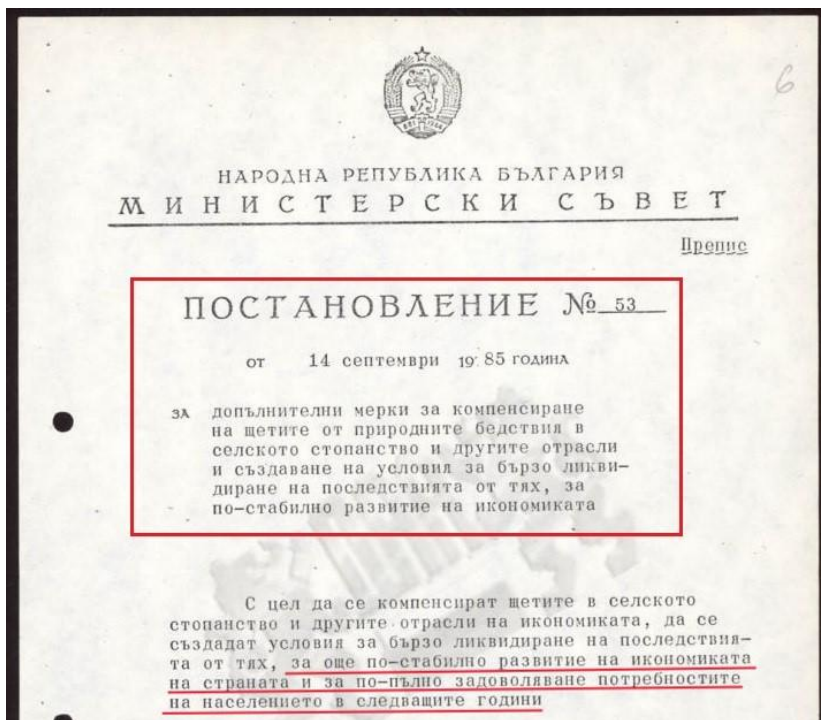
Край на цитата, от който разбираме една от добре укриваните тайни на Социализма (а те бяха доста!) – пуснатите в обращение левове са повече от наличните стоки в магазините! Хартийки, без покритие, на които и без това с големи букви е изписана лъжа!

Банкнота емисия 1962 г., в обращение до 31 октомври 1996 г

Лъжа, защото златото от трезорите на БНБ отдавна е продадено от Съветския съюз³⁴¹, а срещу тези банкноти дори няма достатъчно стоки в магазините! Но това, соцносталгиците днес няма да ви го кажат! Ако изобщо са го знаели!

На 14 септември 1985 г. излиза ПМС №53³⁴². Още на първа страница четем нещо странно – цените ще се повишат „за още по-стабилно развитие на икономиката на страната и за по-пълно задоволяване на потребностите на населението през следващите години...“.

³⁴¹ www.osvobojdenie.net/1960-1989-трите-фалита/

³⁴² <https://politburo.archives.bg/bg/2013-04-24-11-12-48/dokumenti/1980-1989/1632---890--13--1985>

Как ще се задоволят по-пълно потребностите като вдигащ цените, само партийните икономисти могат да ви обяснят – може би завършили Вечерния университет по марксизъм-ленинизъм към ГК на БКП³⁴³.

А цените се вдигат чувствително - средно с между 30 и 50%:

Чл. 2. /1/ За да се засили икономическото въздействие за пестеливо използване на енергийните, суровинните и някои продоволствени стоки от местно производство и от внос, от 16 септември 1985 г.:

1. да се увеличат цените на бензина и дизеловото гориво средно с 35 %; на газъла за битови нужди с 80-тинки за литър. Министрите, ръководителите на стопанските

...

5. да се намали вносът на спиртните напитки и да се увеличат цените на високоалкохолните спиртни напитки от внос с около 2,5 пъти;

6. да се увеличат цените на:

- цигари от внос, лицензионни и други цигари от висококачествени тютюни с 35 %;

- пиво оригинално, специално и луксозно средно с 35 %;

- кафе на зърна печено на 24 лева за кг, кафе гореща напитка с 50 %;

- шоколад на блок от внос и местно производство с 38 %; шоколадови бонбони и бонбонери с 26 %; бисквити с масло и тункваните с 38 %; вафили, халви и локуми с ядки, какаови и други пълнежи от 25 до 39 %;

- леки автомобили средно с 12 %;

- пчелен монофлорен мед на 8 лева пределна цена за 1 килограм. Главното управление по цените, съгласувано със Съюза на пчеларите, да даде указания за прилагането на пределната цена на монофлорния мед по видове;

- свинското месо белено с кости на 5,00 лева за килограм; на млените меса средно със 7 %; на месните и месно-зеленчукови консерви средно с 20 %; саздърчи с 60 %; шунка средно с 15 %; деликатесните колбасни изделия средно с 40 %; деликатесните млечни произведения – специални сирена с 42 %; сладолед с 58 %; /на сладоледа през периода от 16 септември до 15 април цените да бъдат с 10 % по-ниски/. Централният съвет на Националния аграрно-

...

³⁴³ <https://frognews.bg/glasat-na-jabata/glasat/polugramotniiaimagaziner-grigor-shopov-komandva-30-godini-darjavna-sigurnost.html>

/2/ От 1 октомври 1985 г. се увеличават цените /таксите/ на:

1. електрическата енергия средно с 58 % за производствено-експлоатационни нужди и средно с 41 % за битови нужди на населението. Да се въведат от същата дата такси за електрифици-

2. водата с питейни качества за производствени и питейно-битови нужди от 0,11 на 0,40 лв. за куб.м. а за населението от 0,06 на 0,10 лв. за куб. м. Когато се използва питейна вода за производство, за които не се изисква вода с питейни качества, за нея се заплаща допълнително по 0,20 лв. за куб. м;

...

4. за един телефонен разговор /импулс/ за обществени организации, чуждестранни представителства и граждани и за улични автомати от 0,02 лева на 0,05 лева, а за личните телефонни постове на населението – от 0,02 на 0,03 лева;

5. някои пощенски услуги, които подобряват обслужването, като доставка на писма и колету в домовете и други с 50 %.

/3/ .Установява се такса за поставяне на нов прък телефонен пост в размер на 120 лева. Половината от таксата да се внася след подаване на молбата и определяне на графика за построяване на телефонен пост.

...

МЕНЯ ПЕНИТЕ НА ОБЩНИТЕ УСЛУГИ С ИЕСО. ПИБОКО ЧА СЕ
ЛВЯЯХЪР НА ИЕСОТО \ОБЗ ПИБАЛО\ С 30 % \ОБЗ ЧА СЕ ПРО-
ПИБИГА ВЛОБИЛ ВЪРНАЛ ОД БЕНПЕЛЛНИКА\ ИКО СЕ ПИБИЛ
ЗА ЛИБИТЕ СЕ\ РОУНИАНИЕ И ЧЕЛСКИТЕ ЗАВЕЩЕНИ\ ЧА СЕ
ПИБИЛ ЗА ОБЩЕСТВЕНО УБИЕНЕ И СЛОВЕТЕ \ОБЗ СЛОВЕТЕ
ЧА\ \Т\ ОД 1 ОКТОМВРИ 1985 Г. ВЪВ ВСАКИ ЗАВЕ-

Факсимиле от ПМС №53/14 септ. 1985 г. – изт. archives.bg

Ето сега разбирам, откъде тръгва практиката да се произвеждат кебапчета и кюфтета от месо, но без месо. Или „рецептата“ за кренвирши с тоалетна хартия³⁴⁴ – тя Партията ги създаде! Или пък със 70% сланина!³⁴⁵

Това, което остава скрито за широката публика е, че месец по-рано, партийният елит вече е определил новите цени на стоките. На 13 август 1985 г., докато си почиват в

³⁴⁴ <https://www.dnes.bg/a/58-obshtestvo/35259-v-balgarskite-krenvirshi-nyamalo-toaletna-hartiya>

³⁴⁵ <https://e-vestnik.bg/7889/reklami-s-kolbasite-ot-sotsializma-a-slagaha-v-tyah-toaletna-hartiya/>

Евксиноград³⁴⁶, се провежда заседание на Политбюро на ЦК на БКП. На него, скрито от погледите на простосмъртните, освен „Съображенията на др. Тодор Живков“ за борба в корупцията (дето уж я е нямало), която ще разгледаме в отделна част³⁴⁷, в Приложение №1 като „мерки за борба със сушата и компенсирание на загубите“ се приемат новите цени на различни продукти и услуги.

Приложение № 1 *1/10*

№ по ред	Наименование	Среден процент на изме- нение	Цени – лева	
			било	става
1	2	3	4	5
1.	<u>Ел. енергия</u>			
1.	За производствено потребление /за 10 квтч/	56%		
	- върхова		0,76	1,10
	- дневна		0,34	0,55
	- нощна		0,40	0,50
	- дневна		0,35	0,42
3*	За населението \за 10 квтч/	40%		

...

³⁴⁶ <https://politburo.archives.bg/bg/2013-04-24-11-12-48/dokumenti/1980-1989/1633---790--13--1985>

³⁴⁷ www.osvobojdenie.net/корупция-в-нрб-абсурд/

1	2	3	4	5
II.	<u>Бензин и дизелово гориво –</u> <u>за всички потребители</u>	35%		
1.	Бензин А-86 за л.		0,70	0,80
2.	Бензин А-83 за л.		0,80	1,00
3.	Бензин А-86 за л.		1,00	1,20
4.	Дизелово гориво транспортно за л.		0,40	0,60

V.	<u>Високоалкохолни спиртни напитки</u> <u>от внос</u>	25%		
	В това число:			
1.	Водка – 40° в бут.0,500 л		6-6,50	8,00
2.	Водка – 45° в бут.0,500 л		6,50	8,50
3.	Арменски коняк – четири звезди в бут.0,500 л		6,00	10,00
4.	Джин "Нарине" 45° в бут.0,500 л		3,70	5,50
VI.	<u>Тютюневи изделия</u>	35%		
	В това число:			
1.	Цигари от внос		3,00	4,00
2.	Цигари лицензионни и експортни		2-2,40	3,00

1	2	3	4	5
VII.	<u>П и в о</u>	35%		
	В това число:			
1.	Оригинално в бут.0,500 л		0,36	0,45
2.	Специално в бут.0,500 л		0,40	0,60
3.	Пунктоно в бут.0,500 л		0,60	0,80
VIII.	<u>К а ф е</u>			
1.	На зърна – печено		16,00	24,00
2.	Вьетнамско – без изменение			
3.	Гореща напитка – увеличение с 50%			

XIII. <u>Лени автомобили</u>	12%		
В това число:			
"Волга" ГАЗ-24-10	10400	11860	
"Волга" ГАЗ-31-08	12350	14100	
"Москвич" – 1500 – местен монтаж	5700	6400	
"Фиат" 126 р	5100	5700	
"Трабант" новби мод. 601-1985 г.	5550	6220	
"ВАЗ-21013" – 1200 Ес	6400	7200	
"ВАЗ-2105" – 1300 Ес	7400	8300	

XVIII. <u>Свинско месо – трупно и разфасовано, кайма, деликатесни месни произведения, варено-пулени меса с кости и без кости, шунци, нонсерви и сандъци</u>			
В това число:			
1. <u>Свинско месо трупно /без спанина/ белено</u>	4,20	5,00	

В интерес на истината трябва да кажем, че хлябът и млякото не поскъпват. [Ако ги има.](#)

След този „ценоразпис“ от 1985 г, трябва отново да цитирам „[Статистически годишник 1989 година](#)“³⁴⁸.

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ							
IV. ЖИЗНЕНО РАВНИЩЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО							
5. Средна годишна заплата на персонала, зает в народното стопанство, по отрасли							
	1980	1984	1985	1986	1987	1988	1989
	Общо						
Общо.....	2185	2488	2564	2697	2812	3025	3292
Промисленост.....	2288	2605	2724	2879	3031	3256	3475
Строителство ¹⁾	2516	2846	2927	3053	3172	3352	3670
Селско стопанство.....	1970	2321	2286	2444	2513	2815	3232
Горско стопанство.....	1808	2053	2077	2302	2426	2598	2833
Транспорт.....	2494	2822	2871	3011	3083	3261	3580
Съобщения.....	1968	2313	2369	2442	2588	2739	3039
Търговия, материално-							

³⁴⁸ <https://www.nsi.bg/publications/statisticheski-godishnik-1989-godina-2256>

Други отрасли на материалното производство.....	2255	2583	2659	2827	2964	3258	3545
Жилищнокомунално стопанство и битово обслужване.....	1990	2175	2299	2397	2555	2731	2955
Наука и научно обслужване.....	2433	2877	3013	3137	3302	3535	3720
Образование.....	2075	2230	2396	2500	2590	2650	2770
Култура и изкуства.....	2081	2260	2348	2419	2480	2646	2944
Здравеопазване, социално осигуряване, физкултура, спорт и туризъм.....	2001	2240	2387	2446	2519	2595	2702
Финанси, кредит и застраховки.....	1996	2381	2513	2592	2720	2949	3219
Управление.....	2569	2854	2984	2977	3143	3384	3550
Други отрасли на производствената сфера.....	2483	2671	2664	2862	3040	3019	3084

Факсимиле от Статистически годишник 1989 година – изт. nsi.bg

Забелязахте ли? Посочените от Националния статистически институт по-горе числа са **СРЕДНА ГОДИШНА ЗАПЛАТА**. Или за 1985 г., българинът е получавал **средно по 213,67 лв. месечно**. Да видим и пенсиите. Отново според НСИ.

12. Пенсии

	1980	1984	1985	1986	1987	1988	1989
Среден годишен размер на една пенсия — лв.	834	1026	1090	1188	1236	1294	1401
Изслужено време, инвалидност поради общо заболяване и трудова злополука.....	1077	1190	1237	1335	1379	1432	1506
Старост — пенсионерски и опълченски.....	783	912	872	885	954	1054	1095
Военноинвалидни.....	655	593	622	753	821	810	808
Народни и за особени заслуги.....	721	711	716	798	873	874	905
Грожатскоинвалидни.....	588	536	555	635	653	653	663
Земеделски.....	521	674	729	775	780	805	1026
На знаятчи (кооперирани и некооперирани), търговци и лица със свободни професии.....	871	984	1036	1135	1173	1220	1282
Социални.....	380	474	726	844	843	849	977

Средната пенсия за 1985 г. е нараснала — **1090 лева** годишно или по **90,83 лв. месечно**! Ще обърна внимание и на земеделските - по **60 лева** на месец!

Да обобщим — **213 лева средна заплата, 90 лева средна пенсия**. А свинското — **5 лева** за килограм, и то с кокал!

В заключение искам да сравним цените, съгласно правителствените Постановления от 1979 и 1985 г., с днешните цени и заплати. Защото сухите цифри не струват нищо пред покупателната способност за изкараното със собствен труд.

Пък нека „всеки сам си прецЕня!“!

Сравнителни цени на основни стоки по години, сравнени с минимална и средна заплата, както и със средна пенсия

	1980				1985				2025			
	Цена	МРЗ	ср. заплата	ср. пенсия	Цена	МРЗ	ср. заплата	ср. пенсия	Цена	МРЗ	ср. заплата	ср. пенсия
		100,00 лв.	182,08 лв.	69,50 лв.		120,00 лв.	213,67 лв.	90,83 лв.		1077,00 лв.	2 572,00 лв.	1 015,00 лв.
Краве мляко – 1л.	0,36 лв.	278	506	193	0,36 лв.	333	594	252	2,49 лв.	433	1033	408
Краве сирене – 1кг.	2,60 лв.	38	70	27	2,60 лв.	46	82	35	12,00 лв.	90	214	85
Овче сирене – 1кг.	3,60 лв.	28	51	19	3,20 лв.	37	67	28	19,98 лв.	54	129	51
Яйца – 1бр.					0,12 лв.	1000	1 781	757	0,38 лв.	2834	6768	2671
Свинско месо – 1кг.	3,40 лв.	29	54	20	5,00 лв.	24	43	18	5,99 лв.	180	429	169
Хлеб – „Стара Загора“ (бял)	0,48 лв.	208	379	145	0,48 лв.	250	445	189	3,60 лв.	299	714	282
Олио – 1л.	1,50 лв.	67	121	46	1,50 лв.	80	142	61	2,25 лв.	479	1143	451
Захар – 1кг.	1,00 лв.	100	182	70	1,00 лв.	120	214	91	1,29 лв.	835	1994	787
Ориз – 1кг.	1,00 лв.	100	182	70	1,00 лв.	120	214	91	2,79 лв.	386	922	364
Електричество 1 kW/h-дневна тарифа	0,032 лв.	3 125	5 690	2 172	0,045 лв.	2667	4 748	2 018	0,29 лв.	3676	8778	3464
Бензин А-96 / А-95	1,00 лв.	100	182	70	1,20 лв.	100	178	76	2,42 лв.	445	1063	419
Водка – 0,500 л.	5,00 лв.	20	36	14	8,00 лв.	15	27	11	6,50 лв.	166	396	156
Цигари – вносни					4,00 лв.	30	53	23	5,20 лв.	207	495	195
Бира – оригинална, в бут. 0,500 л	0,32 лв.	313	569	217	0,45 лв.	267	475	202	1,15 лв.	937	2237	883
Бира – специално, в бут. 0,500 л	0,40 лв.	250	455	174	0,60 лв.	200	356	151	0,96 лв.	1122	2679	1057
Бира – лусозано, в бут. 0,500 л.					0,80 лв.	150	267	114	1,59 лв.	677	1618	638
Кафе на зърна за кг.					24,00 лв.	5	9	4	31,99 лв.	34	80	32
Шоколад – български, за кг.					18,00 лв.	7	12	5	21,12 лв.	51	122	48
Шоколад – внос, за кг.					30,00 лв.	4	7	3	26,64 лв.	40	97	38

Да не пропусна Москвич „дванайсетак“ (родна сглобка) – за 6400 лева. Който през 1985 г. (ако ти излезе реда след години чакане пред „Мототехника“) можеш да закупиш за **30 средни заплати**. Днес има поне 5 автомобили³⁴⁹, които могат да бъдат закупени без чакане на цена под 33 000 лева с **12 средни заплати**.

P.S. Мислех да приключвам, но тъй като постоянно слушам какво ни е „отнела Демокрацията“, и колко е обеднял българинът, прилагам цените по конкретни широкодостъпни супермаркети към 30 август – 02 септември 2025 г., с „поскъпването заради предстоящото влизане в Еврозоната“. За доказателство, мога да представя брошуриите им при поискване.

Ами, това е!

³⁴⁹ <https://carinfo.bg/5-от-най-евтините-чисто-нови-коли-за-2025-год/>

Корупция в НРБ? Абсурд!

„Парите са барометър за достойнствата на обществото. Когато видите, че покупко-продажбите се извършват не със съгласие, а по принуда; когато видите, че за да произвеждате, ви е нужно разрешението на някой, който не произвежда нищо; когато видите, че парите се стичат при онези, които търгуват не със стоки, а с влияние; когато видите, че някои хора стават по-богати чрез подкупи и облагодетелстване, отколкото чрез работа, и вашите закони не закрилят вас от тях, но закрилят тях от вас; когато видите корупцията да се възнаграждава, а честността да се превръща в саможертва — тогава трябва да знаете, че обществото ви е обречено. Парите са средство толкова благородно, че те не се конкурират с пушките и не влизат в съглашателство с жестокостта. Те не биха позволили една страна да оцелее като полусобственост, полуплячка. Всеки път, когато сред хората са се появявали разрушители, първата им работа е била да съсипят парите, защото парите са закрилата на хората и основата за морално живеене. (...) Щом сте превърнали злината в средството за оцеляване, не очаквайте хората да останат добри. Не очаквайте да съхранят морала си и цял живот да бъдат плячка за неморалните. Не очаквайте от тях да произвеждат, щом производството се наказва, а ограбването се възнагражда. Недейте пита: „Кой унищожава света?“. Вие го правите.“
(Ранд, 2009)

Започваме с цитат на Айн Ранд от „Атлас изправя рамене“. Трилогия, писана в годините на „народната република“. Не е писана за нея, но все пак, сякаш има връзка със събития, описани в тази част на паноптикума, който наричам „Проект „Третото освобождение“.

А ние ще поговорим за Корупцията. С главна буква. Дума, която до болка е навлязла в общественото ни съзнание. С тази дума се „замерват“ политици, обвинят се длъжностни лица... Със сигурност в днешна България съществува само „усещане за корупция“³⁵⁰. Защото доказателства няма, и осъдени – няма! Абе, само „усещане“.

Но какво всъщност означава този термин?

„Корупция - (от латински: corrumpo – покварявам, развращавам, развалям) в най-общ смисъл е злоупотребата с обществена служба за лично облагодетелстване или, по-конкретно – поведение на длъжностни лица, чрез което те или техни близки се облагодетелстват неправомочно и незаконно, като злоупотребяват с поверената им власт.“³⁵¹

Замислих се, с какво толкова е „лоша“ корупцията, за щетите, които тя нанася и се оказва, че тази „поквара“ засяга не просто отделния индивид - тя руши обществото по няколко механизма:

- **Подкопава доверието** – защото хората губят вяра в Държавата, в нейните институции и правосъдие, виждайки, че нечестността не само не се преследва, но се и възнаграждава.

- **Ограбва обществото** – защото пренасочва в частни ръце средства, предназначени за образование, здравеопазване, инфраструктура и други важни обществени сфери.

- **Потиска икономическия растеж** – честният бизнес страда, когато трябва да се конкурира с корумпирани практики,

³⁵⁰ <https://youtu.be/jsU2SUVSXog>

³⁵¹ <https://bg.wikipedia.org/wiki/Корупция>

а чуждестранните инвестиции намаляват, което пък води до безработица.

- **Задълбочава социалното неравенство** – Корумпираните системи фаворизират управляващите и влиятелните, оставяйки обикновените хора без достъп до справедливост, правосъдие и възможности за развитие.

- **Страх и репресии** – В общества с високи нива на корупция хората се страхуват да говорят открито или да търсят правата си.

- Има и **социални последици** – обществените нагласи се променят в посока „нормализиране“ на корупцията. И желание да се заобикаля законността.

- **Правосъдие и управление** – Антикорупционните мерки често са неефективни, а правоприлагащата система има слаб възпиращ ефект

Днес ще се намерят хора, които под въздействието на пропагандата или поради липса на информация смятат, че корупцията е дошла у нас заедно с демокрацията.

Същата онази Пропаганда ще Ви цитира и факта, че Тодор Живков и отишъл от този свят с едни скъсани чорапи, при това кърпени от личната му мед. сестра! Нищо, че тя била майор от Държавна сигурност...

Отговарям веднага – лъжат Ви! Корупция има и в социалистическа България. Вече чувам гласове, които убедено ще отрекат подобно явление в „справедливото социалистическо общество“, където имаше „ред и сигурност“, аз пък убедено ще докажа обратното. С показанията на един „убедителен“ свидетел. Кой е той, ще разберете малко по-късно.

Ще разгледаме няколко официални документа, пък „всеки сам си пре...ценява!“ (напомням – „прецЕня“ не е книжовно, а иронично изказване).

Първият е Протокол от заседание на Народното събрание от 4 октомври 1985 г. Текат дебати за атомната енергия, за опазването на околната среда, за екологията. И за

това, „колко чисто беше всичко при Соца.“ (Темата ще разгледаме в друга част на Паноптикума – „[Селското стопанство и/или екологията](#)“) Е, дебати в онези години е силно казано... Но нещо необичайно се промъква сред редовете на стенограмата. Не, не това, че всички народни представители гласуват с пълно единодушие за спуснатите „отгоре“ нормативни документи – това беше обичайна практика в онова „Народно събрание“, може би с едно, единствено изключение. Друго прави впечатление. Депутатът Никола Янчев си позволява да изкаже едни еретични думи от трибуната на българския парламент. Еретични, защото думите „алкохолизъм“ и „корупция“ при Социализма не съществуваха! (казвам думите, а не явлението):

холизма. А знаете ли у нас алкохолизмът какви размери е взел? Опустошителни. Може би министърът на финансите ще каже: аз ще пропадна, в по-голямата си част от това пиянство и тютюнопушене се крепи бюджетът. Добре, той ще си върже бюджета, но ние ще се унищожим, ще унищожим нашето поколение. Трябва да помислим можем ли ние, без да нарушаваме бюджета, да изкореняваме това явление в нашия обществен живот, защото нашата младеж се отдава много сериозно на този порок. Ние трябва да вземем мерки, и то незабавно.

И ако младежта се отдава на един порок, то държавните служители, вкл. партийните кадри се отдават на друг:

Но да оставим замърсяването на природата и да се обърнем към едно друго замърсяване, което аз мислех и Йосифов малко загатна, но благодарение на това, че той още не е сериозен пенсионер и не е герой на социалистическия труд, та го е още страх. Понеже мен ме направиха герой, макар и да не съм искал, набрах кураж да кажа това, което той не посмя да каже, а само го позагатна оттук-оттам.

Аз поставям другия въпрос — замърсяването на обществената среда. Природната среда ние я филтрираме — водата, въздуха, а как ще филтрираме човешката душа да стане по-чиста, да стане непорочна, да стане неподкупна? — Ето този въпрос искам да поставя пред вас и да помислите за него.

Въпросът е поставен в докладната записка на др. Тодор Живков, но аз тази докладна не съм я чел. Там са поставени всички тези въпроси, които замърсяват човешката, обществената среда — въпросът за корупцията. Този въпрос ние го крихме доскоро, крихме го, че не съществува. Но криеш го или не го криеш, той си съществува. Както говореха някога за Съветския съюз, че едно петно не съществува, а Сталин, аз не съм голям почитател на Сталин, им казваше — това не е едно петно, признават го или не признават го, Съветският съюз си съществува. И той вече 60 години продължава да съществува, да дразни онези, които не го признават.

Корупцията многократно се проявява в целия наш обществен живот. Нужно ли е да се замислим над тази негативна проява в нашия обществен живот? — Не само е нужно, но сме длъжни да го направим. Тя се явява в подкуп, в кражба. Кражбите станаха явление много обезпокояващо. На времето този въпрос се коментираше. На мен ми се каза от отговорно лице, че процентът на кражбите не достига и един процент от нашия бюджет. Добре, това е материалната страна на въпроса. А не може ли да видим моралното поражение в нашето общество. Там вече един процент е малко, там може да стигне и до 90. Такъв е характерът на това поражение.

факсимиле от стенограмата от заседание на Народното събрание от 4 октомври 1985 . – изт. parliament.bg

Обърнахте ли внимание?

„Аз поставям другия въпрос — замърсяването на обществената среда. Природната среда ние я филтрираме — водата, въздуха, а как ще филтрираме човешката душа да стане по-чиста, да стане непорочна, да стане неподкупна? — Ето този въпрос искам да поставя пред вас и да помислите за

него.

... въпросът за корупцията. Този въпрос ние го криехме доскоро, криехме го, че не съществува. Но криеш го или не го криеш, той си съществува. ...

Корупцията многолико се проявява в целия наш обществен живот. Нужно ли е да се замислим над тази негативна проява в нашия обществен живот? ... Тя се явява в подкупи, в кражби. Кражбите станаха явление много обезпокояващо. ...“

Няма да коментирам изказването на другаря Никола Янчев. Ще кажа, че да чуеш подобни думи от трибуната е изключително рядко – там обикновено се възхваляваха „великите успехи на социализма“. И разбира се „начело с другаря Тодор Живков“. Обяснението за това изказване може би се крие в един друг неслучаен документ - [Протокол № 790 от 13 август 1985 г. заседание на Политбюро на ЦК на БКП](https://politburo.archives.bg/bg/2013-04-24-11-12-48/dokumenti/1980-1989/1633---790---13--1985)³⁵², на който „са взети решения“ за борба срещу отрицателните явления в живота.

Цитирам:

„На второ място бих искал да поставя въпроса за практическите действия в борбата срещу корупцията в най-широкия смисъл на думата.

Не е необходимо да издирваме корупцията. Тя е пред очите на всички ни и като че ли много хора свикнаха с нея до такава степен, че загубиха своя класово-партиен рефлекс към нейните прояви.“

³⁵² <https://politburo.archives.bg/bg/2013-04-24-11-12-48/dokumenti/1980-1989/1633---790---13--1985>

23

- 19 -

Въпросите са много, но тук бих искал да поставя някои от тях.

1. Подкупът. Той съществува в голямо многообразие и "богати" форми на развитие – от най-бруталните до най-"елегантните" и префинени. Понякога за подкуп в нищожен размер се жертвуват интересите на държавата, възлизащи на хиляди, стотици хиляди и милиони лева, а понякога и на милиони долари.

Образът на подкула е многолик.

- В едни случаи това е директно предложена сума.
- В други случаи това са подаръци с нарастваща стойност, които изглеждат невинни, тъй като се поднасят "при случай" – рожден ден, имен ден, Нова година и т.н.
- В трети случай това е ценна "услуга" – жителство или уреждане квартира извън законния ред; уреждане на вилно място в "дефицитна" зона; строителство на вила от държавни организации; назначаване на жената, децата или на роднини на добре платена и хубава работа в страната,

24

- 20 -

а още по-често в чужбина; трогателни грижи за семейството, във връзка с продължителна разходка в чужбина по веригата на държавните мисии, задграничните предприятия, смесените дружества и т.н.; доставка на вносни мебели или скъпо домашно обзавеждане за къщата или за вилата и т.н., и т.н.

Срещу всичко това обикновено се иска само едно – ръководителят да си затваря очите пред слабостите, недостатъците или съмнителните дела на дарителя.

Подкупът започна да се разпространява като явление и на едро, и на дребно. Той си завоева полу-легално съществуване. Той започна да придобива своя негласна тарифа:

за да получиш жителство с подкуп, таксата е 3 до 5 хиляди лева; за да получиш жилище без ред – 2-3 хиляди лева; за назначаване на барман – 5 хиляди лева; за да ти поставят телефонен пост – 300 лева; за да ти се "загуби" съдебното дело – 300-500 лева; за да ти изчезне документ от делото – 200 лева; за да вземе съдът благоприятно решение в зависимост от случая – от 300 до 3 хиляди лева и т.н., и т.н.

Ха така! „Подкуп“! И то в социалистическа България. За мнозина изглежда невъзможно, но подкупът, както разбираме

от документа, не е някакво случайно, изолирано явление, а **„съществува в многообразие и „богати“ форми“!** След което докладчикът започва да изброява сферите, в които корупцията е пуснала корени. Сфери, в които за да получиш „ценната услуга“, трябва да дадеш! И това не при капитализма, където „човек за човека е вълк“, а при социализма, където е (според един виц) **„другарю Вълк“!**

Същият докладчик очевидно е добре информиран, защото изнася пред Политбюро и конкретни числа от ценоразписа на „другаря Вълк“ – за жителство (сигурно Софийско) – 5000 лв., за да те назначат като барман – 5000 лв. И за да разберем, за какви пари става дума, ще цитирам Националната статистика, според която **минималната заплата през 1985 г. е 120,00 лв.** (с ПМС 56/1985 г. и тя ще остане толкова до 1989 г.), **средната – 213,67 лв.** Или за да стане човек барман, ще трябва да се изръси на съответния бюрократ близо 2 годишни заплати! Е, сигурно мечтата да живееш в София или да бъркаш коктейли си е струвала парите!

Но посоченият ценоразпис на „другаря Вълк“ показва и друга страна – корупцията в правораздавателната система. И тогава благоприятният изход да дадено дело си е имало цена! Е, добре че днес корупция в полицията, прокуратурата и в съда няма! Не знам вие защо си мислите обратното – осъдени полицаи и магистрати днес няма. Следователно и корупция няма! За разлика от НРБ, когато тя се е разисквала на най-високо място – в Политбюро на ЦК на БКП!

И понеже „здравеопазването беше безплатно“, (но не задължително – както се казваше в един виц), трябваше да се бръкнеш в джоба с поне 5 лева на ден за болногледача.

- 21 -

2. Особено масова форма на корупция, деморализация и разложение стана бакшишът.

Ние сме стигнали дотам, че в болницата, ако ти не даваш всеки ден по 5 лева на болногледача, той няма да гледа близкия ти. Разбира се, ти си готов, защото се касае за живота или за здравето на твоя близък човек и в този случай 5-те лева вече не ги жалиш.

Вярно е, че заплатите на този персонал са ниски и първоначалният тласък идва оттам. Но разложението вече до такава степен е вкоренено, че сега както и да увеличим заплатите, болногледачите пак няма да гледат болния без допълнителен бакшиш. Ето до къде сме я докарали.

При средна пенсия за 1985 г от 1090 лева. Не, не! Не за месец - за цяла година! Точно разбрахте – това е **средната пенсия** в България според Националния статистически институт³⁵³. Или **90 лева на месец!** А социалната пенсия е и по-малко – **60 лева на месец!**

³⁵³ <https://www.nsi.bg/publications/statisticheski-godishnik-1989-godina-2256>

IV. ЖИЗНЕНО РАВНИЩЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО 83

11. Обществени фондове за потребление на човек от населението¹⁾

	1980	1984	1985	1986	1987	1988	1989
Левове	597	738	802	883	925	954	1001
Индекси при база 1980 = 100	100,0	120,0	128,2	136,0	142,3	145,0	144,3

1) Без възнагражденията през време на редовен и допълнителен годишен отпуск.

12. Пенсии

	1980	1984	1985	1986	1987	1988	1989
--	------	------	------	------	------	------	------

Среден годишен размер на една пенсия — лв.	834	1026	1090	1188	1236	1294	1401
Послужено време, инвалидност поради общо заболяване и трудово злополука.	1077	1190	1237	1335	1379	1432	1506
Старост — пенсионерски и опълченски	783	912	872	885	954	1054	1095
Военноинвалидни	655	593	622	753	821	810	808
Народни и за особени заслуги	721	711	716	798	873	874	905
Граждатискоинвалидни	588	536	555	635	653	653	663
Земеделски	521	674	729	775	780	805	1026
На занайтци (кооперирани и некооперирани), търговци и лица със свободни професии.	871	984	1036	1135	1175	1220	1282
Социални	380	474	726	844	843	849	977

Факсимиле от Статистически годишник 1989 година – изт. НСИ

Не му е тук мястото, но що пък да не напомня, че [кило луканка тогава струваше 15 лева!](#)³⁵⁴ Така че, болногледачът пак евтино взимал – само 300 грама луканка! (за математиците, нека бъда съвсем точен – 333 гр.)

Продължаваме:

³⁵⁴ <https://www.osvobojudenie.net/заплати-и-пенсии-при-соца-и-един-москви/>

Същото стана със сервитьорите, с работниците от всички сфери на услугите, с различните форми на сервиз, търговията с дефицитни стоки и т.н.

И в същото време естествено, разбира се, се развива срастване на корупцията с бюрокрацията.

Чиновникът или работникът в сферата на услугите вече не ти иска подкуп или подарък, или бакшиш, за да ти свърши работа. Той знае, че ти си му в ръцете, че няма къде другаде да отидеш и започва съзнателно, преднамерено да те бави, да те разтакава, да те влачи или да ти работи

- 22 -

и бавно, и некачествено. По такъв начин той те поставя на колене, за да те накара ти да му се молиш /!/ да вземе, да го гониш и настойчиво да му предлагаш. И тогава, разбира се, ти свършва работата или услугата, която и без това е дължен да ти свърши.

Пред нашите очи се развиват метаморфози, при които корупцията ражда бюрокрацията, а бюрокрацията тласка гражданите към корупция.

Обърнахте ли внимание на горния абзац – описва практика, която и до днес е маниер на поведение:

„И в същото време естествено, разбира се, се развива срастване на корупцията с бюрокрацията.

Чиновникът или работникът в сферата на услугите вече не ти иска подкуп или подарък, или бакшиш, за да ти свърши работа. Той знае, че ти си му в ръцете, че няма къде другаде да отидеш и започва съзнателно, преднамерено да те бави, да те разтакава, да те влачи или да ти работи и бавно и некачествено. По такъв начин той те поставя на колене и те кара да му се молиш /!/ да вземе, да го гониш и

настойчиво да му предлагаш. И тогава, разбира се, ти свършва работата или услугата, която и без това е длъжен да ти свърши.“

Помните ли цитата на Айн Ранд от началото на тази част? Ще повтора част от него:

„Когато видите, че покупко-продажбите се извършват не със съгласие, а по принуда; когато видите, че за да произвеждате, ви е нужно разрешението на някой, който не произвежда нищо; когато видите, че парите се стичат при онези, които търгуват не със стоки, а с влияние... - тогава трябва да знаете, че обществото ви е обречено.“

Та онова обречено общество, с онази система, рухна в резултат и от комплексни политически, икономически и социални фактори, които се натрупваха с десетилетия. Не само защото резервните части и цигари се продаваха на черно, на двойна и тройна цена! (Слушам соцносталгичите и недоумявам – уж всичко имало, пък Политбюро разправя едни вреди-некипели?)

3. Полуофициално, при бездействието на съответните органи се развива спекула с цените на дефицитни стоки; около магазините за търговия с тях е създадена нелегална мрежа от посредници.

- Липсващи резервни части се продават на двойна и тройна цена.
- В столицата, под носа ни, в хотел "Хемус", в парк-отел "Москва", в хотел "София" се продават българските лицензионни цигари "Малборо" по 3,50 лева кутията, вместо по 2,20 лева и търговските работници не си дават труд дори да се крият.
- Под носа ни в София цъфти спекулата с вносни стоки, които се продават на двойни, тройни и десеторни цени и от това съществува цял паразитен слой на подрастващо поколение млади спекуланти; да не говорим за черната търговия с валута, с видеонасети и други, в която постепенно се въвличат и нашите собствени деца.

А обърнахте ли внимание на последното изречение от стр. 22?

„... Под носа ни в София цъфти спекулата с вносни стоки, които се продават на двойни, тройни и десеторни цени ... да не говорим за черната търговия с валута, с видеокасети и други, в която постепенно се въвличат и нашите собствени деца.“

Публична тайна, призната и от докладчика беше, че децата на правоимащите, които хората под сурдинка наричаха „червените принцове“, имаха достъп до стоки и услуги, невъзможни за обикновения българин!³⁵⁵ Но и си правеха, каквото си искат!³⁵⁶

Докладът продължава:

„Възниква въпросът: тогава защо, вместо да се ограничават, непрекъснато се разширяват тези позорни за социализма явления?“

Същото се питаме и ние, особено онези живели Социализма. И веднага получаваме отговора:

„Бездействието на тези, които следва да пресичат, разкриват и предават на съда на съда нарушителите; Търпимост или пряко участие на партийни членове, включително и на отговорни комунисти, в организирането на подкупи; Покровителствено отношение към нарушителите, в това число и от комунисти и намеса за освобождаването им от отговорност, в това число и от страна на отговорни ръководители. По тази причина мнозина вече живеят с чувството, че са „над“ закона и че спрямо тях той няма да се приложи.“

Уважаеми Читателю! Не съм юрист, не съм и политолог, но на теб оставям да решиш, как се нарича страна, в която някои

³⁵⁵ <https://www.dw.com/bg/лениви-и-презадоволени-така-живееха-принцове-на-нрб/a-38733330>

³⁵⁶ <https://www.flagman.bg/article/82739>

от ръководителите на държавата се занимават с „организирането на подкупи“. Пиша „ръководители“, защото в ония години, Партията и Държавата бяха едно! При това съгласно член първи на Конституцията! И всякакви партийни „величия“, на всякакво ниво деребействаха като феодали, вкл. „с чувството, че са „над“ закона и че спрямо тях той няма да се приложи.“

- 25 -

- 29
- През 1984 г. са образувани само 19 дела за незаконни доходи, установени като разлика между стойността на имуществото на съответното лице и законно получените от него доходи. В същото време анализът на паричното обръщение в страната показва, че в населението се намират значителни средства, които не са придобити по законни пътища.
 - Наблюдава се тревожно явление някои защитни органи и системи да се "срастват" с обектите, които те обслужват и да си затварят очите за това, което става вътре в тях. И тук играе подкупът и личното облагодетелствуване. Не случайно най-крупните посегателства у нас се извършват организирано и с участието на редица длъжностни лица.

Поради характера обаче на тази престъпна дейност само една незначителна част от лицата се разкриват. .

Същата констатация трябва да направим за дейността на правозащитните органи и по отношение на участието им във внедряването на икономическия подход в управлението на народното стопанство.

А това, че милицията и правораздавателните органи наистина бездействат, че тези хора са над закона и Законът за тях няма значение, разбираме от горните редове.

Докладчикът сам признава, че за предходната 1984 година са образувани само 19 дела за незаконни доходи, които са установени като разлика между стойността на имуществото на съответното лице и законно получените от него доходи.

*„В същото време анализът на паричното обръщение в страната показва, че **в населението се намират значителни средства, които не са придобити по законни пътища.**“*

Или просто казано, рушветчийството, корупцията и контрабандата се превръщат в национален спорт! Е, не за всички – само за „правоимащите“!

В интерес на истината, имаше и осъдени. Един от тях, беше осъден на 2,5 години затвор за контрабанда на кожуси от Турция. Не че беше единствен, но това беше удобен повод „Първият“ да се разправи с неговия баща, който по това време беше „Втори“ - Заместник председател на Държавния съвет на НР България, и да го изпрати „в заслужена пенсия“! А коя е фамилията с дядо, баща, а по-късно и внук - оставям на любознателността на читателите!

След толкова много факти, и то описани в документ - [Протокол № 790 от 13 август 1985 г. заседание на Политбюро на ЦК на БКП](#), вече сигурно се питате – кой е „Докладчикът“? Повярвайте, източникът е достоверен – това е лично Тодор Живков, с неговите „Съображения по някои актуални проблеми на нашето развитие“!

А след като Тодор Живков говори за корупцията в Народна република България, ние... да замълчим!

1990 – край на историята ... (на НРБ)

За „край на историята“ (различен от този на Франсис Фукуяма), ще разкажем две приказки! Не, не от Соца - американски притчи, които „десните“ в Америка използват, за да обяснят разликата между десни и леви, между социализъм и пазарна икономика! Авторите на историите са неизвестни, но и двете могат да се намерят в различни варианти на много места в мрежата.

Притчи... но може и да са истински истории.

Първата:

„Един професор по икономика от Тексас, който се гордее с това, че никога не е късал студент, веднъж скъсал един цял клас. Студентите в този клас настоявали, че социализмът (всъщност комунизмът, но в оригинала е използван терминът социализъм) работи и ако бъде приложен никой няма да бъде беден, както и никой няма да бъде богат. Иначе казано, ще настане голямото равенство.

Професорът решил да им даде шанс да докажат теорията си с малък експеримент. Условието било, че всички ще получат оценки, които да са средно аритметично на сбора на всички оценки. Така няма да има скъсани, но пък и никой няма да бъде отличник.

След първия изпит оценките били изравнени и всички получили петици. Студентите, които учили съвестно били

разочаровани, за сметка на тези, които пък въобще не били учили, но със усреднената система извадили късмет.

Когато наближил вторият изпит, студентите, които учили малко този път учили още по-малко, а тези, които преди учили съвестно решили, че сега това няма особен смисъл и те учили по-малко. След втория изпит всички имали четворки. След третия изпит всички получили тройки. Това довело до скандали между студентите, обвинения и караници, като след тях никой вече не искал да учи заради другите. Така на следващия изпит всички били скъсани.

Тогава професорът им обяснил, че социализмът също се проваля, защото когато наградата е голяма и усилието за постигането ѝ е голямо, а когато правителството отнеме наградата, никой няма да опита да я получи.

Петте извода от този експеримент:

1. Не можеш със закон да направиш бедния богат, без да направиш богатия - беден.

2. Ако някой получава без да се труди, друг трябва да се труди без да получава.

3. Правителството не може да даде нещо на някого, без преди това да го вземе от някой друг.

4. Не можеш да увеличиш богатството, разделяйки го.

5. Когато половината от хората стигнат до идеята, че не е нужно да се трудят, защото другата половина ще се погрижи за тях, и когато другата половина стигне до идеята, че не искат да се трудят, защото друг ще се ползва от плода на труда им, това е **началото на гибелта на нацията**“.

...

И още една поучителна американска история! За републиканците в САЩ, които всъщност са десни. (За несведущите - демократите в САЩ са техните „леви“).

„Наскоро попитах малкото момиченце на едни мои приятели, каква иска да стане, когато порасне. Тя ми каза, че иска да стане Президент. И двамата и родители, либерални демократи, присъстваха на разговора, така че аз я попитах:

- Ако беше Президент какво ще е първото нещо, което ще направиш?

- Бих дала храна и домове на всички бездомни хора! – отговори ми тя.

Родителите и сияеха.

- Уау! Каква достойна цел! – възкликнах аз и продължих.

- Но не е нужно да чакаш, докато станеш Президент, за да направиш това. Можеш да дойдеш у нас, да окосиш поляната, да я почистиш от плевели, да събереш листата и аз ще ти платя 50 долара. После ще те заведе до магазина, пред който седи винаги един и същ бездомник и ти ще му дадеш 50-те долара, които той да използва за храна или пък да започне да събира за дом.

Момиченцето се замисли за няколко секунди, след което тя ме погледна право в очите и попита:

- А защо бездомника да не дойде у вас, да свърши работата и ти да платиш направо на него 50 долара?

- Добре дошла в Републиканската партия! – казах и аз.

Родителите и все още не ми говорят. “

Ами, това е...!

P.S.

Не! Ако си мислите, че това е краят на Паноптикума „Третото освобождение“ – не! Не е! Ще има още, и още, и още...

Пък „всеки сам да си прецЕНя“!

Библиография

- Giovanna di Bulgaria. (1964). *Memorie*. Milano: Rizzoli.
- Lanius, C. (1945). I Saw the Russians Take Over Bulgaria. *The Readers Digest*, vol.XLVII, 16-21.
- Le Bon, G. (1895). *Psychologie de Foules*. Paris: Ancienne Librairie Germer Baillière et Cie. Извлечено от <https://www.gutenberg.org/cache/epub/24007/pg24007-images.html>
- Ortega Y Gasset, J. (1932). *The Revolt of the Masses*. New York: W.W.Norton & Co.
- Stelzl-Marx, B. (2012). *Stalins Soldaten in Österreich. Die Innensicht der sowjetischen Besatzung 1945–1955*. Wien, München: Böhlau Verlag Wien · Oldenbourg Verlag München.
- Yale Law School. (29 october 1944 г.). The Armistice Agreement with Bulgaria; October 28, 1944; Agreement Between the Governments of United States of America, the United Kingdom, and the Union of Soviet Socialist Republics, on the One Hand, and the Government of Bulgaria, on the Other Hand, Co. *Department of State Bulletin*. Изтеглено на 29 09 2023 г. от Lillian Goldman Law Library: <https://avalon.law.yale.edu/wwii/bulgaria.asp>
- Авторханов, А. (1991). *Загадката около смъртта на Сталин*. София: Интерпринт.
- Алтънков, Н. (2020). *История на БКП 1919-1989*. София: Факел.
- Ангелов, В. (05 април 2001 г.). Истинска катастрофа. Малко известни факти за съветската окупация в България (септември 1944-декември 1947 г.). *Денокрация*(бр. 80).

- Ангелов, В. (2005). *Премълчани истини*. София: Анико.
- Ангелов, В. (2005). *Третата национална катастрофа*. София: Анико.
- Ангелова, М. (2019). „Бойците против фашизма“ – власт и привилегии (1945-1951). *Дзяло, год. VII(15)*. Извлечено от https://www.abcdar.com/magazine_XV.php
- Ангелова, М. (2023). Привилегии и „патронаж“ вместо обществено подпомагане: „Бойците против фашизма“ в социалните политики на комунистическа България, 1944–1951. *Balkanistic Forum vol.2/2023*, 64-85. Извлечено от https://www.academia.edu/103865393/Привилегии_и_патронаж_вместо_обществено_подпомагане_Бойците_против_фашизма_в_социалните_политики_на_комунистическа_България_1944_1951
- Баев, Й. (2021). *КГБ в България. (Сътрудничеството между съветските и българските тайни служби (1944-1991))*. София: Българска история.
- Бонев, С. (2001). *Времето, в което живях, и хората, с които работих*. София: ИК „Нови хоризонти“.
- Бретхолц, В. (1994). *Видях сгромолясването им*. София: Изд. "Бъдеще", изд. "Тилия".
- Бунич, И. (1996). *Златото на партията*. София: Прозорец.
- Бурков, Г. (1998). *Хроника сердца*. Москва: Вагриус.
- Ваксберг, Т. (12 septemwri 2017 г.). *България след 9 септември: възходът на необразованите*. Извлечено от Deutsche Welle: <https://www.dw.com/bg/българия-след-9-септември-възходът-на-необразованите/a-40470634>
- Вачков, Д. (22 февруари 2021 г.). *Финансово-икономическите измерения на съветската окупация 1944 – 1947 г.* Извлечено от zonanews.bg: <https://zonanews.bg/mnenia-i-analizi/finansovo-ikonomicheskite-izmereniya-na-savetskata-okupatsiya-1944--1947-g>

- Войников, И. (2017). *История на българските държавни символи*. Велико Търново: Абагар.
- Вълчев, Й. (1990). *Куциян*. София: П.К. Яворов.
- Горчева, Д. (9 февруари 2010 г.). *Забравихме ги*. Извлечено от mediapool.bg: <https://www.mediapool.bg/zabravihme-gi-news161698.html>
- Господинов, Г. (2020). *Времеубежище*. Пловдив: Жанет 45.
- ГОСТ 23670-79 *Колбасы вареные, сосиски и сардельки, хлебы мясные. Технические условия*. (М.И. Максимова). Москва: ИПК Издательство стандартов.
- Димитров, Д. (1994). *Съветска България през три британски мандата 1956-1963*. Лондон: Би Би Си.
- Димитров, Е. И. (24 юни 2015 г.). *Георги Петров – „главен народен обвинител“*. Извлечено от Либерален преглед: <https://www.librev.com/index.php/prospects-bulgaria-publisher/2736-georgi-petrov-1>
- Димитрова, П. (2020). Между «двойным освобождением» и оккупацией: болгарское общество об итогах Второй мировой войны. От С. И. Данченко (Ред.), *Славяне и Россия: проблемы государственности на Балканах (конец XVIII–XXI вв.) Никитинские чтения «Славяне и Россия»* (стр. 410-433). Москва: Институт славяноведения РАН. doi:DOI 10.31168/2618-8570.2020.22
- Димова, Т. (30 януари 2018 г.). *Отчетът на прокурора-поет*. Извлечено от kultura.bg: <https://kultura.bg/web/отчетът-на-прокурора-поет/>
- Димова, Т. (06 февруари 2024 г.). *Нюрнбергските принципи*. Извлечено от Култура: <https://kultura.bg/web/нюрнбергските-принципи/>
- Държавна агенция „Архиви“, Българска народна банка. (2009). *Българска народна банка, Сборник документи, т.V, 1948-1990, част Четвърта*. София: Държавна агенция „Архиви“; БНБ.

- Държавна Агенция Архиви. (1963). Протокол от заседание на пленума на ЦК на БКП, 4 декември 1963 г. София.
- Държавна Агенция Архиви. (1963). Протокол от пленум на ЦК на БКП, 31 юли 1963 г. София.
- Живков, Т. (1997). *Мемоари*. Велико Търново: Абагар.
- Знеполски, И. (2008). *Българският комунизъм. Социокултурни черти и властова траектория*. София: Сиела.
- Кастелов, Б. (2005). *Тодор Живков - Мит и истина*. София: Труд.
- Коряков, М. М. (1952). *Освобождение души*. New York: Издательство имени Чехова.
- КРДОПБГДСРСБНА. (2010). *Държавна сигурност - структура и основни документи*. (М. Бонева, & Х. Христов, Ред.) София: КРДОПБГДСРСБНА. Извлечено от https://comdos.bg/media/DS_Struktura_DVD.compressed.pdf
- КРДОПБГДСРСБНА. (2015). *Държавна сигурност – войникът на партията (разширен вариант)*. София: КРДОПБГДСРСБНА. Извлечено от https://www.comdos.bg/media/27_DVD%20VOINIK%20opt.pdf
- КРДОПБГДСРСБНА. (2015). *Държавна сигурност и колективизацията (1944-1959)*. София: КРДОПБГДСРСБНА.
- Кусевич, М. (1914). *Погрома на България. Виновникът*. Стара Загора: Печатница Светлина.
- Лебедева, Н. С. (30 ноември 2005 г.). *Катынь – боль не только Польши, но и России*. Извлечено от The Epoch Times: <https://www.epochtimes.ru/content/view/2637/34/>
- Лебедева, Н. С. (н.д.). *Четвертый раздел Польши и катынская трагедия*. Извлечено от [runivers.ru: https://runivers.ru/doc/d2.php?SECTION_ID=6332&CENTER_ELEMENT_ID=147690&PORTAL_ID=7462](https://runivers.ru/doc/d2.php?SECTION_ID=6332&CENTER_ELEMENT_ID=147690&PORTAL_ID=7462)

- Марков, Г. (1990). *Задочни репортажи за България*. София: Профиздат.
- Мешкова, П., & Шарланов, Д. (1994). *Българската гилотина. Тайните механизми на Народния съд*. София: Агенция Демокрация.
- Милушев, Г. (1991). *По коридорите на властта*. София: Intra book.
- Найденев, Н. (2002). *Спомени с Иван Багрянов*. София: Галик.
- Орачев, А. (13 май 1993 г.). Разорението започва от Червената армия. *Демокрация*(бр. 109).
- Парсаданова, В. (1973). *Документы и материалы по истории советско-польских отношений. Том VII. 1939-1943 гг.* Москва: Наука.
- Пенчев, П. (14 март 2022 г.). *Финансовият преврат в България от 1947 г.* Извлечено от Експертен клуб за икономика и политика: <https://ekipbg.com/financial-coup/>
- Пушкарова, И. (2010). *Привилегиите в тоталитарната държава*. София: Асет. Извлечено от <http://justicedevelopment.org/index.php/download/privilegitotalitarna-darzhavaiva-pushkarova.pdf>
- Рабичев, Л. (2010). *Война все спие*. Москва: Центрполиграф.
- Радева, К. В. (01 февруари 2017 г.). „Народният съд” – саморазправа с политически противници. Извлечено от Bulgaria Analytica: <https://web.archive.org/web/20220808100859/https://bulgariaanalytica.org/2017/02/01/народният-съд-саморазправа-с-пол/>
- Райчевски, С., & Коларова, Ф. (2013). *България 1944 - 1989. Забранена истина*. Berlin: Gedenkbibliothek zu Ehren der Opfer des Kommunismus e.V. Berlin. Извлечено от <https://bosilkov.com/data/pages/files/1455125159.pdf>
- Ранд, А. (2009). *Атлас изправи рамене т.2*. София: Изток-Запад.
- Свинтила, В. (2009). *Кладенецът на мълчанието*. София: Изток-Запад.

- Семерджиев, П. (2010). *Спомени*. София: Сиела.
- Симеонов, П. (н.д.). *Съглашение за примирие между правителството на България от една страна и правителствата на Съветския съюз, Съединеното кралство и Американските съединени щати, от друга*. Извлечено от [omda.bg: https://www.omda.bg/public/bulg/hystory/saglashenie_bg_ussr_cw_us_1944.htm](https://www.omda.bg/public/bulg/hystory/saglashenie_bg_ussr_cw_us_1944.htm)
- Социалната политика на Отечествения фронт: От 9 септември 1944 г. до 9 септември 1946 г. (1946). София: Институт за социални проучвания.
- Стоянов, Т. (1993). *Теню Стоянов проговори: Шпионаж, преврати, процеси, убийства*. София: Пеликан Алфа.
- Суворов, В. (1996). *Ледоразбивачът*. София: Факел Експрес.
- Судоплатов, П. (1998). *Спецоперации. Лубянка и Кремль 1930 - 1950 годы*. Москва: ОЛМА-ПРЕСС.
- Талев, Д. (2023). *На завой*. София: Изд. "Захарий Стоянов".
- Тацов, А. (18 02 2021 г.). *Комунисти или активни борци против фашизма и капитализма (АБнФК)?* Извлечено от [novetika.com: https://www.novetika.com/komunisti-aktivni-borci-protiv-fashizma-kapitalizma/](https://www.novetika.com/komunisti-aktivni-borci-protiv-fashizma-kapitalizma/)
- Тодоров, А. (2020). *Стопанската катастрофа на комунистическа България*. София: Бета Версия.
- Тодорова, Ц. (2006). *История на външния държавен дълг на България, 1878-1990 г. , част 3*. София: Българска Народна Банка.
- Топтыгин, А. В. (2002). *Неизвестный Берия*. Санкт-Петербург: ОЛМА-ПРЕСС.
- Тошкова, В. (1995). *България – непризнатият противник на Третия райх*. София: МО "Св. Георги Победоносец".
- Устав на Българската комунистическа партия*. (1986). София: Партиздат.
- Христов, Х. (2007). *Тайните фалити на комунизма*. София: Сиела.

- Христов, Х. (2009). *Тодор Живков. Биография*. София: Сиела.
- Шарланов, Д. (2009). *История на комунизма в България, т. 2*.
София: Сиела.
- Яковлев, А. Н. (1997). *Катынь. Пленники необъявленной войны*.
Москва: Международный фонд "Демократия".
- Яснов, О. В. (1991). *Катынская драма*. Москва: Политиздат.